VANDAAG

PREMIER POURIER ...verrast...

111E JAARGANG — NO.: 239 ZATERDAG 15 OKTOBER 1994

AMIGOE

Prèkè ReferendA

Verzoek van verdediging afgewezen

Geen onderzoek inzake lekken naar media in OJ Simpsonzaak

LOS ANGELES - De rechter in de zaak tegen de Amerikaanse film- en footballster O.J. Simpson heeft vrijdag geweigerd een onderzoek in te stellen naar de persvoorlichting van de politie en het Openbaar Ministerie. De verdediging had hier om gevraagd. Simpsons advocaten beweren dat er opzettelijk informatie naar de pers is gelekt, waardoor O.J. Simpson geen eerlijk proces zou kunnen krijgen. Simpson is beschuldigd van moord op zijn ex-echtgenote en haar vriend. De verdediging had politiebeambten en plaatselijke journalisten gedagvaard om hen te ondervragen over wat ze een bewuste poging noemden toekomstige juryleden ten nadele van hun cliënt te beinvloeden. Advocaat Robert Shapiro betoogde dat een reeks onjuiste nieuwsberichten Simpsons pogingen om zijn onschuld te bewijzen hebben geschaad.

Maar vertegenwoordigers van verscheidene media brachten hier tegenin dat het gevraagde onderzoek de persvrijheid in gevaar zou brengen. Rechter Lance Ito wees het verzoek van de verdediging af.

Door de hoorzitting van vrijdag is de selectie van de jury vertraagd. Van de meer dan driehonderd kandidaten zullen er uiteindelijk twaalf in de jury plaats nemen en er worden acht reserve-juryleden gekozen. Gezien de ruime aandacht van de media voor de zaak en de populariteit van O.J. Simpson, zal het moeilijk zijn om een volkomen onpartijdige jury samen te stellen, zo vrezen juristen.

Aristide bedankt Clinton

■ *WASHINGTON - President Bil Clinton (links) van de Verenigde Staten en Jean-Bertrand Aristide van Haïti schudden elkaar de hand bij de afscheidsplechtigheid van Aristide in het Witte Huis. Aristide bedankte bij die gelegenheid Clinton en anderen die zijn zaak hadden gesteund, zodat er een einde is gekomen aan het geweld in Haïti. Vandaag keerde Aristide terug in Haïti als president.*

(AFP-satellietfoto)

Naast instemming veel protest tegen onderscheiding Arafat:

Toekenning Vredesnobelprijs komt op ongelukkig ogenblik

TEL AVIV - De toekenning van de Nobelprijs voor de vrede aan Rabin, Peres en Arafat komt op een ongelukkig moment. Niet alleen het leven van de door Hamas ontvoerde Israëlische soldaat stond bij de bekendmaking der prijs nog op het spel maar dit was ook het geval met het vredesproces. De toekenning ontmoette instemming en fel protest. Vooral wat Arafat betreft.

De jeugdige soldaat Nachshon Waxman heeft de bevrijdingsactie niet overleefd. Het bekroonde vredesinitiatief en het daaruit voortgevloeide vredesproces staan onder zware druk. Premier Rabin zag zich mede door de steeds luider wordende binnenlandse oppositie genoodzaakt de Zwarte Piet bij Arafat te leggen.

De PLO-leider en het vredesproces ondergaan een moeilijke tijd. De "president" die de vele kritiek op zijn leiderschap binnen de PLO gewoonlijk negeert, kan niet langer met die houding volstaan. "Voor de Palestijnen is dit het moment van de waarheid. Als zij de vijanden van de vrede niet kunnen overwinnen, zullen de vijanden van de vrede zegevieren", zo waarschuwde Rabin na de toekenning van de Nobelprijs. Maar het zal niet alleen Arafat zijn die, mocht het vredesproces spaak lopen, de negatieve gevolgen daarvan zal ondervinden.

Verrassend bij de toekenning van de Nobelprijs voor de vrede was wel dat ook de Israëlische minister van Buitenlandse zaken Shimon Peres onderscheiden werd. De voorzitter van het Noorse nobelcomite, Francis Sejersted, noemde als reden voor het toekennen van de prijs de inzet van Rabin, Peres en Arafat voor het beëindigen van de gewelddadige conflicten tussen Israëli's en Palestijnen via hun in 1993 gesloten akkoorden. Sejersted maakte bekend dat een lid van het Nobelcomite, de christendemocratische politicus en ex-minister Kaare Kristiansen, zich niet met het besluit kon verenigen en is afgetreden. Kristiansen (74) liet later weten dat hij bezwaar had tegen het toekennen van de prijs aan Arafat wegens diens verleden van "terreur, geweld en bloedvergieten".

In zijn verklaring benadrukte Sejersted dat het comite niet naar de gehele politieke loopbaan van de prijswinnaars heeft gekeken, maar naar hun inspanningen een einde te maken aan het tientallen jaren durende conflict tussen Israël en zijn Arabische buren. Het comite heeft gekozen om de prijs aan twee Israëlische leiders toe te kennen, omdat het "te moeilijk was een onderscheid te maken tussen de inspanningen van Rabin en Peres", aldus comite-voorzitter Sejersted. De drie laureaten zullen op 10 december in Oslo hun prijs in ontvangst nemen. Het prijzengeld, 1,8 miljoen gulden, wordt gelijkelijk over hen verdeeld.

Het is de tweede maal dat de Nobelprijs voor de vrede in het Midden-Oosten terecht komt. In 1978 kregen de Egyptische president Anwar El-Sadat en de Israëlische premier Menachem Begin hem voor hun inzet bij het sluiten van de Akkoorden van Camp David.

WAARHEIDSMOMENT

Zowel Rabin als Arafat zei de prijs te willen opdragen aan hun volk, als een beloning voor hun inspanningen. De Israëlische premier, die een bijeenkomst bijwoonde over de ontvoering van de Israëlische soldaat, liet een medewerker een verklaring voorlezen. "Deze prijs is voor

vervolg op pag. 8

Hamas dreigt met nieuwe ontvoeringen

NABLUS/GAZA - De radicale Palestijnse Hamasbeweging heeft gedreigd met nieuwe gijzelingen. Zij heeft dat gedaan in een verklaring die zij heeft uitgegeven na de mislukte actie van de Israeli's de door Hamas gegijzelde korporaal Waxman te bevrijden.

In de in de Syrische hoofdstad Damascus uitgegeven verklaring veroordeelt Hamas de actie als een "perfide en lage daad". Bij botsingen tussen het Israëlische leger en sympathisanten van Hamas zijn zaterdag twee Palestijnen gewond geraakt. De onlusten ontstonden toen een tiental aanhangers van Hamas een militaire patrouille met stenen bekogelde, zo zeiden ooggetuigen.

De Palestijnse politie in de Gazastrook heeft vrijdagnacht, na de bekendmaking van de dood van Waxman, vijftig Hamasleden gearresteerd. De aanhoudingen hadden plaats in de vluchtelingenkampen Deir al-Balah en Rafah.

Hamas kondigde aan te blijven vechten voor de vrijlating van alle Palestijnse gedetineerden door Israel. Zij had in ruil voor Waxman de vrijlating geëist van tweehonderd Palestijnse gevangenen, onder wie Hamasleider Ahmad Yassin.

Referendum rustig verlopen

Bovenwinden kiezen voor behoud Antillen

PHILIPSBURG/WILLEMSTAD — De drie bovenwindse eilanden Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius zullen deel blijven uitmaken van de Nederlandse Antillen. Op Sint Maarten stemden 4692 mensen voor optie A (59,4 procent) en 2600 kiezers voor optie B (33,2 procent). Bij de bevolking van Sint Eustatius scoorde optie A het hoogst. Daar is maar liefst 90,6 procent voorstander van het behoud van het Antilliaans verband. Op Saba sprak 86,3 procent van de bevolking zich uit voor optie A.

De aanhang voor optie C (aansluiting bij Nederland) en D (onafhankelijkheid) was minimaal op alle drie de eilanden. Slechts 71 stemmers op Sint Maarten willen helemaal bij Nederland horen. De onafhankelijkheid, deze week nog beleden door oud-politicus Claude Wathey, kon slechts op een aanhang van 6,3 procent (490 kiezers) rekenen.

Het opkomstpercentage op Sint Maarten (65,7 procent) is te vergelijken met een reguliere verkiezingsopkomst, die tussen 65 en 70 procent ligt. Op Sint Maarten vonden 7961 mensen de weg naar de stembus. Op Statia brachten 707 van de 1176 stemgerechtigden hun stem uit; op Saba stemden 554 van de geregistreerde 703 kiezers.

Ook op Saba en Sint Eustatius was de belangstelling voor aansluiting bij Nederland (C) en onafhankelijkheid (D) gering. Op Statia stemde zelfs niemand voor optie D. De status aparte (B) ondervindt op de twee eilanden aanzienlijk minder steun dan op Sint Maarten. Op Statia stemden slechts 49 (6,9 procent) mensen voor B, op Saba bedroeg dit aantal 53 (9,6 procent).

Het verloop van de stemming wordt door politiefunctionarissen als 'uitermate beheerst en rustig' omschreven.

De keuze voor de herstructurering is op Sint Maarten minder overtuigend dan destijds op Curaçao, waar 74 procent van de stemmers koos voor optie A.

Met de volksraadpleging op 21 oktober zal Bonaire het definitieve mandaat aan het kabinet Pourier geven voor herstructurering. Naar verwachting zal het buureiland eveneens voor het behoud van het Antilliaans verband opteren. Premier Pourier wil twee maanden de tijd nemen om met de diverse eilandgebieden een traject voor de nieuwe samenwerking te schetsen. De hernieuwde Antillen zouden hun beslag dienen te krijgen met

vervolg op pag. 2

Vooruitlopend op terugkeer Aristide:

Volksfeesten in Port au Prince al begonnen

PORT-AU-PRINCE - Haïti maakte zich op president Aristide te onthalen, die vandaag uit de Verenigde Staten (VS) terugkeerde na drie jaar ballingschap. In de arme wijken van de hoofdstad Port-au-Prince barstten spontane volksfeesten uit om zijn terugkeer te vieren.

"Dit betekent dat het volk bevrijd is", aldus een feestende vrouw. "We verzuipen al jaren in de misere." Mensen dansten door de straten die versierd waren met kleurige plakkaten en portretten van Aristide. Inwoners van de sloppenwijk Cite Soleil zetten zes politieagenten uit hun bureau. Het gebouw werd binnen enkele uren met de grond gelijk gemaakt. De menigte liet de agenten gaan, inplaats van hen te doden. "Dat is nou verzoening", aldus een omstander.

Op een afscheidsceremonie in het Witte Huis in Washington riep Aristide op tot verzoening. President Clinton ondertekende ter plekke een decreet om de Amerikaanse sancties tegen Haïti op te heffen. Officieel zal dat gebeuren op het moment dat Aristide voet aan Haïtiaanse wal zet, zaterdag om 12:00 uur plaatselijke tijd. De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, Warren Christopher, reist met hem mee.

Talrijke medewerkers van de gevallen junta zijn voor Aristide's komst naar het buurland, de Dominicaanse Republiek, gevlucht. Volgens de Dominicaanse autoriteiten bevinden ex-minister Leonel Wooley en de vroegere senaatsvoorzitter Bernard Sansericq, zich in hun land, evenals vele lagere ambtenaren. Ook leiders en leden van de gevreesde milities, de *attaches en de tonton macoutes*, zijn nu in de Dominicaanse Republiek.

Extra kaars bij begin van sabbath in Israël

■ *JERUZALEM - Esther Waxman, de moeder van de door Hamas gegijzelde Israëlische soldaat Nachston Waxman stak de kaarsen aan bij het begin van de Sabbath. En zij bad voor haar zoon. Zij volgde daarmee samen met duizenden andere Joodse vrouwen het verzoek op van de opperrabbijnen die vroegen een extra-kaars aan te steken bij deze sabbathviering voor de veiligheid van Nachston. Haar zoon die op deze manier eigenlijk de zoon van heel Israël werd kwam echter toch om bij de actie welke zijn bevrijding had moeten inluiden.*

(AFP-satellietfoto)

Indiase raket zet satelliet in ruimte

SRIHARIKOTA - India heeft zaterdag met een raket een satelliet van eigen makelij in een baan om de aarde gebracht. Wetenschappers van het ruimtevaartcentrum in Sriharikota (nabij Madras) waren opgetogen over de succesvolle lancering. India hoopt daarmee toe te treden tot het eliteclubje van ruimtevaartlanden.

De lancering van de 283 ton wegende PSLV-raket verliep vlekkeloos, waarna de 870 kilo wegende satelliet werd uitgezet. In mei zette India eveneens een satelliet uit. De eerste poging een raket de ruimte in te sturen mislukte vorig jaar, toen zich problemen voordeden bij de overgang van de derde naar de vierde trap. India zegt zijn rakettechnologie slechts te willen gebruiken voor vreedzame doeleinden, zoals het in de ruimte brengen van satellieten van andere landen, waarvoor moet worden betaald.

In Iran: Doodstraf voor speculanten

TEHERAN - Iran heeft de doodstraf ingesteld voor speculanten en handelaren die de prijzen van goederen opdrijven. Dat heeft het ministerie van Justitie zaterdag in Teheran bekendgemaakt. De straffen voor speculatie variëren van "een boete tot de doodstraf", aldus het ministerie in een verklaring. Iran probeert een einde te maken aan de enorme prijsstijgingen van de afgelopen twee maanden. Een speciale commissie is belast met het toezicht op de strijd daartegen.

De maatregel volgt nadat president Ali Akbar Rafsanjani speculanten en eerder van had beschuldigd de belangrijkste verantwoordelijken te zijn voor de stijgingen.

Corruptieonderzoek: Opnieuw minister uit Frans kabinet

PARIJS - De Franse minister van Handel en Industrie, Gerard Longuet, heeft vrijdag zijn ontslag genomen nadat een onderzoek wegens corruptie tegen hem was ingesteld.

Longuet (48), die tevens voorzitter is van de Republikeinse partij, zei na een korte ontmoeting met premier Edouard Balladur dat hij opstapt om verdere verzwakking van het kabinet te voorkomen. Dit ondanks het feit dat hij een maand de tijd had gekregen om zijn onschuld te bewijzen. Tegen Longuet lopen onderzoeken wegens onder meer ongeoorloofde financiering van zijn partij en mogelijk persoonlijke verrijking via een pas in oktober 1993 opgeheven maatschappij. Ook wordt hij ervan verdacht een villa te hebben gekocht ver beneden de marktprijs van een bevriende aannemer, die in ruil daarvoor markten in Noord-Frankrijk kreeg. Longuet is de tweede minister die moest aftreden wegens onderzoek naar corruptie.

Referendum benadrukt overeenkomsten van Antilliaanse eilanden

WILLEMSTAD — "De bevolking van de Antillen heeft weinig boodschap aan het zelfbeschikkingsrecht. Wat ik uit de uitkomst van het referendum op de Bovenwinden afleidt is dat we sámen verder willen gaan."

Marco de Castro ziet zijn voorspelling van een gematigde overwinning van optie A bevestigd. De voorzitter baseerde zijn verwachting op de indrukken die hij heeft opgedaan tijdens de inventarisatie van knelpunten die de 'Antilliaan' ondervindt bij het bestaande staatsbestel. De conclusie van dat rapport luidt dat de Antillen wel degelijk levensvatbaar zijn. Er moeten echter wel de nodige hobbels uit de weg geruimd worden, zoals de belabberde communicatiemogelijkheden tussen de eilanden en geringe economische samenwerking.

De uitslag van het referendum onderstreept die conclusie. Evenwel werd duidelijk dat politici anders denken over de Antillen dan de man in de straat. Volgens directeur James van het Departement van Ontwikkelingssamenwerking is eens te meer duidelijk geworden dat de burger meer belang hecht aan de overeenkomsten dan aan de verschillen tussen de diverse Antilliaanse eilanden.

Lucille George-Wout (PAR) zegt 'trots' te zijn op de uitslag. "De Bovenwinden hebben onze uitgestrekte hand aangenomen." Minister van Justitie Attacho reageert nuchter: "Nu pas gaat het eigenlijke werk beginnen."

George-Wout voor tweede referendum

WILLEMSTAD — Lucille-George Wout (PAR) vindt het een goed idee om na het proces van besluitvorming over de herstructurering dat voorstel wederom aan de bevolking in de vorm van een referendum voor te leggen. "Het referendum is een nuttig instrument gebleken dat politici de ogen kan openen voor wat zij doen."

Zij omschrijft de volksraadpleging als een 'kompas waarop de politiek kan varen.

Van der Valk ruimt op

■WILLEMSTAD — *De klus was gauw geklaard. Autowrakken en puinafval van een voormalig garagebedrijf vonden hun weg, niet naar de landfill, maar linea recta de zee in.*

De eigenaar van het terrein aan de Penstraat, het van der Valkconcern, reageert in eerste instantie ongelovig. "Ik geloof niet dat het gebeurd is", zegt Marc van der Valk. En bovendien: "U moest eens weten wat er al in de zee ligt op die plaats. Er is een hele dijk van puin, die er al tientallen jaren ligt." Geen goede reden om nog wat autowrakken in zee te schuiven. "Ik zal uitzoeken wat er precies gebeurd is. Ik heb alleen opdracht gegeven het terrein schoon te maken", zegt van der Valk. Of de Amigoe nog even teruggebeld wordt over de bevindingen? "Nee, ik heb wel wat beters te doen. Bovendien hoor ik aan uw stem, dat u toch een naar stuk gaat schrijven".

Vervolg van pag. 1

de hernieuwing van het Statuut. Op het programma staat nu eerst een topverleg van de centrale overheid en de eilandgebieden. Pourier streeft ernaar om in 1996 te starten met de hernieuwde structuur.

De uitslag kan als een overwinning voor premier Miguel Pourier en zijn partij PAR worden beschouwd. Als *turning point*, de aanzet tot herleving van de Antillengedachte, kan de gedenkwaardige lezing van statenvoorzitter Lucille George-Wout worden gezien. Vorig jaar oktober hield zij een gloedvol betoog voor het behoud van het Antilliaans staatsverband, dat uiteindelijk resulteerde in de oprichting van de Partido Antia Restruktura.

MAN voor invoering van deeltijdarbeid

WILLEMSTAD — Door de invoering van deeltijdarbeid kunnen meer vrouwen deelnemen aan het arbeidsproces. De MAN wil het thema dan ook uit de politieke sfeer trekken en een nationale discussie opstarten. De blauwe partij heeft Cedric Eisden en Don Martina dan ook de opdracht gegeven om samen met de PAR tot een oplossing te geraken.

Het overgrote deel van het werklozenbestand bestaat uit vrouwen. De MAN is dan ook voorsdtander van de invoering van deeltijdarbeid zodat meerdere mensen kunnen deelnemen aan het arbeidsproces. Volgens de MAN willen vele vrouwen minder uren werken zodat ze meer tijd kunnen besteden aan hun gezin en kinderen.

De MAN wijst dan ook op Era 2000. In het overheidsplan staat dat de overheid haar kosten wil terugdringen door geen personeel meer aan te nemen en door de invoering van deeltijdarbeid en een afvloeiïngsregeling. In Era 2000 wordt aangegeven dat door de introductie van deeltijdarbeid de overheid in het begin ongeveer 4,8 miljoen gulden zal besparen en op langere termijn 12 tot 14 miljoen gulden per jaar.

De MAN stelt ook voor om te komen tot een nieuwe indeling van het werk, zodat een groep werknemers minder uren kan werken en een aantal werklozen in dienst kunnen worden genomen om de overige uren op te vullen. Verder vindt de MAN dat moeders in de gelegenheid moeten worden gesteld om minder uren te werken zodat ze meer aandacht kunnen besteden aan hun gezin.

De MAN vindt echter dat de PAR geen duidelijkheid heeft gegeven over de invoering van deeltijdarbeid. In bipartiete gesprekken met de PAR zullen Don Martina en Cedric Eisden het thema aankaarten. Wanneer de gesprekken precies plaatsvinden is niet bekend.

WILLEMSTAD — De Amerikaanse Natuurbeschermingsorganisatie TNC (The Nature Conservancy) heeft in een brief aan het parlement van de Nederlandse Antillen zijn bezorgheid geuit over de ontwikkelingen rond het onderwaterpark bij Oostpunt.

Volgens TNC is de economische ontwikkeling op lange termijn gebaat bij een juist beheer van de natuur. Uit een onderzoek bij 116 Caribische onderwaterparken bleek dat slechts een derde op goede wijze beheerd werd. Menige studie heeft uitgewezen dat kustbebouwing schade toebrengt aan het ecosysteem en dat vervuiling en sedimentatie de koraalriffen vernietigen.

TNC beheert meer dan duizend natuurgebieden in de Verenigde Staten en verleent hulp bij het opzetten van gegevensbestanden van bedreigde natuurgebieden in Latijns-Amerika en de Caribische regio. Op hun lijst van de 200 meest bedreigde onderwaterparken komt ook Curaçao voor.

Minister Voorhoeve:

"Eindelijk duidelijkheid over staatkundige toekomst"

WILLEMSTAD — Minister Joris Voorhoeve van Nederlands Antilliaanse en Arubaanse Zaken acht het van groot belang dat, na het Curaçaose referendum van vorig jaar, nu ook Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba zich duidelijk hebben uitgesproken over hun staatkundige toekomst.

Volgens de Nederlandse minister geven de uitslagen van de referenda aan dat er nu duidelijkheid is gekomen op het punt van de toekomstige staatkundige verhoudingen. Die duidelijkheid houdt in dat is gekozen voor voortzetting van de verbondenheid in het koninkrijk binnen het staatsverband van de Nederlandse Antillen, aldus Voorhoeve in een persbericht.

Zodra ook het referendum op Bonaire heeft plaatsgevonden zal de Antilliaanse regering naar verwachting snel met voorstellen kunnen komen voor nadere invulling van het Antilliaanse verband, verklaarde Voorhoeve vanmorgen. De Nederlandse minister benadrukte dat hiervoor uiteraard overleg tussen de centrale regeringen en de eilandgebieden nodig is.

De Nederlandse regering ziet die voorstellen met grote belangstelling tegemoet opdat verder kan worden gewerkt aan de herziening en modernisering van de koninkrijksverhoudingen, besluit Voorhoeve het persbercht.

OPINIE

door **Ronnie Rens Sr.**

DE BEVOLKINGEN VAN de drie Bovenwindse eilanden hebben duidelijke taal gesproken: ze willen de Antillen behouden. Zelfs op St Maarten, waar de drang naar zelfstandigheid het grootst is, de kritiek op Nederland het felst en de onvrede met Curaçao het sterkst, haalde Optie-A een ruime meerderheid. Het is te verwachten dat Bonaire de volgende week de weg van de vier overige eilanden zal volgen en zal kiezen voor het behoud van de Antillen-van-Vijf.

De politici op de drie Bovenwindse eilanden zullen, evenmin als dat op Curaçao het geval was, voorbij kunnen gaan aan de nadrukkelijke wens van de bevolkingen: aan de voortzetting van de Antillen zal moeten worden gewerkt.

De referenda hebben dus duidelijkheid gebracht in hetgeen het volk wenst ten aanzien van de staatkundige toekomst. In zoverre zijn ze nuttig geweest, omdat de richting is aangegeven en het doel nu helder voor ogen staat. Er is echter nog een heel lange weg te gaan. De invulling van het nieuwe Antillen-van-Vijf zal een weg blijken te zijn, die vol valkuilen zit. Wat de een onder een gestructureerde Antillen verstaat, is lang niet hetzelfde als de ideeën van de ander daarover. Op elk van de vijf eilanden heerst bovendien sterk de overtuiging dat de interne autonomie, zoals die nu bestaat, niet mag worden prijs gegeven.

De grootste partij op Bonaire wil het zelfbeschikkingsrecht ook na dit referendum behouden; de Curaçaosae eilandsraad heeft de vorige week unaniem beslist dat de ontwikkelingssamenwerking met Nederland op rechtstreekse basis moet blijven geschieden en vanuit de vier kleinere eilanden zijn constant signalen doorgegeven, dat binnen een Geherstructureerde Antillen Curaçao geen overheersende rol mag blijven spelen. Het zijn allemaal indicaties, bewijzen zelfs, dat de eilanden wel bij elkaar willen blijven, maar niet bereid zijn — op welk gebied dan ook — in te leveren.

De Antillen zullen echter moeilijk kunnen worden geherstructureerd zonder dat vanuit een centraal instituut toezicht en supervisie wordt uitgeoefend. Er kan moeilijk worden gekozen voor de instandhouding van een federatie als niet de bereidheid bestaat daadwerkelijk samen te werken. Die samenwerking houdt in: het actief deelnemen aan de verwikkelingen op de overige eilanden en het accepteren van controle-mechanismen. Beide voorwaarden zullen moeilijk te realiseren c.q. te verteren zijn.

Elk van de eilanden heeft in de loop der jaren veel interne zeggenschap naar zich toegetrokken. Dat kon gebeuren, omdat Nederland toentertijd ernaar streefde al deze eilanden onafhankelijk te doen worden en als voorloper daarop, hun sterk de vrije hand liet. Dat heeft rampzalige gevolgen gehad. Vooral de grootste twee eilanden zitten met huizenhoge financiële en bestuurlijke problemen, wankele economieën, steeds weer opduikende monetaire hachelijkheden.

De referenda mogen de wil van het volk weerspiegelen, de invulling van de staatkundige herstructurering wordt opnieuw een lijdensweg. Nadat ruim twintig jaar gesproken is over nieuwe constitutionele verhoudingen en die nu bekend zijn, zal het bereiken van het einddoel nog een groot obstakel blijken te zijn. Een obstakel dat alleen genomen kan worden als daartoe de wil bestaat en de wens om beter, nauwer en volgens strikt uitgezette lijnen, verder met elkaar op te trekken. De vraag is of het mogelijk is dit te realiseren. En al schrijvende vraag ik mij af wat de buitenwereld ervan moet denken: vijf eilanden met een totaal bevolkingstal van nog geen 190.000 mensen, die — zelfs als ze het onderling eens zijn — moeite hebben elkaar te vinden.

Sint Maarten en Curaçao op één lijn

■WILLEMSTAD — *In Sint Maarten werd onlangs een computerverbinding tot stand gebracht tussen de afdeling personeelszaken op Sint Maarten en het centraal bureau voor registratuur en archiefzaken op Curaçao. Het is voor het eerst dat twee overheidsdiensten van verschillende eilanden via de computer informatie kunnen uitwisselen.*

Directe ingang tot de personeelsadministratie van de centrale overheid past binnen de wens om de overheidsdiensten van de eilanden efficiënter te doen functioneren. Ook maakt het een betere dienstverlening aan de ambtenaren van de Bovenwinden mogelijk. In de toekomst zal het aantal verbindingen worden uitgebreid. Staatssecretaris Harold Arends was aanwezig bij de totstandkoming van de verbinding.

Pourier blij verrast met uitslag referendum

"Dit is meer dan ik had durven dromen"

WILLEMSTAD — Premier Miguel Pourier is verrast door de overwinning van A, de PAR-optie, op de Bovenwindse eilanden. "Ik had wel een kleine voorsprong van A op B verwacht, maar 60 procent is meer dan ik had durven dromen. Dit maakt het regeren een stuk eenvoudiger nu wij ons gesteund weten door de bevolking van de Bovenwinden."

De premier, die vannacht terugkeerde van een bezoek aan Nederland waar hij de begrafenis van oud-minister Jan de Koning bijwoonde, zegt te hopen dat de Bonaireanen het voorbeeld van Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius zullen volgen. Bonaire gaat 21 oktober naar de stembus.

Enquêtes wezen volgens de minister-president al op een geringe winst voor het behoud van de Antillen. "Ook het eindrapport van De Castro steunt ons in ons vermoeden dat ook op de Bovenwinden Antillianen wonen."

Pourier zegt op Sint Maarten veel overeenkomsten te zien met het verloop van de referendumcampagne op Curaçao. "Hier werd ook veel geld gestopt in de B-campagne en ook hier bleek de bevolking daar niet echt van onder de indruk. Mensen voelen zich daardoor niet aangesproken."

Hij zegt blij te zijn dat er geen halfslachtig resultaat uit de bus is gekomen. "Dat was een kritische situatie geweest. Nu kunnen wij als coalitie met een gerust hard beginnen met de herstructurering en hoeven we niet vanaf de nullijn verder."

Met de wensen op de diverse eilanden zal terdege rekening worden gehouden, vervolgt hij. "Ik verzeker de eilanden dat we hun visie zullen respecteren. De voorstellen voor herstructurering zullen door iedereen moeten worden gezien als de juiste. Iedereen moet zich thuis voelen in de nieuwe Antillen." De premier zegt dat er al druk gewerkt wordt aan mogelijke scenario's. "Maar die hebben de status van ontwerp. Die hoeven niet zaligmakend te zijn."

Een nieuw kiesstelsel en een synchronisering van het lands- en eilandsbestuur vormen de basis voor de hervorming van het staatsbestel. "Ik zie een andere vorm van centraal gezag voor mij. Eén die optimaal samenwerking tussen het Land en de eilanden voorstaat." Meedenken met de eilanden vormt de basis van de nieuwe samenwerking.

Wat er ook uit de bus komt als concept voor de geherstructureerde Antillen, belangrijk is volgens de premier 'dat het een structuur wordt voor samenwerking die voor een lange periode meekan'. "En vanzelfsprekend blijft het zelfbeschikkingsrecht van kracht."

Daarover is al het nodige te doen geweest. Deze week nog nam de eilandsraad van Curaçao een motie aan die als waarschuwing aan het adres van de landsregering kan worden beschouwd. De eilandelijke politici blijkt niet erg geporteerd van de inmenging van het land in eilandsaangelegenheden. Marco de Castro zegt hierover: "Ik hoop dat de politici de boodschap begrijpen en ter harte nemen. Zij moeten de Antillen niet proberen te ondermijnen."

DROV-plan voor Brionplein eind november klaar

WILLEMSTAD — De informaticavond over het stedebouwkundig plan voor de ontwikkeling van de terreinen rond het Brionplein is verplaatst naar een latere datum. Het plan, afkomstig van DROV, moet eerst nog door andere overheidsdiensten beoordeeld worden, alvorens het gepresenteerd wordt aan de burger.

Het plan van de Dienst Ruimtelijke Ordening moet niet verward worden met het ontwikkelingsplan voor het Brionplein zelf. Daarvoor heeft de werkgroep Brionplein, bestaande uit overheidsdiensten, bedrijfsleven en bewonersvereniging, een aantal uitgangspunten vastgelegd. Het stedebouwkundig plan van DROV is echter niet in deze werkgroep ingebracht. Plataforma Otrobanda wil voorkomen dat dit plan, dat bepalend is voor de invulling van Brionplein, zonder goedkeuring van de bevolking wordt doorgevoerd.

Op 24 november zullen diverse overheidsdiensten commentaar leveren op het plan, waarna op 30 november door Plataforma Otrobanda aan de bevolking wordt voorgelegd. Op die avond zal ook de DROV aanwezig zijn.

Camera legt verkeersovertreder vast

WILLEMSTAD — Dit jaar nog zullen zeven roodlichtcamera's operationeel zijn op diverse kruispunten op Curaçao. Deze camera's fotograferen automobilisten die door het rode licht rijden. Het plan is om dat aantal in 1995 uit te breiden tot 18. De posten worden gelijkmatig over het eiland verdeeld. Het hoofddoel is een vermindering van het aantal overtredingen. Over de uitbreiding kan pas beslist worden als dat doel ook werkelijk bereikt wordt. Ook moet eerst bezien worden of SKS (die de camera's beheert) de toevloed aan overtredingen administratief kan verwerken. De camera's werden door Allard Touwen van Philips Antillana nv. (links) symbolisch overhandigd aan het hoofd van de DOW, Hosé Simmons (rechts). Op de achtergrond het grijsmetalen kastje, waarin een roodlichtcamera is opgeborgen.

Homeopathische tentoonstelling

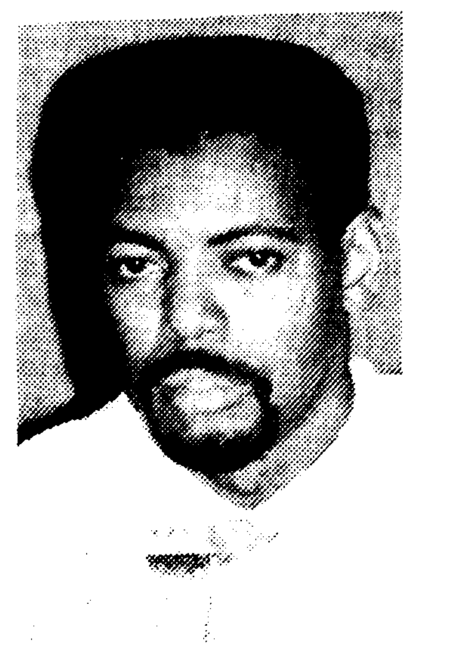
WILLEMSTAD — In de kathedraal van Pietermaai vindt op 30 oktober een heilige mis worden gehouden door monseigneur Ellis. De viering is opgedragen aan de jeugd en zieken en is aangevraagd door de Fundashon di Medisina Ortodokso i Alternativa en Eric's Health Food en Vitamine.

Ook wordt op 5 en 6 november in SOV Asiento te Rust en Burgh een homeopathische tentoonstelling georganiseerd door Duitse, Franse en Amerikaanse deskundigen. Er zijn meer meer dan 300 soorten homeopathische geneesmiddelen voor kinderen te zien. Deze producten zijn in het bijzonder geschikt voor mensen met onder anderen oog- en darmziektes.

KTK: winst 1483 gulden, looneis zes ton

Staking opgeschort, onderhandeling KTK en vakbond PWFC zit muurvast

WILLEMSTAD — Het scheepvaartverkeer in de haven is vanmorgen genormaliseerd nadat de werknemers van Kompania Tou Kòrsou (KTK) op last van de rechter hun staking beëindigd hebben. De rechter oordeelde gisteren dat de werknemers de bemiddelingspogingen van de landsbemiddelaar moeten afwachten. De vakbond PWFC heeft nog één week geduld.

...Doy Gijsbertha...

Na het vonnis riep de vakbond PWFC haar leden op het werk te hervatten. Vanmorgen konden de eerste tankers de haven binnengeleid worden. De directie van KTK had een kort geding aangespannen om de staking ongeldig te laten verklaren.

In zijn vonnis stelde de rechter dat het conflict tussen directie en personeel over de salariëring via de landsbemiddelaar beslecht moet worden. Zolang deze haar bemiddeling niet heeft opgegeven, is een staking niet geoorloofd, zo oordeelde de rechter.

De PWFC heeft zich teleurgesteld bij het vonnis neergelegd. De vakbond zegt reeds twee jaar vruchteloos te hebben onderhandeld over een nieuwe cao, en niets te merken van de bemiddelingspogingen van de Landsbemiddelaar. Volgens CPA-directeur Jacky Voges is dat niet vreemd: "Het duurt hier altijd langer omdat de vakbond een goed opgeleid kader mist en niet kijkt naar het bedrijfsbelang. Het enige dat ze willen is méér. Van minister Jeffrey Corion hoeven we ook niets te verwachten, die staat volledig achter de vakbond".

Voges ziet weinig grond voor bemiddeling: "De winst bedraagt over 1993 1483 gulden. De vakbond wil met haar looneis van vijf procent een bedrag van zes ton. Wat er niet is, is er niet." Volgens hem kan de landsbemiddelaar slechts de vakbond hiervan proberen te overtuigen.

Ook PWFC-voorzitter Doy Gijsbertha heeft geen verwachtingen meer over de bemiddeling door landsbemiddelaar Migda Schill. "Voordat we de staking uitriepen hebben we de Landsbemiddelaar gezegd geen heil meer te zien in de bemiddeling. Ze zei daarop op een berustende toon: ja, ja. Impliciet heeft zij hiermee te kennen gegeven dat de bemiddeling mislukt is." De vakbond zegt altijd te goeder trouw te hebben gehandeld, en zelf indertijd de landsbemiddelaar te hebben ingeschakeld.

Over concrete cijfers over de financiële positie van het bedrijf heeft de vakbond geen beschikking. Die krijgen ze ook niet van het bedrijf, aldus Voges. De CPA, waaronder KTK valt, zegt dat om 'principiële' redenen niet te doen. Ook niet als dat in het belang zou zijn van de bemiddeling, aldus Voges.

Aangezien de bemiddeling formeel niet beëindigd is zal de vakbond de Landsbemiddelaar vandaag een brief sturen waarin staat dat de bond nog één week geduld heeft. "Daarna zullen we vragen dat de Landsbemiddelaar schriftelijk vastlegt dat de bemiddeling stopgezet wordt."

Daarna staat het vakbond vrij om desnoods opnieuw een staking uit te roepen. Hierover is nog geen beslissing genomen, aldus Gijsbertha. Mogelijk wordt een kort geding aangespannen tegen KTK, om af te dwingen dat de werknemers voor 12 uur worden uitbetaald, in plaats van de acht uur die zij nu uitgekeerd krijgen.

Landsbemiddelaar Migda Schill-Maria was vanmorgen niet bereikbaar voor commentaar.

...Jacky Voges...

Zakenlieden zingen voor het goede doel

WILLEMSTAD — De Asosashon Bos di Komersiantenan organiseert op zaterdag 22 oktober haar vierde songfestival. Deze vindt dit jaar plaats in het International Trade Center. De muzikale begeleiding is in handen van The Three Voices. Kostuum of kleding **van de jaren zestig is verplicht.**

Onder anderen Lio Capriles, Karel Aster, Peggy en Marius Römer, Edmundo Cardenas, Beatrix Scoop, Mike Alexander, Anthony Palm, Wim Tweeboom, Ivan Moreno, Jacques Visser, Frank Sprock, Terry Hernandez, Robert Willems, Wayne Faries, Juan David Martina, Agnes Durgaram, Gilbert Elisabeth en Bart Wormgoor zullen voor het goede doel zingen. Als gastzangers treden op Genesis en rechter Bob Wit.

De opbrengsten van de show gaan dit jaar naar de diabetenvereniging Sokudi. De toegangsprijs bedraagt 95 gulden per persoon inclusief drank en snacks. Kaarten zijn verkrijgbaar bij de deelnemers, Interphoto en bestuursleden van Sokudi.

Julian Rollocks (SAPP):

"Steun voor optie B versterkt onze onderhandelingspositie"

PHILIPSBURG/WILLEMSTAD — Julian Rollocks is blij dat de Sintmaartenaren een 'sterke' stem hebben uitgebracht voor de B en D optie. "Dat zal onze onderhandelingspositie versterken." SPA-leider Vance James en gedeputeerde Michel Deher (Constitionele Zaken) zijn eveneens van mening dat de B-stem gehoord dient te worden in de komende onderhandelingen over de hernieuwde staatkundige toekomst.

Een overweldigende winst voor optie A, zoals in Curaçao het geval was, zou volgens Rollocks hebben betekend dat 'Sint Maarten tevreden zou zijn met de status quo'. Een opmerkelijke uitspraak voor een overtuigd A-aanhanger.

De partijleider van de SAPP (Serious Alternative People's Party) voerde zes weken lang campagne en was de eerste politicus die zich duidelijk uitspraak voor het behoud van de Antillen-van-Vijf. Een campagne die resulteerde in een meerderheid van stemmen voor A (59,4 procent) en een sterke aanhang voor optie B (33,2 procent). Een kleine vijfhonderd kiezers (6,3 procent) stemde voor onafhankelijkheid.

"De boodschap die de bevolking ons heeft gegeven is dat we samen verder moeten gaan, maar ánders. Ik vind het een goed signaal. We moeten in onze overwegingen meenemen dat de mensen om verandering vragen."

Op Sint Maarten wonen ongeveer 40.000 mensen van 74 verschillende nationaliteiten. Rollocks noemt het opmerkelijk dat het eiland over een grote middenklasse beschikt 'die een comfortabel leven leidt'. "Het gaat ze economisch gezien goed. Men wil houden wat men heeft en is niet erg revolutionair gezind." De SAPP-leider, die gisteren tijdens een televisie-uitzending over het referendum aan het woord kwam, meent dat Sint Maarten het Antilliaans verband nodig heeft. "We hangen voor ons onderwijs en onze pensioenvoorziening af van Curaçao, maar we zijn wel ziek van de bureaucratie die dat met zich meebrengt. Daar zullen we wat aan moeten veranderen."

Optie B-aanhanger L. Laveist interpreteert de uitslag van het referendum als een keuze voor FISSA (Full Internal Self and Souvereign Government). De handelaar: "Wij hebben ook gewonnen. FISSA kon zowel onder A als onder B worden ondergebracht. Daarom denk ik dat er een gemengd advies is uitgebracht en dat we FISSA ook met A kunnen verwezenlijken."

Kwart werknemers uit buitenland:

CBS onderzoekt krappe arbeidsmarkt van Aruba

ORANJESTAD — Het aantal buitenlandse werknemers groeit sterk. Op het ogenblik bestaat meer dan een kwart van de arbeidsmarkt uit werknemers die niet op Aruba geboren zijn. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) organiseert van 22 oktober tot 2 december een onderzoek om te proberen een helder beeld te krijgen van de huidige situatie op de arbeidsmarkt.

Het CBS heeft geconstateerd, dat mede dankzij een sterke economische groei, Aruba de laatste jaren te kampen heeft met allerlei moeilijkheden op de arbeidsmarkt. In de voorbije jaren zijn de tekorten op de arbeidsmarkt juist een belemmering geweest voor economische vooruitgang. Immers, als de factor arbeid tekort schiet in een bepaalde sector, gaan werkgevers hogere lonen betalen om alsnog werknemers aan te trekken. Als gevolg van de stijgende lonen, stijgen ook de prijzen van produkten.

Het CBS is sinds een aantal maanden bezig met de voorbereiding van een groots Arbeidskrachtenonderzoek. Vanaf 22 oktober tot 2 december wordt het veldwerk verricht voor dit onderzoek. Met het Arbeidskrachtenonderzoek wordt geprobeerd een duidelijker beeld te scheppen van de huidige situatie op de arbeidsmarkt.

Zo zal er specifiek gekeken worden naar de werkloosheid, de deelname van vrouwen aan het arbeidsproces, de algemene werkomstandigheden en de positie van de buitenlanders op de arbeidsmarkt.

Om dit alles grondig te onderzoeken zullen er in totaal 1800 huishoudens worden bezocht. Twintig enquêteurs zijn aangenomen om dit werk uit te voeren. Het CBS verzoekt de gemeenschap medewerking te verlenen aan het onderzoek. Alle informatie zal volledig anoniem worden ingewonnen en enkel worden gebruikt voor het maken van statistieken, zo verzekert het CBS.

Met een geslaagd Arbeidskrachtenonderzoek zal het CBS in staat zijn om de juiste inlichtingen te verschaffen aan allerlei instanties binnen en buiten de overheid, met als uiteindelijk doel: een goede planning van de arbeidsmarkt.

Premier van Zaïre in België zeer koel ontvangen

BRUSSEL - Zowel de Belgische regering als de Europese commissie heeft de nieuwe Zairese premier Kengo Wa Dondo de afgelopen dagen met grote terughoudendheid in Brussel ontvangen.

Hij gaat alechts met toezeggingen over voortzetting van de humanitaire hulp voor de armen naar huis, al is wel eventuele uitbreiding daarvan in het vooruitzicht gesteld. Van hervatting van de samenwerking en de economische steun is echter geen sprake. De premier meent zelf dat de verzoening met de voormalige koloniale heerser België in zicht is. Maar de Belgische minister van Buitenlandse zaken Frank Vandenbroucke onderstreepte vrijdag "dat er niet is onderhandeld". "We hebben enkel geluisterd naar Kengo en wij hopen dat hij naar ons heeft geluisterd", meldde hij. Net als de Belgische regering heeft ook de Europese commissie laten weten dat de nieuwe Zairese regering zich eerst zal moeten bewijzen voordat tot normalisering van de betrekkingen kan worden overgegaan.

Padvinderskamp groot succes

ORANJESTAD — De Vereniging Arubaanse Padvinders heeft een zeer geslaagd kamp achter de rug. Ruim 130 verkenners namen deel aan het kamp dat opgeslagen werd in de 'mondi' achter de katholieke kerk te Noord. De vele activiteiten beperkten zich niet tot binnen het kamp, maar ook daarbuiten gebeurde er genoeg: een muzikale avond in de recreatiezaal van Imeldahof, een tocht naar Seroe Colorado en aan boord van de muziekboot 'Tattoo', een kampvuur, toneel en andere culturele uitingen. Op de foto verrichten de minister van Cultuur, Lili Beke, en Statenvoorzitter Marco Christiaans de opening van het kamp.

Regering ziet haar gelijk bewezen:

Veel goedgekeurde gelden Nederland niet uitgegeven

ORANJESTAD — Het is minister Robertico Croes van Economische Zaken opgevallen dat er een groot deel van de door Nederland beschikbaar gestelde gelden voor goedgekeurde projecten, (nog) niet is besteed. Uit een overzicht blijkt dat van de goedgekeurde 38,5 miljoen Nederlandse guldens, er tot en met 1993 slechts 14,3 miljoen zijn uitgegeven. Ruim [illegible] miljoen gulden werd dus niet besteed.

Voor 1994 was er een 'inhaalrace' gepland, namelijk een uitgave van bijna 22,5 miljoen, waardoor er uiteindelijk een veel kleiner verschil met de goedgekeurde bedragen zou overblijven, namelijk 1,7 miljoen gulden. Er kon niet worden nagegaan hoeveel van 1994 [illegible] gerealiseerd.

De minister van Economische Zaken stelde deze cijfers beschikbaar om zijn pleidooi voor een gewijzigde ontwikkelingsrelatie met Nederland kracht bij te zetten. [illegible] Amigoe berichtte eerder [illegible] de regering een voor[illegible] hoofdlijnen heeft geda[illegible] de hulpmiddelen [illegible] behoeve van projecten [illegible] Aruba anders te st[illegible]. De Aruban I[illegible] Bank [illegible] belangrijke rol [illegible] diair bij de financiering [illegible] projecten moeten [illegible]. Een en ander was reeds [illegible] gelegd in het Akkoord [illegible] San Nicolas.

Afgelopen maandag [illegible] derde Croes met de [illegible] commissie van de Staten [illegible] toen bleek hem dat de [illegible] sitie zich tegen zijn [illegible] verzette. Maar het de[illegible] de minister juist meer [illegible] trouwen in zijn eigen [illegible] nnen, omdat gebleken [illegible] de vorige MEP/PPA/[illegible] regering vaak niet [illegible] steding te maken [illegible] beschikbare en goedgek[illegible] gelden werden niet [illegible] geven.

Behalve dat Croes [illegible] overtuigd is dat inst[illegible] ling van de AIB [illegible] ciënter zal werken, [illegible] van het regelmatig te[illegible] rende bestedingsoverl[illegible] Nederland. De bewind[illegible] vindt het 'vernederend' als minister te onde[illegible] delen met Nederlandse [illegible] tenaren. Ministers m[illegible] het over de hoofdlijnen [illegible] zijn, ambtenaren moeten [illegible] details invullen.

Het argument van de [illegible] fractie dat met de AIB [illegible] politieke beheersing en [illegible] parlementaire controle [illegible] loren zouden gaan, [illegible] Croes van tafel. De minister van Economische Zaken [illegible] immers president-com[illegible] [illegible] ment Bank. Dat is volgens Croes voldoende.

Vakbond FTA en Hilton [illegible] aanstaande maandag [illegible]

ORANJESTAD — De verwachting is dat er aanstaande maandag een oplossing wordt gevonden voor het zich voortslepende conflict bij het Hilton Casino. De twee partijen, de vakbond FTA namens de werknemers en de casino-direktie, komen maandag om 12.00 uur bijeen met Landsbemiddelaar Dooley Tromp. Beide partijen hebben de Landsbemiddelaar nieuwe voorstellen gedaan.

Het conflict bij het Hilton Casino duurt nu precies één maand en vijf dagen. De vakbond pleit voor handhaving van een werkdag van zes uur of een werkweek van 36 uur voor de 76 casino-werknemers. De casino-direktie wil echter een werkdag van acht uur of een werkweek van 48 uur, plus een loonsverhoging van veertien procent. Voor vakbond en werknemers is dit voorstel - al vanaf het begin - onaanvaardbaar.

De direktie nam toen het standpunt in, dat de werknemers die geen acht uur willen werken, ook niet toegelaten worden tot de werkplek. Deze situatie, waarbij de werknemers niet toegelaten worden maar wel hun loon ontvangen, duurt dus al ruim een maand. Ondertussen is de directie een rechtszaak begonnen en heeft het de rechter om ontbinding van het werkcontract met de 76 casino-werknemers verzocht.

Uit goed ingelichte bron werdt vernomen dat de FTA in haar nieuwe voorstel bereid is akkoord te gaan met een werkdag van zeven uur of een werkweek van 42 uur. De vakbond zou gisteravond tijdens een vergadering de casino-werknemers over dit nieuwe voorstel inlichten. Het is onbekend wat het nieuwe voorstel van de casino-direktie inhoudt. Van de zijde van het casino wil men hierover niets loslaten. Tussen beide partijen en de Landsbemiddelaar bestaat namelijk een afspraak dat zolang de onderhandelingen duren, er geen informatie naar buiten wordt gebracht. Dit, om te voorkomen dat direktie en vakbond in de krant met elkaar het gevecht aangaan, aldus een zegsman van het casino.

Als de partijen aanstaande maandag een oplossing bereiken, dan zal bekeken moeten worden of de behandeling van de ontbindingszaak vóór de rechter al of niet voortgezet wordt. De datum voor behandeling van deze zaak is dinsdag 25 oktober.

ARUBA
AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE:
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOONS:
24333. Voor **spoedgevallen** na kantoortijd: **21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-0379.**

FAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en **11141** (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad: dokter Lin via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 74300) of via Alarmcentrum (115).
Zaterdag+zondag van 09.30-10.30/17.00-18.00 uur:
San Nicolas: dokter R. Luchmun via Centro Medico Dr. Rudi Engelbrecht (San Nicolas; tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA
(nachtdienst)
Paseo di Brug:
Oduber, Caya B. Croes 101 (Oranjestad). Tel. 21780.

****

VOOR BRANDGEVALLEN en ongelukken gelieve Alarmcentrale **(tel.: 115)** op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dr. Lili G. Beke-Martinez, **tel.: 24696.**

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. **Bel 37687.**

****

HOME NURSING BUREAU ARUBA
Tel.: 34321.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Tel.: 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

FUNDACION RESPETA MI
(Stichting tegen seksuele misbruik van minderjarigen)
Tel.: 24433.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, **tel.: 27808/48124.**

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, **tel.: 21720.** Voor **spoedgevallen** buiten kantooruren **tel.: 115.**

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie **tel.: 63350/61160.**

****

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
Geopend van maandag t/m zondag van 16.00-18.30 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

****

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
(Goletstraat 5-A, Oranjestad)
Aanvangstijden van de diensten: **woensdag en zaterdag** om 19.00 uur.

****

FUNDACION DIABETICO ARUBANO
(J. Irausquinplein z/n, Oranjestad)
Voor informatie: **tel. 21215.**

****

ZONDAG
DIVERSEN
7.30 uur Wielerwedstrijd 40km *Careda di Amistad* - parkeerplaats te Arashi.

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 23111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
MADIKIKAPEL: zat.: 19.00 uur
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 08.00, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

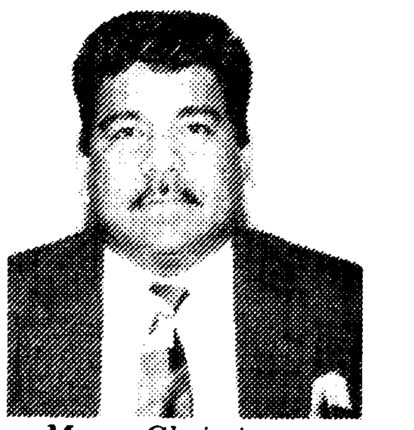
****

Parlementen drie rijksdelen bijeen:
Maandag begint op Aruba Contactplan Bijeenkomst

ORANJESTAD — Maandag begint de Contactplan Ontmoeting van parlementariërs uit Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. Vanochtend arriveerden 13 Antilliaanse Statenleden; morgenmiddag 12 Nederlandse Kamerleden.

Van Arubaanse zijde nemen 9 Statenleden deel aan het tripartiete overleg. Alle grote politieke partijen van het Koninkrijk zijn vertegenwoordigd; alleen de MEP-fractie ontbreekt. Woensdag 26 oktober presenteren de volksvertegenwoordigers hun slotverklaring. Tijdens het Contactplan wordt er alleen van gedachten gewisseld; formele besluiten kunnen er niet worden genomen.

Ieder rijksdeel wordt vertegenwoordigd door relatief 'nieuwe' parlementariërs. In alle drie de landen zijn nog niet zo heel lang geleden verkiezingen gehouden. Er zitten dus veel nieuwe gezichten bij, vooral wat betreft Nederland. Er zal gediscussieerd worden over een veelheid van onderwerpen: protocol, financiële betrekkingen, gevolgen van de uitslag van de referenda, internationale criminaliteit, kustwacht, onderwijs, volksgezondheid, milieu etc.

..... Marco Christiaans .....

Vanochtend vroeg arriveerde de Antilliaanse delegatie onder leiding van voorzitter Lucille George-Wout op de Reina Beatrix-luchthaven. Morgenmiddag komt de Nederlandse delegatie onder aanvoering van Elco Brinkman aan op Aruba. Samen met voorzitter Marco Christiaans, die optreedt als gastheer, hebben de genoemde voorzitters zondagavond het Presidium Overleg. De Arubaanse gasten logeren in de Sonesta Suites.

..... René Sommer .....

Maandagochtend om 9.00 uur wordt de plenaire tripartite Contactplanbijeenkomst in de Statenzaal geopend. 's Avonds is er een Bon Bini receptie in het Fort Zoutman. Dinsdag gaan de verschillende werkgroepen aan de slag. Er zijn drie werkgroepen samengesteld: staatkundige structuur, financiën en sociaal-cultureel. Deze dagen is er ook ruimte gereserveerd door bipartite bijeenkomsten, waarbij dus slechts twee van de drie landen elkaar spreken.

Dinsdagavond maken de parlementariërs hun opwachting bij gouverneur Olindo Koolman en woensdagavond ontmoeten zij premier Henny Eman. Donderdag vertrekt men naar Curaçao, waar minister-president Miguel Pourier hen welkom heet. 's Middags gaat het gezelschap naar Sint Maarten waar het de volgende dag gesprekken heeft met de Eilandraad en, iets later, het Presidium (de delegatievoorzitters) overleg voert over de dagen die nog komen.

Zaterdag rijden de volksvertegenwoordigers over Sint Maarten rond om zondag weer naar Aruba terug te vliegen en maandag diverse projecten (zoals hotels, ook de onafgebouwde) te bezichtigen. Dinsdag hebben er gesprekken plaats met mensen van de Centrale Bank van Aruba, het Openbaar Ministerie, de Kamer van Koophandel, de toeristenorganisatie Ahata en de werkgevers- en werknemersorganisaties ATIA en SDU.

Woensdag komen de Staten- en Kamerleden in plenaire zitting bijeen om de slotverklaring op te stellen en donderdag, tenslotte, vertrekken de delegaties weer naar huis.

Enigszins bekende Nederlandse gezichten zijn: A. Grol-Overling, E. van Middelkoop en P. Rosenmöller, althans zij waren eerder in functie op Aruba en de Antillen. Nieuwe gezichten zijn: L. Brinkman, A. Apostolou, A. Bijleveld-Schouten, O. Scheltema, E. Spier. A. te Veldhuis, W. van de Zandschulp en J. Lilipaly. De Nederlandse delegatie wordt vergezeld door de griffiers Jan Nico van Overbeeke en Bas Nieuwenhuizen. Van de Nederlandse politieke partijen ontbreken onder meer de Centrum Democraten (CD) en leden van de ouderenpartijen.

MTS-delegatie bij minister

■ *ORANJESTAD — Een delegatie van de Ir. Cesare Terzano MTS, bestaande uit Quito Maduro, Ulrich Lim-Apo en Roberto Tromp, bracht een bezoek aan minister van Onderwijs Eddy Croes. De minister werd vergezeld door adviseur Piet Pronk, coördinatrice Mayra de Graaff en de direkteur Directie Onderwijs Beti Dañe. Tijdens het bezoek sprak de delegatie de wens uit, dat de MTS in het vervolg haar eigen financieel beleid uitvoert. Bovendien wil men dat de dagen voor studiereizen naar het buitenland deel uitmaken van het jaar-rooster en anders vrijstelling van dienst. Daarnaast wil men betaling aan de leerkrachten die na schooltijd toezicht houden en de leerlingen begeleiden tijdens de computer-training. De minister verklaarde een en ander te onderzoeken alvorens zijn medewerking te geven.*

Fatima kerkkoor bestaat 20 jaar

ORANJESTAD — De bewoners van Dakota herdenken deze maand het feit, dat de Fatimakerk 35 jaar bestaat. Ook het zangkoor van deze kerk viert deze maand het twintigjarig bestaan. Het Fatimakoor is één van de actiefste koren op het eiland en zingt bijna ieder weekeinde één of meer missen in de Fatimakerk.

In alle stilte:
Colombiaan Herrera al aan VS uitgeleverd

ORANJESTAD — Gistermiddag is de Colombiaan Luis Carlos Herrera, die nog altijd in hongerstaking is, uitgeleverd aan de Verenigde Staten. Tot op het laatste moment probeerde Chris Lejuez, de advocaat van Herrera, de uitlevering van zijn cliënt te verhinderen. Het Hof meende echter dat er voldoende reden was om de uitlevering toelaatbaar te achten en kwam donderdag tot een vervroegde uitspraak. De rechter zou aanvankelijk op maandag 17 oktober uitspraak doen.

Toen Lejuez tegen de uitspraak beroep wilde aantekenen, stond zijn cliënt al op het punt om te vertrekken. De advocaat vroeg meteen om een kort geding. Het vertrek werd uitgesteld en de advocaat verzocht de rechter om via een voorlopige maatregel de uitlevering aan te houden, totdat in cassatie hierover is beslist. Volgens het uitleveringsbesluit, dat voor wat betreft Aruba sinds 1926 niet meer is gewijzigd, is het niet mogelijk in hoger beroep te gaan tegen een uitleveringszaak.

In Nederland is dit wel mogelijk omdat het in een nieuwere uitleveringswet geregeld staat. De advocaat vindt dat dit, omdat Aruba ook een deel uitmaakt van het Koninkrijk, tegen de gelijkheidsbeginsel is, en protesteerde tegen de gang van zaken. Het kort geding vond gisteren om 11.30 uur plaats. Beslist werd dat er met de uitlevering niet op de uitspraak van de Hoge Raad wordt gewacht; dit zou alleen mogelijk zijn bij een strafzaak. Om 13.15 uur is het speciale vliegtuig met Herrera aan boord naar Chicago vertrokken.

Red Ribbon voor gouverneur

■ *ORANJESTAD — De jaarlijkse Red Ribbon Week van de anti-drugs stichting Fada/Pride werd ingeluid met een bezoek van het stichtingsbestuur aan waarnemend gouverneur Maximo Croes en de leden van de ministerraad. De leuze die ditmaal op het rode lintje staat afgedrukt, luidt: 'Love me drugfree'. De aktie bestaat uit het verkopen van drieduizend rode lintjes tegen drie florin per stuk. Op de foto het moment waarop Eugenia Mata, van Fada/Pride, de gouverneur het eerste Red Ribbon opspeldt.*

Joint venture Mid-Atlantische route:
Air Aruba bevestigt: samenwerking met KLM

ORANJESTAD — Air Aruba en KLM gaan samenwerken op de lucratieve Mid-Atlantische route van en naar Amsterdam en Aruba. Na enige gespeculeer afgelopen week bracht de directie van Air Aruba gisteren een persbericht uit, waarin het toegeeft dat er dinsdag jongstleden 'oriënterende' gesprekken plaatsvonden met de KLM.

"Air Aruba en KLM hebben de eerste stap gezet in de richting van samenwerking tussen de twee maatschappijen, toen dinsdag 11 oktober beide luchtvaartbedrijven elkaar ontmoetten in het hoofdkantoor van Air Aruba te Wayaca," zo begint het communiqué.

Zoals het hoort, vonden de gesprekken in een 'prettige en vriendschappelijke sfeer' plaats. KLM en Air Aruba bespraken verschillende onderwerpen en er is zelfs principe-overeenstemming bereikt op hoofdpunten. Onder andere zijn de luchtvaartmaatschappijen het eens geworden over een joint venture voor wat betreft de uitvoering van de vluchten op de Mid-Atlantische route.

Dat is alles wat Air Aruba in dit stadium officieel kwijt wil. Peter Look-Hong, algemeen directeur van Air Aruba verklaart dat het allemaal nog steeds te vroeg is om details uit de besprekingen openbaar te maken. Er moet immers nog erg veel uitgewerkt worden en bovendien heeft Air Aruba nog toestemming nodig van de Raad van Commissarissen.

Donderdag berichtte de *Amigoe* dat Air Aruba en KLM serieus met elkaar in onderhandeling zijn. De regering heeft de nationale luchtvaartmaatschappij opdracht gegeven om allianties met anderen aan te gaan, in plaats van ze te beconcurreren. Minister Glenbert Croes van Verkeer en Communicatie wil dat Air Aruba met zowel KLM als ALM aan tafel gaat.

Maar tussen de KLM en ALM is er inmiddels sprake van een 'scheiding van tafel en bed'. De KLM wenst haar aandelenpakket in ALM te verkopen, maar wil nog wel samenwerking op de Mid-Atlantische route tussen de Antillen en Amsterdam. De ALM zou in de ogen van KLM te grote verliezen lijden. Dát is bij Air Aruba niet veel anders. De regering maakte onlangs bekend dat de maatschappij eigenlijk een financiële injectie van 11.7 miljoen florin nodig heeft.

Veel belangstelling voor schoonmaakactie

ORANJESTAD — De belangstelling voor de nationale schoonmaakdag, die Fundacion Aruba Limpi en Serlimar op zaterdag 29 oktober organiseren, overtreft alle verwachtingen. Deze aktie wordt gesponsord door Casa Grande, La Cabana, Fundacion Aruba Limpi en Adventure Golf. Van alle kanten wordt hulp aangeboden. Een groep werknemers van Radisson Hotel heeft als eerste de organisatoren laten weten de omgeving van hun hotel te zullen schoonmaken.

Omdat hierna ook werknemers van andere hotels hun steun aanboden, hebben de organisatoren besloten dat er op 29 oktober een vuilnistruck met chauffeur en helper vanaf het middaguur langs alle hotels zal rijden om de vuilniszakken op te halen. De hotels kunnen voor nadere informatie en voor het verkrijgen van gratis plastic vuilniszakken, contact opnemen met Stephen Wever, van Aruba Limpi, (24590/21304).

Ook buurtbewoners die in groepen hun omgeving willen schoonmaken kunnen de heer Wever of de heren Kock en Maduro (45080) bellen voor vuilniszakken en voor het verzamelde vuil. Gezien het te verwachten succes van deze actie, zijn de organisatoren van plan om deze nationale schoonmaak op regelmatige basis te gaan houden.

Controle Arubaanse sporters begonnen

ORANJESTAD — Vandaag is men begonnen met de controle - medisch en fysiek - van Arubaanse atleten in verband met de vijfde Zuid-Amerikaanse Spelen die volgende maand plaats vinden. Tachtig atleten worden aan de diverse testen onderworpen. Afhankelijk van het resultaat, zal eind deze maand bekendgemaakt worden wie er allemaal deel uitmaken van de Arubaanse delegatie.

De controle zal tien dagen in beslag nemen. Het voornemen van Aruba is om aan de volgende sportonderdelen te participeren: schieten, zeilen, synchro-zwemmen, gewichtheffen, taekwondo, karate, judo, schermen, wielrennen, bowling, atletiek, softball en baseball. De vijfde Zuid-Amerikaanse Spelen worden van 19 tot en met 28 november in de Venezolaanse stad Valencia gehouden.

Concert van Kunstkring

ORANJESTAD — Het Arubaans publiek kan ook dit jaar weer genieten van een concert van het Nederlandse ensemble Ad Libitum. De Arubaanse Kunstkring presenteert dit concert op donderdag 27 oktober om 20.30 uur in Cas di Cultura. Ad Libitum - naar believen - is een gerenommeerd ensemble, bestaande uit vier jonge enthousiaste en vooral professionele musici: Ellen Hardy, fluit; Sjo Gelissen, hobo en piano; John Keulers, klarinet; en Robert Glassburner, fagot.

Het ensemble dat in 1981 werd opgericht, groeide van een studenten-ensemble uit tot een professioneel kwartet. Een terugblik op het afgelopen decennium laat concerten zien in eigen land, Duitsland en Frankrijk, alsmede een tournee door België en de Nederlandse Antillen.

Ad Libitum maakte deel uit van Yehudi Menuhins Stichting Live Music Now en verzorgde radio-opnamen voor nagenoeg alle Nederlandse omroeporganisaties. In 1991 was Ad Libitum laureaat tijdens het internationale Notamus Kamermuziekconcours in Brussel. In februari 1993 nam het kwartet deel aan een masterclass, gegeven door de componist Jean Françaix. Het ensemble kreeg vermelding vanwege 'uitzonderlijk hoog niveau in samenspel en muzikaliteit'.

Het concert op Aruba zal ondermeer omvatten: Divertimento in Bes, KV 439C van W.A. Mozart; Londoner Trio nr.3 in G. van F.J. Haydn; Quator van Jean Françaix; Carignane van J. Ibert; Elegie van F. Busoni; Cantabile et Presto van G. Enesco en Variaties over 'ik zag twee beren....' van O. Ketting. Kaarten zijn verkrijgbaar bij de boekhandels en aan de zaal op de avond van het concert.

Carib Art expo verenigt Arubaanse kunstenaars

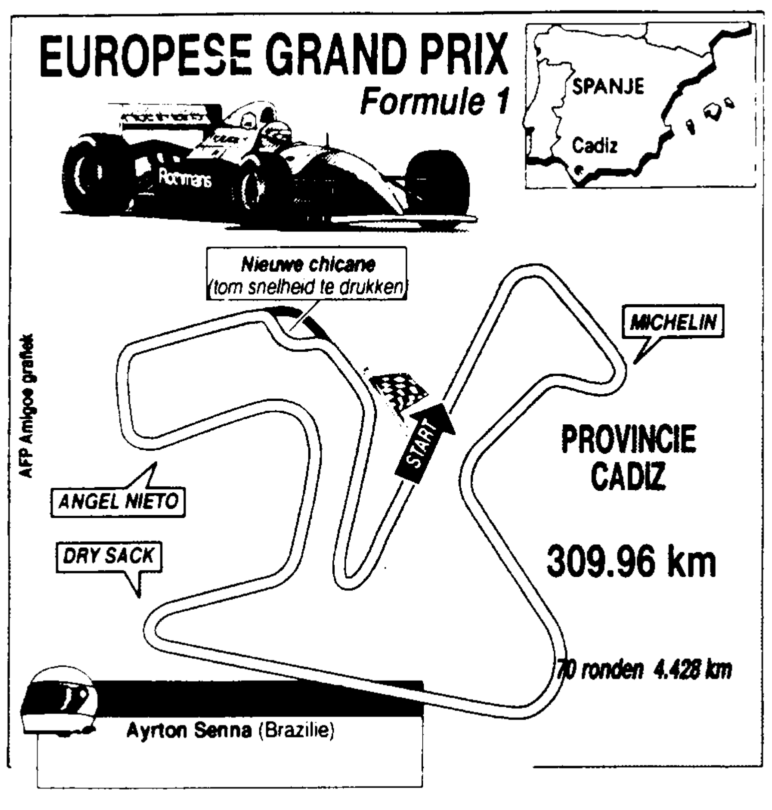
ORANJESTAD — De Arubaanse kunstenaars die hun werkstukken op de Carib Art Marketplace exposeren, zijn gisteren begonnen om een gezamenlijk schilderij te maken van de artistieke markt van Carib Art. Het doel hiervan is om fondsen te verzamelen voor de oprichting van een Arubaanse vereniging van kunstenaars in de beeldende kunst.

Op de artistieke markt in Centro Caiquetio is 'een ware band van vriendschap en solidariteit' gegroeid tussen de kunstenaars: Maria Latorre, Juli Oduber, Stella Lopez, Marcelo Werleman, King Lie Kwie, Danilo Geerman, Mo Mohamed, Elvis Tromp, Freddy Patist en Gustave Nouel. Zij zijn de initiatiefnemers van de oprichting van de vereniging.

Deze kunstenaars zijn voornemens om elkaars projekten te steunen, zoals het tegeltableau van Freddy Patist over beschermde dieren van Aruba, en het schilderij waaraan Gustave Nouel gisteren begon. Het tegeltableau van Patist zal aan Aruba Animal Shelter worden aangeboden, terwijl het schilderij van Nouel bestemd is voor Carib Art en/of Unesco, namens alle deelnemende kunstenaars. De schilderij van Nouel zal op 21 oktober, gelijk met de sluiting van Carib Art worden aangeboden.

Nieuw bestuur Lago Heights

ORANJESTAD — Centro di Barrio Lago Heights heeft een nieuw bestuur gekozen voor 1994/1995. De nieuwe voorzitter is Ana Geerman, de opvolgster van Silvio Emerencia, die de afgelopen 17 jaar onafgebroken voorzitter was. Het bestuur bestaat verder uit: secretaris Basil Connor, penningmeester Rufo Anthony, tweede secretaris Ilda Connor, tweede penningmeester Elias Wilson, commissarissen Val Peterson, Elgin Kock en Berto Winklaar.

Verleden jaar was de Europese Grote prijs op 11 april in Donington Park in Groot Brittannie.

Grand Prix van Spanje

Snelste tijd voor Hill, Verstappen in grindbak

JEREZ — Het circus van opperstalmeester Bernie Ecclestone maakt zich op voor een boeiende epiloog. Een finale die een paar maanden geleden in het Formule 1-wereldje nog voor onmogelijk werd gehouden, maar door ingrijpen van bovenaf werkelijkheid werd.

Drie races voor het einde van de strijd om de wereldtitel bedraagt het verschil tussen Michael Schumacher en Damon Hill slechts één schamel punt: 76 om 75. Hill verkleinde de achterstand van aanvankelijk 31 punten tot een minimum omdat schumacher voor de grote prijzen van Italië en Portugal was geschorst en de overwinning in België kwijtraakte nadat onregelmatigheden aan de bodemplaat waren geconstateerd.

De eerste slag in het gevecht om het wereldkampioenschap was gisteren op het circuit van Jerez de la Frontera voor de Brit. In Jerez wordt morgen de GP van Europa wordt gehouden. In een Williams Renault reed hij de beste tijd van 1.24,137 voor de verrassende Duitser Heinz-Harald Frentzen en Schumacher.

Jos Verstappen, teamgenoot van Schumacher bij Benetton, slaagde er niet in zich te kwalificeren. De Nederlander raakte tijdens de tijdtraining van de baan in de grindbak. Hij eindigde als laatste op ruim elf seconden van de snelste coureur Hill. Vandaag krijgt de kasteleinszoon uit Montfort een herkansing. 's Ochtends nam hij tijdens de vrije oefening de tiende plaats in op slechts 01,439 achter Schumacher.

"Eigen schuld, ik maakte een fout in die bocht. Ik raakte uit balans en knalde tegen de banden", deed Verstappen het relaas van zijn onvrijwillig uitstapje. "Gisterochtend had ik een paar problemen met de voorkant van de auto. Die zijn tussen beide sessies opgelost. Als het vandaag goed weer is, verwacht ik me gemakkelijk te kunnen kwalificeren voor de race. Omdat ik de auto niet meer aan de praat kreeg, was het onmogelijk de pitstraat te bereiken. Anders had ik nog kunnen trainen."

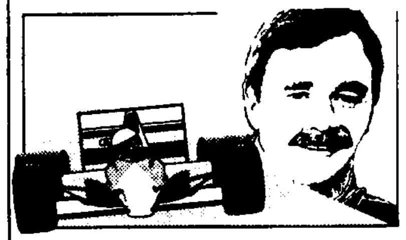
Over het weer behoeft Verstappen zich geen zorgen te maken. Het kwik steeg in de zuidSpaanse kustplaats tot 26 graden. De temperatuur in het race- en verbale gevecht tussen Schumacher en Hill nadert langzaam het kookpunt. Behalve strijd op het asfalt, voert het tweetal ook een koude oorlog buiten de baan. Schumacher liet gisteren geen spaan heel van de Brit.

"Hill heeft me de afgelopen tijd op allerlei mogelijke manieren zwart proberen te maken. Ik heb geen respect meer voor hem", zei de Duitser onomwonden. "Ik spreek niet meer met hem. Als ik hem tegenkom, groet ik hem nog wel. Maar dat is alles. Hill kan niet tippen aan de klasse van Ayrton Senna. Hill dankt zijn hoge klassering aan mijn schorsing en de twee diskwalificaties. Normaal gesproken was ik al wereldkampioen geweest. Indien hij de wereldtitel behaalt, heeft hij dat niet op eigen kracht gedaan. Senna zou me wel het leven zuur hebben gemaakt. Maar hij was ook de beste die we ooit hebben gekend."

Damon Hill reageerde nauwelijks op de aantijgingen. Hij houdt zich afzijdig van de psychologische oorlogsvoering. "Ik geef antwoord op de racebaan. Ik ben in topvorm, de auto is perfect", zei de zoon van de legendarische Graham Hill. "Ik wil wereldkampioen worden. Verder wil ik niet te diep ingaan op de uitspraken van Schumacher."

Hill weet zich voor de laatste drie grote prijzen (Jerez, Suzuka en Adelaide) gesteund door Nigel Mansell. De Brit, wereldkampioen van 1992, kon gisteren op de eerste trainingsdag nog niet echt overtuigen. Hij bleef op een zesde plaats steken. "Ik ben niet ontevreden. Ik moet nog het juiste ritme zien te vinden", zei Mansell, die afgelopen zondag nog een Indycarrace reed in de Verenigde Staten.

Nigel Mansell

Geboren 8-8- 8 -1953
in Upton on Severn (Groot Brittannie)
Nationaliteit:Brits
Debuteerde in Fórmule 1 in 1980
(Grand Prix van Oostenrijk)

Fórmule 1

- **Wereldkampioen in 1992**
- **30 races gewonnen** 1985 (2), 1986 (5), 1987 (6), 1989 (2), 1990 (1), 1991 (5), 1992 (9)
- **31** in voorste gelederen
- **469** behaalde punten
- **181** deelgenomen aan GP-races

IndyCar

- **Kampioen Indy in 1993** (5 zeges)

AFP Amigoe grafiek

De Britse coureur Nigel Mansell keert als zodanig zondag weer terug in de racerij wanneer hij deelneemt aan de Europese Grand Prix in Spanje. Hij doet mee in een William Renault..

■ *FUNCHAL — Joao Pinto van FC Porto en Gustavo van Maritimo zijn in een fel duel om de bal verwikkeld. Maritimo won het Portugese competitieduel gisteren verrassend van Porto. De eindstand was 2-1.*

Kogel Atteveld verwoest afbraakvoetbal Sparta

KERKRADE — Een kogel van Raymond Atteveld heeft gisteren in Kerkrade het afbraakvoetbal van Sparta verwoest. De stopper loste het schot in de 53e minuut. Zijn vrije trap ging dwars door het midden over de muur via de lat tegen het net, 1-0 voor Roda JC.

De resterende 37 minuten kon gevoetbald worden door twee partijen. Voordien was er alleen kaalslag op Kaalheide. Sparta miste vijf basisspelers uit de verdediging: De Bruin, Bubberman, Van den Berg, Gerard de Nooijer en Metgod. Dit, naast natuurlijk de 16e plaats op de ranglijst, gaf Sparta's trainer Berger een argument in de uitwedstrijd tegen de nog ongeslagen Limburgers het accent zwaar op de verdediging te leggen.

Het was een effectieve tactiek. Roda JC drong wel aan, miste de topvorm om de geïmproviseerde loopgraven te ontlopen en het doel te vinden. Als het soms toch gebeurde, was het door klutsende ballen. Zo trof Van Hoogdalem voor rust één keer de paal. Verder gingen gehavenden van Huiberts en De Kock rakelings naast.

Sparta kwam in de eerste helft welgeteld vier keer met een aanval over de middenlijn, maar geen enkele keer in de buurt van de zich zwaar vervelende doelman Hesp.

Alles veranderde kort na rust. Luinge gaf op 20 meter van het doel een vrije trap voor een struikeling van Huiberts over de benen van Noorlander. Atteveld liet de vrije schop voor een keer niet over aan Van der Luer en was gelijk de man van de wedstrijd.

Na het doelpunt moest Sparta wel aanvallen. De Rotterdammers deden dat ook, maar waren nauwelijks gevaarlijk. Spits De Nooijer kon niets tegen De Kock. Roda JC kreeg wat meer kansen door goede combinaties maar was machteloos in de afronding, bleef desondanks ongeslagen en boekte zijn eerste thuiszege.

Stand:

01. FC Twente	7-11
02. FC Utrecht	7-10
03. Roda JC	7-10
04. Ajax	5-9
05. MVV	7-9
06. PSV	5-8
07. Feyenoord	6-7
08. Willem II	7-7
09. NEC	6-6
10. NAC	6-[illegible]
11. Vitesse	7-6
12. Heerenveen	7-6

Nieuwe regels ingevoerd in volleybal

Acosta: Volleybal moet sport nummer één worden

ATHENE — Prins Willem Alexander was onlangs op bezoek bij internationaal volleybal-president Ruben Acosta. De troonopvolger hoorde van de FIVB-voorzitter: "Jij weet niet wat je hebt in Nederland. Jullie zijn gemaakt voor volleybal. Het is bovendien een sport voor intelligente mensen." Waarna een grapje volgde over basketballers.

De Nederlandse bond is arm. Acosta is vooral belust op geld voor zijn wereldbond FIVB, maar hij deed het voorkomen alsof hij blij was met Nederlands finaleplaats tijdens het wereldkampioenschap. "Holland is een voorbeeld voor Europa. Ik wil zien dat Engeland, Denemarken en Zweden volgen."

De Mexicaan Ruben Acosta is klein van stuk maar een hemelbestormer bij uitstek. Met zijn vrouw Malu, royaal opgemaakt, decolleté, strak in het vel, bereist hij de wereld. In naam van zichzelf en het volleybal. Het verhaal gaat dat Malu de baas is. Zij regisseert de bijeenkomsten waarop haar man gloreert.

Jurist Ruben zelf, die Italiaans, Spaans, Engels en Frans beheerst, schroomt niet persconferenties te onderbreken als de vertaler niet opschiet of zijn woorden te vrij vertaalt. In de wandelgangen zegt men dat hij voorzitter van het Internationaal Olympisch Comite wil zijn en, als dat onmogelijk blijkt, baas van het volleybal tot in lengte der dagen. Acosta ontkent die geruchten.

Vlak voor de wereldtitelstrijd openbaarde de FIVB het plan 2001. Daarin staat onder meer dat volleybal in dat jaar sport nummer één van de wereld moet zijn. Dat is het voorlopig alleen als het gaat om het aantal aangesloten nationale bonden: 210. Is het Acosta, uitgefloten tijdens de prijsuitreiking van het WK, naar de bol gestegen? Zweeft hij?

Hij heeft het in zijn plannen blijkbaar vooral over de aandacht van televisie. Uitleg: "In dat kastje (de tv) kun je veel actie stoppen. Dynamiet. Bij voetbal staan wel tien camera's, maar kijk nou eens goed hoeveel actie soms is te zien." Dat volleybal nooit de toeschouwersaantallen van voetbal zal trekken, is hem wel duidelijk. Dat hoeft ook niet.

Tijdens het WK zat de tribune eigenlijk alleen vol als het gastland speelde. De halve finale tussen Nederland en de Verenigde Staten vond plaats voor pakweg 500 man. Dat komt volgens Acosta door de slechte verkooptechnieken van de Grieken. Om maar weer te vergelijken met voetballen: "Ik heb de organisatoren een jaar geleden gezegd dat ze een verkoopplan moesten ontwikkelen. Dat is niet gebeurd. Acht maanden voor het WK voetbal wist bijna niemand in Amerika wat voetbal was. Door het fantastische marketing-programma, het kopen van pakketten kaarten, zaten de stadions vol. Bovendien komen Grieken alleen kijken als hun landgenoten spelen."

Om zijn grote plannen te verwezenlijken, hecht hij veel belang aan de professionalisering van de sport. In de FIVB-blaadjes staat breed uitgemeten welke bonden (van pakweg Brunei of Singapore) zich niet houden aan de in Lausanne gedicteerde wetten. Wie niet luisteren wil, moet voelen. Voetbal is over het algemeen goed opgezet, redeneert hij: Competities, tv, commercie. "Wij kunnen het zelfde doen. Bovendien is voetbal al jaren professioneel. Wij zijn dat pas sinds de Olympische Spelen van 1984 in Los Angeles. In de toekomst zie ik de laatste obstakels aan de horizon verdwijnen."

Wat professionalisering betreft heeft hij een medestander in de Nederlandse bondscoach Joop Alberda. Die zei over een recente oefenwedstrijd tegen Italië in Arnhem: "Er waren 4500 toeschouwers. Met 350 tafels voor het bedrijfsleven à 175 gulden per stuk. Marketing, publiciteit. Dat was de manier waarop ik volleybal in Nederland wil verkopen. Volleybal ziet er vaak niet goed uit als produkt. Er zouden regels moeten komen voor boarding, het soort vloer, noem maar op. Een ligabureau zou daarop toezicht moeten houden."

Net als Alberda denkt Acosta dat het goed zou zijn wanneer een paar van de Nederlandse internationals terug zouden keren uit Italië. Grabert is de eerste. In Italië hebben de spelers overigens flink ingeleverd door de crisis. "Italië staat voor de vuurdoop. Ik ben bereid te helpen als dat nodig is. We moeten de Italiaanse competitie overeind houden." Plannen bestaan voor goede profcompetities in Brazilië, Verenigde Staten en Japan.

Acosta doet alles om zijn sport te laten winnen aan aantrekkingskracht. Tijdens het voor het WK gehouden congres zijn vier nieuwe regels goedgekeurd. De belangrijkste zijn: Serveren is toegestaan achter de gehele achterlijn; de bal mag met alle lichaamsdelen worden gespeeld, zelfs met de voet. De verwachtingen zijn trouwens wat dat betreft niet zo hoog. Een keihard ingeslagen bal is met de voet nauwelijks te controleren. Maar Acosta ziet in de toekomst nog wel eens een 'bicycle-kick' als in het voetbal. Het lijkt onmogelijk, wil de speler zijn nek niet breken.

Een nieuwe regelwijziging borrelt alweer in zijn hoofd. Als het aan de Mexicaan ligt mag een kleinere, gespecialiseerde speler in de toekomst zo vaak als de coach dat wenst invallen op de drie plaatsen achterin. Restrictie is dat hij niet mag aanvallen of de bal over het net spelen. Tegenwoordig is slechts één wissel per speler per set toegestaan. "De invaller is een snelle achterspeler, die van de ene naar de andere kant van het veld vliegt. Hij kan een kleine sensatie zijn, de eigen Maradona van de volleybalsport." Een type Acosta, zelf te klein om ooit een bal te hebben geblokt.

Aziatische Spelen

Japan en Zuid-Korea in schaduw van China

HIROSHIMA — Japan en Zuid-Korea leveren een felle strijd om de tweede plaats in het landenklassement van de Aziatische Spelen. In Hiroshima heeft het gastland vijf gouden medailles achterstand, 57 om 52. Dat China (127 keer goud) het continentale toernooi overheerst, hoeft geen betoog. De laatste twee dagen worden nog veertig disciplines beslist.

Bij het judo behaalde Zuid-Korea verrassende terreinwinst. De Koreaanse ploeg won in zes klassen, Japan als judo-natie bij uitstek slechts vijf. Consternatie was er na afloop van het duel om de bronzen medaille in de categorie tot 56 kg. De jury wees de Indiase Chopra unaniem tot winnares aan, haar Taiwanese tegenstandster Tu Chun-Chou weigerde uit boosheid een kwartier lang de mat te verlaten.

China won gisteren in het atletiekstadion zeven van de tien onderdelen. De euforie werd verstoord door de afwezigheid van discuswerpster Qu Qiaping. Zij werd drie weken geleden bij een controle op het gebruik van anabole steroïde middelen betrapt. Volgens het Chinees sportcomite was er sprake van een persoonlijke beslissing, niet van een nationaal gestuurde. Landgenote Min Chunfeng nam in Hiroshima de honneurs waar, ze won met een afstand van 62,52 meter.

De overige Chinese overwinningen waren bij de vrouwen op de 100 meter, 400 meter, 400 meter horden en bij de mannen het discuswerpen, kogelstoten en de 3000 meter steeple.

In de badmintonhal barstte Susi Susanti in tranen uit na haar nederlaag tegen de Japanse Mizui. De Aziatische titel is de enige die nog op de erelijst van de Indonesische vedette ontbreekt.

■ *HIRSHIMA — Wang Junxia van China leidt op de tien kilometer voor haar landgenote Dong Li en de Japanse Mariko Hara. Wang Junxia won het evenement tijdens de Aziatische Spelen vrij gemakkelijk. Het zilver was voor Dong, brons ging naar de Japanners.*

Hamburger SV lijdt een zware nederlaag

FREIBURG — Hamburger SV leed in de Bundesliga een ruime nederlaag. De Noorduitsers verloren met 0-3 in en van Freiburg. Het duel tussen de degradatiekandidaten VFL Bochum en TSV 1860 München eindigde in 2-2.

Hamburger SV raakte de laatste jaren behoorlijk in het slop. De voormalige Europese topclub lijkt dit seizoen terug te keren in de hoogste regionen van het Duitse voetbal. De derde plaats op de ranglijst kon de ploeg gisteren echter geen moment waarmaken. SC Freiburg nam die positie over, zij het waarschijnlijk slechts voor een etmaal.

De club uit het zwarte woud is vooral op eigen veld, het knusse Dreisam-stadion, een geduchte tegenstander. Eerder werd Bayern München al met 5-1 weggehoond. Gisteren doelpuntte verdediger Spanring al na 10 minuten, Kohl passeerde doelman Uli Stein in de 26e minuut. Ruim één minuut na de rust zorgde Heinrich voor 3-0.

VFL Bochum verspeelde in de thuiswedstrijd tegen TSV 1860 München een voorsprong van 2-0. De gelijkmaker, acht minuten voor tijd, was een eigen doelpunt van Schneider. München speelde al na elf minuten met tien man, Yanyali kreeg de rode kaart na een zware overtreding. De 2-2 betekende het derde gelijkspel voor de 'Löwen'. Bij Bochum hoopt verdediger Rob Reekers na de winterstop terug te keren, de Nederlander werd onlangs aan zijn rug geopereerd.

Stand:

01. Dortmund	8-13
02. Werder Bremen	8-13
03. SC Freiburg	9-12
04. Hamburger SV	9-12
05. Bayern	8-11
06. Kaiserslautern	8-11
07. Karlsruher SC	8-10
08. Leverkusen	8-9
09. VFB Stuttgart	8-9
10. Mönchengladbach	8-8
11. Schalke 04	8-7
12. Frankfurt	8-7
13. Dresden	8-6
14. Uerdingen	8-5
15. FC Köln	8-5
16. VFL Bochum	8-5
17. 1860 München	9-3

Valckx speelt tegen Heerenveen

EINDHOVEN — Stan Valckx kan vandaag met PSV tegen Heerenveen spelen. De Portugese voetbalbond liet gisteren de KNVB weten dat de 30-jarige verdediger speelgerechtigd is voor PSV.

De 13-voudige international tekende donderdag een contract tot juni 1997 voor de Eindhovense club. De Limburgse levensgenieter speelde de afgelopen twee seizoenen voor Sporting Lissabon. Daarvoor stond hij vier jaar op de loonlijst van PSV.

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel. 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; di. en do.-morgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vri. van 20.00-22.30 uur; za. van 14.00-17.00 uur en zo. van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWÉ
dammen:
do. van 15.00-18.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 8-18 jaar.
Schaakvereniging Janwé:
za. van 09.00-12.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 7-23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGÍA
(Tel. 612573)
lessen:
do. van 19.30-23.00 uur - **Sentro di Bario Janwé**.
zaterdag van 09.00-12.00 uur - **IPK-gebouw** (naast Martinus mavo, **Plasa Brion**).

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
ma. om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

CURAÇAO BULLETS SKATERS
(Schaatsclub Curaçao).
elke zo. training *in line skates* en skeelers. Voor meer informatie **tel.: 377289** (vragen naar Kees).

ZATERDAG

VOETBAL
(Comissie Ban uni ALM)
29.30 uur Wedstrijd Zaalvoetbal - terrein Suvek.

DAMMEN
(Curaçaose Dambond).
15.00 uur toernooi dammen - IPK Brionplein Consientiussteeg (Otrabanda).

SCHAKEN
(Schaakvereniging Curaçao).
10.00/14.00/18.00 uur Open schaaktoernooi - Buurtcentrum Janwé.

ZONDAG

SCHAKEN
(Schaakvereniging Curaçao).
09.00/13.00 uur Open schaaktoernooi, prijsuitreiking om 17.00 uur - Buurtcentrum Janwé.

SOFTBALL
(Best of five Klase AA)
20.00 uur Baretta Angels vs Cardenales - Little League Ballpark (Suffisant).

BASEBALL
(Curaçao Baseball Association).
10.30 uur St. Maarten vs Curaçao - Tio Daou.

VOETBAL
(Federashon Futbòl Kòrsou).
10.00 uur Jong Holland vs Canisius Boys - Zakito.
10.00 uur Sithoc vs V.E.S.T.A. - Vesta.
12.00 uur C.H. Mahuma vs Undeba - Vesta.
10.00 uur Victory Boys vs Jong Colombia.
12.00 uur Centro Dominguito vs Streanan Uni - Suffisant

Goede voorbereiding van Han Neumann

Acht topschakers strijden in finale Exact-toernooi

WILLEMSTAD — Aanstaande dinsdagavond begint Landhuis Zeelandia de spannende finaleronde van het Exact-schaaktoernooi om de Antilliaanse schaaktitel. Na een zware strijd, waarbij de ultieme beslissing pas op het einde van de laatste speelavond van de voorronde viel, hebben Sherman Maduro, Rudsel Wolf, Jimmy Izijk, René ten Bos, Alex Roose, Edler de Castro, Sjaak Bet en Claudio Sagredo zich geplaatst voor deze finaleronde. Alvin Smith en Han Neumann hadden zich op grond van hun klassering in de finale van 1993 al rechtstreeks geplaatst voor de eindstrijd.

Het belooft dit jaar een bijzonder spannende strijd te worden. Geen van de spelers is de uitgesproken favoriet voor de titel 'Nederlands Antilliaans Schaakkampioen 1994'.

In de interessante voorronde waren het vooral Sherwin Maduro, Rudsel Wolf en Jimmy Izijk, die door hun constante en doelgerichte spel de aandacht voor zich opeisten. Vooral Rudsel Wolf, die behalve bij de nationale schaaktop ook bij de nationale damtop hoort, is door zijn tot nu toe creatieve en combinatie-rijke spel een kanshebber voor de titel.

René ten Bos, kersvers uit Nederland, liet in de voorronde gedegen spel zien. Net als Wolf en Maduro bleef hij ongeslagen. Het is jammer, dat Ten Bos in verband met zijn werk waarschijnlijk twee ronden zal moeten missen. Het zal dan ook van hem een enorme krachtinspanning vergen om na deze twee verliespartijen (per default) zich nog naar de top van de ranglijst te vechten.

Van *Han Neumann* en *Alvin Smith* zal moeten worden afgewacht hoe het met de vorm staat. Vooral Smith, die de laatste tijd niet erg actief achter het schaakbord is geweest, zal met zijn kennis van het schaakspel en zijn grote ervaring moeten proberen het gebrek aan wedstrijdritme te compenseren.

Neumann is wekelijks op de speelavond van SV Curaçao zeer actief en lijkt zich voor de finale goed voorbereid te hebben. Claudio Sagredo is op het moment in goede vorm. Na een slechte start in de voorronde (0 punten uit de eerste twee partijen) wist hij zich goed te revancheren. Vooral zijn fraaie spel in de vijfde ronde tegen Thomas en in de laatste ronde tegen Den Haan leverde hem een verdiende plaats in de finalegroep op. Of hij zich ook in het geweld van de finalegroep staande kan houden is iets dat in de komende weken duidelijk zal worden.

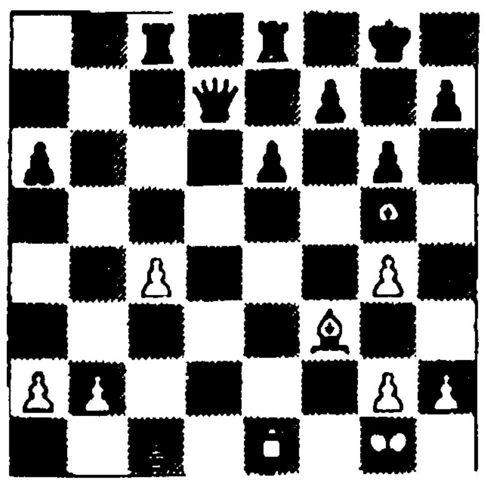
Sjaak Bet en Alex Roose lijken op het moment niet in grootse vorm. Slechts een uiterste krachtsinspanning op de laatste speelavond van de voorronde voorkwam dat beide spelers vroegtijdig uitgeschakeld werden voor de titel. Maar wellicht dat beiden in de finale het goede spoor weer zullen weten op te pakken.

Ook de kansen van Edler de Castro laten zich moeilijk inschatten. Door een remise in de eerste partij van de voorronde, gevolgd door een verrassende nederlaag in de tweede partij, heeft hij een relatief gemakkelijk programma in het verdere verloop van de strijd gehad. In de finale zal hij moeten laten zien hoe het op het moment met de vorm is gesteld.

De voorronde heeft laten zien dat de jeugd in opmars is. Vooral het spel van de 12-jarige Cander Flanders, na zijn jongere zusje Uclan de jongste deelnemer aan de eerste schifting, is een belofte voor de toekomst.

In die ronde speelde hij met wit tegen Nacho Moron, met zijn 79 jaar de oudste deelnemer, maar nog steeds tot de top van het Antilliaanse schaken behorend.

Wit : C. Flanders Zwart: I. Moron 1. e2-e4 g7-g6 2. d2-d4 Lf8-g7 3. c2-c4 e7-e6 4. Pg1-f3 b7-b6 5. Lf1-e2 Lc8-b7 6. Pb1-c3 d7-d6 7. 0-0 Pg8-f6 8. Lc1-g5 Dd8-c8 9. e4-e5 d6xe5 10. d4xe5 Pf6-d7 11. Lg5-f4 Pb8-c6 12. Tf1-e1 Pd7xe5 13. Pf3xe5 Pc6xe5 14. Dd1-a4+ c7-c6 15. Da4-a3 c6-c5 16. Pc3-b5 0-0 17. Ta1-d1 Dc8-d8 18. f2-f3 Tf8-d8 19. Da3-e3 Pe5-g4 20. De3-c1 a7-a6 21. Pb5-d6 Lg7-d4+ 22. Td1xd4 c5xd4 23. Pd6xb7 Dc6xb7 24. f3xg4 Ta8-c8 25. Le2-f3 Db7-d7 26. Lf4-g5 Td8-e8

Zie diagram 1. Cander heeft tot nu toe met verrassend spel een betere stand verkregen, waarbij hij over het loperpaar beschikt tegen een toren en een pion. Hier mist hij echter de winst. Als hij nu 27. Lg5-f6 zou hebben gespeeld, zou Nacho het vervolg niet meer hebben kunnen voorkomen. Er volgt dan namelijk 28. Dc1-h6 en 29. Dg7 mat!! Zoals het nu verder gaat krijgt zwart nog de kans om door het offeren van een kwaliteit erger te voorkomen.

27. Dc1-f4 Tc8-c5 28. Df4-f6 Tc5xg5 29. Df6xg5 d4-d3 30. Te1-d1 Dd7-d4+ 31. Kg1-h1 f7-f6 32. Dg5-d2 Te8-d8 33. g4-g5 f6-f5 34. Dd2-b4 e6-e5

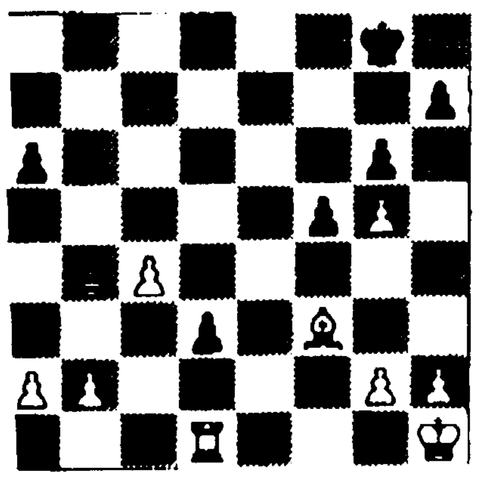

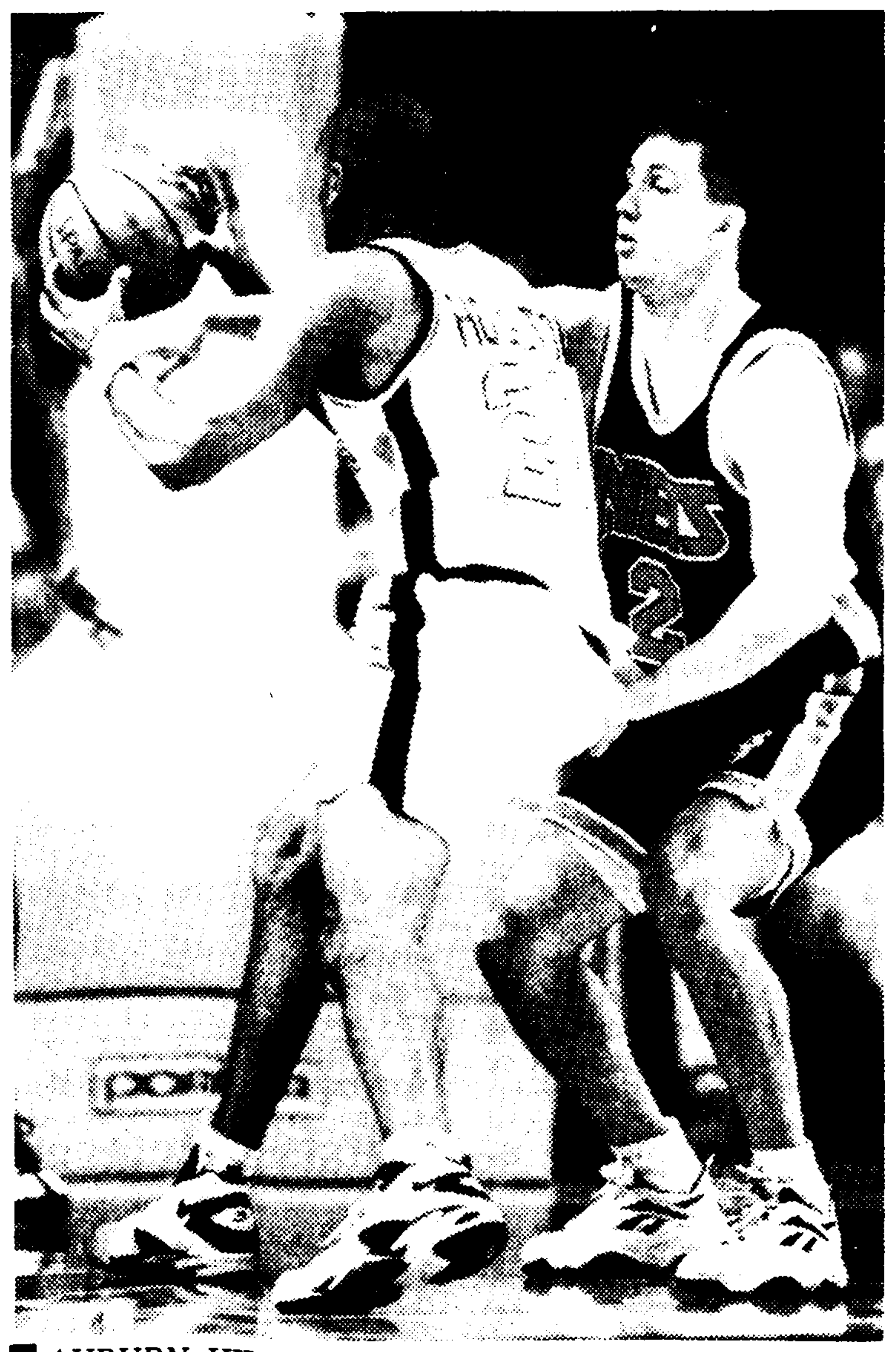
Diagram 2. Cander staat materieel gezien goed; een loper tegen een pion. Maar zwart dreigt met zijn laatste zet de witte loper in te sluiten (35. ... e5-e4), terwijl dit tevens een belangrijke dekking van de vrijpion op d3 betekent. Voor de hand ligt (zoals Cander ook speelt) een schaakje met de loper. Dit kan echter niet, omdat de pion c4, die de loper op d5 moet dekken gepend staat.

35. Lf3-d5+ Td8xd5

Deze fout kost wit direct een loper en menig speler (ook de oudere) zal na een dergelijke tegenslag volledig van slag zijn. Cander houdt echter het hoofd koel en wikkelt rustig af naar eeuwig schaak.

36. Db4-e7 Td5-d8 37. De7-e6+ Kg8-f8 38. De6-f6+ Kf8-g8 39. Df6-e6+ Kg8-f8 40. De6-f6+ Kf8-e8 41. Df6-e6+

Remise door herhaling van zetten.

■ *AUBURN HILLS — Rex Walters van de New Jersey Nets, rechts, slaat op de pols van Allan Houston van de Detroit Pistons. Dit vond plaats tijdens een oefenduel tussen beide NBA-ploegen.*

In Champions League

AC Milan krijgt twee punten in mindering

GENEVE — De strafcommissie van de Europese voetbalbond (UEFA) heeft gisteren AC Milan in de Champions League twee punten in mindering gebracht. Bovendien moet de club de eerstvolgende twee thuiswedstrijden (tegen AEK Athene en Ajax) op minstens driehonderd kilometer van het San Siro-stadion afwerken.

Reden is het incident in de wedstrijd tegen Austria Salzburg op 28 september, waarbij de Oostenrijkse doelman Konrad geraakt werd door een flesje. Milan tekende na de uitspraak direct beroep aan tegen de beslissing.

Hoewel de UEFA de 3-0-zege van AC Milan handhaafde, besloot de strafcommissie de Italianen de twee punten, die gelden voor een overwinning te ontnemen. De houder van de Europa Cup voor landskampioenen heeft na de 'ingreep' van de UEFA na twee duels nul punten en staat daarmee laatste in poule D. In het eerste groepsduel verloor AC Milan met 2-0 van Ajax.

Austria Salzburg had bij de strafcommissie aangedrongen op het omdraaien van de uitslag, maar zover wenste de UEFA niet te gaan. "Het bewijs dat de doelman is geraakt door een halfvol plastic flesje en daardoor het veld moest verlaten, is duidelijk, maar dat wil niet zeggen dat de wedstrijd een ander karakter kreeg. Het sportieve resultaat, 3-0 winst voor Milan, blijft gerechtvaardigd."

Volgens voorzitter Rudolf Quehemberger van Salzburg heeft de blessure van de keeper wel degelijk effect gehad op de uitslag. "We zijn niet tevreden met de straf", aldus de praeses, wiens club tevens een boete van 13.000 gulden kreeg opgelegd wegens het afsteken van vuurwerk. Trainer Baric vulde aan: "De straf is in het voordeel van Ajax en AEK Athene. Die ploegen ontmoeten Milan op neutraal terrein. We waren de slachtoffers, maar nu krijgen we helemaal niets."

Milan zal haar thuiswedstrijden waarschijnlijk afwerken in Udine of Triëst. Volgens trainer Capello is zijn ploeg streng gestraft. "Alleen door de wedstrijd verloren te verklaren, had de UEFA strenger kunnen straffen. De situatie is nu heel moeilijk. Elke wedstrijd in de Champions League is als een finale die we moeten winnen."

Vrouwen trainen veel te hard

Openlijke kritiek op Chinese atletiekcoach

HIROSHIMA — Leden van het Chinees Olympisch Comite hebben gisteren bij de Aziatische Spelen in Hiroshima voor het eerst openlijk kritiek geuit op atletiekcoach Ma Junren. "Ma moet stoppen met het overtrainen en het onbehoorlijk behandelen van zijn atletes", zei Wei Jizhong, secretaris-generaal van het comite. "De vrouwen hebben te hard getraind teneinde wereldrecords te breken. Ik heb de sportbestuurders gevraagd ma een halt toe te roepen."

Jizhong vertelde dat hij en zijn collega's zich ook ernstig zorgen maken over Ma's obsessie geld te verdienen. De trainer wil het door zijn atletes gebruikte brouwsel van schildpaddenbloed en Chinese kruiden aan andere sporters verkopen. "We denken dat hij te veel geïnteresseerd is in geld. Dat is een negatieve ontwikkeling."

De atletiekcoach maakte woensdag bekend dat elf lange-afstandloopsters gelijktijdig een blindedarmontsteking gekregen hebben. Zij waren daardoor lange tijd uit de roulatie. Ma onthulde daarmee een mysterie. Zijn pupillen verdwenen dit seizoen op dusver onverklaarbare wijze uit het internationale circuit. "Ma praat te veel", vindt Jizhong. "We hebben Ma geadviseerd zijn werk te doen en niet rond te bazuinen wat hij doet."

Voortdurend circuleerden er geruchten over een breuk tussen de coach en de Chinese sportbestuurders. Jizhong is nu de eerste die kritiek naar buiten brengt. Volgens de secretaris-generaal dienen de atleten op de Aziatische Spelen proberen wereldrecords te lopen en moeten ze niet, zoals Ma wil, wachten tot de Olympische Spelen in Atlanta. "Maar we kunnen hem onze wil niet opleggen. Ik kan niet tegen hem zeggen dat hij hier een wereldrecord neer moet zetten." De prestaties van 'Ma's leger' in de Japanse stad zijn goed, maar een wereldrecord ontbreekt nog.

Ma zou zich volgens Jizhong ook minder met de leefwijze van de atletes moeten bemoeien. Liu Dong, wereldkampioene op de 1500 meter in Stuttgart, verliet het team toen de coach haar verplichtte naar de kapper te gaan. Ook moest zij haar vriend verlaten. "Dong is een topatlete. We willen dat niet Ma, maar de atletes zelf beslissingen nemen over hun privé-leven."

Jizhong heeft een uitgesproken mening over wat er met Ma gebeurt als zijn vrouwen op doping worden betrapt. "Als Ma verboden middelen laat gebruiken, zal ik hem ontslaan. Maar testen van de IAAF hebben uitgewezen dat Ma nog nooit iets verkeerds heeft toegepast". Toch is donderdag de discuswerpster Qu Qianping betrapt op gebruik van anabole steroïden. "Dit is een individuele zaak. Ze draagt zelf de verantwoordelijkheid."

Ondanks de kritiek gaan de atleten van Ma door met presteren. De trainingsgroep van de mannen behaalde vrijdag haar eerste grote succes. Sun Ripeng veroverde op de 3000 meter steeplechase voor het eerst een gouden medaille op een internationaal toernooi.

Oranje in januari tegen Frankrijk

ZEIST — Het Nederlands elftal speelt op 18 januari volgend jaar een interland tegen Frankrijk. Waar het duel plaatsvindt is nog niet bekend. De wedstrijd wordt gespeeld in het kader van het 40-jarig bestaan van het betaalde voetbal en een beetje als herinnering aan de 'watersnoodwedstrijd' uit 1953.

Toen troffen in het buitenland voetballende Nederlandse profs in Parijs het nationale elftal van Frankrijk. De recette van de interland was bestemd voor de slachtoffers van de watersnoodramp in februari 1953. De Nederlandse beroepsvoetballers, onder wie Van der Hart, Rijvers, Appel en De Munck, waren door de KNVB geschorst. Ze mochten in eigen land niet meer uitkomen voor een club, omdat ze toegetreden waren tot de professionele bond van Egidius 'Gied' Joosten. Oranje won de interland toen met 2-1.

Porsche voor Navratilova als afscheidscadeau

FILDERSTADT — Anke Huber gunde Martina Navratilova geen afscheidscadeau in de vorm van een overwinning. De Duitse mepte gisteren de Amerikaanse megavedette tijdens het toernooi van Filderstadt in de kwartfinales uit het toernooi: 6-3, 3-6, 6-4. Als troost krijgt Navratilova vandaag een peperdure sportwagen. Het was het laatste optreden van Navratilova in een Europees toernooi.

Huber treft in de halve eindstrijd de Amerikaanse Marianne Werdel, die de pas 14-jarige Martina Hingis uitschakelde: 0-6, 6-2, 7-6. De Zwitserse tiener speelde haar tweede internationale toernooi.

Uitgerekend in het toernooi, dit keer gedoteerd met 720.000 gulden, dat Navratilova zes keer in elf starts op haar naam bracht, kwam het einde eerder dan verwacht. Desondanks gaat de bijna 38-jarige ster niet met lege handen naar huis. De organisatoren hebben niet op een dubbeltje gekeken. Vandaag tijdens een officiele huldiging krijgt ze een gloednieuwe Porsche Cabriolet. Met strik en al. Kosten: 150.000 gulden. Als dank voor de vele verdiensten die ze voor de tennissport heeft gehad.

■ *WILLEMSTAD — Het waterpoloteam van de Dolfijnen heeft goede resultaten geboekt in Barbados. De eerste wedstrijd werd gespeeld tegen het A-team van Barbados en eindigde in een 8-8 gelijkspel. Het tweede duel tegen het B-team eindigde in een monsterzege voor de Curaçaose ploeg: 12-2. In de derde westrijd werd met 8-5 van het A-team van Barbados verloren. De laatste wedstrijd was meer vriendschappelijk. Uitblinkers bij de Dolfijnen waren keeper Lindy Brown, die voor zijn opvallende prestaties een wisselbeker kreeg, Eric-Jan Louter en Sep Lo Fo Wong.*

Jan de Koning:
Onafhankelijkheidsstrijder tegen wil en dank

ZONDAG 9 oktober overleed oud-minister van Antilliaanse en Arubaanse Zaken, Jan de Koning (68). Tijdens zijn ministerschap (1982-1989) kreeg Aruba de Status Aparte. De Koning was een groot voorstander van de Antilliaanse onafhankelijkheid, maar hield aanvankelijk weinig rekening met de wensen van de eilanden zelf.

In 1985, vlak voor de Status Aparte, legde het *Haarlems Dagblad* De Koning de vraag voor of hij niet bang was voor een herhaling van mei 1969, toen Nederland militairen moest inzetten om rellen op Curaçao de kop in te drukken. "De mensen zijn te verstandig om hun eigen ruiten in te gooien", antwoordde hij. "Maar ik krijg nu wel te maken met een verkoeling en verharding van de verhoudingen en dat vind ik echt vervelend."

In maart 1983 nam De Koning voor het eerst als minister deel aan de Ronde Tafel Conferentie (RTC) over de Status Aparte van Aruba. Daar stelde hij dat er wat hem betreft geen misverstand over moest bestaan dat de onafhankelijkheid van de Antillen snel op de agenda zou worden geplaatst. In de Tweede Kamer herhaalde hij dat standpunt.

Die opstelling van De Koning schoot veel Antilliaanse politici in het verkeerde keelgat, zo bleek twee maanden later tijdens een bezoek van premier Ruud Lubbers en minister Hans van den Broek van Buitenlandse Zaken. Zij werden aangevallen op de uitspraken van hun collega, omdat de Antillen zelf geen enkele behoefte hadden aan een opgelegde onafhankelijkheid.

Lubbers trachtte de zaak te sussen, maar de kwestie bleef spelen. Tijdens een bezoek van Antilliaanse Statenleden aan Nederland, in juni, bleken verschillende Nederlandse parlementariërs De Koning te ondersteunen in zijn streven naar onafhankelijkheid. Tot verontwaardiging van de Antilliaanse delegatie zou hij de zaak volgens de Nederlandse Kamerleden bij zijn volgende bezoek aan de Antillen aan de orde moeten stellen.

ONBESPREEKBAAR

De Antilliaanse politici konden daar absoluut niet mee akkoord gaan. Onafhankelijkheid was wat hen betreft onbespreekbaar. Of zoals de columnist Boeli van Leeuwen het een paar jaar later omschreef in *De Curaçaosche Courant*: "Als je met de onafhankelijkheid komt aankakken, zeggen die grappenmakers op Aruba en de Antillen: 'Dank u vriendelijk. We hebben de onafhankelijkheid gezien op Haïti, wij krijgen dagelijks onafhankelijke hoeren uit Santo Domingo, die daar van de honger creperen, dank u zeer, wij zijn blij dat u zo vooruitstrevend bent, maar voorlopig houden wij u stevig omarmd."

Tijdens het beladen bezoek van De Koning dat volgde bleek het protest zijn vruchten te hebben afgeworpen. Hij sprak van 'een gevoelige zaak' en stelde voor de discussie over de onafhankelijkheid eerst op de Antillen zelf te voeren. Pas daarna zouden de toekomstige staatkundige verhoudingen met Nederland weer op Koninkrijksniveau plaats kunnen vinden.

Sindsdien is de onafhankelijkheid geen serieus onderwerp van gesprek meer geweest tussen De Koning en de Antillen. Voor zover de kwestie van Nederlandse zijde nog aan de orde werd gesteld, wimpelden de Antillen de zaak af. De verharde relatie maakte plaats voor redelijke verhoudingen. Onder het bewind van minister Ernst Hirsch Ballin, opvolger van De Koning, waaide de wind uit een volkomen andere richting. Over 'gedwongen' onafhankelijkheid werd niet meer gesproken.

Op het gebied van ontwikkelingshulp is De Koning er wel in geslaagd om de nodige wijzingen door te voeren. Niet alleen ging het budget gestaag omhoog, ook de uitvoering veranderde. In plaats van hulp aan losse, door Nederland vooraf gekeurde projecten, kwam er een systeem van programmahulp. Per eiland werd een bedrag beschikbaar gesteld voor meerjarige financiering van samenhangende ontwikkelingsplannen.

De Koning wilde de eilandbesturen meer zeggenschap geven over de toepassing van de ontwikkelingshulp en de Nederlandse bemoeienis verminderen. "Ontwikkelingshulp is ten principale: het vergroten van zelfstandigheid,"zei De Koning in 1985. "Het is in strijd met zichzelf, als die hulp meer afhankelijkheid tot resultaat heeft. En niet de bedoelingen tellen maar het resultaat. Hoe meer de verhouding tussen Nederland en de Antillen er een blijft van gever en ontvanger, des te meer dreigt die relatie verpest te worden."

RUDY HENRIQUEZ

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot zondagmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt en voornamelijk de nacht- en vroege ochtenduren kans op een plaatselijke bui.
Matige wind, overdag af en toe vrij krachtige wind, voornamelijk uit oostelijke richting (tussen 08 en 22 knopen).

WEEROVERZICHT:
In het Caribisch gebied bevinden zich momenteel geen storingen die van betekenis zijn voor het weer op de Benedenwindse eilanden. De aangevoerde lucht zal in de komende 24 uur voldoende vochtig en onstabiel zijn om een plaatselijke bui tot ontwikkeling te doen komen.

One outstanding young person

WILLEMSTAD — *Betty Ellis is een van de personen die gisteren werd onderscheiden als outstanding young person door de jongerenafdeling van Jaycees. Ellis, afkomstig uit Sint Maarten, is onderwijzeres en zet zich in voor onderwijs aan peuters en kleuters. Ook is onderscheiden Ensley Tromp (directeur Bank van de Nederlandse Antillen) en Liberio Stroop, de 'burgemeester' van Wishi/Marchena.*

Major: als Tories blijven verdubbelt levensstandaard

BOURNEMOUTH - De Britse premier Major poogde vrijdag kiezers te paaien door de Britten verdubbeling van hun levensstandaard binnen een generatie te beloven, mits zij zijn partij aan de macht houden. De nieuwe leider van de oppositionele Labour-partij Blair ligt in de opiniepeilingen 25 procentpunten voor op de premier.

In zijn slottoespraak tot de jaarlijkse partijconferentie van de conservatieven in Bournemouth legde Major de nadruk op de beproefde waarden van vijftien jaar Tory-regeringen. "Voor verandering alleen om wille van verandering is geen conservatief te vinden". Wij houden vast aan de middenkoers van de partij, zei hij om weerstand te bieden aan groeiende druk van de rechtervleugel van de partij. Die wil een ruk naar rechts om zich meer van een versterkte labourpartij te onderscheiden. De sinds 1992 regerende premier toonde een beeld van een regeringsleider die vast in het zadel zit.

Voorzitter Eerste Kamer commisie Grol:
Uitslag Referendum verrassend

HENGELO/WILLEMSTAD — Mevrouw drs A.C. Grol-Overling, voorzitter van de Eerste Kamercommissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, vindt de uitslag van het referendum op de Bovenwindse eilanden verheugend. "Vooral de bijna zestig procent op Sint Maarten die voor het behoud van de band met de Nederlandse Antillen heeft gestemd, vind ik verrassend. Eigenlijk hadden we dat als parlementariërs niet verwacht.

Er was zelfs sprake van dat we ons bezoek aan Sint Maarten zouden uitstellen, als de bevolking voor een tweede keer naar de stembus had moeten komen. Nu kunnen we ons bezoek aan Aruba onderbreken voor de reis naar Sint Maarten."

Mevrouw Grol ziet de uitslag op Sint Maarten, ook als een nederlaag voor Claude Wathey, die lang heeft gelobbied voor een status aparte dan wel onafhankelijkheid. De kennismaking met de nieuwe parlementariërs van de Antillen en Aruba bij het tripartiete overleg op Aruba ziet ze met vreugde tegemoet. "Veel nieuwe mensen, hè, in alle drie de delegaties. Ook onze delegatie ziet er totaal anders uit."

Ze kijkt ook vooruit naar de ontmoeting met de nieuwe gezaghebber van Sint Maarten, Dennis Richardson, over wie Den Haag al veel goede berichten hebben bereikt.

Vervolg van pag. 1

de hele natie, voor de inwoners van de staat Israël, de getroffen families, de gehandicapten, de duizenden strijders in de Israëlische oorlogen. Juist nu houdt de Hamas de Israëlische soldaat Nachshon Waxman gevangen. Zijn verdriet is ons verdriet. We hebben vrede gesloten met de Palestijnen, dus mogen we allemaal rekenen op vrede en veiligheid. Als er geen sprake is van veiligheid, zal er ook geen vrede zijn. Voor de Palestijnen is dit het moment van de waarheid. Als zij de vijanden van de vrede niet kunnen overwinnen, zullen de vijanden van de vrede zegevieren", aldus de verklaring van Rabin.

PLO-voorzitter Arafat, op bezoek bij de Egyptische president Hosni Mubarak, zei dat de prijs voor het hele Palestijnse volk is. "Het is een groot voorrecht en een grote eer voor me. Deze prijs is echter niet voor mezelf. Die is voor mijn volk dat heeft geleden, voor onze martelaren, voor onze gevangenen, voor onze kinderen, zodat we eeuwigdurende vrede kunnen bereiken."

Mubarak feliciteerde Arafat. De Egyptische president zei dat Arafat de Nobelprijs verdient voor de dappere daden die hij in dienst van de Palestijnse zaak heeft verricht. Zijn felicitaties golden ook premier Rabin en minister Peres. De laatste liet via een woordvoerster weten volkomen verrast te zijn en er tot de officiele bekendmaking niet op te hebben gerekend de prijs te zullen krijgen. Medewerkers stormden na de bekendmaking de kamer van de minister binnen om hem te omhelzen en te feliciteren met de onverwachte prijs. Later op de dag zei Peres alles te zullen doen om het vredesproces in gang te houden. "Hamas heeft niet alleen geprobeerd een onschuldige soldaat te ontvoeren, maar ook de vrede. Ze willen de vrede verstoren. We zullen alles doen om een dergelijk complot te verhinderen."

De belangrijkste Palestijnse onderhandelaar bij de Israëlisch-Palestijnse vredesbesprekingen, Mahmoud Abbas (Abu Mazen), was teleurgesteld. Zijn werk als rechterhand van Arafat werd niet bekroond, dat van zijn Israëlische tegenvoeter Peres we'.

Internationaal werd de toekenning van de prijs door onder meer de Franse, Britse en Duitse regeringen toegejuicht. Joodse organisaties als het Simon-Wiesenthal centrum in Los Angeles en het CIDI in Nederland waren teleurgesteld over de toekenning van de prijs aan Arafat. De PLO-leider hield zich volgens hen het grootste deel van zijn leven bezig met "internationaal terrorisme en vliegtuigkapingen". De in Frankrijk wonende winnaar van de Nobelprijs voor de vrede in 1986, de schrijver Elie Wiesel, toonde zich daarentegen verheugd.

Palestijnse tegenstanders van Arafat uitten zich bitter. De in Libanon opererende kolonel Mounir Maqdah zei dat Arafat de prijs mee in het graf mag nemen en het in Syrië gevestigde Democratisch front voor de bevrijding van Palestina (DFLP) zei dat de prijs niet aan de vrede bijdraagt omdat de akkoorden tussen Israël en de PLO het Palestijnse zelfbeschikkingsrecht negeren.

Met Nobelprijs geëerde Japanse auteur Oe weigert Japanse prijs

TOKYO - De Japanse schrijver Kenzaburo Oe, aan wie donderdag de Nobelprijs voor literatuur is toegekend, heeft zaterdag verklaard de hoogste Japanse culturele onderscheiding te zullen weigeren.

"In de kranten lees ik dat ik de Orde voor cultuur zou ontvangen", zo zei hij tegenover het persbureau Kyodo "maar ik zal hem afwijzen. Ook als de prijs mij formeel wordt toegekend, zeg ik nee. Ik zal hem rustig, maar onverzettelijk weigeren." Een reden noemde Oe niet. Collega-schrijvers zeiden dat ze niet van zijn besluit opkeken. De onderscheiding werd in 1937 in het leven geroepen om juist "vaderlandslievende" kunstenaars en wetenschapslieden te belonen. Oe onderscheiden auteur staat bekend om zijn uitgesproken kritiek op de gevestigde orde in zijn land.

XTC-handel in België bestraft

BRUSSEL - Een Belgische rechtbank heeft vrijdag zware straffen uitgedeeld aan drie Nederlanders voor handel in XTC.

Twee van hen kregen vijf jaar gevangenisstraf en een boete van ruim achtduizend gulden, de derde drie jaar cel. Het drietal werd in de val gelokt door een medewerker van de gerechtelijke politie. Toen zij in juli met een lading van zesduizend XTC-pillen uit Amsterdam in Gent arriveerden, verdwenen ze gelijk in de cel.

Stanley Inderson:

"Aan mijn Capriles geen polonaise"

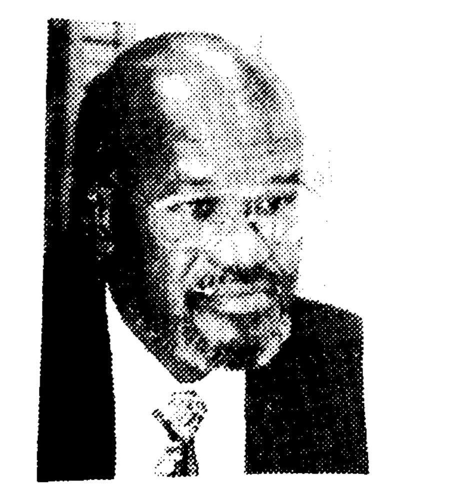
Minister Stanley Inderson (MAN) is heel nadrukkelijk ook minister van Milieu. Hij geeft toe dat het milieubewustzijn op de Antillen nog rudimentair is, maar wilde door zijn voortvarende reis naar Nederland laten merken dat de politieke wil en de betrokkenheid er zijn. Tussen ontmoetingen met collega-ministers en bezoeken aan instanties door vond de minister in Den Haag een uurtje tijd voor een gesprek over milieu en volksgezondheid.

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

"Bij ons is brood op de plank — helaas — belangrijker dan de houtsoort van de plank. De houtsoort — al dan niet afkomstig van gekapt tropisch regenwoud — is echter ook belangrijk".

Minister Inderson heeft deze week ruiterlijk aan zijn collega-ministers in Nederland toegegeven dat het milieubewustzijn op de Antillen rudimentair is. "Maar ik schaam me er niet voor. Je moet niet vergeten dat we een land in ontwikkeling zijn, dat wel gemotiveerd is om aan het bewustzijn te werken."

Om de betrokkenheid en de politieke wil duidelijk te maken ging Inderson na aanvankelijke aarzelingen dus toch maar naar Nederland. Daar maakte hij publiekelijk het regeringsbesluit over toetreding tot het Cites-verdrag bekend. "Door mijn komst heb ik laten zien dat we niets te verbergen hebben en dat het menens is."

■*Stanley Inderson 'andere relatie tussen specialist en ziekenhuis...'*

Nee, garanderen kan hij niet dat zijn concept Cites-wetgeving zoals beloofd voor 1 januari 1995 door de Staten is. "Maar we doen ons best en koersen met volle zeilen op 1 januari af. Het hele ambtelijke traject waar ik invloed op heb, zal ik zoveel mogelijk bespoedigen. Ik kan bij voorbeeld de Raad van Advies om een spoedadvies vragen. Als we allemaal weten dat er haast bij is, wat er op het spel staat — en dat is toch onze reputatie —, dan denk ik dat we het kunnen halen. Als het niet lukt, mag het in elk geval niet aan onze eigen laksheid liggen."

VERBODEN GOEDEREN

Wetgeving alleen is echter niet voldoende. Met collega Van Aartsen (Landbouw, Natuurbeheer en Visserij) heeft Inderson over de noodzakelijke randvoorwaarden van de Cites-wetgeving gesproken. Spoedig zal hij het Nederlandse ministerie benaderen voor ondersteuning. "Onze mensen moeten getraind worden in het identificeren van de 'verboden goederen', als ik het zo mag noemen. Daarnaast moet door voorlichting ook de *man in the street* gespitst zijn op het doorgeven van illegale activiteiten."

Versterking van het Cites-bureau, nu een eenmansaangelegenheid, en van de douane op St Maarten staan in dit verband eveneens op Indersons wensenlijstje.

De Antilliaanse wet gaat overigens verder dan de Nederlandse, zegt hij met gepaste trots. "Bij ons is straks ook het in bezit hebben van bedreigde dier- en plantensoorten strafbaar. Daarom is voorlichting zo belangrijk, iedereen moet weten wat wel en niet mag."

GERE-OERWOUDISEERD

Het lot van de in beslag genomen levende dieren is in elk geval al bekend: in principe terug naar het land van herkomst. "In Venezuela worden ze met de nodige zorg behandeld, heb ik begrepen. Zo mogelijk worden ze..." Hier lachend en zoekend komt hij op "...geresocialiseerd? Of moeten we zeggen gere-oerwoudiseerd? In elk geval worden ze niet afgemaakt."

Ondanks Indersons goede voornemens is er kritiek op de Antilliaanse zorg voor het milieu. Greenpeace blies onlangs hoog van de toren over de veronachtzaming van het milieu op St Eustatius. Het rapport dat de milieu-organisatie over de gang van zaken bij olie-overslagbedrijf Statia Terminals uitbracht, heeft de minister bedroefd gestemd vanwege de koloniale smet die eraan kleeft. "Ze hebben het misbruikt om van Nederland te eisen druk op onze regering uit te oefenen. Dat had ik van Greenpeace niet verwacht."

Anderzijds ben ik de eerste die blij is met het rapport. Voor mij als milieuminister is het een ruggesteun. Ik ervaar het als een document om in de raad van ministers te pleiten voor meer aandacht voor het milieu."

KABBELEND BEEKJE

Kort na zijn aantreden drong hij al aan op toetreding van milieumedewerker Jeffrey Sybesma tot de commissie van toezicht op de uitbreiding van Statia Terminals. "Voor de milieufactor, want de commissie is meer financieel-economisch van aard. Inmiddels heb ik de minister van Financiën gevraagd om olie-expert Wendel Davis aan de commissie toe te voegen. Want Sybesma is vooral voor de vogeltjes en de bloemetjes, weet je wel, voor de kabbelende beekjes, zal ik maar zeggen. We hebben ook iemand voor het zwaardere werk nodig."

"Het mag dan zo zijn dat men destijds bij de ondertekening van het *memorandum of understanding* voorzichtiger had moeten zijn, door de Milieu Effect Rapportage die nu door een onafhankelijk bureau uitgevoerd krijgt de milieufactor bij Statia Terminals wel meer importantie."

Persoonlijk vindt Inderson dat deze uitbreiding van het olie-overslagbedrijf tevens de laatste moet zijn. "Meer kan de infrastructuur van het eiland niet dragen."

Een belangrijke stap op weg naar de door de minister zo gewenste grotere aandacht voor het milieu is de landsverordening Milieu. Op 20 oktober krijgt hij op Curaçao het concept aangeboden door milieujurist Pieter Verfaille. "Ik kijk er met belangstelling naar uit. Na lezing zal ik een zo breed mogelijke commissie samenstellen, die zich een mening moet vormen. Daarna moet een en ander zo spoedig mogelijk worden gerealiseerd."

BLITSEND JURIST

Voor de volksgezondheid wil Inderson ook zo graag een 'flitsende en blitsende jurist'; iemand die zich puur voor hem met wetgeving bezig houdt. Hij heeft er in Nederland weer voor gepleit. Voorlopig moet hij zich tevreden stellen met een gedeelde jurist, Van Schendel van AJZ, die ook voor die afdeling werkzaam blijft. "Dan kunnen de heren professoren op afstand en op verzoek advies geven."

De minister heeft de verhouding met de 'heren professoren' afgelopen week een beetje verstoord. In een namens hem voorgelezen toespraak stonden 'hatelijkheden' jegens de professoren die jarenlang bezig zijn geweest met de ontwikkeling van gezondheidswetgeving. "Ja, er zijn wat ongenoegzaamheden in de relatie geslopen. Dat kwam mede door mijn irritatie. Na mijn aantreden merkte ik dat er in vier jaar bitter weinig was gebeurd." Dat lag echter niet aan de professoren, die ontwikkelden wel. "Maar er werd verder weinig aan de uitvoering gedaan."

Dat was ook de achtergrond van zijn reactie op de KabNA-begroting. Furieus was hij toen hij in de krant las dat de Nederlandse bijdrage aan de bouw van de Caprileskliniek gekoppeld zou worden aan gezondheidswetgeving.

"Mijn eerste reactie was een beetje voorbarig", zegt hij nu, "en gebaseerd op het krante-artikel. Bij lezing van de originele tekst moet ik zeggen dat die op mij een zeer milde tot zelfs lovende indruk maakte."

"Aan de andere kant schept zo'n reactie helderheid richting KabNA. *Hands off.* Aan mijn Capriles geen polonaise."

Van de Nederlandse inspectie Volksgezondheid heeft hij deze week hulp toegezegd gekregen om de ziekenhuizen door te lichten. Inderson overhandigde aan de hoofdinspecteur in Nederland zijn concept landsverordening Instellingswezen, met het verzoek dit te bekijken en een en ander aan te scherpen. Doel van de minister is transparantie in het ziekenhuisbeleid. "Vooral de aanwijzingen voor inspectiebevoegdheden en de verantwoordelijkheid van het ziekenhuis bestuur wil ik aangescherpt zien."

Hij maakt al aanstalten om naar zijn volgende afspraak te racen. Een venijnig staartje kan hij echter niet onderdrukken: "Ze kunnen mijn bloed wel drinken als ik dit zeg, maar schrijf het maar op: er moet een andere relatie komen tussen specialist en ziekenhuis. Ik wil een verschuiving van het ziekenhuis als facilitair bedrijf naar een ziekenhuis als werkgever. Er moet gewoon meer duidelijkheid komen."

Landsradio vangt dagelijks ton

200.000 Minuten sex op een dag

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

ALMELO/WILLEMSTAD — De Nederlandse 06-exploitant George Skene realiseert alleen al uit Italië en Duitsland 200.000 minuten telefoonsex per dag. Dat gebeurt via Antillefone, de grootste *service provider* (SP) van Curaçao. Het Maandblad *Quote* wijdt deze maand een artikel aan de lucratieve business in sex per satelliet. Daaruit blijkt dat de Dominicaanse Republiek en Curaçao goede zaken doen. Vanuit Duitsland met een sexlijn bellen kost Dm 3,12 per minuut. Daarvan vangt de satellietmaatschappij twaalf pfennig, de resterende drie mark wordt volgens een internationaal vastgestelde vaste verdeelsleutel *fifty fifty* verdeeld tuissen de twee lokale telecommunicatie bedrijven.

Landsradio vangt dus DM 1.50, maar moet dat bedrag weer delen met de firma die de bandjes met sex levert, de *information provider* (IP), en de SP, die de apparatuur beschikbaar stelt.

IP George Skene moet voor die vijftig pfennig per minuut natuurlijk wel adverteren. Volgens *Quote* maakt hij met het leveren van de opwindende teksten altijd nog een winst van 1,6 miljoen gulden per maand. Voor de belastingen wel te verstaan.

De SP (Antillefone) kan na een investering van zo'n vijf miljoen gulden aan apparatuur verder slapend rijk worden, zo meldt *Quote*. Kosten maakt het bedrijf nauwelijks en het wachten is op de rinkelende telefoon. Dat geldt ook voor Landsradio, dat net als de IP en de SP een ton per dag vangt. Daarvoor heeft het bedrijf weliswaar forse investeringen moeten doen om lijnen ter beschikking te stellen, maar als die kosten er eenmaal uit zijn, betekent elke verbinding vanuit Duitsland of Italië kassa.

Er zijn volgens het zakenblad ook landen met scrupules. In Duitsland en Italië bij voorbeeld zijn de zogenaamde 06-lijnen verboden. Bellen via Curaçao kan echter niet tegen gehouden worden, omdat mensen gebruik maken van de normale telefoonverbindingen.

Spanje en Zwitserland hebben de 06-nummers even aangezien, maar ze daarna snel weer uitgegooid.

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat mevrouw

YOLANDA ARCANGELA REYNA-FELESITA

een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging ingevolge de Vergunningslandsverordening (P.B. 1963 no. 28) van een BIERHUIS- en een RESTAURANT B VERGUNNING voor de lokaliteiten van het perceel "BIANC SNACK" gelegen te

KAYA DIOGODO 9, alhier,

en tevens ter verkrijging van een toestemming:
- ex artikel 47 lid 4 om een later sluitingsuur;
- ex artikel 52 om achtergrondmuziek te maken;
- ex artikel 53 lid 1 om vrouwelijke bediening toe te laten;

in bovengenoemd perceel.

Dit verzoekschrift en de bijlagen liggen vanaf de dag na deze bekendmaking gedurende veertien dagen ter visie bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat no. 17, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van genoemde vergunningen en toestemmingen kenbaar te maken bij het Bestuurscollege.
Indien naar aanleiding van deze bekendmaking bezwaren worden ingebracht, kunnen zowel de verzoekers als degenen die bezwaren hebben ingebracht gedurende de termijn van één week na het hiervoor genoemde tijdvak van veertien dagen kennis nemen van de ingebrachte bezwaren bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao,
Het Waarnemend Hoofd van de Afdeling Algemene en Juridische Zaken,
Mr. S.E. Römer.

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat de heer

ROBERT JESUS [illegible]

een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging ingevolge de Vergunningslandsverordening (P.B. 1963 no. 28) van een [illegible] RESTAURANT [illegible] voor de lokaliteiten van het perceel [illegible] gelegen te

[illegible] 98, alhier,

en tevens ter verkrijging van een toestemming:
- [illegible]
- [illegible] muziek te maken;
- ex artikel 53 lid 1 om vrouwelijke bediening toe te laten;

in bovengenoemd perceel.

Dit verzoekschrift en de bijlagen liggen vanaf de dag na deze bekendmaking gedurende veertien dagen ter visie bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat no. 17, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van genoemde vergunningen en toestemmingen kenbaar te maken bij het Bestuurscollege.
Indien naar aanleiding van deze bekendmaking bezwaren worden ingebracht, kunnen zowel de verzoekers als degenen die bezwaren hebben ingebracht gedurende de termijn van één week na het hiervoor genoemde tijdvak van veertien dagen kennis nemen van de ingebrachte bezwaren bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao,
Het Hoofd van de Afdeling Algemene en Juridische Zaken,
Mr. [illegible] Lourens.

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat mevrouw

NATIVIDAD RODRIGUEZ

een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging ingevolge de Vergunningslandsverordening (P.B. 1963 no. 28) van een BIERHUISVERGUNNING- en een RESTAURANT "B" VERGUNNING voor de lokaliteiten van het perceel "NATI SNACK" gelegen te

MOCHILAWEG NO. 23, alhier.

Dit verzoekschrift en de bijlagen liggen vanaf de dag na deze bekendmaking gedurende veertien dagen ter visie bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat no. 17, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van genoemde vergunningen en toestemmingen kenbaar te maken bij het Bestuurscollege.
Indien naar aanleiding van deze bekendmaking bezwaren worden ingebracht, kunnen zowel de verzoekers als degenen die bezwaren hebben ingebracht gedurende de termijn van één week na het hiervoor genoemde tijdvak van veertien dagen kennis nemen van de ingebrachte bezwaren bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao,
Het Waarnemend Hoofd van de Afdeling Algemene en Juridische Zaken,
Mr. S.E. Römer.

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat mevrouw

VICTORINA RODRIGUEZ

een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging ingevolge de Vergunningslandsverordening (P.B. 1963 no. 28) van een BIERHUIS- en een RESTAURANT B VERGUNNING voor de lokaliteiten van het perceel [illegible] gelegen te

GROOT ST. JORIS 149, alhier

en tevens ter verkrijging van een toestemming:
- ex artikel 47 lid 4 om een later sluitingsuur;
- ex artikel 52 om achtergrondmuziek te maken;
- ex artikel 53 lid 1 om vrouwelijke bediening toe te laten;

in bovengenoemd perceel.

Dit verzoekschrift en de bijlagen liggen vanaf de dag na deze bekendmaking gedurende veertien dagen ter visie bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat no. 17, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van genoemde vergunningen en toestemmingen kenbaar te maken bij het Bestuurscollege.
Indien naar aanleiding van deze bekendmaking bezwaren worden ingebracht, kunnen zowel de verzoekers als degenen die bezwaren hebben ingebracht gedurende de termijn van één week na het hiervoor genoemde tijdvak van veertien dagen kennis nemen van de ingebrachte bezwaren bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao,
Het Waarnemend Hoofd van de Afdeling Algemene en Juridische Zaken,
Mr. S.E. Römer.

Movementu Gnostiko Antiano

ta invitabo na un konferensha
Djadumingu awor 5'or di atardi
Lugar ta Breedestraat Punda No. 8 segundo piso
Tópiko:

E META DI BIDA
for di punto di bista Gnostiko

Trágiko ta eksistensha di esun ku muri sin a konosé e metibu di su BIDA.
Entrada: gratis.

Nieuws.....

Per 1 oktober, 1994 is de distributie van produkten van **Tropical Hygiene / Continental Agencies** overgenomen door

***Hygolet* / International Health Products N.V.**

Voor de produkten en service van Tropical Hygiene bent u welkom bij ons nieuwe adres:

***Hygolet* / International Health Products N.V.**
Centro Comercial Antilia 15
Telefoon 370917 / 369844
Fax 369133

Tot mijn spijt maak ik hierbij bekend dat de lezing van

Prof. dr. J.J. Oversteegen

welke zou worden gehouden op zondag 16 oktober a.s. tot nader order is uitgesteld.

mr. E.L. Joubert
Rector-Magnificus.

Universiteit van de Nederlandse Antillen

GROOT PORCHE SALE

PLAATS: KAMINDA BUENA VISTA 12

DATUM : Zaterdag 15 oktober 1994
Zondag 16 oktober 1994

TIJDEN: 12.00 uur tot 18.00 uur

BEDDEN, BANKEN, STOELEN, KASTJES, BOEKEN, SERVIES, GLASWERK, CURIOSA, ETC., ETC.........

Voor verdere info: 684566

GROOT PORCHE SALE

EILANDGEBIED CURAÇAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat de heer

GILBERT CICILIO ZEVENHUIZEN

een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging ingevolge de Vergunningslandsverordening (P.B. 1963 no. 28) van een BIERHUIS- en een RESTAURANT B VERGUNNING voor de lokaliteiten van het perceel "DUSHI VEN ACA SNACK" gelegen te

ARTEMICIAWEG Nr. 4, alhier

en tevens ter verkrijging van een toestemming:
- ex artikel 52 om achtergrondmuziek te maken;
- ex artikel 53 lid 1 om vrouwelijke bediening toe te laten;

in bovengenoemd perceel.

Dit verzoekschrift en de bijlagen liggen vanaf de dag na deze bekendmaking gedurende veertien dagen ter visie bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken van het Centraal Bestuurskantoor aan de Theaterstraat no. 17, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van genoemde vergunningen en toestemmingen kenbaar te maken bij het Bestuurscollege.
Indien naar aanleiding van deze bekendmaking bezwaren worden ingebracht, kunnen zowel de verzoekers als degenen die bezwaren hebben ingebracht gedurende de termijn van één week na het hiervoor genoemde tijdvak van veertien dagen kennis nemen van de ingebrachte bezwaren bij de Afdeling Algemene- en Juridische Zaken.

Namens het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao,
Het Waarnemend Hoofd van de Afdeling Algemene en Juridische Zaken,
Mr. S.E. Römer.

OPENBARE VERKOOP

In tegenstelling tot voorgaande berichten zal op woensdag, 19 oktober 1994 om tien uur des voormiddags ten overstaan van notaris mr. M.L. Alexander, diens waarnemer of opvolger, te zijnen kantore aan de Gaitoweg 2, Alhier, in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen:

a. **een perceel grond, gelegen in het tweede district van Curaçao op "DAMACOR", ter grootte van 1.960m², kadastraal bekend als Tweede District, Sectie A, nummer 317;**
b. **een perceel grond, gelegen in het tweede district van Curaçao op "DAMACOR", ter grootte van 236m², kadastraal bekend als Tweede District, Sectie A, nummer 4899;**
c. **een perceel grond, gelegen in het tweede district van Curaçao op "DAMACOR", ter grootte van 1.[illegible]4m², kadastraal bekend als Tweede District, Sectie A, nummer 4900.**

De veilingsvoorwaarden liggen 8 dagen voor de dag van de veiling ter inzage op voormeld Notariskantoor en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

Notariskantoor Alexander & Partners
Gaitoweg 2
Curaçao
Telefoon: 37 11 11.

De damesgroep van

J.P.F.

organiseert wederom een grandioos

CHINEES BUFFET DANSANT

Menu:
geroosterd varken, kip met cashewnoten, zoetzure doks, garnalen met ananas, tjap-sey, komkommer, sambal, rijst, kroepoek, dessert, thee, koffie, wijn.

Plaats : Club J.P.F.
Adres : Weg naar Welgelegen
Datum : zaterdag 29 oktober 1994
Tijd : 20.00 uur tot .....
Kleding : Casual
Prijs : [illegible] 75 p.p.
[illegible]

Komt u allen genieten van de gezellige surinaamse gastvrijheid.

ZOEKERTJES

TE KOOP AANGEBODEN CURACAO

BABY commode wit [illegible] bad f.300,-, maxie [illegible] f.75,-; kinderstoel f.[illegible] baby swing f.30,-[illegible] 379685.

VIER porchstoelen ver[illegible] baar (hout), gebloe[illegible] bekleding. Setprijs f.5[illegible] Tel.: 642988.

GROOT beeld sche[illegible] RCA TV. 42" color. [illegible] fl.4400,- voor fl. 2[illegible] z.g.a.n.. el. 379054.

ZIT- en eetkamerset[illegible] rier. Mazda '86 fl.4[illegible] Sunny '83 fl. 4300,-. [illegible] 694331 na 3 uur.

IJSKAST + gasforn[illegible] Beide kleur geel[illegible] bevragen: tel. 373046[illegible]

PERSONEEL GEVRAAGD CURACAO

HULP voor huishou[illegible] 3x per week. S.v.p. b[illegible] na 6 uur tel. 372861.

TE KOOP
Babybedje (Kiddy Coup) fl. 550,=, Bo[illegible] met onderlade fl. 250,=, Eetstoel met tafel fl. 200,=, Wandelwagen fl. 150[illegible] Tel. 374178/64904[illegible]

Advertentie:
674324
Redactie:
674744

BAN KANTA PA SOKUDI

SOKUDI

Asosashon di komersiantenan
22 oktober 1994. I.T.C. 20.30 uur. f. 95,00 p.p. Open Ba[illegible]
Kaartjes verkrijgbaar bij
INTER PHOTO Dokweg Santa Rosa

Diabetesvereniging SOKUDI ...20 jaar met zorg voor de diabetesproblematiek!!

Choose One of These 7 Computer Courses

for a new money-making career or advancement in your present job!

SEND FOR FREE FACTS ON THE CAREER TRAINING OF YOUR CHOICE Get your complete Career Kit—including full-color brochure, course outline, tuition information and all the facts on the IBM-compatible personal computer included with your training at no extra co[illegible] ONE COURSE that interests you most.

IBM-COMPATIBLE COMPUTER INCLUDED WITH COURSES LISTED BELOW

ICS SINCE 1890

SEND FOR FREE FACTS—NO OBLIGATION
International Correspondence Schools, Dept. [illegible]
Box 1900, Scranton, Pennsylvania 18501-1900 U.S.A.

World's Recognized Leader in Home Study Training for more than 100 Years.

61 PROGRAMMING IN BASIC. [illegible] programs in BASIC, [illegible] an expert, maybe even deciding to [illegible]

40 COMPUTER-ASSISTED BOOKKEEPING. Do bookkeeping the fast, easy computer way! [illegible] journals, make entries, close the books—then learn how to use the computer [illegible] your training to do all this and more.

27 PERSONAL COMPUTER REPAIR. Get the skills you need [illegible] personal [illegible] repair and service PCs...even upgrade [illegible]

76 COMPUTER-ASSISTED SMALL BUSINESS MANAGEMENT. Get the specialized training [illegible] need to be a successful business manager.

38 PERSONAL COMPUTER SPECIALIST. Learn to use a personal computer to do word processing, database management, spreadsheets, telecommunications—all the [illegible] business applications.

89 PROGRAMMING IN COBOL. People who can write programs in COBOL have the [illegible] when it comes to getting hired because COBOL is the computer programming [illegible] of businesses all over the world.

64 GET YOUR DEGREE IN APPLIED COMPUTER SCIENCE. Now, without attending classes, [illegible] can graduate with your Associate in Specialized Business Degree in Applied Com[illegible] Science! Train to become a programmer, systems analyst, or design specialist.

Get FREE information—
MAIL ENTIRE AD TODAY.
Write the number of the career that interests you ______

MR/MRS/MISS ______ AGE ______
(Please Print Clearly)
ADDRESS ______
CITY ______ POSTAL CODE ______
COUNTRY ______ PHONE ______

Eerste steenlegging gebouw Amstel

[K]RALENDIJK — In een [fees]telijke stemming vond [vrij]dagmiddag de eerste [steen]legging plaats voor [het] nieuwe pand van de [Am]stelbrouwerij. Dit in [aan]wezigheid van de wnd [gezag]hebber Elsio Cicilia [en] echtgenote, de alge[me]en directeur van de [Ams]tel Brouwerij Bru[ning], de marketing direc[teu]r Fangman, de [man]ager op Bonaire Mar[...] en vele genodigden. [Het] terrein is groot 4.100 [m², w]aarvan 1000 m² wordt [bebo]uwd met een mogelijk[heid] tot uitbreiding naar ach[tere]n. De ingang van het [...] is verdeeld in een [...]te voor de bouw van de [...]al en de toegang tot het [...]gterrein. Op de eerste [verd]ieping komen de kan[toren]. Het ontwerp van dit [gebo]uw is van het architec[ten]bureau Tom Janga, die [...]teenzetting gaf van de [...] en de opzet van het [...]. De entree is volgens [...], revolutionair te [...]en en het zal enige tijd [...]n voordat men hieraan [gewe]nd zal zijn.

[De] heer Bruning hield een [...] speech, waarin hij naar [voren] bracht dat de winkel [...]x deposito in de Kaya [...]di nu ruim 35 jaar [besta]nd en gezien de verbou[wing]en en de aanleg van een [...]eerplaats geen ruimte [meer] voor uitbreiding. Hij [vroe]g de Raquel v.d. Ree [van] de Amstel Brouwerij, [en]ige aandeelhoudster op Bonaire, om de eerste steen tesamen met de heer Bruning te plaatsen. Dit nadat een betonmolenauto eerst een laag beton had gestort. Mevrouw van der Ree had wel assistentie nodig van een sterke aandeelhouder, aangezien het blok dat waterpas geplaatst moest worden, vrij zwaar was. Uiteraard werd nadat dit werkje geklaard was, een beetje van het kostbare vocht Amstel over het blok uitgegoten.

Het nieuwe pand gaat de Brouwerij ongeveer 1.1 miljoen gulden kosten en de materialen, die worden geleverd door Mario Koetsier met de naam Stram steel moeten uit Houston komen en zullen naar alle waarschijnlijkheid medio december arriveren. Intussen worden de grondwerkzaamheden verricht en de funderingen gestort.

Volgens berekeningen zal de bouw, die wordt uitgevoerd door Constructors Technica Silvouse n.v. en waarvan Paul Wiggers de uitvoerder is, ongeveer zeven maanden in beslag nemen. Volgens Fangman is het biergebruik op Bonaire aanzienlijk; er wordt jaarlijks 14.000 hl Amstelbier gedronken. Per hoofd omgerekend betekent dit 115 liter per jaar. Amstel levert 75% van het totaal. Ter vergelijking met Nederland, zo zei Fangman, waar per hoofd per jaar 85 liter wordt geconsumeerd, ligt het biergebruik op Bonaire vrij hoog.

KRALENDIJK — De Stichting Vorming voor Morgen (FORMA) stelt zich ten doel te voorzien in de behoefte van de bevolking van Bonaire, om zich te vormen, her- en bijscholen en kennis te vergaren op verschillende gebieden. In dat kader wil "Forma" ook meehelpen de kwaliteit van het politiek functioneren, op de Nederlandse Antillen in het algemeen en op Bonaire in het bijzonder, te verhogen.

"Forma" heeft daarom ook het initiatief genomen tot het organiseren van de cursus "Politika", in samenwerking met het ministerie van Onderwijs en Cultuur en het Prins Bernhard Fonds. De cursus, die ongeveer vijf maanden duurt, heeft een educatief karakter, waarbij onderdelen behandeld zullen worden, zoals: de Staatsinrichting van de Nederlandse Antillen, politieke ideologieën, Bestuursrecht, ethiek en spreken in het openbaar. De stichting Forma maakt bekend dat de cursus Politika zal aanvangen op zaterdag 22 oktober. In verband hiermee worden alle personen, die zich hadden opgegeven voor deze cursus, opgeroepen zich officieel in te schrijven ten kantoore van Forma, aan de Kaya L.D. Gerharts nr 15, boven "Kas di Sosiego". Het cursusgeld mag gestort worden op de Maduro & Curiel's Bank rek. nr. 101.127.967. Voor meer informatie kan men bellen op tel. 6949.

BONAIRE AGENDA

POLITIE:	8000/
BRANDWEER:	8222/
TAXICENTRALE:	8845
HOSPITAAL:	8900/
fax	7446/
alarmnr.	14
BEJAARDENTEHUIS:	8350

****

BRIDGEN
(Bridgeclub Ups and Down)
Voor inlichtingen kan men terecht bij wedstrijdleider F. de Wit (tel. 5398).

****

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
(Caya Melmel 36(
Aanvangstijd van de dienst: zo. om 11.30 uur.

****

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
spreekuren ma., wo. en vri. van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke do. van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor spoedgevallen gelieve tel. 4255 te bellen.

KLACHTEN/BEZORGING:
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel. 8204; na 18.00 uur: 8342).

****

Bonaire 13, Curaça 11 en Aruba 2 trofeeën

Waardige Afsluiting 27e Zeil Regatta

KRALENDIJK — Op het Sunset Terrace van het Sunset Beach hotel vond op vrijdagmiddag de slotfase van de 27e Internationale Zeilregatta plaats met de prijsuitreiking van de trofeeën. Als we gaan turven, dan sleepte Bonaire dertien trofeeën in de wacht; Curaçao elf, Aruba twee, Nederland vijf, Venezuela elf en de USA vier trofeeën. Roy Bottse, de supervisor van de Regatta, trad als ceremoniemeester op en deed dit met verve en humor, zodat al gauw de echte Regattasfeer aanwezig was.

Het woord werd gevoerd door onder anderen Judy Diaz, Elvis Martinus, en gedeputeerde Willem. Allen waren zeer dankbaar voor de ondervonden medewerking gedurende deze 27e Regatta, die in een zeer sportieve sfeer was verlopen. Iedereen werd uitgenodigd om ook van de volgende Regatta eenzelfde feest te maken van verbroedering en ook sportieve mensen uit hun omgeving mee te brengen. Deze Regatta telde een record aan deelnemers, waarbij ook twee vissersboten uit Tobago nieuwe horizonten opent.

De prijsuitreiking ging vergezeld van het nodige commentaar op- en aanmerkingen en aansporingen. Honderden enthousiaste en sportieve deelnemers volgden de uitreiking en de applausen waren niet van de lucht. Uiteraard kreeg de Bonaireaanse kampioen Constantin Saragaosa (Patun) die wederom zijn olymische kwaliteiten bewees in de IMCO-klasse in de Windsurf en tevens overall-kampioen werd in deze Regatta en extra ovatie. Patun bereidt zich voor op de Olympische Spelen in Atlanta.

Op uitnodiging van gedeputeerde Willem werd een staande ovatie gebracht aan het Regatta Committee en de naaste medewerksters, die op perfecte wijze dit grootse werk wederom tot aller tevredenheid hadden verricht. Daar werd dan ook van harte gevolg aan gegeven. Ook werden de promotoren van het eerste uur herdacht, zoals Piet Dijk en Niki Tromp, door wier medewerking de Regatta is geworden wat de Internationale Zeilregatta van Bonaire nu is.

In aansluiting volgen nu de winnaars van de 27e Zeilregatta in de diverse klassen. De uitslagen van de vissersboten waren op het moment van de uitreiking van de overzichten nog niet beschikbaar. Een droevige noot was dat een van de deelnemende Bonaireaanse vissersboten, de Tribi, aan het begin van de wedstrijd is gezonken.

Laserklasse: 1) Cristian Bieder (Ven) 14 pt; 2) Asher Drijgers (Cur) 20 pt; 3) Gerit Schoen (Cur) 39.1 pt.

Sunfishes B: 1) Jopie Soliano (Bon) 19.7 pt; 2) Leonel Martijn (Bon) 36.7 pt; 3) James Thodé (Bon) 52.8 pt.

Sunfishes A: 1) Andrea Flebbe (Ven) 111.7 pt; 2) Yellow Man (Bon) 22.7 pt; 3) Karel Soliano (Bon) 28.1 pt.

Windsurfers dames: 1) Anne Adair (USA) 130 pt; 2) Kathy Ojeda (USA) 172 pt.

Windsurfers IMCO: 1) Constantin Saragosa (BON) 21.7 pt; 2) Yamil Saba (Ven) 29.7 pt; 3) David Stanger (USA) 44.4 pt.

Windsurfers open: 1) Etienne Soliana (Bon) 46.7 pt; 2) Tihno Dornellas (USA) 60.7 pt; 3) Dick v.d. Starre (Ned) 85.7 pt.

Overall windsurfing: 1) Constantin Saragosa (Bon).

Windsurfers junior: 1) David Cicilia (Bon) 144 pt; 2) Bob Huibers (Cur) 145 pt. 3) Jason Muller (Bon) 159 pt.

Catamarans A-klasse: 1) Govaert/Huggins (Cur) 11.7 pt; 2) De Peuter/Mijnders (Ned) 45 pt; 3) Van Baarle/Vollebergt (Ned) 55.7 pt.

Catamarans B-klasase: Boske/Baeumer (Ned) 66 pt.

Catamarans Hobie 16: 1) Da Silva/Da Silva (Ven) 27 pt; 2) Van Kempen/Heyl 34.4 pt. 3) Saba/Saba (Ven) 35.7 pt.

Lac Bay race: capt. Hoogesteeger (Aru) 4.75 pt.

Round Bonaire: 1) cpt. Deerns Wessel (Bon) 0.75 pt.; 2) cpt. Mauricio Constanzo (Ven) 2 pt; 3) cpt. Bo Gartner (Cur) 11 pt.

Overall round Bonaire: 1) cpt. Deerns Wessel (Bon).

Jacht 4: 1) cpt. Herman Verboom (Cur) 9 pt; 2) cpt. Hoogesteege (Aru) 0.75 pt. 3) cpt. Wellens (Cur) 2 pt.

Jacht 3: 1) cpt. Bielderman (Bon) 19 pt; 2) cpt. Francis O'Connor (Cur) 19 pt; 3) cpt. Murk Vlietstra (Cur) 19 pt.

Jacht 2: 1) cpt. Mauricio Constanzo (Ven) 2 pt.; 2) cpt Jan Ackermans (Cur) 4 pt.; 3) cpt. Karel van Haren (Cur) 6 pt.

Jacht 1: 1) cpt. Roman Davila (Ven) 3 pt.; 2) cpt. Frank Muller (Ven) 9 pt; 3) cpt. Klaus Rehring (Ven) 7 pt.

Overall jacht: cpt. Mauricio Constanzo (Vean).

Micro boten A: Rudolf (Aru); Carlos Quandt (Aru); Lee de Wind (Aru).

Micro boten B: John (Aru) V. Martinus (Cur); Nilson Tremus (Cur).

Micro boten C: Franklin (Aru); Minguel (Aru); Rayen (Aru).

Micro boten klasse A: 1) Carlos Quandt (Aru); 2) Minguel (Aru); 3) Lee de Windt (Aru).

Micro boten klasse B: Jhon (Aru); 2) V. Martinus (Cur); 3) Roberto (Aru).

Nicro boten klasse C: 1) Rayen (Aru); 2) A. Tremus (Cur); 3) V. Martinus (Cur.).

NOTITIES UIT PARAMARIBO

door Max Oeft

PARAMARIBO — Het Surinaamse ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen heeft een concept-overeenkomst ter goedkeuring aangeboden aan de Nationale Assemblee, met betrekking tot het uitgeven van concessies aan de drie Indonesische/Maleise Multinationals in de houtsector. Het gaat om de MUSA Indo-Suriname N.V. (dochteronderneming van Porodisa-group), Beryaya Timber N.V. (Beryaya Group Berhad) en Suriname Atlantic N.V. (Antang Group). Volgens de concept-overeenkomst zal elk van de ondernemingen een concessieterrein krijgen van ongeveer 1 miljoen hectare om er gedurende 25 jaren houtkap en andere activiteiten op te ontplooien (de totale oppervlakte van Suriname is plus minus zestien miljoen ha, waarvan twee kustgebied). Als de overeenkomst wordt goedgekeurd door het parlement, zal de staat vijftig miljoen dollar verdienen aan de maatschappijen en zullen er meer dan 10.000 nieuwe arbeidsplaatsen worden geschapen. De maatschappijen zijn op schrift verplicht het bos op duurzame wijze te benutten, waarbij gebruik gemaakt moet worden van het zogenaamde CELOS-systeem, een in Suriname uitgewerkt systeem. Voorts verwacht elk der maatschappijen een investering van nabij 100 miljoen dollar te doen.

Volgens de Surinaamse wetgeving is parlementaire goedkeuring vereist voor het uitgeven van een concessie voor een gebied groter dan 15.000 ha. Eerder had de MUSA al onder vrij geheimzinnige omstandigheden een concessie van deze grootte in West-Suriname gekregen. Sindsdien is er nationaal en internationaal veel te doen geweest over de nogal duistere achtergronden en reputatie van dit bedrijf, en hebben vooral milieu en inheemse activiteiten protest geleverd tegen vernietiging van het tot nu toe ongerepte tropisch regenwoud van Suriname.

De concept-overeenkomst is nog niet op de agenda van de Assemblee geplaatst.

***

Twee topfunctionarissen van de MUSA Group Suriname N.V. hebben het Indonesische bedrijf bijna 130.000 US dollar armer gemaakt. De jurist R. en geoloog S. namen namens het bedrijf dollars op van een Amerikaanse rekening en berichtten daarna aan de MUSA dat ze geen geld hadden ontvangen. Het tweetal is inmiddels het land uitgevlucht.

***

Ronnie Brunswijk, leider van de vroegere guerrillabeweging "Jungle Commando", is veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf, waarvan twee voorwaardelijk, wegens zware mishandeling, met aftrek van de tijd in voorarrest doorgebracht en een geldboete van Sf1500,-. Hij moet nog enkele dagen uitzitten. Brunswijk schoot twee maanden geleden een man in de [illegible] hoewel niet dodelijk, aangezien hij vermoedde dat de man onder andere een bromfiets van hem had ontvreemd.

Het barsten van een waterleidingbuis naar de Surinaamse Waterleiding Maatschappij (S.W.M.) zorgde vorige week ervoor dat Paramaribo en dag lang zonder water zat. Het buizennet van de waterleidingmaatschappij is hopeloos verouderd en de druk is onvoldoende. Bapaalde buurten zitten al jaren overdag zonder water en moeten 's nachts emmers en vaten vullen om overdag water te hebben. In vele buurten worden de waterleidingen op straat doorgeknipt en wordt een tuinslang op de buis aangesloten om zodoende toch te profiteren van de iets hoger druk in de hoofdbuizen. Voor de S.W.M. is uit verdragmiddelen een bedrag van NF60 miljoen gereserveerd, maar door verschillende omstandigheden schiet de uitvoering van geplande werkzaamheden niet veel op.

***

De "Stuurgroep van Ondernemers", een aantal ondernemers en maatschappelijke groeperingen die verontrust zijn over de huidige economische ontwikkelingen, heeft een gesprek met president Ronald Venetiaan gehad in de afgelopen week. Er werd een urgentie-nota aangeboden, waarin maatregelen genoemd staan om de snelle afgang van de economie een halt toe te roepen, en de stuurgroep deed een dringend beroep op de regering de aanbevelingen in het laatstelijk verschenen Warwick-rapport met betrekking tot het aanpassingsprogramma, zo snel mogelijk uit te voeren. De regering werd ondersteuning toegezegd bij het uitvoeren van deze maatregelen. Eerder had de stuurgroep tezamen met religieuze organisaties, een geslaagde bezinningsdag uitgeroepen waarop niet gewerkt werd, [illegible] als reactie op [illegible] linge sterke stijging van de dollarkoers op de zwarte markt. Hoewel de koers daarop inderdaad fors kelderde, is hij de laatste dagen weer aan het stijgen en wordt de Amrikaanse dollar voor bijna Sf. 300,- te koop aangeboden. De geünificeerde koers is ver achter gebleven bij de reële waarde voor de dollar, namelijk op een niveau van Sf.190,-.

***

Inmiddels hebben ambtenaren en leerkrachten gedurende deze week geen werkzaamheden verricht, uit protest tegen het uitblijven van de gezondheidsvoorzieningen in het kader van het Staatsziekenfonds (S.Z.F.), de ongecontroleerde prijsstijgingen en achterblijvende salarissen en andere zaken. Aanvankelijk werd gestaakt door een deel van de ambtenaren en leerkrachten, opgeroepen door een afscheiding van de overkoepelende ambtenarenbond C.L.O., maar nu doen alle ambtenaren mee aan de staking. Landskantoren zijn dicht en zo ook de scholen. De C.L.O. heeft toegezegd de acties te zullen opschorten als in elk geval een oplossing is gekomen in het S.Z.F.-probleem. Artsen in Suriname eisen namelijk contante betaling van [illegible] van de overheid, niet in [illegible] is om hen te vergoeden [illegible] behandeling van S[illegible] patiënten. Ook is de [illegible] heid eerder gemaakte [illegible] raken niet nagekomen, [illegible] andere dat artsen vo[illegible] werk een auto zouden [illegible] importeren onder een [illegible] ciale koers (US$ 1 op [illegible] Tijdens de laatste onder[illegible] delingen stapten de [illegible] hier van af toen de mi[illegible] riële onderhandeling[illegible] missie beloofde in el[illegible] de artsen dat deel in [illegible] naams uit te betalen, [illegible] overheid zou bijdragen [illegible] aanschaf van de wagen[illegible] artsen eisten echter een [illegible] garantie voor dit geld [illegible] geen niet kon [illegible] gegeven.

***

Officieren en mansch[illegible] van het nationaal le[illegible] gen ontevreden te zi[illegible] de manier waarop de [illegible] ring hun belangen be[illegible] De militairen kregen [illegible] lopen maand laat hun [illegible] rissen uitbetaald; er h[illegible] een voedseltekort onder [illegible] alde divisies en project[illegible] behoeve van het leger [illegible] vinden ambtelijke ver[illegible] op het ministerie [illegible] Defensie. De offic[illegible] hebben gezegd dat de [illegible] houding met minister [illegible] fried Gilds, die ook nog [illegible] ime tijd uitlandig was, on[illegible] baar aan het worden is. [illegible] regeringszijde is niet [illegible] geerd op de uitspraken. [illegible] leider Arthy Gorré staat b[illegible] dien op vertrek en er [illegible] niets bekend over zijn [illegible] ging.

***

Alle ziekenhuizen in P[illegible] maribo, inclusief het st[illegible] bedrijf Academisch Zi[illegible] huis, hebben hun [illegible] rieven drastisch [illegible] hoogd. Gemiddeld b[illegible] de laagste klasse min[illegible] Sf4000,- per ligdag, zo [illegible] [illegible] als het hui[illegible] minimum maandsala[illegible]

In het Academisch Zie[illegible] huis is inmiddels dre. R[illegible] Parmessar, sociol[illegible] benoemd tot algemeen d[illegible] teur, nadat deze post ja[illegible] lang vacant is geweest. [illegible] beslissingen werden u[illegible] steld en dit grootste zie[illegible] huis van Suriname g[illegible] achteruit ging. Behalve [illegible] optrekken van de tarie[illegible] heeft de nieuwe direc[illegible] ook een drempeltarief [illegible] bouwd voor de E.H.B.O. [illegible] zullen voor alle patië[illegible] inclusief "on- en minv[illegible] genden" (steuntrek[illegible] minimum tarieven w[illegible] geheven voor gebruik [illegible] alle faciliteiten.

***

CTiegmaatschappij [illegible] Liners" in de luch[illegible] markt, is in Surinam[illegible] prijzenslag om vliegti[illegible] ontstaan. Verschillende [illegible] schappijen waaronder [illegible] K.L.M. die al sinds ha[illegible] [illegible] vierde [illegible] S.L.M. en Air [illegible] hebben ti[illegible] ding op vooral [illegible] maribo - Am[illegible] Liners zal samen [illegible] rican Trans Air [illegible] Paramaribo - New York [illegible] houden, vooralsnog te[illegible] tarief van US$[illegible] soon.

***

[illegible] van Russel wo[illegible] nieuwe minister van R[illegible] nale Ontwikkeling [illegible] volgt Rufus Nooit[illegible] die zich wil w[illegible] verkiezingsstrijd van [illegible] nale Partij Surina[illegible] der coalitiepartner[illegible] regerende Nieuw[illegible] Partij. Van Russel w[illegible] voor voorzitter van [illegible] descommissie", die [illegible] moet houden op de [illegible] ring van het [illegible] werd gesloten om [illegible] oorlog tussen het N[illegible] Leger en de [illegible] guerrillagroepen [illegible] Amazones en Jungle [illegible] mando te beëindigen.

***

De achttienjarige [illegible] Gail de Noten is uitge[illegible] tot Teenage Miss [illegible] name 1994. Het conte[illegible] voor de tweede keer [illegible] gehouden in Suriname, [illegible] georganiseerd door de [illegible] Club Paramaribo South.

Inflatie in Amerika nauwelijks gestegen

WASHINGTON - De inflatie in de Verenigde Staten blijft nog steeds binnen de perken. In september stegen de consumentenprijzen met 0,2 procent na stijgingen met telkens 0,3 procent in de voorgaande drie maanden, zo blijkt uit gisteren gepubliceerde regeringscijfers. Donderdag werd bekend dat de producentenprijzen vorige maand met 0,5 procent omlaag gingen.

Exclusief de sterk schommelende prijzen van energie en levensmiddelen stegen de consumentenprijzen in september eveneens met 0,2 procent. De cijfers kwamen ongeveer overeen met de verwachtingen van economen.

De Amerikaanse regering maakte gisteren ook de gegevens bekend over de detailhandelsomzet en de industriële produktie in september. De verkopen van de detailhandel namen toe met 0,6 procent. Dat was een sterkere groei dan de verwachte 0,4 procent. De omzetstijging in augustus is herzien van 0,8 tot 1,1 procent.

In de industriële produktie kwam vorige maand geen verandering. Economen verwachtten in doorsnee een groei van 0,2 procent.

Veel sectoren lieten in september een groei zien, maar die werd tenietgedaan door een achteruitgang van 1,6 procent in de auto-industrie als gevolg van een staking en een tijdelijk tekort aan onderdelen.

Dollarkoers op verlies

AMSTERDAM - De Amerikaanse dollar is gisteren op de Europese wisselmarkten ruim twee cent kwijtgeraakt. In Amsterdam eindigde de koers op Nf 1,7040 na donderdag te zijn gesloten op Nf 1,7270.

De sterkste factor die de koersdaling veroorzaakt, is de stijging van de Duitse mark. Deze munteenheid loopt in koers op, omdat over het algemeen wordt verwacht dat de verkiezingen in Duitsland van morgen in het voordeel van bondskanselier Kohl zullen uitvallen. Als Kohl wint, dan zal er verder weinig verandering meer optreden in de wisselkoersverhoudingen. Mocht hij verliezen, dat komt er een sterke koersdaling van de mark, is de verwachting.

Van minder invloed op de dollar waren gisteren onder meer de Amerikaanse consumentenprijzen. Die stegen in september met 0,2 prcent na 0,3 procent telkens in de drie voorgaande maanden. Het percentage kwam overeen met de verwachtingen. Verder bleek dat de industriële produktie in de afgelopen maand niet is veranderd. Wel groeide de detailhandelsomzet in de VS met 0,6 procent sterker dan de verwachte 0,4 procent.

Met de dollarkoers zakte de koers van het pond sterling. De Britse valuta kwam in Amsterdam uit op Nf 2,7110. Donderdag was dat nog Nf 2,7315.

Wall Street afgesloten met aardige stijging

NEW YORK - De effectenbeurs van New York heeft de week afgesloten met een aardige stijging. De Dow Jones-index van de 30 toonaangevende fondsen ging met 20,52 punten omhoog tot 3910,47 punten bij een omzet van 253 miljoen aandelen. Donderdag werden er 337 miljoen aandelen verhandeld. Over de hele week genomen is de beursindex met ongeveer 113 punten gestegen.

Het grootste deel van de handel verliep vrij kalm. Dat kwam door eerder op de dag gepubliceerde cijfers, die de vrees voor inflatie weliswaar wat wegnamen, maar de handelaren niet geheel gerustestelden. Zo steeg de index van de Amerikaanse consumentenprijzen in de afgelopen maand met slechts 0,2 procent, wat overeen kwam met de verwachtingen. Daarentegen groeide de omzet in de amerikaanse detailhandel met 0,6 procent, wat meer was dan verwacht.

De stijging van de beursindex deed zich onverwacht voor. De handelaren konden daar geen duidelijke verklaring voor geven. Sommigen wezen op aankoopprogramma's van de computers, maar anderen zagen daar de oorzaak niet liggen. Hier en daar werd ook gewezen op een toespraak van Amerika's minister van Financiën Lloyd Bentsen, maar ook die werd niet een overtuigende factor gevonden.

De dollar zat tegen het einde van de handel in New York op Nf 1,7035 na Nf 1,7120 op donderdag. De daling werd geweten aan de sterke positie van de mark.

FINANCIEEL NIEUWS

Verdeeld Damrak sluit hoger

AMSTERDAM - Het Damrak was tot half twee in afwachting van de Amerikaanse consumentencijfers. Toen deze volgens verwachting uitvielen was dit niet het sein stevig te gaan handelen. De beroepshandel besloot de uitslag van de Duitse verkiezingen af te wachten, zodat eigenlijk pas maandag eventueel impulsen kunnen worden tegemoet gezien. De aandelenomzet bleef op Nf 1,2 miljard steken tegen Nf 1,9 miljard op donderdag.

Wel sloeg een wat gedrukte stemming in de ochtenduren geleidelijk om in een wat betere tendens. Het eindbeeld was licht verdeeld met voor enkele fondsen, zoals Aegon, ING, Nedlloyd en Stork, een toch nog wel aardige klim. De AEX-index sloot 0,85 punt hoger op 408,16. De obligatiemarkt liet licht hogere prijzen zien.

In de financiële sector liep aegon voorop met een verbetering van Nf 1,80 op Nf 103,50. Eenzelfde winst was weggelegd voor collega ING op Nf 79,10. In de scheepvaarthoek trok Nedlloyd Nf 1,20 aan op Nf 59,20. Ook Stork werd Nf 1,20 duurder op Nf 45.

Er waren ook verliezen. Flink uit de pas liep Wolters Kluwer met Nf 1,80 achteruitgang op Nf 123,20. Polygram raakte één gulden op Nf 74,60 en Koninklijke Olie ging negentig cent naar beneden op Nf 193,40.

Op de lokale markt ging in Emba niets om, maar de adviesprijs werd Nf 21 naar beneden bijgesteld op Nf 180. Pie Medical verloor zonder enige reden vijftig cent of 5,8 procent. Nabeurs maakte het bedrijf een samenwerkingsovereenkomst met Philips bekend over de verkoop van medische systemen door het wereldconcern.

Kledingproducent Vilenzo verspeelde één gulden op Nf 42,20 en Ballast Nedam werd Nf 1,40 goedkoper op Nf 75,50. Concurrent Boskalis zag zich zeventig cent ontglippen op Nf 38,40. In dezelfde sector moest BAM Nf 1,80 prijsgeven op Nf 102,90, maar was HBG zes gulden hoger op Nf 284. Handelshuis Ceteco gaf een achteruitgang te zien van zestig cent op Nf 43,20.

Daarentegen gaf Begemann een groot herstel te zien van Nf 2,30 of 7 procent op Nf 35,10. Voor Burgman Heybroek werd vergeefs Nf 80 meer geboden op Nf 1480 en IHC Caland klom Nf 2,10 tot Nf 43,60. De Boer supermarkten ging Nf 3,20 vooruit naar Nf 71,20. Gelderse Papiergroep won Nf 1,70 op Nf 83,20 en Otra vier gulden op Nf 284.

Op de optiebeurs gingen de opties op de EOE-index alsmede die van Philips aan kop. Met een omzet van 9500 contracten was Philips verreweg het meest verhandelde aandelenfonds. In totaal gingen 58.000 contracten over de toonbank.

ROME - Ruim elf miljoen Italianen legden gisteren het werk neer uit protest tegen de bezuinigingen van de regering op pensioenen en in de gezondheidszorg. Meer dan 300.000 stakers stroomden in het centrum van Rome bijeen om hun actie kracht bij te zetten.

Nederlandse banken klaar voor Duitse verkiezingen

AMSTERDAM - Bankier Meespierson is voorbereid op eventuele monetaire onrust na de Duitse verkiezingen van morgen. De valuta-afdelingen van de bank in Amsterdam en Rotterdam zijn morgenavond vanaf 19.30 uur geopend. De bank blijft open tot 05.00 uur de volgende ochtend.

Woordvoerder Bergmans van Meespierson noemt de openstelling 'een extra service voor onze vaste klanten'. "Wanneer er aanwijzingen zijn dat er sterke ontwikkelingen optreden op de rente- of valutamarkt als gevolg van de verkiezingsuitslag kunnen we daar adequaat op reageren."

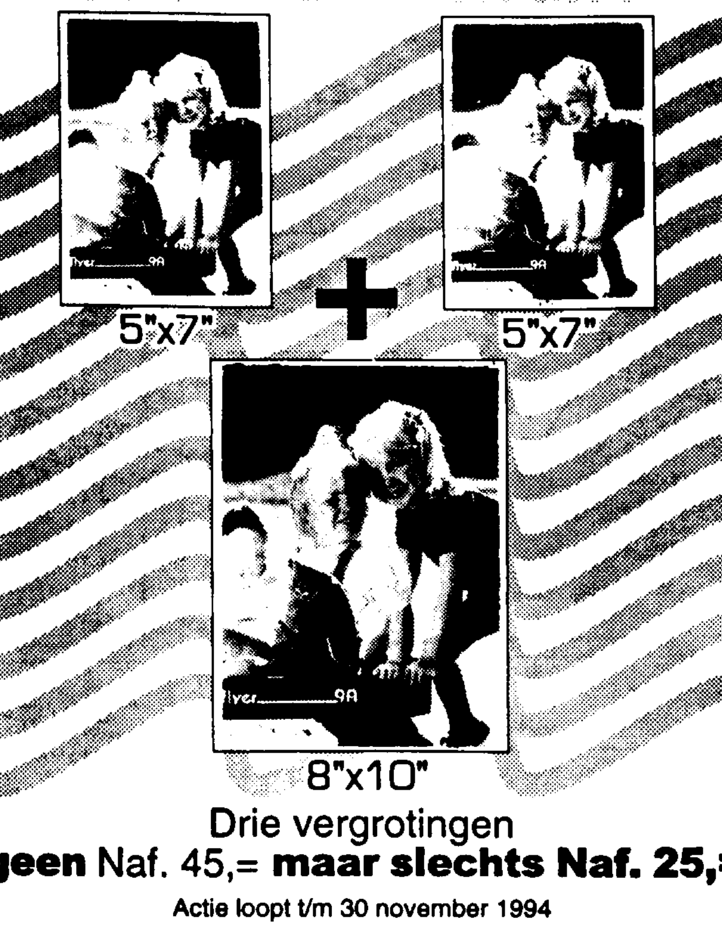
Tot 23.00 uur is de zogeheten *Treasury* in Rotterdam open.'s Nachts is de *Treasury* in Amsterdam bereikbaar. De bank behandelt alleen orders van grote klanten. "We doen geen zaken voor iemand die nog even honderd dollar wil wisselen", aldus Bergmans. De valuta-afdelingen van de bank bleven eerder open na het Europees referendum in Frankrijk en de meest recente Amerikaanse presidentsverkiezingen.

ABN AMRO, moeder van Meespierson, heeft geen bijzondere voorzorgsmaatregelen genomen. Ook collegabankier ING is morgenavond gewoon gesloten. De Rabobank bekijkt zondagavond, kort na bekendmaking van de uitslag, of het zinvol is de valutahandel op te starten.

"Dat zal alleen gebeuren wanneer de uitslag volledig anders is als voorspeld en Kohl zou verliezen", aldus een woordvoerder van de bank. De valutahandel op maandag wordt door de Rabobank wel één uur vroeger begonnen, om 06.30 uur in plaats van 07.30 uur.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	14 Oct.	FRANKFURT	PREV	14 Oct.	AMSTERDAM	PREV	14 Oct.
DOW JONES	3889	3911	DAX INDEX	2082	2106	EOE	407 30	408.16
AM.EXP	30.88	30.63	BASF	315.00	320.00	ABN-AMRO	57.40	58.10
ATT	53.75	53.63	COMMERZBK	316.50	321 50	AEGON	101.70	103 50
ALZA CORP	19.50	19.25	DAIMLER B.	785 50	788.00	AHOLD	48 70	48 70
ARCHER	28 88	28.00	DEUTS.BK	711.00	722.00	AKZO	204.80	204.70
BORDEN	13.63	13.63	MAN	415.00	414.00	AMEV	89 70	89.50
CITICORP	43 50	43.63	PREUSSAG	455.00	456.00	DSM	142.70	142.70
COASTAL CO	27.88	28.13	SIEMENS	646.00	645 00	ELSEVIER	17.40	17 30
COCA COLA	50 63	50.50	VW	465.00	467.00	FOKKER	15.30	15.20
CORNING IN	32.25	32.36				GIST BROC.	45.00	44 50
DISNEY	38 63	38.63				HAGEMEYER	134.00	135.00
DUPONT	58.75	59.25				HEINEKEN	238 70	238.20
EAST.KODAK	51 50	50 38				HOOGOVENS	75 80	76 00
EXXON	59.63	59.88	LONDON			ING	77.30	79 10
FORD	29.13	29.38				KLM	47.20	48.90
GEN.ELECT.	49.88	50.38	FT-100 IND	3142	3107	KNP-BT	50 00	50.40
GEN.MOTORS	47.38	47.38				KON PTT NED.	52.60	52.30
HEINZ	36 25	36.88	ARGYLL	2 65	2.66	NEDLLOYD	58.00	59.20
HOMESTAKE	20.36	20.13	BARCLAYS B	5 63	5.73	NUTRICIA	87.00	88.50
IBM	72.36	73.00	BASS	5.38	5.44	PHILIPS	55 30	55.30
KELLOGG	57.50	57.75	BRITISH ST	3.97	3.98	POLYGRAM	75.60	74.60
MC DONALDS	27.00	27.13	BRITISH TEL	3.17	3.28	ROBECO	115.00	114 10
MEAD	51.13	50.75	CADBURY	4.50	4.38	ROLINCO	118.60	117.70
MERCK	36 75	36.25	CABLE & W.	4.21	4.26	RORENTO	82.70	82 40
MINNES.MNG	55.25	55.25	GRAND MET	4 17	4.26	RODAMCO	50.90	50.50
MOBIL CORP	81.00	81.50	MARKS & SP	4.19	4.24	ROYAL DUTCH	194.30	193.40
PFIZER	72.13	71.63	REDLAND	4.78	4.75	UNILEVER	200.20	200.00
P MORRIS	60.50	60 63	TATE & LYL	4.25	4.30	VMF STORK	43.80	45.00
QUAKER	76.63	76.13				VNU	176 90	177 00
SEARS	47.50	47 36						
UP JOHN	34.00	33.50	TOKYO			TORONTO		
US SURGIC	25.63	26.00	NIKKEI DOW	20149	19969	TSE 300	4341	4333
VALERO	21.50	20.88						
			BRIDGESTON	1520	1520	ALCAN	36.38	37.13
			CANON	1800	1790	BELL	48.25	48.13
GOLD	388.60	390.00	DAI ICHI K	1800	1840	BANK OF NS	26.63	26.75
SILVER	5.39	5.39	DAIWA SEC.	1450	1460	CAN.PAC.	22.36	22.36
CRUDE OIL	17.13	16.96	HITACHI	1010	1010	IMASCO	37.50	37.50
US$/YEN	99.45	98.20	HONDA MOT	1760	1770	LAIDLAW	11.25	11.13
US$/DMARK	1.53	1 52	JAPAN AIRL	743	748	MOORE	26.00	26.00
GBP/US$	1.59	1.59	NOMURA SEC	2090	2100	NORANDA	25.63	26 00
US$/NLG	1.71	1 7	NIPPON STE	389	385	PLACER DOMF	31.88	31.36
ECU/US$	124.80	125.40	MAZDA	572	566	POWER CORP.	19.00	19.00
CAN/US$	1 35	1.35	SONY	6000	5970	ROYAL BANK	28.63	28 75

MENSEN

Wiesenthal eist arrestatie

Het Simon Wiesenthal Centrum in Los Angeles heeft president **Carlos Menem** van Argentinië om de gevangenneming gevraagd van de *oorlogsmisdadiger* Erich Priebke, die in zijn Argentijnse woonplaats Bariloche onder huisarrest is geplaatst. Italië heeft de uitlevering van Priebke gevraagd.

De 81-jarige voormalige SS'er wordt verdacht van betrokkenheid bij de moord op 335 Italiaanse burgers in 1944 nabij Rome.

Referendum

Het Italiaanse Hooggerechtshof heeft het **licht op groen** gezet voor een referendum over het legaliseren van bordelen.

De sociaal-democratische politicus Antonio Bruno, die al jaren ijvert voor het opheffen van het bordeelverbod meldde dat op 1 november begonnen zal worden met het verzamelen van de 750.000 benodigde handtekeningen voor het referendum.

Door bordelen te legaliseren, zo zeggen de voorstanders, zal het mogelijk worden prostituées te controleren op het *aids-virus* en de banden tussen prostitutie en de georganiseerde misdaad te verbreken.

India anti seks

De regering van India houdt vast aan haar **verbod** op seksuele voorlichting op scholen, heeft een regeringswoordvoerder bekendgemaakt. De beslissing, die overigens niet voor privé-scholen geldt, werd genomen na een jaar lang discussiëren over de *liberale seksuele mores* die kinderen oppikken van programma's op de satelliettelevisie.

Verantwoordelijk minister Arjun Singh: "De regering neemt seikseducatie niet in het lespakket op omdat academici er geen voorstander van zijn".

Aspirine verkleint risico

Zwangere vrouwen die een verhoogde kans hebben op stoornissen in de bloedsomloop, kunnen met een lage dosis aspirine dat risico verkleinen. Het gebruik van 60 tot 70 mg. aspirine per dag heeft *geen schadelijke effecten* voor moeder of kind, ook niet tijdens de bevalling. Tot die conclusies komt H. Bremer, na een omvangrijk internationaal onderzoek, waarop hij woensdag promoveert aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

Hoge bloeddruk is een van de grootste problemen in de verloskunde. Ongeveer de helft van het aantal sterfgevallen tijdens de bevalling komt door een hoge bloeddruk tijdens de zwangerschap.

De afgelopen tien jaar is regelmatig onderzoek verricht naar het effect van aspirine op de hoge bloeddruk bij zwangere vrouwen. Vrij snel bleek dat het een gunstig effect heeft op vrouwen die een extreem verhoogde kans hebben op stoornissen in de bloedsomloop. Bremer coördineerde het Nederlandse deel van een internationaal onderzoek, waaraan zestien landen meewerkten en waarbij ruim *negenduizend* zwangere vrouwen betrokken waren.

Amerikaan vreet zich dood

Amerikanen eten **statistisch** gezien zoveel vlees dat ze er dood bij zouden moeten neervallen. De consumptie van dierlijke eiwitten in de Verenigde Staten is per hoofd van de bevolking groter dan uit medisch oogpunt mogelijk is.

Dat stelt dr. ir. R. Rabbinge van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). Hij sprak gisteren op een bijeenkomst in Den Haag naar aanleiding van Wereldvoedseldag komende zondag.

Volgens de wetenschapper is de consumptie van dierlijke eiwitten in Amerika zo groot dat iedereen er medisch gezien door moet worden *vergiftigd*. "Dat is niet het geval. De enige verklaring is dat een groot deel van de hamburgers in de vuilnisbak verdwijnt. Daarnaast wordt een flinke hoeveelheid dierlijke eiwitten gebruikt voor *honde- en kattevoer*."

Weer penissen verlengd

Drie mannen hebben gisteren in het Medisch Centrum voor Esthetische Geneeskunde in Den Haag **met succes** hun penis laten verlengen.

De drie zijn de eersten die in de Haagse privé-kliniek zijn geopereerd. Dit jaar volgen nog 15 operaties. Eerder verrichtte een uroloog in het Centraal Militair Hospitaal in Utrecht als eerste in Nederland de operatie bij een militair.

Bij de operatie wordt de penis niet daadwerkelijk verlengd, maar als het ware *uitgegraven* uit de buikholte. Het zichtbare deel van de penis kan daardoor ongeveer vier tot zes centimeter langer worden.

Mannen met een kleine penis, verenigd onder de naam de *Pinkeltjes*, zijn tevreden met de aandacht die er nu voor het probleem is, maar vinden de prijs die in de kliniek wordt gerekend (12.000 gulden) veel te hoog. Een woordvoerder vindt dat penisverlengende operaties ook in één of meer gewone ziekenhuizen moeten worden uitgevoerd, waar een niet-commerciële prijs kan worden gerekend.

Op 3 oktober herdacht Dinorah Kelie het heugelijke feit, dat ze 25 jaar geleden als naaister in dienst trad van het Internaat Huize St. Jozef. Op de foto ontvangt de jubilaresse de gebruikelijke enveloppe met inhoud en de felicitaties van voorzitter D. Mourillon.

Een groep van zes Curaçaose housekeepers van verschillende hotels en twee medewerkers van Feffik (CHTTC) hebben van 10 tot 16 september deelgenomen aan de 'National Housekeepers Week' op Aruba. Op de foto de deelnemers: C. Newton (CHTTC), M. Paulina (Princess Beach), N. Croes (Sonesta Aruba), M. Isenia (Club Seru Koral), G. Jonis (Otrabanda Hotel), A. Marina (Van der Valk), D. Windfield (Princess Beach), S. Fluonia (Holiday Beach).

Claus in Tweede Kamer

Prins Claus heeft donderdag een deel van de middag doorgebracht in de Tweede Kamer. De prinsgemaal was aanwezig bij een overleg van de vaste Kamercommissie van Buitenlandse Zaken met minister Pronk van Ontwikkelingssamenwerking. Dat betrof een rapportage over de resultaten van de Nederlandse ontwikkelingshulp aan India, Mali, Tanzania en Somalië.

Claus had van te voren te kennen gegeven dat hij als inspecteur-generaal Ontwikkelingssamenwerking en als bijzonder adviseur op dit gebied, belangstelling had voor de betrokken vergadering. De prins heeft tijdens zijn unieke bezoek gewoon op de publieke tribune gezeten, maar wel op een speciaal voor hem gereserveerde plaats. Ook overig publiek had gewoon toegang, met inachtneming van de in de Kamer gebruikelijke veiligheidsmaatregelen.

Meer mooi weer

De Deense **komiek** Jacob Haugaard kreeg de schrik van zijn leven toen bleek dat hij tijdens de recente verkiezingen in het parlement was gekozen.

Hij heeft in zijn campagne de Denen meer mooi weer en kortere rijen in de supermarkt beloofd. Ook wil hij er voor zorgen dat de Deense *wielrenners* altijd de wind mee hebben. Bovendien kwam hij op voor het recht van mannen om *impotent* te zijn.

Haugaard zei dat het 'echt allemaal een grap was'.

KLM-bruggen

De 75-jarige KLM gaat zeven nieuwe **vliegtuigen** de namen geven van wereldberoemde bruggen.

Dit omdat de jubilerende Koninklijke Luchtvaart Maatschappij als verjaardagsthema *Bridging the World* (Overbrug de wereld) heeft gekozen.

De eerste Boeing 767-300ER die volgend jaar juni wordt afgeleverd, krijgt de naam van de Amsterdamse *Blauwbrug*. Daarna zullen andere vliegtuigen de namen Brooklyn Bridge (New York), Pont Neuf (Parijs), Rialto Brug (Venetië), Sydney Harbour Bridge (Sydney), Golden Gate Bridge (San Francisco) en Tower Bridge (Londen) krijgen.

Politie pakt nepkunst

De Italiaanse politie is gestuit op een **netwerk** van vervalsers, dat meer dan 800 kopieën van schilderijen van kunstenaars als *Salvador Dali* en *Amadeo Modigliani* in omloop heeft gebracht.

Een speciale politie-eenheid, die zich met kunstdiefstallen en vervalsingen bezighoudt, verrichtte 132 arrestaties.

De vervalsers opereerden vanuit Rome en Milaan, maar schetsen van de schilderijen werden in het hele land in beslag genomen.

Treinliefde

De Britse spoorwegen hebben Janette Hustwitt *ontslagen* omdat zij een machinist tegen diens wil bleef bestoken met liefdesbrieven.

Hustwitt schreef Richard Gula zoveel hartstochtelijke brieven dat hij bij zijn chef klaagde. Daarop besloot de spoorwegen de 37-jarige moeder van twee kinderen te ontslaan.

"Ik ben *ontredderd*, ik ben totaal over mijn toeren", reageerde Hustwitt tegenover het boulevardblad Sun. "Ik heb altijd van de spoorwegen gehouden".

Lennon-collectie naar museum

Het groengele 'Sgt Pepper Lonely Hearts Club Band' uniform, eens gedragen door Beatle **John Lennon**, verhuist naar een rock-and-roll-museum in Cleveland, Ohio. Samen met een van zijn gitaren, met de hand geschreven originele songteksten, een kraagloos Beatle-colbert uit 1963, een typische bril van de meester en andere memorabilia, zo zei zijn weduwe, Yoko Ono, op een persconferentie in New York.Het uniform droegen de Beatles op de cover van hun Sgt Pepper album uit 1967. De gitaar is John's elektrische Rickenbacker 325. De originele teksten zijn van *Lucy in the sky with diamonds* en van twee songs uit het Double Fantasy album uit 1980, *Starting over* en *Beautiful boy*.

Don Johnson op zoek naar serie

Don Johnson, de ster van **Miami Vice**, is op zoek naar een rol in een televisieserie.

Paramount wil hem wel de hoofdrol geven in een nieuwe dramareeks, maar Johnson heeft erg hoge eisen gesteld. Zo wil hij de garantie dat er minstens 22 afleveringen worden gemaakt, in plaats van de gebruikelijke dertien. Bovendien vraagt hij *175.000 gulden* per aflevering.

Wanneer het daarop afketst kan Johnson, die aan het *afkicken* is van zijn alcoholverslaving en bijkomt van zijn verbroken relatie met Melanie Griffith, altijd nog terecht bij NBC.

Ook andere **sterren** uit de jaren tachtig, onder wie *Tom Selleck* ('Magnum') en *Michael Fox* ('Family ties') zouden volgens het blad Variety weer in de markt zijn om snel geld te verdienen met rollen in tv-series.

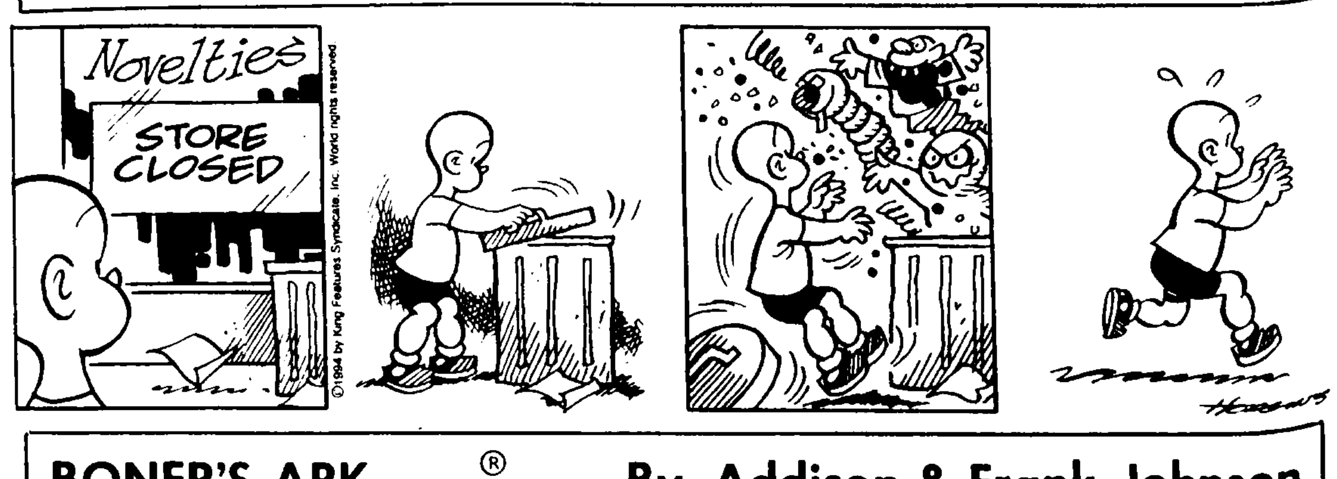
Kerkelijke creditcard

Met de **invoering** van een kerkelijke creditcard is de evangelische St. Jacobikerk in Hamburg het electronische tijdperk binnengetreden.

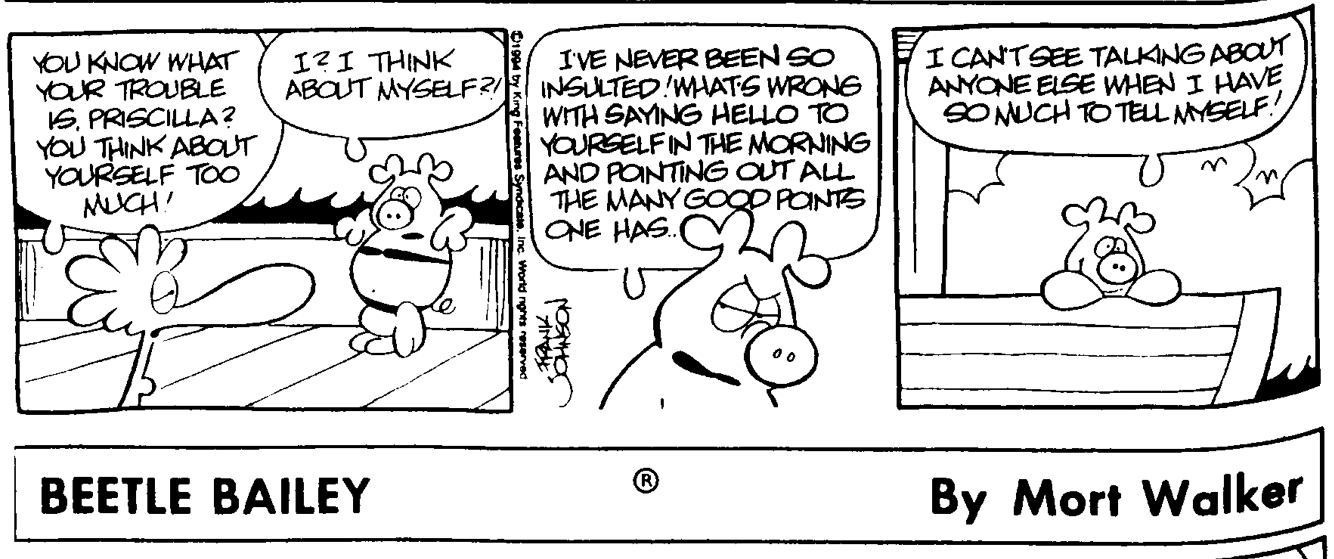
Concerten, boeken en cd's hoeven kopers voortaan niet meer met klinkende munt te betalen. Uitgerust met een pasfoto dient de kaart ook als *doopbewijs*. Alleen voor de collecte moet een kerkganger nog steeds geld op zak hebben.

De kaart is met een bepaald bedrag geladen en is niet alleen in kerken, maar ook in restaurants of taxi's te gebruiken.

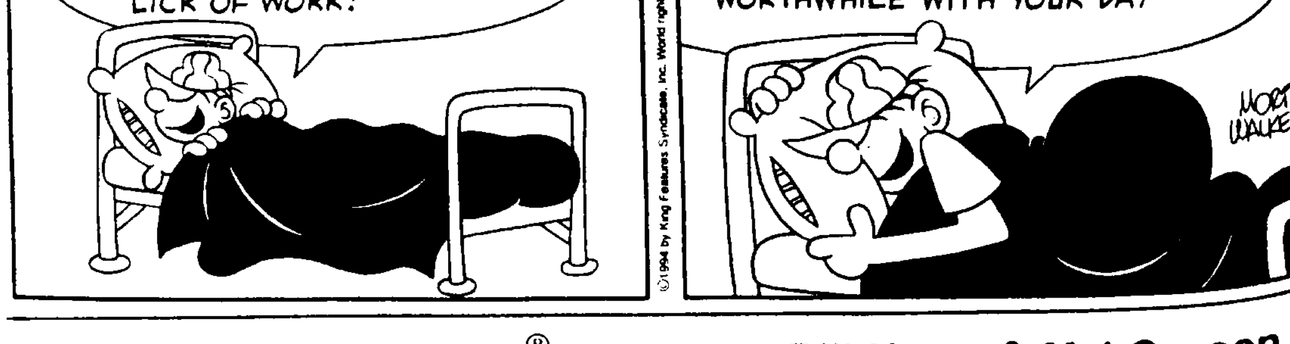
HENRY ® By Dick Hodgins

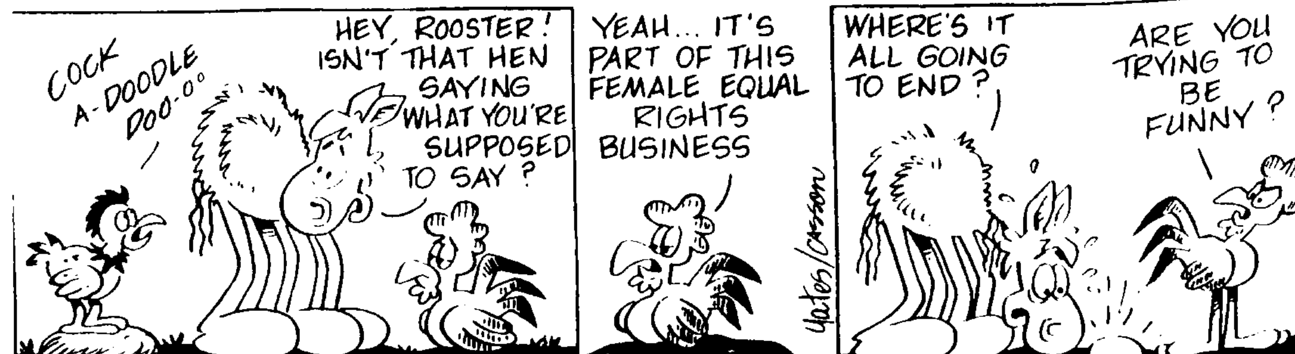
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

door Marten Toonder

Heer Bommel en de wezelkennis

4363 - De volgende morgen, na het ontbijt, nam heer Ollie zijn wandelstok ter hand en stapte monter de deur uit.

"Niets is zo goed voor iemand van mijn stand als een loopje voor de koffie", zo sprak hij tot zichzelf. "Men komt dan dikwijls hoogstaande lieden tegen waarmee het goed praten is. Kijk, daar loopt bij voorbeeld de markies De Cantecler!"

Hij hield de pas in en groette de naderende edelman vriendelijk. "Ik had gisteravond héél interessant bezoek", zei hij. "Een onbekend familielid."

"Fi donc", mompelde de markies. "Dat moet heel pijnlijk voor u geweest zijn."

"Pijnlijk?" herhaalde heer Bommel verrast.

"Hoezo? Nee, integendeel. Het was de graaf Van Wezel en het blijkt dat ik een neef van hem ben. Ik bedoel, ik ben een zijtak en hij is een rechte lijn, als u begrijpt wat ik bedoel. Maar ik lijk precies op de oude graaf. U begrijpt, dat het een verrassing voor me was toen ik zijn foto zag. Dezelfde nobele houding, dezelfde familieneus en de edele trekken....."

De edelman hief zijn lorgnon en wierp een koele blik op het gelaat van de ander. Toen trok hij de wenkbrauwen op.

"Het ontgaat me op welke trekken ge bedoelt", prevelde hij.

"Overigens raad ik u aan andere tabak te gebruiken, amice. Uw pijp riekt kwalijk. Goede morgen!"

Na deze woorden wendde hij zich om en hervatte zijn wandeling. Doch bij het passeren van een boomwortel struikelde hij over een tak, die daar dwars over de weg gestoken was en met een verschrikte uitroep verloor de markies het evenwicht..............

CURAÇAO

AGENDA

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING 'PRINSES MARGRIET'

Sta. Maria 17. tel. 682344/682947, 612/682574. Kantooruren: 07.00-00 uur.

Nachtzuster na 17.00 uur tel. 661.

Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw dagelijks van 08.00-08.30/ 30-15.00 uur

Huize Halman Otrobanda: tel. 628288; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.

Sta. Maria 17: tel. 682344; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.

Wijkgebouw Bonam: tel. 371865; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur. Sokudi: tel. 367824.

Sentro Mediko Montagne Abao: tel. 673711; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.

Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel. 618577; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.

Wijkgebouw Suffisant: tel. 687707; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.

Wijkgebouw Sta. Rosa: tel. 71628; spreekuur: di. van 09.00-00 uur.

Groepspreekuur voor zuigelingen- en kleuterzorg: vr. van 08.00-00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pinstraat; tel. 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING

...Gosieweg 15. Tel. 692231/ ...open van 07.00-17.00 uur.

...Bandabou: Silberie Kavel 16; open 08.00-16.00 uur. Tel. 649422.

...broeder vanaf 14 oktober 17.00 uur ...21 oktober 07.00 uur tel. 681847 of ...310-1179.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO

...tegatweg Noord 43. Tel. ...692510. Fax: 691683; voor ...over prenatale zorg en zorg ...nde en na de bevalling.

...tatiebureau zuigelingen: elke do. van ...16.00 uur.

...tatiebureau peuters: elke di. van ...14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU

...35, tel. 648077/648387; open ...t/m vr. van 07.00-17.00 uur. ...zuster tel. 641217.

ARTSEN

VERENIGING VAN TANDARTSEN

...doende arts van 12.00-13.00 ...van Geelen, Cerasstraat 16-A. ...42. Voor spoedgevallen 613415.

...TER E.A. WINKLAAR

(particuliere patiënen) ...130. Tel. 371418; spreekuur ... van 11.00-12.00/17.00-...uur.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST

...tober 1994 vanaf 08.00 uur tot ...tober 1994 om 07.00 uur: ...Nassy, Spreekkamer Janwé. Tel. ...; spreekuren: 11.00-12.00/17.00- ...uur; spoedgevallen 375380 b.g.g. ...of 689337.

(...voor patiënten van de volgende ...Wilsoe, Da-Costa Gomez, Nassy-Nassy, Tseng, Ten Holt-Sulters, ..., Doran, Guerrero-Bakmeyer, ...Braam)

AMIGOE Colofon

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST

7 oktober1994 vanaf 17.00 uur tot 10 oktober 1994 om 07.00 uur:
Dokter Der Meer, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat. Tel. 624113 of 624443; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen 601950 b.g.g. 689266 of 689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO

7 oktober 1994 vanaf 17.00 uur tot 10 oktober 1994 om 07.00 uur:
Dokter Schellens, Gezondheidscentrum Barber. Tel. 641658 of 641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen 641784 b.g.g. 689266 of 689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

ZATERDAG 8

Otrobanda: Sta. Maria, Winston Churchillweg 155. Tel.: 680800.
Punda: Plasa, De Ruyterkade 36. Tel.: 615545.

ZONDAG 9

Otrobanda: Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15. Tel.: 682857.
Punda: Popular, Hoek Maduro-/Columbusstraat. Tel.: 611269/612376.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135
Artsendienst Bandabou:	641658
SOS-lijn (psych. hulp):	127
RCC (nood op zee):	637911
Dierenasiel:	654300
Dierenartsdienst:	614000
Thorax Centrum:	685917
Med. Centrum Blaauw: (24 uur bereikbaar)	695508/ 695547

VERLOF BEGRAFENIS

(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 15 oktober:
E. de Windt, Uteweg 53.
zondag 16 oktober:
R. Martinus, Kaya H-337.

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP

(Fundashon Famia Planea)
Assistentie geboorteregeling:
Kliniek Bitterstraat 1-A (tel. 611323): dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; dokter aanwezig op ma. en vr. van 14.00-16.00; di. t/m do. van 08.00-11.00 uur.
Kliniek Kas Chikitu (zuigelingenconsultatiebureau): open op wo. van 13.00-15.00 uur.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zo. 10.00 uur hoogmis (Ned).
BARBER (H. Joseph): za. 19.00 uur; zo. 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: za. 18.30 uur; zo. 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): za. 18.30 uur; zo. 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): za. 19.00 uur; zo. 08.00, 11.00 (Spaans), 17.00 en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): za. 19.30 uur; zo. 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zo. 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: za. 18.00 uur; zo. 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zo. 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): za. 19.00 uur; zo. 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): za. 19.00 uur; zo. 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): ma. t/m za. 08.00 uur; zo. 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zo. 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zo. 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zo. 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): za. 19.00 uur; zo. 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: za. 18.30 uur; zo. 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: za. 18.30 uur; zo. 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: za. 19.00 uur; zo. 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zo. 17.00 uur.
SOTO: za. 19.00 uur; zo. 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): za. 07.00 en 19.00 uur; zo. 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): za. 18.00 uur; zo. 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: za. 18.30 uur; zo. 10.00 uur.
TERA CORA: zo. 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): za. 19.00 uur; zo. 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): za. 18.30 uur; zo. 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): za. 18.30 uur; zo. 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDER GEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
za. 19.00 uur zangdienst.
zo. 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zo. 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Door Uw persoonlijke aanwezigheid, Uw telegrammen, brieven, kaarten, telefoongesprekken, gebeden, bloemen en kransen, tijdens de ziekte en na het overlijden van mijn lieve man, onze zorgzame vader, schoonvader, broer en neef

CIRO TIMOTEO MAMBI

voelen wij ons gesteund. Voor Uw blijken van medeleven willen wij U van harte bedanken.
Tevens willen wij U uitnodigen voor twee Heilige Missen welke zullen plaatsvinden op maandag 17 oktober en woensdag 19 oktober om 6.30 uur n.m. in de Rooms Katholieke Kerk te Brievengat.

SWINDA MAMBI-SAMBO en kinderen.

Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
16.30 uur dienst.
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur dienst.
Buena Vista
10.15 uur dienst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur (Baptism) Rev. O.G. Haasnoot.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. D. Huurman.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. Zie Wijkbericht.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA

zo. om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK

Aanvangstijd van de dienst: zo. om 16.00 uur - Kaya G Mahuma 439.

BAKHUIS MINISTRIES

zo. om 10.00 uur dienst - Landhuis Mount Pleasant.

****

Overleg begonnen aanblijven van Oostenrijks kabinet

WENEN - Waarnemend kanselier Vranitzky van Oostenrijk is vrijdag direct onderhandelingen begonnen over voortzetting van zijn grote coalitie.

Dit nadat president Klestil hem opnieuw opdroeg een kabinet te formeren ondanks de zware verliezen van beide regeringspartijen in de verkiezingen van zondag. De sociaaldemocratische SPO van Vranitzky zakte daarin van 42,8 tot 35,2 procent, maar bleef de grootste partij. De conservatieve coalitiepartner OVP daalde van 32,1 tot 27,7 procent. Vranitzky is kanselier sinds 16 juni 1986.

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG: 14.15 Pre-eleccion Festival OTI; 17.30 OTI gran final; 20.30 Telenotisia; 21.00 Wega di Number Kòrsou; 21.05 Show di Job; 22.00 Regatta; 22.40 All You Need is Love; 24.30 Sluiting.

ZONDAG: 09.00 Sala di Konsierto; 10.00 Sena di Señor; 10.45 48 Hours; 11.30 Zorro; 12.00 Djadumingu Deportivo: *Guia di Deporte* (Rein Persaud); 12.30 Athletic Today; 15.00 Columbus: The Age of Discovery; 16.15 B.O.O.S.; 16.45 Man drechi di Dios; 17.00 Muchi Ben; 17.55 Wega di Number Kòrsou; 18.03 Di Bishita Ku.....; 18.30 Reisgids; 19.00 Tele-Suerte; 20.00 Telenotisia; 20.30 Shete Dia; 21.00 Rikesa Universal (presentator Mavis Albertina); 22.00 Sunday Night Movie: *Act of Will*; 24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

TV-11 (kanaal 11)

ZATERDAG: 16.00 Cartoons; 18.00 On Pits Road; 18.30 Motorweek; 19.00 Europa Semanal; 19.30 Patche Chittik; 20.00 Lo Mejor de Lo Mejor; 21.00 World Today; 22.00 Sine den bo Kas; 23.30 Prime News.

ZONDAG

16.00 Cartoons; 18.00 Wrestling; 19.30 Science & Technology; 20.00 Future Watch; 20.30 Ku Bista Riba (presentator Reyna Joe); 21.00 Videoclips; 22.00 Sine den bo Kas; 23.30 Prime News.

TELEARUBA (kanaal 13)

ZATERDAG: 15.10 Movie: *Alfred the Great*; 17.11 Life Most Embarassing Moments; 18.00 Bionic Woman; 18.45 Style with Elsa Klensch; 19.05 Beauty and the Beast; 19.50 Musical Special Cachao; 21.50 CNN News; 22.10 Movie: *Eyewitness to Murder*; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Ripiti y Gana; 13.30 Religious Program; 14.00 Movie: *Last Hours Before Morning*; 15.13 Special IAAF World Cup Athletics; 16.08 Studio Sport; 17.28 Drag Race; 18.20 Movie: *Sommersby*; 20.11 CNN News; 20.31 Beverly Buntz; 20.55 Week in Review; 21.40 Health Week 22.00 Show-Time; 23.00 In Search Of; 23.23 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

CINE (kanaal 83)

ZATERDAG: 18.00 Movie: *Steal the Sky*; 20.00 Movie: *Into the Badlands*; 21.30 Movie: *Curiosity Kills*; 23.00 Movie: *North Dallas Forty*.

ZONDAG: 18.00 Movie: *Young Sherlock Holmes*; 20.00 Movie: *Scandal*; 22.00 Movie: *Regarding Henry*.

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG: 18.05 WCW Saturday Night; 20.05 Movie: *African Queen*; 22.05 Movie: *Guess Who's Coming to Dinner*.

ZONDAG: 18.05 Movie: *Trials of Life (Part 5 of 6)*; 20.00 Movie: *Trials of Live (Part 6 of 6)*; 22.05 National Geographic Explorer; 23.05 Network Earth Undercover.

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG: 19.00 News; 19.30 Views; 20.00 Movie; 22.00 Commish; 23.00 News; 23.30 Movie.

ZONDAG: 19.00 Home Videos; 19.30 On Our Own; 20.00 Lois & Clark; 21.00 Movie; 23.00 News; 23.35 Movie.

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG: 19.00 Extra; 20.00 Dr. Quinn, Medicine Woman; 21.00 5 Bucharias; 21.30 Hearts Afire; 22.00 Walker, Texas Ranger; 23.00 News; 23.30 Andy Griffith.

ZONDAG: 19.00 60 Minutes; 20.00 Murder, She Wrote; 21.00 Movie: *Dazzle (Part 1 of 2)*; 23.00 CBS News; 23.30 Andy Griffith.

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG: 19.00 Edition; 19.30 TBA; 20.00 Wilder; 20.30 Empty Nest; 21.00 Sweet Justice; 22.00 Sisters; 23.00 News; 23.30 Saturday Night Live.

ZONDAG: 19.00 To Be Announced; 20.00 Curly Sue; 21.00 Movie: *Star Trek VI: The Undiscovered Country*; 23.00 News; 23.35 Extra.

AE (kanaal 73)

ZATERDAG: 19.00 Home Again; 19.30 Home Again; 20.00 Movie: *Time After Time*; 22.00 Comedy on the Road; 23.00 Evening at the Improv.

ZONDAG: 19.00 Ancient Mysteries; 20.00 To Be Announced; 22.00 Civil War Journal; 23.00 Caroline's Comedy Hour.

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG: 19.00 Movie: *From the Dead of Night (Part 2 of 2)*; 21.00 Name of Love; 21.30 Girls Night Out; 22.30 Ooh La La; 23.00 Unsolved Mysteries.

ZONDAG: 18.00 Movie: *Against Will*; 20.00 Movie: *Prime Target*; 22.00 Commish; 23.00 Clapprood Live; 23.30 Marraige.

Bij deze willen wij iedereen bedanken die hetzij met hun aanwezigheid, kransen, telegrammen, telefoontjes en morele steun, hun medeleven hebben betoond bij het heengaan van onze dierbaren

Hector Anselmo Rhodes

en

Indra Joan Rhodes

Het was voor ons een grote troost om te ervaren hoe geliefd zij waren.

Wij nodigen U allen uit voor 3 Heilige Missen welke gehouden zullen worden in de Kerk van Janwé op:

zaterdag	15 oktober 1994 om 19.00 uur
zondag	16 oktober 1994 om 12.00 uur
zaterdag	22 oktober 1994 om 19.00 uur

Familie Rhodes

DANKBETUIGING

Langs deze weg willen wij onze dank betuigen voor het getoonde medeleven en belangstelling gedurende de ziekte en bij het overlijden van onze geliefde moeder, schoonmoeder en grootmoeder

Mw. de weduwe Elsa Croes - Posner

Fam. Rose Marie Kruythoff - Croes
Fam. John Raymond Croes - Penate
Fam. Robert W. Croes - Marugg
Annabella Croes
Fam. Jaime A. Salcedo - Croes

Te koop
MITSUBISHI LANCER GLX
1993, autom., airco, Mac wheels
Tel. 658047/ 677933 / 605516

Te huur gevraagd:
SAMSOM CURAÇAO
N.V. zoekt voor ene van haar stafmedewerkers per 1 december 1994, een representatief huis in goede buurt.
Huurindicatie: Naf. 700,= - 1300,= per maand.
Tel. 611522,
dhr. E. van der Wal

Wegens repatriëring te koop:
EUROPESE NISSAN SUNNY COUPE 1.6 SGX
(ziet eruit als Nissan Hikari)
1600 injectiemotor, fully equipped, airco, electrisch schuifdak.
In perfecte staat.
Mei '90: 47.000 km.
Prijs Nafl. 20.000
Tel. 687765
(tot 19.00 uur).

Slanke, aantrekkelijke **Antilliaanse mevrouw**, leeftijd 49 met een vaste baan, **zoekt serieuze relatie met Nederlandse man**, leeftijd tot 60 jaar. Gelieve foto bij te sturen. Reacties onder nr. 31 aan het bureau van dit blad, Curaçao.

Te huur
Volledig gemeubileerde
CASITA'S
voor kortverbanders en vakantiegangers
voor meer info
tel. 671721

Satin & Silk
Saliña Galleries
telefoon 658481
Thaise en Indiase zijden kussentjes in prachtige kleuren!

TE KOOP
Subaru L.S 1.6
i.z.g.st.
4 deurs, automatic, airco.
Prijs: f. 8.500,-.
Financiering mogelijk.
Inlichtingen:
Neto Sales Car Rental
Tel.: 378790

Wegens repatriëring div. huisraad te koop. Fiets Mountain bike Dames 650,= Servieskast Mahonie 1250,=. moderne eethoek driehoekige tafel met 6 stoelen blauw/grijs 1.000,=, Salontafel, modern, glas 1200,= TV-meubel blauw/grijs 400,= radiomeubel blauw/grijs 400,= slaapkamer 2 pers. (2) bedden (2x2) cpl. nachtkast, kaptafel blauw/grijs 3.000. IJkast met vriesvak 220V 250,= 2 leren draaistoelen 200,= stalen buro 50,= boekenkast 25,= TV Sony multisyst. 750,= **telefoon: 687765**

WAARSCHUWING
De commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
Op de schietbaan WACAO:
WOENSDAG 19 OKTOBER VAN 06.00 UUR TOT 18.00 UUR.
Onveilig zeegebied ± 4.000 mtr. uit de kust.

Verkrijgbaar alleen in 't weekend
JAVAANS ETEN
zoals: *Bami, Nasi, Saotosoep, Saté, Loempia, Cassave met terie, Ghoelé met Lontong, Nasi Rames, Babi Ketjap, Petjil*,
s.v.p. vooruit bestellen
tel. 369861,
Gosieweg 163.

Te koop
Bjr. 1990
Airco, p/w, p/l etc.
Prijs Naf. 16000,=
tel. 606704

SUMMER FASHION
Ontvangen voor de modebewuste vrouw
- **mooie feestjurken**
- **lange jurken allerlaatste mode**
- **sexy jurken en shorts**

Kom langs, wij verwachten u
Breedestraat 8 - Tel/Fax 652161

Speciale Aanbieding
* **AARDBEIEN GUAVA** (STERK))
kan goed tegen zon en wind **Naf. 15,–**
* **SUIKERRIET** (DECORATIEF WINDSCH...
snelgroeiend **Naf. 7,50**
Weekend-Special allebei **Naf. 20,–**
Hoffie Simon — De plaats voor vruchtbomen
Einde Caracasbaaiweg bij Pisces Restaurant

In verband met Wereldvoedseldag morgen:
1 week lang op alle extra gezondheidsartikelen van
HERBALIFE 10% KENNISMAKINGSKORTING
zoals kinder-multivitaminen, aloe-drank, kalk-complex constipatie-oplos- en celhersteltabletten, guaraná-thee etc. etc.
En niet te vergeten op de revolutionaire kruiden/energiedrank!
Alles een onmisbare aanvulling op uw dagelijkse voedselbehoefte.
Informeer ook naar Herbalife's voedingssysteem.
Bel of fax ook 's avonds: 370650

Mieke Cleaning Service
24 uurs service voor
kleine huishouding, kantoor, scholen, feesten, etc.
Klusjesman aanwezig voor alle reparaties aan huis.
Tel. 654687

SURINAAMS ETEN
Zaterdags en zondags
vrij voor moeder in de keuken.
Haal uw
lekker Surinaams eten
elke zaterdag en zondag van 12 tot 4 uur
maandag t/m vrijdag van 11.30 - 14.30 aan de
Rooseveltweg 133.
Bel voor uw bestelling
685679

Childy's Restaurant
Chinees Kantonees Restaurant
- *Bean Curd (Tofu)*
- *Sweet and Sour Roast Duck*
- *Pepper Steak*
- *Amsoi Pork, Chicken or Beef*
- *Broccoli Snow Peas Shrimp*
- *Steamed Fish*

One of these delicious dishes served with your choice of rice or potatoes

Every Sunday: *Soepiang* (bruine bonen koek) *Sauw Pauw*

Also take-out services.
See you soon at Nieuwe Pareraweg 16A
Or phone us: 657444
Open Tuesday till Sunday 10.30 a.m. - 10.00 p.m. Monday closed.

Kí Tèm Kí Tèm
TV-11 a.s. woensdag 19.30 uur Jojo

---

16 oktober: WERELDVOEDSELDAG
Sts. Bon Seris Medisch ...
Nederlands Antilliaanse Vereniging van Diet...

SAFE HOUSE
Professional Alarm & Telephone Systems
Your Alarm Expert
☎ **368968**

Heeft u een ***OPPAS nodig?***
Bel 654687

Te koop i.z.g.s.
een
LADA SAMARA
bj. '89
kilometerstand 72.000
Tel: 672911

Select Advies / Uitzendbureau
Jan Noorduynweg Shopping Center 7-7 Unit 27
Tel: 691983
Fax: 691996

MET SPOED GEVRAAGD:
Kandidaten met diploma:
- Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs
- Praktijkdiploma Boekhouden
- Middelbaar Bedrijfs Administratie
- Staats Praktijk Diploma
- Hoger Economisch Administratief Onderwijs

BERNINA MODES
Wegens waterschade **nu 4,90** per meter
we hebben 500 meter
N.B. Wordt perfekt schoon als u het wast.

DE SWART REAL ESTATE
Sta. Rosaweg nr. 167 - Tel./Fax. 367330

De lekkerste ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie, moksie, br. bonen, bloedworst kunt u elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen
Vraag naar het gerecht v/d week
Koraal Partir Kav. 67.
Tel. 674103

---

schildersbedrijf
Perfect
De huisschilder van huis uit.
Tel: 601766 - 369127
Fax: 369127

HET CURAÇAOSCH MUSEUM
deelt mede dat zij op
ZONDAG 16 OKTOBER a.s. GESLOTEN
zal zijn i.v.m. electrische werkzaamheden

MORET ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS
zoekt
voor enkele van haar stafmedewerkers
in prijsklasse vanaf Nafls. 2.000,–
Telefonische reacties via telefoonnr: 611011
Mw. M. Tearr

KPMG Meijburg & Co

Organisatie
KPMG Meijburg & Co is een internationaal opererend belastingadviesbureau met kantoren in Nederland, België, New York, Curaçao, Aruba en St. Maarten.

Internationaal is KPMG Meijburg & Co aangesloten bij KPMG, een wereldwijd samenwerkingsverband van accountants, fiscalisten en organisatieadviseurs. Op Sint Maarten wordt onder meer samengewerkt met KPMG Klynveld Peat Grootens accountants en KPMG Datam Mirza administratieconsulenten.

Dienstenpakket
KPMG Meijburg & Co werkt bij uitstek praktijkgericht waarbij de beroepsuitoefening steeds plaatsvindt op basis van een gedegen wetenschappelijke achtergrond en door gebruik te maken van een breed scala van gespecialiseerde kennis die door een team van partners en medewerkers is opgebouwd. Op deze wijze adviseert en begeleidt KPMG Meijburg & Co een zeer gevarieerde groep van bedrijven, non-profit organisaties, particulieren en een groot aantal multinationals in binnen- en buitenland.

Uitdaging
Voor de uitbreiding van de dienstverlening aan onze cliënten op Curaçao zoeken wij een

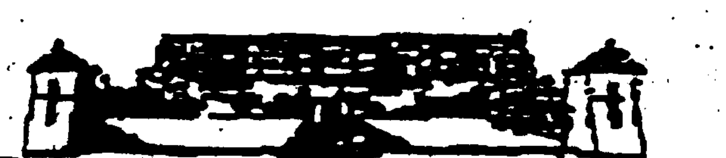
Medewerker m/v

met belangstelling voor het midden- en kleinbedrijf en die in het bezit is van een diploma Federatie Belastingadviseur, HEAO-belastingen of een vergelijkbare opleiding heeft genoten bij voorbeeld binnen de belastingdienst.

Voor een belangrijk deel zullen de werkzaamheden bestaan uit het verzorgen van aangiften winstbelasting voor kleine en middelgrote bedrijven en in samenwerking met de partners uitbrengen van fiscale adviezen voor deze groep cliënten.

Informatie
Voor verdere informatie en overleg in vertrouwelijke sfeer kunt u contact opnemen met
D.E. Cijntje R.A.
Postadres: Postbus 3766
Curaçao, Telefoon: [illegible]

KPMG Meijburg & Co

Landhuis Brievengat
Elke zondag geopend vanaf 5.00 uur om het Landhuis te bezichtigen.
Elke laatste zondag van de maand Folkloristische dansshow van 5.00 - 6.00 uur n.m.
Live muziek van "Chips" vanaf 19.30 uur.
a.s. Woensdag 19 oktober van 20.00 - 2.00 a.m.
"Campari Night"
Met optreden van de band "Chips"
Campari f. 3.00 Entree: gratis.
U kunt ook rijsttafelen. Iedereen is welkom.

Must be fluent in English, Dutch & Papiamen...
Interested applicants may send resumes to
P.O. Box 3082
Reference AD-JW

BESTEL NU!
Een echt "portret schilderij"
van jezelf of dierbaren, ter ere van belangrijk persoon of als nagedachtenis.
Ook andere thema's!
"Reclame ontwerpen, signs en illustrati...
en meer
Tel. 3721...

ZWANGERSCHAPSBEGELEIDING
Dit wordt gegeven door oefentherapeute M. Swagerman volgens de
methode oefentherapie Mensendieck

Er wordt gewerkt aan:
- **houdingsverbetering**
- **ademhalingstechnieken**
- **ontspanningsoefeningen**
- **voorlichting rond zwangerschap en bevalling**

Daarnaast kunt u ook blijven bewegen in de ***Pregnacy Workout.***
DOMIS Sportinstituut
Bapor Kibra z/n. Curaçao Telefoon: 657169

Voor meer info bel: 671710

Schitterend gelegen terrein te koop
SANTA BARBARA - BONAIRE
1882 m2 - Kadastraal # 728
Vraagprijs: n.o.t.k.
Tel: 656558

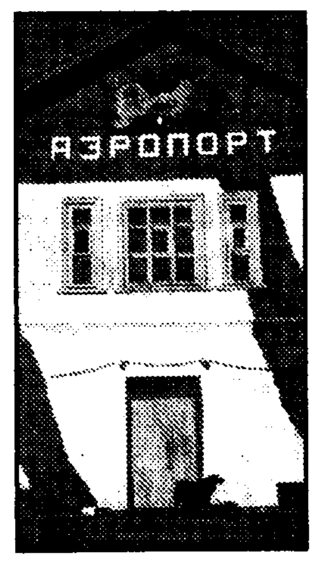
Te koop: Bruynzeel huis
132 m², 3 slaapkamers, keuken, eetkamer, zitkamer, balkon
Inlichtingen: Tel.: 673580 - Fax.: 37...

INTERVIEWS

ASCD conferentie over onderwijs

REPORTAGES

Koud Siberië loopt leeg

Met zes verstekelingen aan boord van een containerschip

Deinend naar Nederland

De luxueuze passagiersschepen en de vrachtschepen met passagiersaccommodatie van de KNSM behoren al lang tot het verleden. Reizen gaat tegenwoordig vlug en efficiënt: in negen uur van de Benedenwinden naar Amsterdam. Wie na een langdurig verblijf in de West echter tijd nodig heeft om aan een nieuw leven in het 'moederland' te wennen, krijgt alle gelegenheid tot contemplatie op het Engelse containerschip de *Author*. Elke zes weken vaart deze boot met accommodatie voor acht passagiers vanuit Londen via Curaçao en Aruba terug naar Amsterdam. Na Aruba doet het schip Cartagena (Col.), Pto. Limon (Costa Rica), Sta. Marta (Col.) en Kingston (Jam.) aan, voordat het drie weken later in Amsterdam afmeert. Deze week het eerste deel van een verslag van een afscheid per schip.

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

Tweeverstekelingen staren weemoedig naar de verre, vrije kust

Schijnbaar zonder haast vaart de zwaarbeladen *Author* de Annabaai uit. Alsof hij weet dat afscheid nemen tijd kost. Plotseling echter gaat het toch veel vlugger dan gewenst: we zijn al bij het Riffort, waar de uitzwaaiers met een spandoek klaarstaan. Je probeert gezichten te onderscheiden, maar je ogen willen niet. Er is geen achtergrond en geen geluid, slechts die ene zekerheid: ze zijn er en het is voor het laatst. Terwijl je in uiterste wanhoop tegen de vaarrichting in loopt, terug naar de veilige haven, maakt de dreigende en sonore klank van de scheepshoorn een einde aan alle illusies. Onverbiddelijk stuwt de Annabaai het schip voort, zoals een moeder haar kind het geboortekanaal uitperst. Het afscheid is begonnen.

De zwaaiers zijn weg, de Handelskade vervaagt. Wat rest is de driehoek KAE, toekan en Julianabrug. Achter de Drie Gebroeders de rook van de Isla, die zich vermengt met die van de boot. Wat hebben we in de loop der eeuwen Curaçaos *skyline* verpest. Pas na Bullenbaai begint het eiland op het tropische paradijs te lijken, dat de toerist van een Caribisch eiland mag verwachten. Maar zelfs ter hoogte van de Christoffelberg ontwaar ik in de verte nog de ontsierende driehoek, die de Annabaai markeert. De Islapijpen zijn inmiddels vervaagd in hun eigen rook.

De strikte scheepsregels maken langere overpeinzingen onmogelijk. Om zes uur dienen passagiers en officieren aan het diner te verschijnen. Er zijn slechts twee medereizigers: een ouder Brits echtpaar, John en Edith, dat niets anders doet dan reizen, zo lijkt het, en dan het liefst per schip. Voor de havens tonen ze weinig belangstelling; voor het eten des te meer, al verkondigt John, een forse man met een bolle babytoet, om de andere dag dat hij op dieet gaat. Een zelfopgelegde kwelling op een schip waar het wandelingetje naar de maaltijd een van de belangrijkste vormen van vertier is.

SLAP AFTREKSEL

Vandaag is het rustig in de kleine eetzaal. De bemanning is geëxcuseerd, daar enkele uren na het vertrek uit Curaçao alweer wordt afgemeerd aan de kade van Oranjestad. We blijven er maar een paar uurtjes. De bemanning is nauwelijks geïnteresseerd in een avondje stappen. "Veel te duur", klagen de jongens. "Zeker sinds de maffia de waterkant zo luxueus heeft opgeknapt."

Voor ons betekent dit slappe aftreksel van Curaçao de laatste gelegenheid tot een korte wandeling over Caribisch-Nederlands grondgebied.

Cartagena, anderhalve dag varen verder, heeft meer te bieden, al is de eerste aanblik bij het wakker worden ontnuchterend: *skyscrapers* zover het oog reikt en nergens een teken van de oude wallen, die de stad zo beroemd hebben gemaakt. De kapitein brengt ons Colombiaans geld en vraagt of we een tour willen. John moppert. Hij haat lopen, wil ook niet lang in een bus of auto zitten en gaat eigenlijk alleen voor de vorm van boord. Hij en Edith besluiten uiteindelijk tot een kort ritje door het centrum. De onvermijdelijke stop in de emeraldwinkels neemt John op de koop toe, al weet hij nu al te melden dat hij zich geen 'groene stenen' zal laten aansmeren.

Wij laten ons door een taxi in de oude stad afzetten. Smalle straatjes, Spaanse architectuur, kleine balkonnetjes en sierlijke binnenplaatsen; ook het onvermijdelijke huis waar Simon Bolívar heeft gewoond, ontbreekt niet. Voor de wijk Getsemani is geen tijd meer; voor de in de verte lonkende fortificaties evenmin. De scheepsklok is onverbiddelijk: om half twee is het *shore leave* voorbij. Ons aloude vooroordeel tegen cruises, die je slechts oppervlakkig kennis laten nemen van de schoonheid van eilanden en havensteden, wordt helaas bevestigd.

Als we op het schip terugkeren, blijkt onze Hollandse stiptheid voor niets te zijn geweest. Het lossen is nog in volle gang en nergens maakt men aanstalten voor een spoedig vertrek. De kapitein heeft bericht gekregen dat het water bij de volgende haven, Puerto Limon, zo ondiep is, dat de *Author* de Cartageense vracht pas na de Costaricaanse haven mag laden.

EXTRA BALLAST

Dat betekent een tweede kans voor Cartagena maar ook vertraging. Met het ontruimen van het schip steekt de voorsteven namelijk steeds meer boven het water uit, terwijl de achterkant naar de diepte zakt. De kraan van de *Author* is tegen deze onnatuurlijke stand van het schip niet opgewassen en weigert dienst. De enige oplossing is water als extra ballast meenemen, waarmee kostbare tijd verloren gaat.

De volgende avond moeten we in het zicht van Pto. Limon al dat water weer lozen, hetgeen voor een volgende vertraging zorgt. Terwijl de Costaricaanse loods ons eindelijk naar de pier brengt, halen twee jongens nog gauw hun vislijn in; op hun fietsje gaan ze er met de vangst vandoor. Een kat likt de restjes vis op. Vaag hoor ik op de achtergrond de alarmbel, die waarschuwt dat er extra mensen nodig zijn.

Het schip is nog geen twee meter van de wal verwijderd als de marconist geagiteerd op me af komt rennen en roept dat ik me in mijn hut moet opsluiten. Ik kijk hem verbaasd aan, zo gevaarlijk is Costa Rica toch niet? "*The Rumanians are out*", schreeuwt hij me toe, "en ze kunnen de passagiers als gijzelaars gebruiken.

De Roemenen zijn de zes verstekelingen die in het Franse Le Hâvre ongezien aan boord hebben weten te komen. Jonge knullen die genoeg hebben van het regime dat 'erger is dan onder Ceauscescu', en in Puerto Rico van boord' wilden. Vandaar zouden ze naar Amerika zien te komen. Ontdekking door de bemanning kort na het vertrek uit de Franse haven stak een stokje voor hun sprong naar de vrijheid. Ze werden opgesloten in een hut en mochten zich alleen op volle zee aan dek vertonen.

Natuurlijk had de kapitein kunnen doen alsof z'n neus bloedde: ze gewoon van boord laten gaan. Gezien het grote aantal heeft hij echter voor de officiële weg gekozen: de scheepsmaatschappij is op de hoogte en daarmee alle havens die de *Author* aandoet. Dat betekent ook dat de maatschappij verantwoordelijk is voor de blinde passagiers totdat een land bereid is hen op te nemen. De kosten per verstekeling kunnen wel tot een half miljoen oplopen, vertelt kapitein Geoffrey Walter, omdat ook advocaten en hotelaccommodatie voor rekening van de scheepslijn komen.

In elke haven bewaken lokale politieagenten het schip. De bemanning mag niet met de Roemenen praten, hun geen eten of sigaretten brengen of op andere wijze trachten bevriend met hen te raken. Natuurlijk gebeurt het toch. Op mysterieuze wijze krijgen zij sigaretten en sommige bemanningsleden wisselen af en toe een paar woorden met de zwartreizigers. Er zit een cameraman van 24 jaar bij, wiens tanden door de Roemeense politie zijn ingeslagen. Een ander is getrouwd en heeft in zijn wanhoop om aan het regime te ontsnappen vrouw en kind in Roemenië achtergelaten.

Hun vertwijfeling wordt onderstreept door deze tot mislukken gedoemde ontsnappingspoging. Hadden ze de tralies van hun hut met het naar binnen gesmokkelde werktuig twintig minuten later opengezaagd, dan waren ze nu wellicht in 'het beloofde land', dat hun de vrijheid moet geven, waar ze al zo lang naar snakken. Maar de loopplank is nog niet uit en dus kunnen ze niet van boord.

Acht dreigende stoten op de scheepshoorn luiden het begin van de jacht in. De Costaricaanse agent van de *Author*, gealarmeerd door het signaal, verleent assistentie vanaf de wal. De loods verlaat het schip via de loodsboot, want de trap blijft binnenboord. Een politievaartuig verlicht met een schijnwerper de buitenkant van het vaartuig en bemanningsleden die bij het afmeren gemist kunnen worden, waaieren uit over het schip.

'Alle hens aan dek' levert na een uurtje het gewenste resultaat op. De verstekelingen worden gevonden als ze proberen over boord te springen. De Engelsen maken korte metten. Ze sluiten het onfortuinlijke zestal in hun getraliede hut op en posteren voor de rest van de nacht twee Costaricaanse politiemannen voor de deur.

Nog voor het licht wordt proberen de Roemenen opnieuw hun geluk: ze trappen met veel geweld de deur open, maar worden tegengehouden door de wakende agenten. Met deze ontsnappingspoging hebben ze het laatste restje sympathie van de Engelsen definitief verspeeld. Slechts een enkel bemanningslid, dat vanwege zijn pro-Europa ideeën door de insulaire Engelsen toch al voor gek wordt versleten, heeft nog met hen te doen.

CHINEZEN

Dankzij het oponthoud blijven we bijna een hele dag in Pto. Limon, een onooglijk, maar lief Caribisch havenstadje. Veel zwarten, maar ook opvallend veel Chinezen. Een deel van hen is in 1981 door president Carazo naar Pto. Limon gehaald om de Costaricanen het vak van bamboewerker bij te brengen.

Naast de werkplaats staat de werf van *Dole*, een van de vele bananengiganten, die hier hun produkten kweken en exporteren. In de lege containers verscheept de firma op de heenreis tweedehands auto's, die in Midden-Amerika gretig aftrek vinden.

Bij de plantage van *Delmonte* is het betaaldag. In een lange rij wachten de werkers bij het kantoortje op hun loon. Ietsje verderop staan de schuldeisers en de klerenverkopers klaar om de buit over te nemen.

De Caribische kust van Costa Rica had in 1991 zwaar te lijden van een aardbeving, die een deel van de zeebodem omhoog stuwde. Vandaar het ondiepe water in de haven, dat door baggeren slechts tijdelijk op de juiste diepte kon worden gebracht. Ook het peil van de *Rio Moin* is gezakt, zodat de vaart van grote vrachtschepen tot het verleden behoort. De plotselinge aanwezigheid van een mooi zandstrand bleek een onverwacht voordeel van de kortstondige trilling van het aardoppervlak.

DEININGEN

De tocht terug naar Cartagena die middag gaat tegen de passaatwind in met alle bijbehorende deiningen die een zeereis zo onaangenaam kunnen maken. Twintig meter onder ons zitten de verstekelingen, vlak boven de waterlijn. Na de tweede ontsnappingspoging zijn ze zonder pardon naar dit hok verbannen; er is geen koeling en geen frisse lucht. Ik probeer me hun situatie maar niet voor te stellen, maar neem aan dat de stop in de Colombiaanse havenstad aan het eind van de volgende dag hen niet onwelkom is.

Het schip ligt nog maar amper aan de kade, of uit alle hoeken en gaten komen voertuigen van diverse typen en formaten te voorschijn. Zij storten zich op het schip, zoals mieren etensresten te lijf gaan: enige leiding lijkt te ontbreken en het is volstrekt onduidelijk wie wat doet. Hijskranen, vorkheftrucks en andere grijpers rijden af en aan. Vrachtauto's verschijnen met containers, blijven even staan en rijden weer weg. Een kraan komt aanrijden, grijpt een container en zet hem ergens anders weer neer. Een nieuwe kraan zet het ding op een vrachtwagen, terwijl de bestuurder van een vorkheftruckje wanhopig probeert een plaat hout op zijn grijpers te krijgen. Een groepje mannen dat bezig is het Zuidamerikaanse equivalent van een McDonald's-maal te verorberen, kijkt ongeïnteresseerd toe.

Ondanks deze schijnbare chaos weten de Colombianen en de Engelsen het schip in één nacht te beladen, zodat we de volgende avond nog voor het avondeten Sta. Marta zien opdoemen.

REGENBOOG

De besneeuwde bergtoppen van de *Sierra Nevada de Sta. Marta* zijn in regenwolken gehuld. In combinatie met het aarzelende avondzonnetje zorgt diezelfde regen echter wel voor een regenboog, die als een gewelf over het oude centrum hangt, de koepel van de kathedraal keurig in het midden.

John vraagt aan iedereen of de winkels iets voorstellen en hoe ver het lopen is naar het centrum. Als hij hoort dat passagiers wel eens beroofd zijn in het donkere straatje dat van de havenpoort naar het centrum leidt, is zijn besluit genomen: vanavond blijft hij thuis.

De bemanning daarentegen grijpt deze kans met beide handen aan. Overdag kunnnen zij vaak niet weg, omdat de scheepsplichten roepen; en als het schip laat in de avond afmeert, zoals in Cartagena, blijven ze liever aan boord, want de meesten moeten om half zes alweer op. David, de steward, vaart al twee jaar op deze route, maar dit is de eerste keer dat hij Sta. Marta ziet.

"Iedereen denkt altijd dat je 'de wereld ziet', als je gaat varen", zegt hij. "Nou, niets is minder waar. We hebben ons werk nog, dus als we eindelijk van boord kunnen, hebben we veel te weinig tijd om echt iets van de omgeving te zien. Van Curaçao ken ik alleen het Seaquariumstrand en Punda, maar ik neem aan dat het eiland wel meer te bieden heeft dan dat."

Volgend jaar vaart hij dertien jaar, en dan houdt hij het voor gezien. Hij gaat naar de foto-academie. Geld heeft hij inmiddels genoeg, want varen verdient goed. Maar het werk vindt hij vreselijk. "Als ik aan boord kom doe ik niets anders dan me verheugen op mijn verlof, dan kan ik weer foto's maken." De volgende dag hoort David dat zijn komende verlof niet doorgaat; daarvoor in de plaats is hij gepromoveerd tot *second cook*, waar hij uiterst tevreden over is.

Sta. Marta kennen we al, dus als inmiddels ervaren bootpassagiers nemen we zo snel mogelijk een taxi die ons de bergen in brengt. Onderweg wijst de taxichauffeur op Villa Maria, de luxe woning van een Italiaanse maffioso, die onlangs werd gearresteerd. Twee straten verder staat het huis van een Colombiaanse maffiaman; niet gearresteerd, hoewel de politie precies weet wie hij is, zegt de chauffeur, terwijl hij met een bekend gebaar zijn ooglid naar beneden haalt.

De cocaïne is overal. Het bananenschip naast ons ligt al drie dagen aan de ketting wegens de vondst van tien kilo van het verdovende spul aan boord. De bemanning heeft niets meer te eten; daar hebben de douanemensen zich lekker aan tegoed gedaan. De volgende dag mag het schip echter weer uitvaren, zo hoort onze kapitein van de loods; de gearresteerde kok blijft in Colombia.

Volgende week publiceren wij het tweede deel van dit verhaal.

Maduro Shipping op Curaçao en Aruba is de agent van de *Harrison Line*, onder wiens vlag de *Author* vaart.

Duitsers zondag naar de stembus

Helmut Kohl torent uit boven zijn tegenstanders

Voor de vierde achtereenvolgende keer doet Helmut Kohl een gooi naar het leiderschap van Duitsland. Als de christen-democraat zondag het ja-woord krijgt van de stemmers, is hij over twee jaar de langst regerende kanselier.

Een zucht van verlichting ging door de CDU-gelederen toen hun partijgenoot onlangs bevestigde, dat hij nog tot 1998 wil aanblijven als regeringsleider. Immers, wie anders kan de christen-democratische kar in Duitsland trekken? Sterker nog, wie anders kan de Duitse kar trekken?

"He's simply the best", zingt Tina Turner in de verkiezingsspotjes. Op grote verkiezingsaffiches ontbreken spreuken of zelfs de afkorting CDU. Het portret van de machtige leider volstaat. Letterlijk met schouders en al torent hij uit boven zijn omstanders.

VERSCHILLEN

In de campagne gaat het nauwelijks nog om thema's als werkloosheid en milieu. De verschillen tussen de Christlich Demokratische Union en haar uitdager, de sociaal-democratische SPD, zijn immers zo groot niet meer. En geen enkele partij kan nog belastingverlagingen beloven.

De CDU gooide haar belangrijkste wapen in de strijd. Haar enige wapen, beweren boze tongen. Voor de partij is de herverkiezing van Kohl het belangrijkste doel. Een campagne-adviseur wijst kritiek op de persoonscultus van de hand: "De partij weet, dat Kohl weet, dat hij de partij nodig heeft."

Al 21 jaar leidt de inmiddels 64-jarige pragmaticus de CDU, al twaalf jaar is hij ook de politieke nummer één in het land. Toen de liberale FDP in 1982 de regeringscoalitie met de sociaal-democraten verbrak, zag Kohl zijn kans schoon. Met steun van de FDP nam hij de macht over, als jongste bondskanselier ooit.

De afgelopen regeerperiode slaagde de kanselier er niet in een einde te maken aan de werkloosheid of de enorme schuldenberg. De oppositie waande zich al zeker van de overwinning op 16 oktober. Echter, net op tijd voor de verkiezingen is er weer sprake van economische groei en een licht herstel van de arbeidsmarkt.

STAATSMAN

"Een man als Kohl is een groter staatsman dan mijn sociaal-democratische vrienden willen toegeven", zei de socialistische Franse president François Mitterrand kortgeleden in een interview. "Hij is een man met een formidabel gezond verstand, met grote vasthoudendheid, veel autoriteit en met geloof in Europa."

De bondskanselier geldt als de Duitse Europeaan. Als iemand het machtige Duitsland wil en kan inbedden in een Europees verband, is hij het wel. Daarnaast beklemtoont Kohl de noodzaak voor trans-Atlantische samenwerking. Hij ziet Duitsland als bemiddelaar tussen West- en Oost-Europa, zonder het land als 'supermacht' te (willen) profileren.

De CDU-voorman is ook de kanselier van de eenheid, van het samensmelten van West- en Oost-Duitsland. Natuurlijk vooral omdat de val van de muur toevallig plaatshad tijdens zijn regeerperiode. In hoeverre hij de ontwikkelingen destijds echt kon sturen, moeten historici nog uitmaken.

Kohl kan in ieder geval niet meer overal koketteren met de titel 'Einheitskanzler'. De voormalige burgers van de DDR lieten zich aanvankelijk verblinden door de mooie beloften van 'bloeiende landschappen'. De recessie belemmerde de afgelopen jaren echter een snelle economische opbouw van het door de communisten te gronde gerichte Oost-Duitsland. De vraag is, hoeveel van de 3,8 miljoen ex-DDR'ers die in 1990 op Kohl stemden, dat nu niet meer zullen doen.

De 'grote strijderskwaliteiten' van de CDU-leider redden hem steeds weer uit crises en dieptepunten. Media en de oppositie verkondigden regelmatig Kohl's ondergang en spraken over de 'kanzlerdammerung', de schemering van de kanselier. Blunders, zoals de voordracht eind vorig jaar van de aartsconservatieve Oostduitser Heitmann tot nieuwe bondspresident, brachten de christen-democratische leider evenwel niet aan het wankelen.

Binnen zijn eigen partij is er ook niemand die de poten onder zijn stoel kan doorzagen. Als iemand het proberde, zoals partijsecretaris Heiner Geissler in 1989, dan was Kohl zelf er als de kippen bij om de zaag af te pikken. De CDU concentreert zich zo sterk op haar voorman, dat de partij het zelfs aan Kohl overlaat om te beslissen wie hem over vier jaar mag opvolgen.

De bondskanselier geniet openlijk van zijn macht en van de machteloosheid van de oppositie. "Waarom hebben ze anders een driemanschap ingezet om mij te verdrijven?", schampert hij, verwijzend naar zijn uitdager Scharping die twee andere SPD-kopstukken aan zijn zijde plaatste.

De CDU-leider zet ook voor de komende vier jaar in op de coalitie met de FDP. Die combinatie garandeerde sinds 1982 de macht. Mochten de liberalen het niet halen, dan is een zogeheten grote coalitie met de sociaal-democratische SPD een theoretische mogelijkheid. Openlijk wijst Kohl een dergelijke constellatie pertinent af: "Alle speculaties daarover zijn volstrekt onjuist."

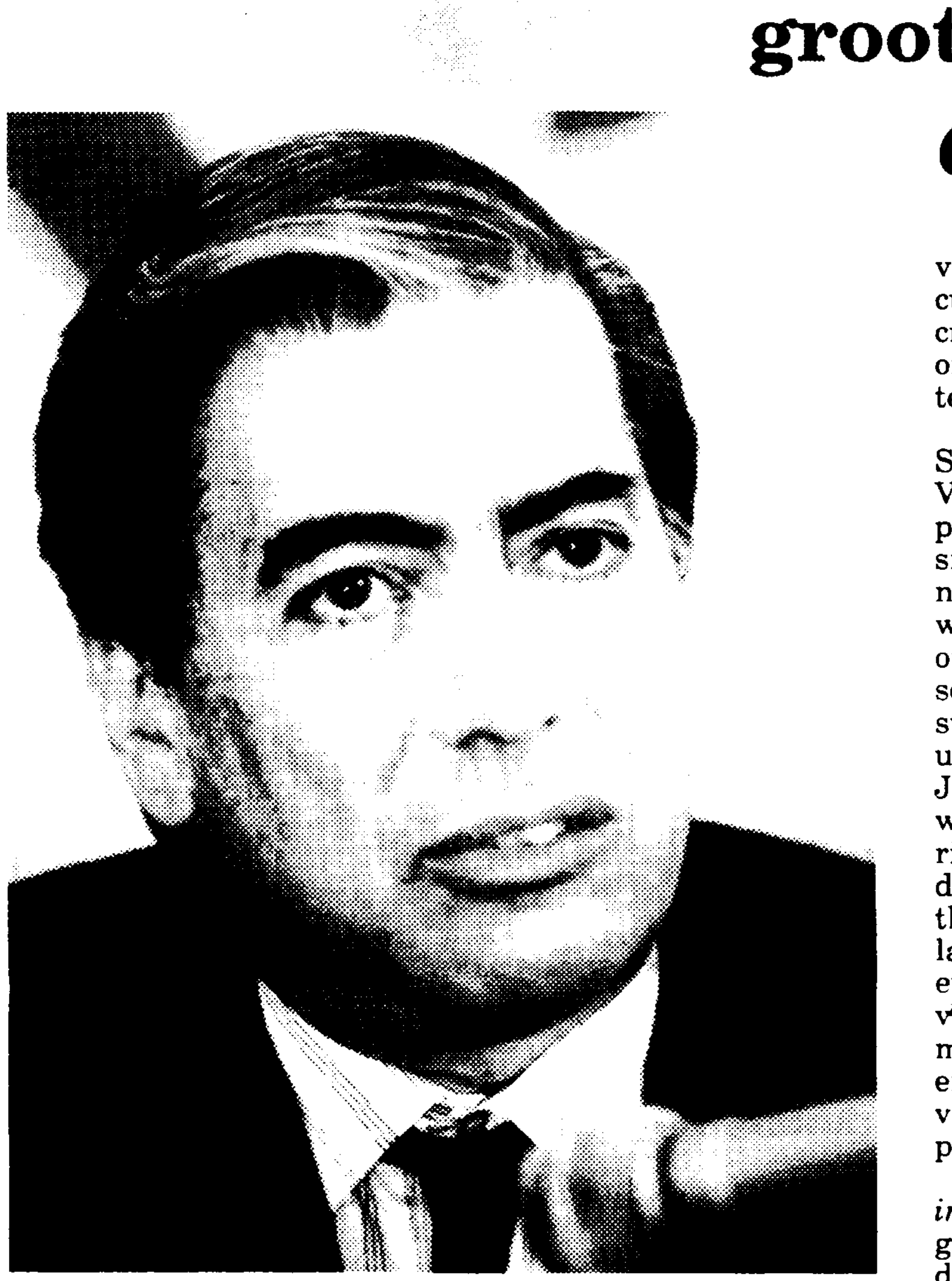
Een eerdere grote coalitie (1966-1969) leidde tot samenwerking van SPD en FDP. Daardoor was de CDU dertien jaar veroordeeld tot een politieke bijrol in de oppositie, de eerste en enige periode na het ontstaan van de Bondsrepubliek in 1949. De regeringsleider vreest ook een groei van het linkse en rechtse extremisme tijdens een grote coalitie, zoals aan het einde van de jaren zestig.

■*BONN — De Duitse bondskanselier Helmut Kohl wordt omringd door journalisten. Morgen vinden in Duitsland de verkiezingen plaats. De verwachting is dat Kohl opnieuw als winnaar uit de bus zal komen.*

Democratieën moeten zich er tegen wapenen"

Mario Vargas Llosa: Nationalisme grootste gevaar van onze tijd

■*LIMA — Mario Vargas Llosa heeft in zijn nieuwste boek gewaarschuwd voor de opkomst van het nationalisme in de wereld. Volgens de oud-winnaar van de Nobelprijs voor Literatuur is dit de grootste bedreiging voor de huidige wereld.*

"Het nationalisme is de allergrootste vijand van de democratische cultuur en de vrijheid. Democratieën moeten dat gevaar onder ogen zien en er zich tegen wapenen."

Dat zegt de Peruaans/Spaanse schrijver Mario Vargas Llosa vanuit zijn woonplaats Londen. Llosa, die sinds kort een dubbele nationaliteit heeft, is één van de weinige intellectuelen van onze tijd, die over elk maatschappelijk onderwerp een standpunt heeft en dat ook uitdraagt. De oorlog in ex-Joegoslavië, de politieke ontwikkelingen in Latijns-Amerika, de machteloosheid van de Europese Unie, het zijn thema's die Llosa niet los laten. De Peruaan schrijft even gemakkelijk over de rol van de godsdienst, de ontmenselijking van wetenschap en techniek en het ontbreken van moraal en ethiek in de politiek.

Zijn nieuwste boek *De vis in het water*, een autobiografie, beschrijft onder meer de eerste 22 jaren van Llosa's leven, de periode 1936-1958, het jaar waarin hij naar Europa vertrok om schrijver te worden. Een ander deel van het boek is gewijd aan de jaren 1987-1990, de periode waarin Llosa zich kandidaat stelde voor het presidentschap van Peru. In die strijd ging hij uiteindelijk roemloos ten onder tegen de absolute outsider Alberto Fujimori, een onbekende Peruaan van Japanse afkomst.

Llosa wilde president worden om zijn land te redden van de 'barbarij', de nationalistische en populistische politiek van president Alan García, die Peru tot een internationale paria had gemaakt. Hij wilde daarvoor zelfs zijn grote liefde, het schrijverschap, de literatuur, opofferen. Llosa leidde het protest tegen de door García ingezette nationalisaties, die volgens hem het democratische systeem in Peru zouden aantasten. De nationalisaties zouden de armoede, de lusteloosheid, het parasitisme en de corruptie in Peru doen toenemen, schrijft hij in zijn jongste boek.

Llosa's boodschap sloeg uiteindelijk niet aan, mede omdat zijn liberale Movimento Libertad een coalitie aanging met twee oude politieke partijen. Voor de Peruanen, die de politiek in eerste instantie als een smerig spel beschouwen, was Llosa niet onafhankelijk genoeg. Llosa, één van de grootste hedendaagse Latijnsamerikaanse schrijvers, erkent die fout nu. Hij laat vanuit Londen weten volgend jaar bij de presidentsverkiezingen op Perez de Cuellar te stemmen, de voormalige secretaris-generaal van de Verenigde Naties. "Hij kan voordeel hebben van de fouten die ik heb gemaakt. Hij is een onafhankelijk politicus en geen onderdeel van de oude politieke kaste. Dat was ik ook niet, maar veel Peruanen zagen dat blijkbaar wel zo. Perez de Cuellar is een idealist en een edelmoedig man. Ik hoop dat hij een tweede Vargas Llosa wordt in de zin dat hij de democratie wil redden. Maar hij moet geen tweede Vargas Llosa worden in de betekenis van verliezer van de verkiezingen."

Herstel van de democratie heeft prioriteit, zegt Llosa, omdat alleen een democratische regering de plagen van Peru kan aanpakken: De schendingen van de mensenrechten, de straffeloosheid, de armoede, het racisme, het terrorisme van Sendero Luminoso. Llosa hecht veel waarde aan ethiek en moraal in de politiek. "Een democratisch systeem kan veel beter de strijd aangaan met Sendero Luminoso. Morele superioriteit tegenover de terroristen is een absolute voorwaarde. Een regering mag nooit dezelfde methoden gebruiken als een terreurbeweging. Dat gebeurt in Peru wel. Het leger martelt en schendt systematisch de mensenrechten. En militairen worden daarvoor niet gestraft. Er heerst een klimaat van rechteloosheid en straffeloosheid."

NATIONALISME

Naast veel romans schrijft Llosa toneelstukken, essays, columns en beoefent hij veel andere literair-journalistieke schrijfstijlen. Eén van zijn centrale thema's in zijn essays is het nationalisme, 'het grootste gevaar van onze tijd'. Dat nationalisme kan volgens de 'wereldburger' de vorm aannemen van communisme, maar ook van moslimfundamentalisme. En het dogmatische katholicisme van het Vaticaan is eveneens een uiting van het besmettelijke virus, dat de wereld trof 'van Catalonië en Sarajevo tot Peru'.

Links, rechts of religieus nationalisme, het is Vargas Llosa een doorn in het oog. En als hij het woord Caïro noemt, gebruikt hij krasse taal. "Bij de bevolkingsconferentie vertoonde het nationalisme zich in de vorm van een reactionaire alliantie van het Vaticaan, moslim-fundamentalisten en anti-feministen."

FIDEL

De ontwikkelingen in Haïti en Cuba houdt de Peruaanse schrijver vanzelfsprekend dagelijks bezig. Voor het Castro-regime heeft hij geen goed woord over. Castro, schreef Vargas Llosa onlangs in zijn column in het Spaanse dagblad El País heeft vele keren meer bloed aan zijn handen dan de Duvaliers (Haïti) en de Somoza's (Nicaragua). Toch wil de Peruaanse schrijver zich absoluut niet vereenzelvigen met de rabiate anti-Castristen in Miami. "Ik heb sympathie voor elke Cubaan die democratie wil."

Dialoog is zijn sleutelwoord. Maar geen dialoog tussen Castro en de VS. Ne onderhandelingen tussen de Cubaanse autoriteiten en de gehele oppositie, in en buiten Cuba, volgens het model van Chili en Nicaragua. Opheffing van het economisch embargo door de VS mag nooit eenzijdig gebeuren. "Daarvoor is de tijd pas rijp als Castro politieke gevangenen laat gaan en met de oppositie wil spreken."

Over die andere brandhaard in het Caribische gebied kan Vargas Llosa kort zijn. Hij was voorstander van een militaire invasie om de Haïtiaanse junta af te zetten, mits de inval onder auspiciën van de VN gebeurde en de verdreven president Aristide opnieuw aan de macht komt. Dat ook Aristide niet helemaal schone handen heeft, daarover laat Vargas Llosa zich niet uit. "Of hij een goede president is, is niet aan mij om te beoordelen. Waar het mij om gaat, is dat hij een democratisch gekozen president is. We kunnen en mogen niet accepteren dat een kleine groep militairen de democratie omverwerpt."

Schiphol Europa's beste luchthaven

AMSTERDAM — De luchthaven Schiphol is door de lezers van het vooraanstaande Engels zakenreizigersblad *Business Traveller* voor het elfde achtereenvolgende jaar uitgeroepen tot de beste luchthaven van Europa.

In de categorie beste luchthaven ter wereld, eindigde Schiphol als tweede achter Changi in Singapore en voor London Heathrow, Zürich en Gatwick in Londen. Het belastingvrije winkelcentrum op Schiphol kwam wel als beste ter wereld uit de bus, gevolgd door dat van Dubai. Het winkelcentrum kreeg vorige maand ook al een eerste prijs toegekend door het Italiaanse blad *Turismo d'Affari*, dat een enquête hield onder driehonderd mensen die veel reizen.

Als belangrijkste voordelen van de luchthaven Schiphol noemden de lezers van het Britse zakenblad de snelle bagage-afhandeling, paspoort- en douanecontrole en de uitstekende faciliteiten. De kwaliteit van de luchthavens werd verder beoordeeld op transfer-faciliteiten, afwezigheid van opstoppingen en het transport van de luchthaven naar de stad.

Lubbers 615 weken en vijf dagen minister-president

Oud-premier Lubbers neemt in een ontspannen sfeer afscheid

De sfeer was ontspannen afgelopen zaterdag op het Catshuis, de Haagse ambtswoning van — nu — minister-president Kok. Het echtpaar Kok (Wim en Rita) had een speciale ontvangst bereid voor oud-premier Ruud Lubbers en Ria Lubbers.

In aanwezigheid van zijn kinderen en pasgeboren kleinkind liep Lubbers door de voor hem nog vertrouwde vertrekken en maakte met zijn vroegere vice-premier een ommetje over het gazon. Op de kop af 615 weken en vijf dagen is Lubbers minister-president geweest van drie achtereenvolgende kabinetten, waarvan het laatste een coalitie van zijn partij CDA en Kok's PvdA.

Wat veranderd er al niet in zo'n periode van twaalf jaar. En nu zou die tijd van bruggenbouwen, zoals Lubbers zijn regeerperiode graag ziet, worden bekroond met een zelden verstrekte koninklijke onderscheiding: Het Grootkruis in de Orde van de Nederlandse Leeuw. De hoogste koninklijke onderscheiding voor een man die als 'broekje' de politiek in rolde. Dat gebeurde in 1973 toen Lubbers werd aangezocht om als minister van Economische Zaken zitting te nemen in het kabinet-Den Uyl. Kok was toen nog, zoals hij het zelf noemde, 'een broekje in de vakbeweging'. Had de toenmalige PvdA-voorman Den Uyl de toenmalige vice-voorzitter van de FNV niet gevraagd, of hij 'die jongen Ruud Lubbers' kende?

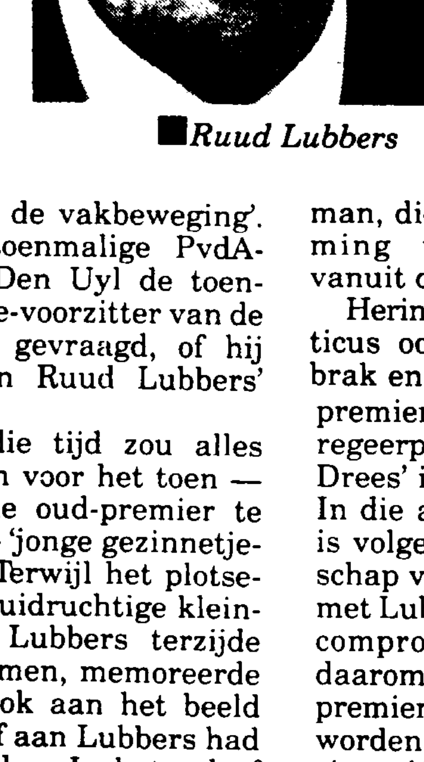
Vanaf die tijd zou alles anders zijn voor het toen — om met de oud-premier te spreken — 'jonge gezinnetje-Lubbers'. Terwijl het plotseling even luidruchtige kleinkind van Lubbers terzijde werd genomen, memoreerde premier Kok aan het beeld wat hij zelf aan Lubbers had overgehouden. "In het geloof een katholiek, in het politiek handelen vaak een protestant en vooral ook als een man, die hecht aan bescherming van de zwaksten vanuit de collectiviteit.

Herinneringen aan een politicus ook die regeerrecords brak en met zijn twaalf jaar premierschap de tienjarige regeerperiode van 'vadertje Drees' in lengte overtroefde. In die afgelopen twaalf jaar is volgens Kok het premierschap vereenzelvigd geraakt met Lubbers. Het vermaarde compromissen maken zal daarom volgens de nieuwe premier wel nooit 'Kokkiaans' worden, maar altijd 'Lubberiaans' blijven.

Lubbers toonde zich 'enorm dankbaar', dat hij nu temidden van zijn kinderen en kleinkind en in aanwezigheid van vele medewerkers van 'zijn' ministerie van Algemene Zaken, de 'te hoge' decoratie in ontvangst mocht nemen. Hij was nooit een man geweest, zo wilde hij gezegd hebben, die aan alle goede zaken, notities en besluitvorming zijn naam gekoppeld wilde hebben en daarom altijd het middeleeuwse adagium *nomen nescio* hoog hield. Zo had hij het altijd gevoeld. En zo zag hij ook de onderscheiding als 'een weergave van een periode waarin er veel is gebouwd en niet teveel gebroken werd' en die afstraalde op zijn vroegere medewerkers.

En de bruggenbouwer besloot met de woorden: "Wim ik zit er niet zo mee, met dat paars."

Toen werd het tijd voor wat andere kleuren. Kok nam 'een stukje huisvlijt van het gezin-Kok' ter hand, bestemd voor Lubbers' kleinkind. Van Rita een jurkje in Rotterdamse kleuren. En van Wim Kok een bloemetje voor Ria.

■*Ruud Lubbers*

Vandaag, volgend jaar of pas in een nieuw millennium?

Vernieuwingen in het onderwijs: het draagvlak vergroten

■*Lucien Larmonie*

door Nel Casimiri

Op 28, 29 en 30 oktober organiseert de Curaçaose ASCD een conferentie over onderwijs onder de titel 'Reaching out in partnership to the new millennium'. Het lijkt wat pretentieus om al voorbereidingen te treffen voor de volgende duizend jaar als we vandaag de dag met zoveel problemen in het onderwijs te kampen hebben. Maar juist die problemen zien de organisatoren onder ogen en ze hopen door het organiseren van een dergelijke conferentie de discussie op gang te brengen, of op gang te houden zodat er, vanuit de hele samenleving druk wordt uitgeoefend op de beleidsmakers en er beslissingen genomen kunnnen worden. Ook hopen ze door het creëren van lichtpunten degenen die nog steeds de moed hebben om door te gaan en hun schouders eronder te zetten, te steunen. Iedereen vraagt om her- en bijscholing, en vraagt om informatie en informatie is hetgeen de ASCD kan bieden. De ASCD is een Amerikaanse onderwijsorganisatie. Een vakorganisatie, oorspronkelijk opgezet voor schoolleiders, die nu is uitgegroeid tot een organisatie waar ook leerkrachten, studenten, functionarissen van schoolbesturen of van onderwijsondersteunende organisaties lid van kunnen worden. Het is een organisatie voor iedereen die met onderwijs en opvoeding te maken heeft, dus ook voor de ouders. Onderwijs is een aspect van de opvoeding.

Lucien Larmonie, staffunctionaris van het R.K. Centraal Schoolbestuur voor het basisonderwijs, Cesar Minguel, beleidsmedewerker bij Sedukal en Suze Giskus, directrice van de Fundashon Material pa Skol, zijn drie bestuursleden van de Curaçaose afdeling van de ASCD. Zij vertelden over de doelstellingen, het congres en hun hoop en vertrouwen in de toekomst.
Het hoofdbestuur van de ASCD is gevestigd in de Verenigde Staten en er zijn in alle staten afdelingen van de ASCD. Ook zijn er verschillende internationale afdelingen, zoals in Puerto Rico, in Canada, in Duitsland, Nederland, Belgie en op St. Maarten. Sinds januari 1994 heeft ook Curaçao een eigen afdeling. ASCD staat voor The Association for Supervision and Curriculum Development. Met Curriculum wordt bedoeld omschrijvingen van wat men wil met opvoeding en met onderwijs in alle verschillende sectoren. Het gaat dus om doelstellingen en middelen om die doelstellingen te bereiken. De ASCD wil komen tot een professionalisering van allen die betrokken zijn bij het leerproces, dus leerkrachten, ouders èn onderwijsondersteunende organisaties. Om dat te bereiken wordt acht maal per jaar een vaktijdschrift uitgegeven 'Education and Leadership'. Ook zien elk jaar vier publicaties (boeken) het licht. Daarnaast zorgt men voor de ontwikkeling van materiaal ter professionalisering van de doelgroepen. Zo maakt men bij voorbeeld video's met instructies of met informatie voor workshops, worden audiocassettes geproduceerd met lezingen en is er een networking-systeem opgezet. Vooral dat networking-systeem is van belang omdat dat de leden de mogelijkheid geeft informatie uit te wisselen. "We bekijken de tapes, de handleidingen en dergelijke en passen die aan aan onze situatie. Ze houden je op de hoogte van publicaties en van bijzondere ontwikkelingen. Ze stimuleren eigen onderzoek. Natuurlijk is onze situatie niet dezelfde als die in de Verenigde Staten. We moeten steeds interpreteren naar onze eigen situatie toe."

■*'Alle neuzen dezelfde kant op'*

Elk jaar is er ook een conferentie waaraan alle afdelingen meedoen, ook de internationale. Dan komen er tussen de 6 en 11 duizend personen uit alle geledingen die met onderwijs te maken hebben samen in de VS om ervaringen uit te wisselen en nieuwe kennis op te doen. Door de toetreding van Curaçao tot de ASCD is Curaçao nu ook aangesloten op dat informatienetwerk en staan de deskundigen van de ASCD ook ter beschikking van de Curaçaose organisatie. Een keer per jaar komt iemand van de moederorganisatie naar een afdeling toe om een lezing te houden of een workshop te leiden. Eind oktober komt dr Gene Carter naar Curaçao, die op 28 en op 30 oktober lezingen zal houden en ook een workshop zal leiden. Op 29 oktober wordt de inleidende lezing gehouden door dr Simon Clarke uit Jamaica.
De Curaçaose ASCD heeft in de loop van dit jaar al workshops georganiseerd over 'Evaluatievormen', over 'Het proces van veranderingen' en over 'Hoe manage je', maar dat waren steeds workshops voor een beperkt aantal mensen. De workshop van eind oktober is voor een veel grotere groep bestemd. Iedereen die belangstelling heeft voor het onderwijs kan zich inschrijven.

Gene Carter is de executive-director van de ASCD in de Verenigde Staten, de topman van de organisatie. Hij heeft zo'n beetje alle functies in het Amerikaanse onderwijssysteem doorlopen, van docent via professor tot onderwijsfunctionaris. Hij heeft zijn sporen verdiend in het onderwijs. Het is een bekende figuur in de VS. In 1986 was hij 'Man of the year' van Times-magazine. Zijn specialisaties zijn 'instructional innovation' en de ontwikkeling van curricula. Tegenwoordig reist hij de wereld rond om lezingen te houden. Deze week is hij in Rusland en twee weken geleden was hij in China.
"Gene Carter wordt op internationaal niveau erkend en heeft verscheidene eretitels gekregen, onder andere in *Who is Who among Black Americans*. Hij is een van de meest prominente figuren."
De lezing die dr Gene Carter zal houden op de openingsavond gaat over de uitdagingen op onderwijskundig terrein in de 21ste eeuw. Daarop is ook de titel van de hele conferentie 'Reaching out in partnership to the new millennium' gebaseerd. "Het is noodzaak voor allen die bij opvoeding en onderwijs betrokken zijn elkaar de hand te reiken om tot stand te brengen wat nodig is om ons onderwijs te optimaliseren. Daarbij is er een link tussen kunst en onderwijs, maar die link moet versterkt worden, daarop hebben wij het accent gelegd."

"De eerste avond is een gala-avond en tevens voor ons een fundraising-avond. Die avond vindt ook een culturele manifestatie plaats: Enid Hollander zal met haar koor van kinderen van de Annie Koenraadschool een opvoering verzorgen. Na de lezing van dr Gene Carter is er een receptie waarop de genodigden kennis kunnen maken met Gene Carter en de andere genodigden uit het buitenland."
Zaterdagmorgen is er weer een lezing, nu van dr Simon Clarke uit Jamaica. Dr Simon Clarke is vertegenwoordiger van Unesco voor het Caribisch Gebied met als standplaats Jamaica. Hij is belast met alles wat te maken heeft met onderwijs en opvoeding. Hij heeft verschillende publicaties op zijn naam staan, onder andere over opvoeding en aids. Na die lezingen zijn de workshops. Er zijn elf workshops waaruit de deelnemers kunnen kiezen. Elke workshop biedt plaats aan 25 tot 30 mensen. Zondag worden tien van de elf workshops herhaald. Het is dus mogelijk twee verschillende workshops te volgen.

Er worden de volgende workshops gehouden:

- Program Design and Curriculum Development for Preschool. Do we need a curriculum for pre-school education? Presentator: drs Angela Juliana-Dekker (SIFMA). Voertaal Nederlands.

- Total Quality Management and Education. Presentator: Quincy Herrigan M.Ed. (St. Maarten-ASCD). Voertaal Engels.

- Computer Reisted Technology in Household or Classroom. Presentator Irene Dick (Feffik). Voertaal Papiaments.

- Right Brain Learning. Presentator Marjanne Prins (FMS). Voertaal Nederlands

- Ekspreshon Kreativo pa medio di Musika. Presentatoren Etzel Provence en Eric La Croe (Stichting Edukatie Dirigenten en Koristen). Voertaal Papiaments.

- Grootbrengen: Kookboek of Keurslijf. Presentatoren Wim Rotman en Renee Fuldauer (SOK). Voertaal Nederlands.

- Children at Risk. Presentator dr Gene Carter (ASCD-International). Voertaal Engels.

- Building Selfesteem in Children. Presentatoren Julien de Windt en Jeanette Juliet-Pablo (DSM). Voertaal Papiaments.

- Waarden en Normen in Opvoeding en Onderwijs. Presentator drs Henry Pietersz (Adviesbureau Facilitas). Voertaal Papiaments.

- Futuro di Ensenansa Spesial. Presentator Amintha Sprockel (Stichting Totolica). Voertaal Papiaments.

- Kreatieve Expressie. Presentatoren Irene van Herksen en Wilson Garcia (Sedukal/FMS). Voertaal Papiaments.

"Het is een combinatie geworden van expertise uit het buitenland en lokale expertise. We moeten de krachten combineren. Dan krijgen we een betere start van de vernieuwingen, wat onze bedoeling is."
U biedt hier een serie lezingen en workshops aan over een breed onderwijsterrein, met zelfs veel creatieve expressie. Gaat u niet een stap te vlug? Moeten we niet eerst uitzoeken waar we met ons onderwijs heen willen, beslissingen nemen over de weg die we willen gaan, voordat we de bermen van die weg gaan beplanten?
"Om te weten waar we naar toe willen is het nodig dat we weten welke wegen mogelijk zijn. In onze onderwijswereld is al dertig jaar geen scholingsaanbod meer. Iedereen is op zichzelf aangewezen. Veel is individueel gedaan, maar wat we op dit moment ervaren is dat ieder van ons weer opnieuw bezig is het wiel uit te vinden. Dat is niet nodig. Er zijn zoveel aanknopingspunten, die onze daadkracht veel sterker kunnen maken."
"Wij willen informatie ter beschikking stellen, zodat knopen sneller doorgehakt kunnen worden."
"Die workshops zijn theorie en praktijk. Veel van de activiteiten in de workshops gaan mee naar huis en kunnen zo in de klas toegepast worden. Natuurlijk kunnen we niet alle problemen oplossen, maar we kunnen een handreiking geven. Ook dit is een vorm van networking. Als veel mensen op de hoogte zijn kan men druk uitoefenen op bestuurders."
Suze Giskus: "Er wordt nu in het onderwijs te weinig richting gegeven. Het gevaar is dat we alles laten doodbloeden. Er zijn altijd kinderen in noodsituaties op elke school. Daarvoor is altijd hulp nodig. Het is belangrijk als we weten hoe we zoiets aan moeten pakken. Wij zijn een organisatie die helemaal los staat van de politiek. Wij willen steun en richting geven aan positieve ontwikkelingen in het onderwijs. Wij willen wat doen aan de motivatie van mensen in het onderwijs. Ook al zijn ze van goede wil, vaak drogen ze uit als ze niet gevoed worden. De voeding is hard nodig. We hebben ambities en idealen nodig om ons overeind te houden."
Er wordt veel gesproken over een verbetering van waarden en normen. Maar hoe pak je dat aan? Er zijn scholen die in achterstandsituaties veel meer bereiken dan andere scholen die in dezelfde situatie verkeren. Hoe komt dat? Is het per definitie zo dat een kind uit een sociaal minder milieu het slechter doet? Larmonie: "Wij zien wel een lichtje branden. Met de beperkte mogelijkheden die we hebben kunnen we toch wat bereiken."
Minguel: "Een beetje hoop moet blijven branden. Als ik dat licht niet zag, was ik helemaal ver van huis."
Suze Giskus: "Het kan en moet mogelijk zijn mensen bij elkaar te krijgen. We moeten tevreden zijn met kleine veranderingen. Het zal niet gemakkelijk zijn. Onze ambities en idealen zijn groot en worden versterkt telkens als wij naar het buitenland gaan. Nu hebben we de mogelijkheid de werkers in het veld zelf aan een denktank te koppelen. Ik hoop dat er in godsnaam een keertje door anderen dan bestuurders ideeën worden aangezwengeld die belangrijk zijn voor ons onderwijs."
Larmonie: "Die discussie over verlenging van de schooltijden die wij nu gaan voeren is bij voorbeeld in de Verenigde Staten al lang gevoerd. Matuurlijk moeten wij onze eigen discussie voeren met onze eigen argumenten, maar daar moet je de kennis die je kunt opdoen van anderen in meenemen."

DENKEN

Suze Giskus: "Er is te weinig ontwikkelingsdenken. Nu wordt er gedacht in kleine groepjes, maar die discussie zou breder moeten zijn. Ook andere mensen die te maken hebben met opvoeding en onderwijs moeten meedenken. Het zou zo moeten zijn dat iedereen ideeën aangeeft."
Larmonie: "De ASCD Curaçao wil problemen aanpakken en hopen die naar buiten uit te dragen. Het succes van een organisatie is afhankelijk van haar draagvlak, vooral het draagvlak van de mensen die er dagelijks mee te maken hebben."
Denkt u op deze manier de hoognodige vernieuwingen in het onderwijs te kunnen doorvoeren?
Suze Giskus: "Misschien heeft de discussie tot nu toe toch te weinig geleefd? Zou het alleen aan de amorfheid van de politici gelegen hebben?"
Larmonie: "Zelfs al zijn de beslissingen genomen, dan nog zijn verschillende daarvan niet uitgevoerd. Bepaalde dingen zijn gewoon niet op gang gekomen. De ASCD staat voor een professionalisering van de betrokkenen, maar al probeer je die in je werk te reflecteren, je blijft in een bepaalde structuur zitten."
Lucien Larmonie is functionaris van het R.K. Schoolbestuur voor het basisonderwijs, maar door de structuur van de hele onderwijshiërarchie kan hij alleen geen vernieuwingen doorvoeren. Suze Giskus is directrice van de Fundashon Material pa Skol, maar bij de oprichting van de nieuwe Stichting Tweetaligheid is geen overleg met de FMS gevoerd.
Larmonie: "Daarom juist hebben we de ASCD opgericht, om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen."
Minguel: "Het gaat niet alleen om de informatie maar ook om de wijze van besluiten nemen. Die man naast mij heeft al zoveel geprobeerd wat niet goed is gelukt, daar kan ik lering uit trekken. Van zijn ervaringen kan ik leren hoe ik het beter kan doen."
Suze Giskus: "We hebben nu nog geen invloed. We moeten eerst ons draagvlak vergroten. Maar een lezing kan aanleiding zijn tot beweging. Bij voorbeeld tot een serie brieven met handtekeningen."
Minguel: "Naar het laatste congres in Amerika is de toenmalige gedeputeerde Lelia Peternella-Pieters Kwiers meegegaan. Dan kon ze het zelf eens meemaken. Als je daar zit denk je zo dikwijls: 'Zat er nu maar een gedeputeerde of minister naast me. Konden ze het zelf eens horen!' Iedereen die ernaar toe gaat, komt wild enthousiast terug. Een paar jaar geleden is ook Sixto Wallé naar zo'n conferentie geweest. Ook hij was helemaal enthousiast."
Welke bewindslieden komen er naar deze conferentie op Curaçao?
"We hebben iedereen die iets te maken heeft met onderwijs uitgenodigd. Zeker de kopstukken uit het onderwijs." "In de Verenigde Staten zijn veel meer mensen betrokken bij het onderwijs, ook industriëlen en banken. Bedrijven geven bij voorbeeld beurzen aan studenten. Later komen sommige van die studenten dan in dat bedrijf werken. Alls is meer aan elkaar gerelateerd. Iedereen is bij het onderwijs betrokken. Hier is ook iedereen bij het onderwijs betrokken, maar men beseft het niet altijd. Men heeft kinderen of kleinkinderen op school, werknemers die net van school komen, e.d. Men komt elkaar tegen in telkens andere verhoudingen, je hebt zoveel wisselende posities in je leven. Dat zou de betrokkenheid moeten stimuleren. Vandaar ook het partnership uit de titel."
Suze Giskus: "We hebben met name voor de vrijdagavond ook het bedrijfsleven uitgenodigd. Men moet leren visiegericht te denken. Wij moeten luisteren naar die visies, ze moeten ons aan het denken zetten. We moeten niet zo in hokjes denken."
Larmonie: "We moeten elkaar vinden in ideeën. Dat kan leiden tot invloed naar buiten."

Een verdroogde Surinaamse navelstreng

Voor veel Surinamers is het geboorteland geen inspiratiebron meer. Althans niet in de zin dat zij denken aan teruggaan. Een boek met tekst en vooral foto's laat zien waar dat toe leidt.

"De slapeloze nachten die ik over Suriname heb gehad: het is niet mooi meer. Suriname is net als *malaria*, het is een virus. Zo af en toe krijg je koorts en dan gaat het weer weg, maar je krijgt 't nooit helemaal uit je lijf...", zegt Albert Helman.

En als Helman dat zegt dan moet er iets van waar zijn, want de schrijver is in de eerste plaats schrijver, daarna wereldburger en dan pas van Surinaamse afkomst. Geen type dus om zijn afkomst te verheerlijken. De hoogbejaarde Helman woont tegenwoordig in een pittoresk plaatsje in de Frans-Italiaanse Alpen. Helman is ook verreweg de oudste schrijver die geportretteerd wordt in *Woorden op de westenwind*, een literair fotoboek over 'Surinaamse schrijvers buiten hun land van herkomst'.

Dit boek is in zekere zin de tegenhanger geworden van het in 1992 verschenen fotoboek over tien schrijvers in Suriname, *Woorden die diep wortelen*. 'Woorden op de westenwind' gaat dus over Surinaamse schrijvers buiten Suriname. De vraag is dan natuurlijk in hoeverre deze schrijvers nog wel Surinaams genoemd kunnen worden. Een vanzelfsprekende identiteit hebben ze niet meer. Velen van hen hebben ook bewust voor Nederland of de Antillen gekozen en leveren een bijdrage tot de multiraciale literatuur in die landen.

De journaliste/toneelschrijfster Thea Doelwijt zegt terloops dit: "Ik vind het zo erg dat er in Suriname alleen nog gesproken wordt over hoeveel gulden je voor een kip en een autoband moet betalen, wat die dan in het buitenland kosten en hoe je het best kunt wisselen. Als ik op de televisie die lege schappen in de boekwinkels zie: verschrikkelijk."

Zo'n passage spreekt boekdelen. Het geboorteland lijkt niet meer zo te inspireren, dat een schrijver terug wil. In cultureel opzicht is de navelstreng al verdroogd.

Behalve Doelwijt en Helman worden in 'Woorden op de westenwind' Astrid Roemer, Hugo Pos, Anil Ramdas, Rudy Bedacht, Paul Marlee, Chitra Gajadin, André Pakosie en Cândani uitvoerig geportretteerd. Het geschreven deel daarvan is overigens maar vijftig procent van het geheel. De foto's van Michel Szulc-Krzyzanowski doen minstens evenveel.

Het pakkendst aan die foto's is dat ze de terloopsheid van het moment tot onderwerp hebben. Een oogopslag, even een ijsje kopen met de kinderen, mandiën in een Hollandse badkamer en wachten op de bus in een verlaten buitenwijk. De navelstreng is naar het schijnt voor even vergeten. *Woorden op de westenwind, 'Tien Surinaamse schrijvers buiten hun land van herkomst'. Tekst: Michiel van Kempen, Foto's: Michel Szulc-Krzyzanowski. Uitgever: In de Knipscheer.*

■ *Helman: Suriname is malaria*

■ *Aristide: Fel anti-Amerikaans*

De praktijk van de brandende halsketting

Anti-Amerikaan Aristide terug op Haïti

Vandaag komt de ex-salesiaan, gekozen burger-president Jean-Bertrand Aristide terug in Haïti. Hem werd de weg bereid door de macht van de Verenigde Staten en de facto toch ook door zijn landgenoten, de generaals Raoul Cedras en Joseph Biamby en politie-chef Michel François van Port-au-Prince, die per slot afzagen van enig militant verzet en eieren voor hun geld kozen. Toen Aristide nog priester was en zich als een gedrevene inzette voor een beter lot voor zijn landgenoten, was hij fel anti-Amerikaans en werd in sommige Amerikaanse regeringskringen beschouwd als een *geestelijk instabiele communist*. Nu echter heeft Aristide de Amerikanen hard nodig om terug aan de macht te komen als president van zijn land en lijkt Washington blijkbaar de overtuiging toegedaan dat alleen met Aristide een democratisch Haïti mogelijk is.

In de drie jaar dat hij nu als balling in de VS heeft vertoeft, heeft Aristide bij voortduring te kennen gegeven niet op de schouders van Amerikaanse militairen naar zijn land te willen terugkeren. Hij betoogde dat een op deze wijze bewerkstelligde terugkeer naar de macht niet grondwettig zou zijn, en ook voor hem persoonlijk onaanvaardbaar.

Het zal dus met zeer gemengde gevoelens zijn dat Aristide vandaag op de vroegere dr François Duvalier-luchthaven voet op Haïtiaanse bodem zet, nu daar volgens plan door de VS orde op zaken is gesteld. Deze gemengde gevoelens worden zeker ook gekoesterd in de VS, waar niet iedereen is vergeten dat de duizelingwekkende opkomst van de democratisch tot president gekozen priester-politicus ook zijn *duistere* kanten had.

Voor zijn verkiezing beloofde Aristide de tirannie op Haïti te verdrijven en het Caribische eiland een nieuw en democratisch tijdperk te bezorgen. In plaats daarvan werd hij zelf verdreven, nauwelijks zeven maanden nadat hij zijn intrek had genomen in het presidentiële paleis in Port-au-Prince.

Aristide werd in december 1990 met een overweldigende meerderheid tot president gekozen; met de massale steun van de vele armen op Haïti, maar onder het argwanend oog van hen die van oudsher de macht in handen hadden: het leger, de zakenwereld, de grootgrondbezitters en de leiders van de rooms-katholieke en protestantse kerken.

Als zoon uit een boerenfamilie uit de havenplaats Port Salut werd hij zich naar eigen zeggen al op jonge leeftijd bewust van de onrechtvaardigheid op zijn geboorte-eiland. Aristide was als priester een fanatiek verdediger van de bevrijdingstheologie. Wegens zijn radicale standpunten werd hij in 1988 uit de salesiaanse congregatie gezet. Jarenlang predikte hij voor de armen vanuit een kerk in de sloppenwijken van Port-au-Prince.

Voor de arme massa's op Haïti was Aristide een profeet, degene die hen kwam bevrijden van alle ellende. Als priester had hij als een van de weinigen de moed gehad om zich openlijk uit te spreken tegen de dictatuur van *Papa Doc* en *Baby Doc Duvalier*, waaronder Haïti van 1957 tot 1986 heeft geleden, en ook tegen de generaals die na de val van de Duvalier-clan aan de macht kwamen. Ook liet hij in die jaren niet na de VS te hekelen voor hun steun aan deze junta's.

Voor zijn tegenstanders is Aristide een populistische demagoog gebleven. De angst dat hij als president een socialistische economie zou invoeren en westerse donoren en investeerders van zich zou vervreemden in een tijd dat het armlastige Haïti grootscheepse buitenlandse hulp goed kon gebruiken, werd echter niet bewaarheid.

Aristide won de presidentsverkiezingen en verloor zijn presidentschap door de belofte dat hij de sporen van 29 jaar Duvalier-dynastie zou uitwissen. De eerste officiële daad van Aristide als president was het vervangen van het grootste deel van de legertop. Ook liet hij snel vervolging instellen tegen personen die onder voorgaande regimes verantwoordelijk zouden zijn geweest voor onderdrukking en corruptie.

Het ging al snel mis. Aristide raakte het spoor in de periode voorafgaand aan de militaire coup van Cedras in 1991 volledig bijster. Drie dagen voor de coup richtte hij zich vanuit het Nationaal Paleis tot de menigte en prees de praktijk van de brandende *halsketting*: "Wat een prachtig instrument. Het ruikt goed en overal waar je gaat wil je het inademen." Aristide riep de arme massa's op zijn vijanden te verslaan. De volksopstand tegen de militairen bleef echter uit. Integendeel, het leger greep keihard in en 500 mensen vonden in de dagen na de coup de dood.

De systematische ontmanteling van de jonge democratie was begonnen en de armen die onder Aristide tenminste in vrede konden slapen, sliepen niet meer.(**H.V.**)

Redactie: Hans Vaders

Onderwijs op Curaçao:

Een Turks kind in een Nederlandse klas

'Ha studentje' is de spontane verwelkoming voor de 22-jarige Corinne Driessen op basisschool Oosseld in Doetinchem. Ze heeft er de korte tijd dat ze er als toekomstige leerkracht stage liep kennelijk veel indruk gemaakt. Haar tweede stageplek lag een heel stuk uit de buurt, namelijk op Curaçao. Zij staat aan de vooravond van haar eindgesprek aan de Iselinge Hogeschool voor Onderwijsberoepen in Doetinchem, waar ze doorgezaagd zal worden over haar specialiteit, *realistisch rekenen*. Bij dit soort rekenonderwijs wordt veel verwacht van het samenwerken door groepjes kinderen in de klas. Het gaat hier niet om het bekende recht-toe-recht-aan rekenen en het opdreunen van de 'tafeltjes', maar om het rekenen langs de 'omweg' van meten en schatten. De uitkomst moet als het ware worden beredeneerd. Een rekenles is zo tevens een taalles. Twee vliegen in een klap dus.

Flink bijgekleurd verteld Corinne Driessen drie maanden stage te hebben gelopen op de Nederlandse Antillen. Ze heeft er ruim een maand zelfstandig een klas gerund en zat er met 'realistisch rekenen', dat nu op Curaçao wordt ingevoerd, lekker in haar vel. Voor eventuele moeilijkheden kon ze er terugvallen op stagebegeleider Henk van Es, die vanuit de Doetinchemse hogeschool regelmatig de Antillen aandoet.

"Maar ik heb hem nauwelijks nodig gehad, want echte problemen zijn er niet voorgekomen. Ik wilde eigenlijk veel te veel tegelijk. Aan verschillende dingen ben ik dan ook niet toegekomen. Ook al omdat er in verband met de temperatuur een lager tempo geldt dan in Nederland. Toch heb ik er serieus over gedacht om er een paar jaar te blijven werken."

Ze heeft het toch maar niet gedaan. Ze zou zich hebben moeten verdiepen in het *Papiaments*, de moedertaal van de eilandbewoners. "Omdat de kinderen thuis Papiaments praten hebben ze op school soms moeite met de Nederlandse taal. Toch ga ik er als leerkracht vanuit in het Nederlands les te kunnen geven, ook al omdat ik zelf geen woord Papiaments spreek", aldus Corinne Driessen. Ze voelt het als een gemis om een kind, dat veel moeite blijkt te hebben met het Nederlands, niet te kunnen helpen. "Je zou het een beetje kunnen vergelijken met het probleem van een Turks kind in een Nederlandse klas met kinderen."

Henk van Es wil graag benadrukt zien dat het onderwijs op Curaçao niet achterloopt. "Je zou hooguit kunnen zeggen dat de *relaties* tussen ouders en kinderen er anders liggen. Dat vraagt ook van de leerkracht een andere houding. Zo eisen ouders er absolute gehoorzaamheid van hun kinderen en ze verwachten van het onderwijs ook zo'n houding. Dat is er dan ook strenger dan in Nederland. Een verschil met Nederland is ook dat het er uitsluitend klassikaal aan toe gaat en niet gericht is op het individu. Iets dat wij gewend zijn. Daarom zal de in te voeren rekenmethode voor Curaçao niet minder dan een revolutie betekenen. Die methode vraagt om een meer individuele benadering."

Van Es is er positief over dat het onderwijs op Curaçao nu met realistisch rekenen aan de slag gaat. "Zo kunnen we aan de hand van de nieuwe rekenmethode van het klassikale naar het meer individueel gerichte onderwijs overstappen. Zo kan er spontaan een andere realiteit ontstaan, die ik een verbetering zou willen noemen. Wij kunnen ook wat van hen leren, al ging het alleen maar om wat zuiniger aan te doen. Zij moeten les geven met eenvoudige middelen, die ons ter beschikking staan. En ze krijgen het nog voor elkaar ook. Het vraagt heel wat creativiteit van leerkrachten om zelf lessen te ontwerpen, want voor het kopen van *lesmateriaal* is er geen geld."

■ *Studente Corrine Driessen*

Trafassi: anders dan anders

■ *Laten we het maar houden op een generale repetitie van een opening dan op een echte, officiële opening.*

De entrepeneurs Ruud Oosthuizen (ex-Sundance Fitness Center) en Jo Honnef dienen in ieder geval nog wel wat te leren in het o zo moeilijke horeca-vak. In het gebouw van de Democratische Partij aan de Rooseveltweg 246 opende 'Bar Restaurant Trafassi' eind september haar deuren. 'Het is ons een waar genoegen u middels deze uit te nodigen het glas te heffen', meldt de uitnodiging van Trafassi, dat in het Surinaams 'anders dan anders' betekent, 'maar dan in de goede zin van het woord', zoals ex-Limburger Jo Honnef de Amigoe treffend weet te vertellen. Trafassi is geopend vanaf 07.00 uur 's ochtends voor broodjes. Verder kan aan een tiental tafeltjes de lunch worden gebruikt met Surinaams en Nederlands eten. Op de zondagen, zo ligt het in de bedoeling, is het tijd voor de familie-BBQ met live-muziek. Na al deze observaties op het groene achterterras van de voormalige DP-veste op Santa Maria dat door enkele palmpjes en divi divi boompjes wordt omzoomd ('Wij zijn absoluut niet gelieerd aan een politieke parij, er is alleen nog maar vergaderruimte') zijn na anderhalf uur de twee bierbonnen op. De stemming zit er nog niet goed in bij de genodigden. Enigszins bedroefd neemt de verslaggever afscheid. Het had allemaal zo mooi kunnen zijn. In ieder geval 'anders dan anders'.

Andermans neger ...

"Het is veel gescheidener dan je zou vermoeden; het mengt niet. Daarom verbaas ik me zo over het enthousiasme waarmee sommige Nederlanders zich sterk maken voor negers ver weg, terwijl hun eigen neger om de hoek woont. Maar andermans neger is altijd beter dan je eigen neger."

Ellen Ombre, Surinaams schrijfster.

Augusto Boelijn scoort met magnifieke cassette

De bekende Curaçaose musicus Augusto Boelijn (1913-1962) kwam uit Otrobanda en niet zoals wel eens verondersteld wordt uit Brievengat. Het was echter dank zij de straatnamencommissie van de jaren zestig en Edgar Palm dat de twintig nieuwe straten van deze wijk van volkswoningen, net als de tien eerste straten van de wijk, namen van illustere artiesten meekregen. Maar ja, wie vertelt de overwegend jonge bewoners nog wie *Tito Soublette, Koko le Pol, Hose i Nana, Horacio Sprock, Elias Nepomuceno* en *Dario Salas* waren?

Het was daarom een goed idee van de Stuurgroep Brievengat (Grupo Piloto) om de jaarlijks te organiseren 'Dag van Brievengat' die enige tijd geleden werd gehouden, te wijden aan een van deze artistieke grootheden uit de Curaçaose muziekgeschiedenis. Dit jaar werd begonnen met de musicus Augusto Boelijn. Om te zorgen dat er ook werkelijk kennis kon worden genomen van wat deze talentvolle zanger, componist, arrangeur, gitarist, bassist en *tres-sist* bijdroeg aan de Curaçaose cultuur speurden de organisatoren naar gegevens over Boelijn en zijn tijdgenoten en naar muziekopnames van toen.

Het resultaat van dit eigen (ongesubsideerde) initiatief is dat vorige maand, met behulp van de muziekafdeling van de Openbare Bibliotheek, bij producent Erikisimo een unieke cassette met 19 originele muziekopnamen werd uitgebracht. Deze cassette, met opnamen uit de jaren dertig en veertig van onder andere de beroemde swing-band La Concordia van wijlen Vio de Lannoy en Guillermito Pieters, Sexteto Gressman, Trio Jacobo Palm, Chas en zijn accordeon en Padú del Caribe i Ritmo, herleeft klassieke liederen en melodieën als de prachtige tumba's *Chin, Dalia, Shon Felesi* en *Ave de paso* (danza).

Augusto Boelijn, die evenals zijn vader als kapper de kost verdiende, vormde samen met andere jonge musici als Benny Privania, Augusto Gressman, Sjaki de Windt, Jan Bakhuis, Harold Hopman, 'Yuchi' Kirindongo, Erquimes 'Kimu' Candelaria, Norberto 'Bèbè' Bor, Macario i Juan Minguel *Grupo Kòrsou*. Grupo Kòrsou, dat in de jaren twintig op Aruba ook als toneelgroep optrad, kan beschouwd worden als de eerste groep die op Curaçao die muziek speelde die de 'muzik di kuèrde', de snaarmuziek, met mazurka, polka en wals van de eerste plaats verdrong. Grupo Kòrsou werd opgevolgd door *Conjunto La Fama* (naar het merk van de zwarte sigaretten van toen), dat faam verwierf met bolero-composities van Boelijn als *Porque me mira, Ya ves*, of *Linda campesina*, danzons en merengues.

Wie somber denkt dat deze kleinoden uit de culturele oude doos niet meer zijn dan jeugdsentiment voor de wat oudere generatie slaat de plank stevig mis. "Het is mooi", zeggen fanate reggae en rub-a-dub liefhebbers uit Brievengat. Een groepje jongedames uit de Kaya Augusto Boelijn treedt nu bij verjaardagen en partijen in de straat op, dansend op de muziekklanken van wie ze nu weten wie het is: Augusto Boelijn. (**I.W.**)

De cassette: Augusto Boelijn, Muziek uit de dertiger en veertiger jaren is verkrijgbaar bij Erikisimo, tel. 687630

Van de vloot met 265 manschappen die in september 1519 uit Spanje vertrok om langs de punt van Zuid-Amerika de Molukken te bereiken, voltooide drie jaar later één schip met achttien broodmagere opvarenden de reis om de wereld. Niemand had hen nog terugverwacht.

De commandant, admiraal Magelhaes, behoorde niet tot de overlevenden; een jaar daarvoor was hij gesneuveld in een roekeloos gevecht met Filippijnse inboorlingen. Na de thuiskomst kwam een tweede verbazing. Tijdens de reis had de Venetiaanse edelman Pigafetta zijn dagboek-aantekeningen dagelijks van een datum voorzien. De terugkeer naar Spanje viel, noteerde hij, op zaterdag 6 september. Maar de Spanjaarden aan de wal hielden bij hoog en laag vol dat het zondag 7 september was.

De vloot was 24 uur kwijtgeraakt. De wereldreizigers hadden bewezen dat de aarde rond was, maar in hun denken dachten ze nog niet in een bolvorm. Hun tocht luidde voor Europa definitief een nieuw tijdperk in. "Een idee was een feit geworden", schrijft William Manchester in *Een wereld door vuur verlicht*. Voortaan kon niemand meer heen om het feit dat de aarde rond is. Het idee van de bolvorm was drie eeuwen voor onze jaartelling al geopperd door Aristoteles, maar de Kerk leert op bijbelse gronden dat de aarde plat was, en dus werd deze wijsheid van de klassieke wereld in de middeleeuwen begraven.

■*Balbao eist in 1513 de Stille Oceaan op. Steendruk uit de negentiende eeuw. (Foto rechts) Portret van Agnes van Heilsbach op het titelblad van haar gedrukte levensbeschrijving.*

Breuk vlak tussen middeleeuwen en renaissance

Hoe wereldreizigers een dag kwijt raakten

BREUKVLAK

Met de zeevaarder Magelhaes begint en eindigt de Amerikaan Manchester zijn verhaal over een van de boeiendste episoden uit de Westeuropese geschiedenis: het breukvlak tussen de middeleeuwen en de renaissance. Het humanisme, de ontdekking van nieuwe horizonten door de handel, de boekdrukkunst, het vermoeden dat de aarde om de zon draaide en de neergang van de moraal droegen ertoe bij dat de invloed van het middeleeuwse denken werd gebroken. Nieuwe feiten maakten een einde aan het geloof in de onveranderlijkheid van alles.

Het boek is een parade van creatieve, dwarse, geniale, ambitieuze of monsterlijke figuren die omtrent 1500 in West-Europa de toon aangaven: Michelangelo, Leonardo da Vinci, Copernicus, Erasmus, Luther, Calvijn, Machiavelli, Columbus, koning Hendrik VIII, Cesare en Lucrezia Borgia. Verder een stoet minder bekende figuren, onder wie de Spanjaard Balbao, die in 1513 de landstrook van het huidige Panama overstak en vervolgens de Stille Oceaan en al zijn kusten opeiste voor zijn vorst.

Een breukvlak in de historie is een dankbaar thema voor een verhalende geschiedschrijver. Door het idee dat de middeleeuwse wereld op veel gebieden tegelijk op z'n einde liep, vallen allerlei ogenschijnlijk onsamenhangende gebeurtenissen mooi op hun plaats. Maar Manchester laat zich duidelijk door zijn eigen metafoor van de breuk tussen twee tijdperken meeslepen. In werkelijkheid voltrokken de grote veranderingen in Europa zich over een heel lange periode, tussen 1000 en 1800. Bijna elk kenmerk dat aan de renaissance wordt toegedicht, is ook in de middeleeuwen te vinden, stelde historicus Peter Burke zes jaar geleden vast. Het simpel tegenover elkaar stellen van middeleeuwen en renaissance noemde hij bijzonder misleidend. Al eerder schreef Régine Pernoud dat de renaissance in een aantal opzichten minder vernieuwend was dan de middeleeuwen.

Dergelijke nuanceringen passen niet in Manchester's verhaal. Maar hij schreef dan ook, naar eigen zeggen, 'een bescheiden werk, zonder wetenschappelijke pretenties'. Lezenswaardig is het in elk geval. Hoe zich al tijdens de middeleeuwen een revolutie voltrok in het denken, laat Herman Pleij onder meer zien aan de dertiende-eeuwse keizer Frederik II: een ware speurneus die het wijdverbreide geloof in het bestaan van zogenaamde boomganzen ontzenuwde.

Die zouden aan bomen groeien en er na verloop van tijd als volwassen beesten afvallen. Hun vlees was daardoor van plantaardige kwaliteit, zodat men het ook tijdens de vastentijd mocht eten.

Dienaars van de keizer reisden naar het noorden en stelden vast dat de boomgans niet bestaat. De legende zal geboren zijn uit de gedachte dat op aarde nog paradijselijke resten moeten bestaan van seksloze voortplanting en vegetarisch vlees.

Maar Frederik II nam geen genoegen met de natuur als doorgeefluik van lessen over eeuwige waarheden. Evenals zijn tijdgenoot de Engelse wijsgeer Roger Bacon, hechtte de keizer meer waarde aan persoonlijke waarneming en toetsing op grond van veronderstellingen over de wetten der natuur.

Cultuurhistoricus prof. Pleij, van huis uit neerlandicus, verzorgde twee jaar geleden de Teleac-serie 'Sprekend over de middeleeuwen'. Het gelijknamige boek, waarvan zojuist een nieuwe druk verscheen, biedt een voortreffelijke impressie van de middeleeuwse denk- en leefwereld. Zijn aandacht gaat vooral uit naar literaire teksten en het warmbloedige straatleven.

Een literair genre waarin de tijd nog wel lijkt stil te staan, is het geestelijk proza in de middeleeuwse Nederlanden. Het maakte zeventig tot tachtig procent uit van de handschriftproduktie uit die tijd. Blijkbaar was er een grote markt voor geestelijke teksten in de volkstaal.

Steeds meer leken in de vijftiende eeuw konden lezen, is de gangbare verklaring. Maar volgens neerlandicus Th. Mertens hangt de stroom geestelijk proza vooral samen met de opkomst van de lekenvroomheid, de Moderne Devotie en de kloosterhervormingsbeweging.

Veel literatuur richtte zich tot personen die een semi-religieus leven leidden. En hierin weerspiegelt zich toch weer beweging in de laatmiddeleeuwse samenleving. De semi-religieuzen stonden buiten de *ordo*, en werden daarom alleen al door de Kerk als ketters en concurrenten beschouwd. Later zijn de semi-religieuzen meer door de geestelijkheid geaccepteerd.

Onder redactie van Mertens verscheen een omvangrijke bundel literair-historische studies over het Middelnederlands geestelijk proza, dat lange tijd als louter boodschap zonder literaire vorm werd beschouwd. De Vlaamse mystici Hadewijch en Jan van Ruusbroec bestudeerde men wel, maar de overige geestelijke literatuur, van heiligenlevens tot meditatie-oefening, en van preek tot zondenspiegel, bleef tot op heden nagenoeg buiten

Vervolg op pag. 9

Lijden, liefde, vrouwen, idioten, Hollanders

= door Jos de Roo =

Een Parijse slager geeft zijn vrouw op straat een paar muilperen, een Engelse toerist neemt het voor haar op, maar wordt tot zijn verbazing door de vrouw uitgescholden die gelukkig gearmd met haar slager naar huis gaat. De Engelse toerist is de succesvolle schrijver Norman Angus. Het wonderlijke voorval laat hem niet los en hij neemt het als uitgangspunt voor een roman, waarin hij de vraag stelt of het kleine man-slaat-vrouw geweld niet het veel grotere van oorlogen voorkomt.

Het ontstaan van deze roman, de produktie van het boek, de weg naar de lezers en de invloed ervan is een van de verhaallagen in de nieuwste roman met de mysterieuze titel *De G.G. van Tellus* van de negentigjarige Albert Helman (pseudoniem van Lou Lichtveld). Hij maakt de kachel aan met veel uit het literaire leven. Allereerst met een schrijver als Norman Angus, die het geheim van artistiek succes door heeft: je moet niet te zwaar op de hand zijn en niet te waar. Via Angus moet ook de huidige trend van verstandelijk maakwerk het ontgelden, omdat het weliswaar spiritueel, maar niet doorleefd is. Vervolgens de uitgevers die wilden dat 'goede, gerijpte, maar naar hun mening verouderde taal moest worden vervangen door modernere uitdrukkingen'.

De recensent moet het het meest ontgelden. Hij ziet in een roman voornamelijk een goede aanleiding zijn eigen gedachtengoed onder de aandacht te brengen. De boekhandelaar is vooral een handelaar in bedrukt papier die geen risico wil lopen en eerst de recensie maar eens afwacht. Zijn bediende begon met liefde voor de literatuur, maar hij merkte al gauw dat hij daar geen kant mee op kon. Maar hij blijft er werken, omdat hij 'weliswaar weinig verdiende, maar dit dan ook op keurige wijze'.

Dan zijn er de lezers in een stadje dat er uitziet alsof er geen boekhandel thuishoort. Voor hen betekent een boek troost, of een vlucht, of ergernis. Met het ongenoemde stadje sneert Albert Helman naar de Nederlandse bekrompenheid. De lokale recensent vindt dat geen volk ter wereld 'ons Hollanders' kan evenaren 'in het uitwerken en duidelijk onderstrepen van zedelijke normen en waarden'. De mening dat men niet voor zijn plezier leest, maar tot verrijking van zichzelf wordt er alleen weersproken door de enige buitenlandse, Hella Bentram, een vroeger pseudoniem van Lou Lichtveld.

De verhaallaag over de roman 'Mysteries van de pijn' geeft niet alleen veel leesplezier, maar verbergt ook een tweede laag. Albert Helman zet figuren uit alle milieu's in hun eigen omgeving en beschrijft hun problemen. Er zijn mensen die vluchten in de toekomst, zoals de vakbondsman, of in het verleden, zoals de gevluchte grootvorstin Canna. En relaties zijn er in alle stadia: van beginnend tot eindigend. Zo krijgen de grote thema's van het leven op een alzijdige, maar nergens opdringerige manier gestalte: geluk en ongeluk, vrede en agressie, man en vrouw, liefde en haat, leven en dood, miskenning en erkenning, bemoeizucht en vrijheid.

Het is niet toevallig dat ik de thema's in polariteiten weergeef, dat gebeurt ook in de derde verhaallaag, die van de G.G. van Tellus. De G.G. is een oudere heer die alles te weten komt door detectives die hij op pad stuurt. Om een reden die hemzelf onduidelijk is, heeft hij bijzondere belangstelling opgevat voor het geval van de slager die zijn vrouw sloeg en wat dat via de roman allemaal teweeg heeft gebracht.

Deze verhaallaag heeft iets van een omgekeerde detective, want wat er gebeurt en is gebeurt, maken de detectives haarscherp duidelijk, maar de figuur van de G.G. wordt het grote mysterie. Aan het eind van het verhaal brengt hij alle betrokkenen samen op Rottummeroog en met de figuren probeer je als lezer te achterhalen wie die alwetende detective is: de Goede God, wat de Nederlanders denken, of de Gouverneur-Generaal, of Grand Gousier, de vader van de veelvraat Gargantua, of Grand Guignol, het marionettentheater in het Bois de Boulogne? Of is er verband met de mythologie? Tellus is tenslotte de godin van Moeder Aarde.

Het zijn volgens mij allemaal dwaalsporen, zoals ze in een goede detective ook voorkomen, al komt het marionettentheater het dichtst in de buurt. De G.G. heeft het over zijn Bedenker, die hij en passant aanroept met: "Bij Albert". De G.G. is dan het symbool van een alwetende verteller, een schrijver. De verhaallaag van de G.G. laat zien hoe een schrijver werkt. Hij oriënteert zich overal, duikt in zijn stof en gebruikt alles wat anderen hem aanreiken. De G.G. heeft een oud archief, waaronder de bijbel, en legt zelf een archief aan. Met enige uitdagendheid brengt Albert Helman ook anachronismen aan: een schrijver overwint de tijd.

Het is een schrijver die tenslotte de balans van een lang schrijversleven opmaakt. Nog eenmaal laat hij de lezers de ware oorzaken van hun ellende zien. Zijn boodschap is dat het korte leven alleen maar zinvol is als mensen elkaar liefhebben, durven te liefkozen en zich te laten liefkozen zonder angst, zonder heerszucht, zonder onderworpenheid. Kwaad en pijn zijn noodzakelijke stadia voor lust en leven; plezier en geluk kunnen alleen bestaan door hun schaduwzijde. "Kwaad en goed zijn toch beide mooi, juist *samen* mooi?", zegt de G.G. dan ook.

Juist in de verscheidenheid van mensen steekt de redding tegen verveling en zelfverstikking. De agressie van mensen komt voort uit de indelingen die ze maken. Bij voorbeeld die in man en vrouw, waarbij ze vergeten dat elk mens bijna evenveel mannelijks als vrouwelijks in zich heeft. Of de indelingen naar godsdienst of ras.

Een samenvatting van de ideeën van een roman heeft altijd een flets karakter, omdat ze hun waarde ontlenen aan de manier waarop het verhaal is geschreven. Daar komt nog eens bij dat de boodschap van de G.G. en van Albert Helman uiteindelijk nogal optimistisch is. Die levensomarming, die de balans is van een negentigjarig leven, zal men niet zo gauw in werken van historisch zwaar belaste Europese schrijvers vinden. Maar niet-westerse schrijvers als de Surinamer Albert Helman staan daar heel wat onbevangener tegenover. Zij kiezen niet alleen de duisternis, maar brengen ook de lichtzijde. De klemtoon die de waardevolheid van polariteiten krijgt, is soms bijna letterlijk wat de Antilliaan Cola Debrot propageerde met het beeld van het kristal.

In 'De G.G. van Tellus' komen alleen Europeanen voor en toch is het een werk dat doortrokken is van de Caribische geest van Albert Helman. De optimistische levensvisie is niet het enige. Hij vermengt genres: nu eens heeft de roman trekken van een sleutelroman, dan weer van een detective. Hij wisselt stijlen af: het woord 'weshalve' gebruikt hij evengoed als 'oerlullen'. Een houding tegenover taal spreekt eruit die ik niet anders kan noemen dan woordgeilheid, net zoals bij Frank Martinus Arion, of buiten het Nederlandse taalgebied Patrick Chamoiseau in 'Texaco' om een recent werk te noemen. Er is een merkwaardige menging van luchtigheid en ernst. Binnen het zeer omvangrijke oeuvre van Albert Helman is 'De G.G. van Tellus' het meest vermakelijke werk en tegelijk het meest persoonlijke. Er is een categorische afwijzing van het vermaledijde Europese 'hokjesdenken' dat alles in categorieën indeelt en geen mensen van vlees en bloed meer ziet. De Caribische schrijvers hebben voor geen van de genoemde punten het alleenvertoningsrecht, maar het is juist de combinatie van deze elementen die typisch Caribisch is.

Albert Helman maakt de balans van zijn lange schrijversleven op. Soms zet hij zichzelf onverwacht naakt tegenover de lezer, zoals wanneer de G.G. opmerkt dat hij aardiger is dan de meeste mensen denken. Goddank komt er geen spoor van zelfbeklag, dat zou misstaan in een werk dat in veel aspecten zo sterk lijkt op een satire op het literair bedrijf. Zoals elke goede satire is 'De G.G. van Tellus' een spiegel die de lezer wordt voorgehouden, maar in dit geval is het ook een spiegel die Albert Helman zich laat voorhouden door zijn alter ego de G.G. "Waarom moet ik door de ogen en oren van mijn detectives, eeuwig, eeuwig, eeuwig met dezelfde onverzadigbaarheid doordringen in hun binnenste?", vraagt de G.G. zich af. Hij weet het antwoord niet, het is de taak die de Bedenkende hem heeft opgelegd, wie of wat die ook mag zijn. "Ik heb tenslotte geen andere opgaaf dan mijzelf te zijn (...) en zolang wij er nog zijn, is alles even belangwekkend voor de precieze archivaris die ik behoor te zijn — lijden, liefde, vrouwen, kinderen, idioten, Hollanders..."

"De G.G. van Tellus" is een uitzonderlijke roman over het schrijverschap. Het is ongelooflijk dat een negentigjarige zo'n fris werk schept, zo recalcitrant luchtig en ernstig tegelijk kan zijn, nog steeds nieuwe aspecten aan zijn omvangrijke en al zo verscheiden oeuvre weet toe te voegen. Onbegrijpelijk dat van deze auteur tot nog toe alleen 'De laaiende stilte' is bekroond.

Albert Helman, De G.G. van Tellus. In de Knipscheer, Amsterdam. 331 blz.

ONS EERSTE verhaal voor de verhalenwedstrijd is binnen! En een fantastisch verhaal ook nog. Ik ga twee keer per week naar zwemtrainen en elke keer als u nu mijn flippers draag, zal ik me een eskimo voelen. Ik ben benieuwd naar je andere uitvindingen, Jorn.

De geschiedenis van de Flippers.

Een hele tijd geleden, kwam ik op één van mijn reizen terecht in Antartica. Helemaal op het zuidelijkste puntje van de Zuidpool. Jullie weten misschien wel dat daar eskimo's, ijsberen en pinguins leven. Afijn, ik ging daar dus even op bezoek. Het was er ijskoud. Ik kon mijn ogen niet geloven toen ik enkele eskimo's, gekleed in zwembroek en bikini, gewoon in de zee zag zwemmen. Ze hadden zelfs waterscooters en snorkels. Maar ze kwam bij het zwemmen bijna niet vooruit. Ik vroeg aan een eskimo of ik even op zijn scooter mocht rijden. Ik praat natuurlijk geen eskimotaal, maar hij begreep toch wat ik bedoelde.

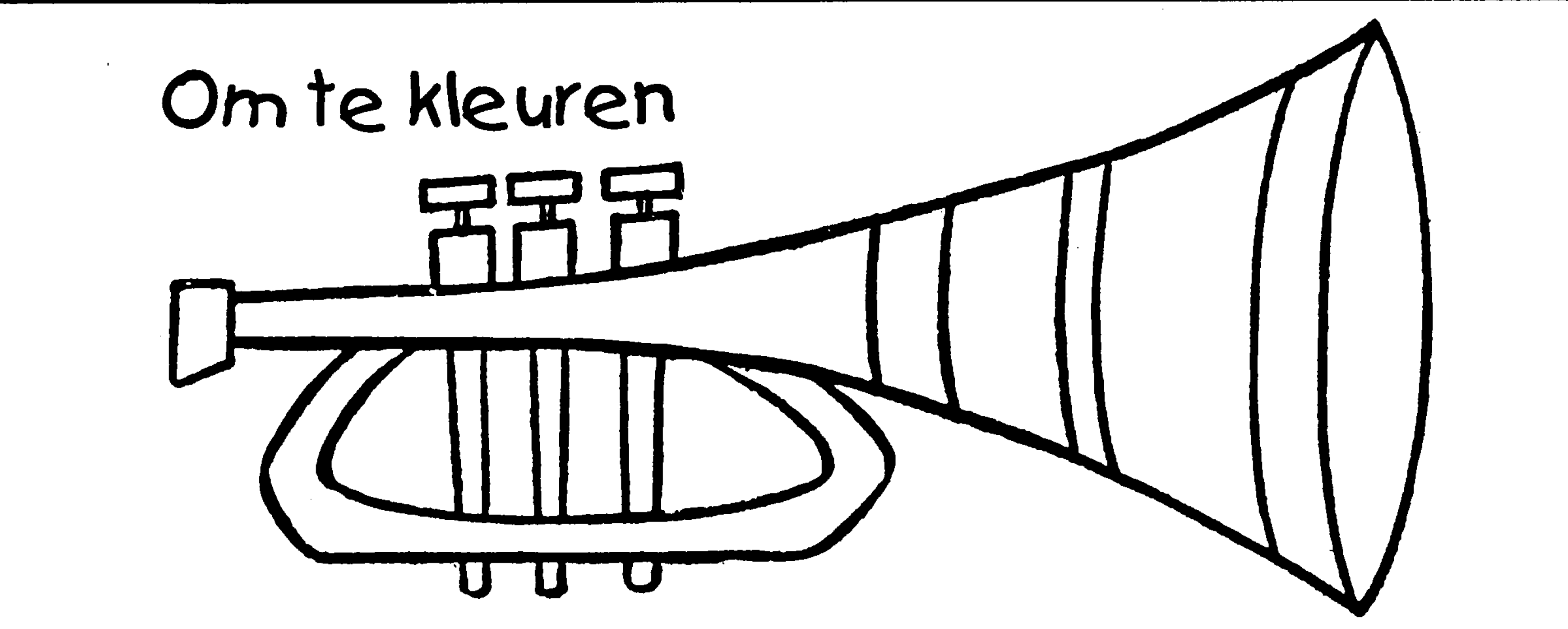
Hij was heel vriendelijk en startte de scooter voor mij. Sjonge, zeg, wat ging dat ding hard. Ik scheurde over het ijs. De eskimo's vonden het heel leuk. Ik wilde ze bedanken en kreeg toen een geweldig idee. Weet je wat? dacht ik bij mijzelf. Ik geef ze een tip, zodat ze vlugger kunnen zwemmen. Ik riep de eskimo's bij elkaar en vertelde hen met mijn gebarentaal dat ze naar de pinguins moesten kijken. Toen ging ik naar een pinguin toe en vroeg hem of hij even aan de eskimo's wilde laten zien hoe snel hij in het water vooruit kwam. Er was één hele slimme eskimo. Die begreep meteen wat ik bedoelde. Hij ging zijn huisje binnen en kwam terug met een mes en een paar kapotte rubberen laarzen.

In een paar minuten had hij de oude kaplaarzen omgetoverd in een paar pinguinpoten. Toen deed hij ze onder zijn voeten en dook het water in. Geen enkel andere Eskimo kon hem meer bijhouden. Alle

Eskimo's gingen daarna hun huizen binnen en alle oude kaplaarzen werden omgetoverd in pinguinpoten. Je raadt het zeker al. Zo zijn de flippers uitgevonden. Goed hè. De volgende keer zal ik jullie over mijn andere uitvindingen vertellen.

Om te kleuren

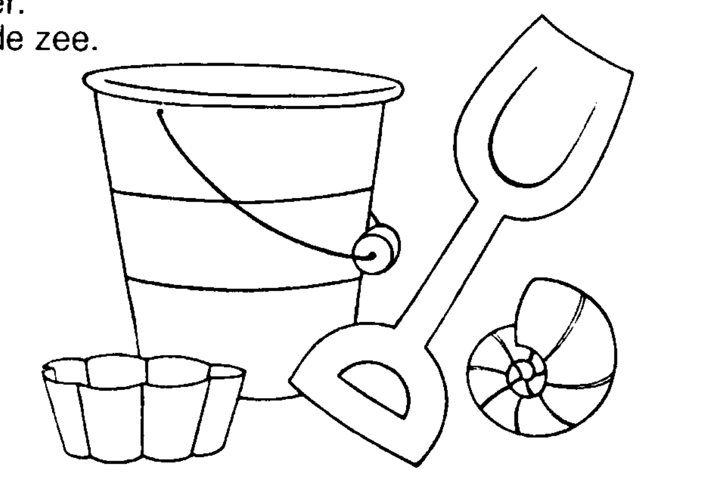
Raadseltje

WELK woord kun je van onderstaande letters maken door er 6 A's aan toe te voegen?

P N M K N L

Om zelf de lezen

Mama en papa gaan naar de baai.
Ik ga ook mee.
Ik neem mijn emmer mee.
En ook mijn schep.
Ik doe zand in de emmer.
Dan keer ik de emmer om.
Nu heb ik een berg van zand.
Ik maak er een huis van.
Een huis met een toren.
Ik maak een gang in het huis.
Het zand valt in de gang.
En het huis is weg.
Nu is het weer een berg van zand.
Dag berg, ik maak geen huis meer.
Ik ga in de zee.

Rechter: Waarom heeft u uw man met een tafelpoot op het hoofd geslagen?
Mevrouw: De hele tafel kon ik niet optillen!

***

Kelner: En, meneer, hoe vond u de biefstuk?
Klant: Nou, ik beurde een aardappel op en daar lag hij!

***

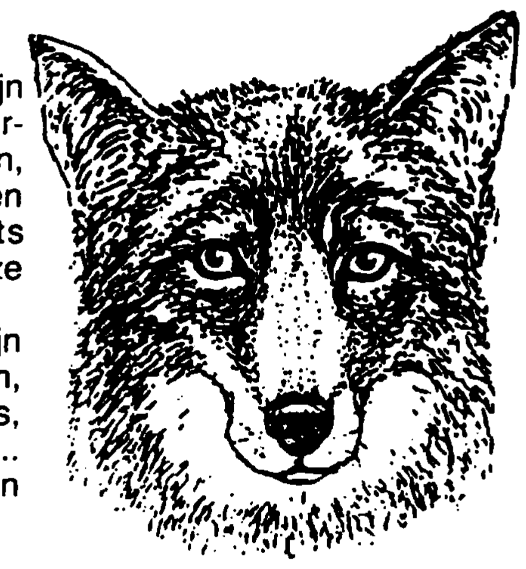
Terwijl hij de as van zijn sigaret tipt, zegt de onderwijzer tegen de kinderen, dat ze eerst tot tien moeten tellen, voordat ze iets zeggen. Anders zeggen ze misschien iets verkeerd. Even later steekt Jantje zijn vinger op en zegt: Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien,... meneer, uw broek staat in brand!

***

Piloot: Houd je van vliegen, jongetje?
Jan: Nou en of, meneer!
Piloot: Dan zal ik er een voor je vangen.

Xingoe de hond

WEET JE het nog? Xingoe leefde 100 jaar geleden in het Braziliaanse oerwoud bij Andreas en Christa. Maar op een dag is hij achter het vrouwtjeshondje Tinga het bos in gelopen. "Xingoe zal

wel niet meer komen", zegt Andreas. Hij heeft iets van die halfwilde honden, die in troepen jagen en dan ergens in het oerwoud aan hun einde komen."

Maar op zekere ochtend ligt Xingoe weer voor de deur van de hut. Alsof hij nooit weggeweest is, begroet hij blij zijn baas. "Ouwe zwerver", zegt Andreas, "dat had ik niet van jou verwacht, Foei!" Xingoe laat zijn kop hangen tijdens het standje. "Om ons net nu in de steek te laten!", gaat Andreas verder, "waar was je dan al die tijd?"

Tinga, die met Xingoe mee is gekomen, komt de schuur uitlopen. Op een afstandje gaat ze zitten en kijkt Andreas met haar heldere ogen aan. Dan weet Andreas, waarom Xingoe weggelopen is. "Ik hoop, dat jullie nu allebei hier blijven", zegt hij. "Kom maar, Tinga", jij bent ook braaf."

Maar Tinga heeft nog nooit een aai van een mens gehad en springt achteruit. Haar vorige baas heeft haar voor de jacht gebruikt, zoals je ook een geweer gebruikt; als een ding, dat je nodig hebt. En toch was ze aan hem gehecht.

Xingoe duwt zijn snuit tegen de knieën van Andreas en laat zich door hem bekloppen en aaien. Langzaam komt Tinga weer dichterbij. Voorzichtig snuffelt ze aan Andreas' voeten. Andreas houdt zich doodstil. Hij geeft Tinga de tijd om met zijn lucht vertrouwd te raken. Opeens voelt hij een tweede koude neus tegen zijn hand. Maar Xingoe wordt nu jaloers. Grommend dringt hij zich tussen Andreas en Tinga.

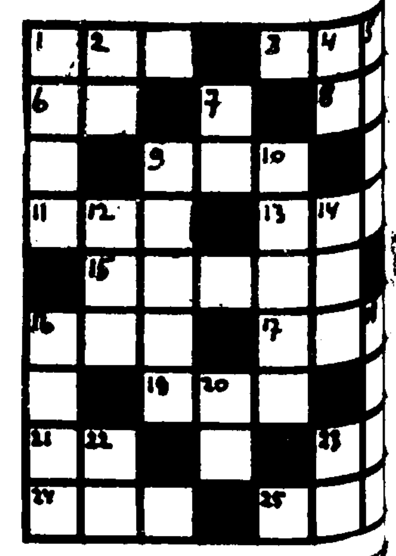
"Wij worden nog wel goede maatjes, Tinga", zegt Andreas. "Ik zal eens kijken of er iets voor jullie te eten is." Hij loopt de hut binnen. Twee paar ogen kijken hem verlangend na.

(wordt vervolgd)

OPLOSSING RAADSELTJE: Panamakanaal.

Versjes schrijven valt niet m[e]
hoor,
als je zoiets zelden doet,
maar na het lezen van
album
weet ik toch wel hoe het moe[t]
Het hoeft alleen maar wat t[e]
rijmen
en er moet een wens in staa[n]
Nu mijn beste....,
dat is één, twee, drie gedaa[n]
Ik wens je voorspoed en vee[l]
vreugde
op het verdere levenspad.
en slechts weinig smart e[n]
zorgen.
Wel mijn kind, hoe vind je da[t]

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. op gro[te] afstand; 3. broodbeleg; 6. o[ns] inziens (afkorting); 8. be[rg]ruimte; 9. huisdier; 11. spe[el]goed; 13. paling; 15. deel va[n] het jaar; 16. naaldboom; 1[7]. deel van een boom; 19. dich[t]; 21. voegwoord; 23. mann[...]; 24. niet ijverig; 25. zeedier.

VERTIKAAL: 1. deel van he[t] lichaam; 2. kippe-produkt; [4]. reeds; 5. keer; 7. vader; [...] bezoeker van een winkel; 1[...] familielid; 12. familielid; 1[4]. meisjesnaam; 16. gedeel[te]; 18. broodbeleg; 20. okay (afkor[...]ting); 22. op dit moment; 2[3]. muzieknoot.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. min; [...] bok; 6. o.k.; 8. pa; 9. tak; 1[1]. [...]dra; 13. aal; 15. afval; 1[6]. [c]ede; 17. rib; 19. lat; 21. [...] 23. de; 24. die; 25. dor.

VERTIKAAL: 1. moed; 2. [...] 4. op; 5. kaal; 7. la; 9. ta[...] 10. kaart; 12. rad; 14. ali; 1[6]. [...]eind; 18. bier; 20. al; 22. [...] 23. do.

Winnares puzzel van de[ze] week is **Samora Houtsne[...] Daphneweg 17.**

OOK VAN Hineni hebben we een gedicht voor de verhalen-wedstrijd gekregen. Met nog een tekening erbij ook. Fantastisch, Hineni!

DE BOERDERIJ

Op een mooi, mooi boerderijtje leefden allerlei diertjes in de wei. En ze waren heel blij. Het varken dat niet wilde spelen ging in zijn hok. En de kippen op hun stok zeiden 'tok'!

De boer kwam naar buiten. Hij ging een liedje fluiten. De boer liep naar het paard en aaide hem over zijn staart. De dieren hadden honger zeg! Dus de boer liep even weg. Hij ging de dieren voeren net als alle andere boeren.

HINENI
Klas 3B (8 jaar)
Albert Schweitzer School

Marionetten theater

DEZE WEEK kreeg ik een heel bijzondere bijdrage voor de verhalenwedstrijd: een toneelstuk. En niet zo maar een toneelstuk, maar een dat gemaakt is voor marionetten. Die ook al door de kinderen zelf gemaakt zijn. Hieronder kun je er alles over lezen. Knap, jongens!

Wij, Kelly van der Kwast en Natasha Campbell zitten op de knutselclub van Els Horsford. Wij hebben daar al veel gemaakt. Deze keer mochten wij marionetten maken, dat zijn poppen die met hoofdje, handjes en knietjes aan touwtjes hangen en daardoor kunnen bewegen.

We mochten drie voorstellingen houden, een voor onze ouders en daarna twee voor de kinderen. Wij moesten alles zelf doen; de poppen maken, het decor maken en het verhaal verzinnen. Uiteindelijk was het Stan Hagemans die het verhaal bedacht en voor ons uitwerkte op de computer. We hebben er hard aan gewerkt. Er waren ook twee marionetvogels bij, die hangen dus aan het lichaampje en aan de vleugels, zodat ze kunnen vliegen.

En ook hadden wij een schildpad erbij, die het verhaal vertelde. Ons publiek vond het erg leuk. En wij vonden het ook heel spannend om voor ècht publiek te spelen. Het verhaal gaat over twee kinderen die betoverd worden. De titel is: *Het Land van Gevaar.*

Hier volgen de namen van de poppen en de spelers en het hele verhaal: Wij heten u allemaal hartelijk welkom op deze voorstelling. Alle kinderen hebben er met plezier aan gewerkt en wij hopen dat u er van zult genieten.

De rollen: 1. tovenaar Nemo: Stan Hagemans; 2. knecht Koenraad: Kelly van der Kwast; 3. meisje Heidi: Jennifer Hoogendijk; 4. jongen Alain: Mannis van Oven; 5. vader Popie: Alexander Arrendell; 6. moeder Ria: Evelien Jonker; 7. prinses Sientje: Charlotte Luckmann; 8. schildpad Sloompie: Natasha Campbell; 9. grote vogel Alain: Ivo Hagemans; 10. kleine vogel Heidi: Roderick Schmitz.

Sloompie: Hallo, ik ben Sloompie en ik zal het verhaal af en toe samenvatten. Heel lang geleden was er in het land van gevaar een tovenaar die Nemo heette. Hij hield er van mensen te betoveren. Op een dag was hij weer op zoek naar mensen om te betoveren. Hij zag Heidi en Alain en dacht 'die kan ik betoveren'.

Heidi: Wat een mooie dag om te gaan wandelen.
Alain: Oké, maar eerst even tegen mama zeggen. 'Mama we gaan even wandelen'.
Ria: Oké maar wees voorzichtig schatjes van mij.
Decor Bomen omlaag, huis omhoog.
Nemo: Koenraad daar lopen weer 2 kinderen om te betoveren. Kijk eens hoe ze heten.
Heidi: Ik heet Heidi.
Alain: En ik ben sterke Alain.
Nemo: Komen jullie wat cola bij mij drinken?
Heidi: Oké, maar luister even naar mijn mop.
Koenraad: Jippie Moppie!!!!
Nemo: Stil! En luister naar Heidi.
Heidi: Er waren 2 slakken. 1 zei tegen de andere, ik ga oversteken. Zegt de andere slak niet doen over 3 uur komt de bus.
Koenraad: Leuk, leuk weet er nog 1. Wat is een ietsiepietsie beestje.
Heidi: Weet ik niet.
Koenraad: Dat is een beestje met lange oren zonder mond en twaalf neuzen. En wat is een beestje met lange oren zonder mond en twaalf neuzen?
Alain: Hoe moet ik dat weten?
Koenraad: Dat is een ietsiepietsie beestje.
Nemo: Hou toch eens op met grapjes te maken, laten we maar snel doorlopen en bij mij een cola drinken.
Alain: Hé, daar is papa!!!
Poppie: Hoi jongens, hoe gaat het met jullie?
Heidi: Heel goed.
Poppie: Waar gaan jullie naar toe?
Heidi: Naar het huis van deze aardige man.
Poppie: Oké, veel plezier.
Decor Bomen omhoog, kasteel omlaag.
Sloompie: Inmiddels zijn ze bij het kasteel aangekomen. Wat waren ze blij, ze hadden twee uur gelopen.
Heidi: Kijk daar is het kasteel al. Oh, wat is het mooi.
Nemo: Kom binnen, dan krijgen jullie wat cola van mij.
Alain: Kunt u ons even rondleiden?
Nemo: Oké, volg mij maar. Hier is mijn eetzaal, hier is de keuken, hier is mijn slaapkamer en hier is mijn laboratorium.
Alain: Te gek gaaf, mogen wij even kijken?
Sloompie: Nemo denkt, nu kan ik ze betoveren, dit is mijn kans.
Nemo: Oké, kom maar binnen, maar niets aanraken.
Sloompie: Koenraad loopt langs de flessen en laat er een vallen. Natuurlijk stuurt Nemo hem eruit.
Nemo: Koenraad, jij onhandige eikel! Ga weg!
Heidi: Hé, heeft u een toverstaf?
Koenraad: Ja die heeft hij.
Alain: Kunt u dan toveren?
Koenraad: Ja, dat kan hij.
Nemo: Koenraad, hou je kop! Zal ik eens toveren?
Heidi en Alain: Jaaa...
Nemo: Oké, aba ca dabra, hokus pokus, ik wou dat de ramen en de deuren dicht waren.
Heidi: Oh wat goed, tover nog eens iets?
Nemo: Oké, aba ca dabra, hokus pokus, ik wou dat jullie vogels waren.
Sloompie: Poef, ze waren veranderd in vogels.
Nemo: Eindelijk. Het is gelukt.
Alain: Jij gemenerik. Tover ons terug.
Nemo: Nee, dat doe ik niet.
Koenraad: Zal ik het kooitje pakken om ze in te stoppen?
Nemo: Oké, maar doe de deur dicht.
Sloompie: Koenraad vergeet de deur zoals altijd dicht te doen.
Alain : Hé, kom we vliegen naar huis.
Heidi : Oké, kom op.
Decor Bomen omlaag.
Sloompie: Ze vlogen door de deur weg.
Heidi : Alain, weet jij de weg? Ik zie alleen maar bomen.
Alain : Nee, maar we moeten blijven zoeken.
Sloompie: Inmiddels is het donker geworden en begint moeder zich zorgen te maken.
Ria: Oh nee, ik had ze niet moeten laten gaan, straks zijn ze verdwaald.
Poppie: Uhge uhge, ik ga ze wel zoeken en we zullen vragen of Sientje ons wil helpen. ughe uhge. Weet je? Sientje is een prinses, ze weet alles en ze kan toveren. Misschien kan zij ons wel helpen? Zullen we haar gaan vragen?
Ria: Oh Sientje, onze kinderen zijn verdwenen, weet jij waar ze zijn?
Sientje: Ja hoor, ze zijn hier, ze zijn omgetoverd in vogels.
Ria: Hoe bedoel je? Dat begrijp ik niet, dat kan niet, dat kan niet.
Sientje: Ja hoor, ze zijn omgetoverd door Nemo. Ik weet wel hoe ik ze terug kan toveren, maar daar heb ik Nemo zijn toverstaf voor nodig.
Ria: Oké, ik zal hem vinden, ook al moet ik er een leeuw voor doden.

Sloompie: Ze gaan op zoek. Na uren zoeken zien ze de toren en rennen er naar toe.
Ria: Kijk Poppie, daar is de toren. Rennen en zoek zo goed als je kan.
Sloompie: Na uren zoeken vindt Poppie de mooie rode toverstaf.
Poppie: Uhge uhge, Ria, ik heb hem, hij is heel rood.
Ria: Oké, dan brengen w[e] hem naar Sientje en zie[n] we Heidi en Alain terug.
Sloompie: Na uren lope[n] zijn ze weer terug.
Sientje: Ze zijn ontsnap[t] ze zijn weg.
Ria: Oh nee, niet weer
Sloompie: Opeens hore[n] ze iemand hard au[w] schreeuwen, ze kijken o[m] en daar zijn Heidi en Alai[n] die Nemo in zijn bille[n] pikken.
Sientje: Hokus pokus, pito[s] patos, Heidi en Alain, word[t] weer mens.
Sloompie: Poef, ze zijn wee[r] kinderen.
Sientje: Als ik deze sta[f] breek, dan is Nemo voor goed verdwenen.
Nemo: Nee alsjeblieft, doe dat niet!
Heidi en Alain: Ja breek hem.
Sloompie: Ze leefden nog lang en gelukkig.
Slotwoord: Wij hopen dat u genoten heeft van deze voorstelling.

EN NET, toen ik dacht: "Eh, wat heb ik veel verhalen voor de wedstrijd gekregen deze week, kwam er nóg een verhaal binnen. Heel goed, Jill.

\- - -

Lies en Loes zijn in de tuin. ze hebben een ballon. Maar daar komt de kat met zijn poot aan de ballon van Lies. Paf! De ballon is niet heel meer. Loes lacht, haar ballon is nog heel. Maar wat is dat? Loes valt en laat haar ballon los. Daar gaat hij heel hoog, het komt tegen het draad. Paf!

JILL LIEUW SJONG
Angolaweg 38

door René Severens en Ingvar Kristensen

DE CACTEEËN VAN CURAÇAO
EEN PRIKKELEND VERHAAL

De familie der Cactussen (Cactaceae) kent ruim 2000 soorten, die in Noord- en Zuid-Amerika hun verspreidingsgebied hebben. Geen wonder dus dat er op Curaçao veel cactussen te vinden zijn! Cactussen zijn planten van halfwoestijnen. Deze gebieden hebben voldoende aan weinige en heel onregelmatige perioden met regen, met daartussen grote droogteperioden. Op Curaçao leven negen soorten cactussen in het wild, terwijl er ook nog eens een tiental soorten wordt gekweekt in tuinen. Cactussen zijn vetplanten of succulenten, wat wil zeggen dat de planten grote hoeveelheden water kunnen opslaan in hun weefsels, waardoor de planten er vlezig uitzien.

Cactussen hebben hun bladeren een speciale vorm gegeven. Deze zijn namelijk opgerold tot naalden of stekels en op deze wijze verdampt zo'n cactus nauwelijks water. Om nu toch voldoende voedsel te maken voor de groei en de bloemen en vruchten, heeft de stengel de functie van het blad overgenomen en daarom zijn alle cactussen groen. Naarmate een cactus ouder wordt, verhouten de oudste delen en vallen de naalden eraf waardoor de stam op een gewone boomstam kan lijken. Binnen in deze boomstam zit een cilindervormig netwerk van cellen die het water kunnen opslaan dat door de wortels wordt opgezogen.

De wortels van de meeste soorten groeien niet diep de grond in, maar vertakken wel erg wijd rondom de cactus. Hierdoor kan er ook bij weinig regenval toch veel water worden verzameld. De naalden, evenals de bloemen, groeien uit speciale, licht verzonken plekken, de areolen. Deze kunnen met bosjes hakige stekeltjes begroeid zijn, de glochidiën. De naalden zitten of op een knobbeltje zoals bij de tepelcactus (Millilaria mammillaris) of buchito, of in rijen langs verheven ribben zoals bij de meeste andere cactussen. De cactussen komen voor in verschillende vormen.

Zo zijn er planten die als een klimplant door de bomen groeien, boomvormige cactussen, bolvormige en bladvormige cactussen. Al deze vormen komen voor op Curaçao. De klimcactus is de kadushi di kolebra (Acanthocereus tetragonus), ook wel slangencactus genoemd. Deze plant vinden we rondom de Christoffelberg. De cactus heeft driekantige, lange smalle stengelleden die wel tot twee meter lang kunnen worden. De naalden staan op de ribben in, naar de stengelkop toe gerichte, uithollingen. Elke uitholling heeft 6-8 grijze naalden van tot 4 cm. lengte.

Het is soms moeilijk een wat oudere plant te herkennen, omdat de eerste stengelleden die uit de grond gegroeid zijn, hun stekels verloren hebben en meer op een liaan lijken. Pas wanneer men van zo'n liaan kijkt waar die heen groeit, ziet men hoog in de boomkruinen dat het een cactus is. De witte bloem van deze plant wordt 20 cm. groot, en bloeit 's nachts. De bloem gaat pas 's avonds na 9 uur open en is 's morgens vroeg rond 5 uur al weer verwelkt. Op Curaçao komen 3 boomvormige cactussen voor.

De meest algemene is de datu (Ritterocereus griseus). Deze cactus heeft meer een zuilvorm dan een boomvorm, en wordt dan ook veel gebruikt om afrasteringen (trankeren) mee te maken. De datu heeft dikke rechtopgaande stengelleden met meestal 7 ribben, met daarop groepen van 7-13 naalden die tot 5 cm. lang worden. De bloem opent 's nachts en heeft wit-roomkleurige bloembladen. De witte meeldraden steken uit de bloem en tellen 600-800 stuks. De tot 5 cm. grote, bolvormige vrucht is donkerrood en met stekels bezet, die bij rijpheid gemakkelijk van de vrucht geveegd kunnen worden. Iets minder voorkomend, maar wel algemeen, is de kadushi (Subpilocereus repandus), een boomvormige cactus van 3 tot 10 meter hoogte, vaak met een echte kale bruine stam. Oudere cactussen hebben vaak een sterk vertakte kroon. De takken hebben veelal insnoeringen en dragen op de ribben groepen van 8-20 naalden, die tot 8 cm. lang worden. De bloem gaat ook 's nachts open en heeft witgroene tot witroze bloembladen en 500-600 meeldraden die in de bloemkroon blijven. De cilindrische of langwerpige vrucht is tot 5,5 cm. lang en heeft geen stekels, is roodachtig groen of lichtgroen van kleur. Deze cactus vindt men, behalve op de Benedenwindse Eilanden, ook langs de Venezolaanse kust. Het hout van de stammen werd en wordt gebruikt voor het maken van sierkistjes en siertafeltjes. Van de resten van gedroogde takken maakte men flambouwen (fakkels). Men rastert er geitenkoralen mee af en bouwt er nachthokken voor kippen van. Van jonge takken maakt men, nadat men ze ontdaan heeft van stekels en groene bast, een poeder, waarmee men, met wat pekelvlees of vis, kadushisoep bereidt. Het gedroogde bladgroen wordt, na roosteren, gegeten tegen diarree. Een uit de cactus gesneden schijf wordt gebruikt als zeep voor het wassen van haar, zelfs om de afwas te doen. Kadushi's kunnen heel oud worden. Er zijn 50 jaar oude foto's van heuvelruggen, waarop imposante kadushi's te zien zijn, en die staan er, althans voor een deel nog altijd. De kadushi di pushi (Cephalocereus lanuginosus) is als zuilvormige of boomvormige cactus snel te herkennen aan de gele doornen aan de toppen van de stengelleden en de lange, poeszachte haren die daar tussen staan. Haarplukken zitten ook op plaatsen op de ribben, aldaar waar de bloemen hebben gezeten. Er zijn 8-10 ribben waarop groepjes van 10-20 naalden, tot 5 cm. lengte. De bloem opent in de avond, is 6 cm. lang en heeft groenwittige bloemblaadjes, en 400-500 meeldraden die niet buiten de bloem uitsteken. De vrucht is zeegroen, ongedoornd, sterk afgeplat bolvormig en heeft roodachtig moes, dat soms door de vruchtwand schemert waardoor deze roze of roodpaars lijkt. De al eerder genoemde tepelcactus (Mammiliaria mammillaris) of buchito, is een bolvormige cactus, die soms iets platgedrukt lijkt of zelfs meer cilindervormig kan zijn, van 4 tot 15 cm. hoogte. De naalden zijn 7-8 mm. lang en staan spiraalsgewijs over de hele plant. De witachtige, iets roomkleurige, kleine bloempjes staan in de oksels van deze knobbels. De vrucht is rood, omgekeerd-kegelvormig en tot 2 cm. lang. Dit aardige plantje komt op Curaçao maar op enkele plaatsen voor, met name op de oude, meer verweerde kalkterassen langs de zuidkust. De andere bolvormige cactus is de melon di seru of bolcactus (Melocactus species). Deze plant wordt tot 20 cm. hoog met ongeveer 12 ribben, die groepen van 9-12 roodbruine rechte (soms gekromde) naalden dragen die tot 5 cm. lang kunnen worden. Op de top van de plant ontstaat het bloemhoofd of cephalium: een dichte harige massa waarin zich in spiralen de bloemen ontwikkelen. Dit bloemhoofd kan wel tot 20 cm. hoog worden. De roze gekleurde bloempjes gaan in de ochtenduren open. De kegelvormige lichtrode of roze vrucht is tot 2 cm. lang en is een echte lekkernij! Veelal worden deze planten als sierplant aangeplant. Van het bloemhoofd werden speldenkussens gemaakt. Ook vulde men een holle geitenhoorn ermee. Wanneer men de wollige massa in brand steekt, en de hoorn afdekt met een stukje hout, dan blijft de wollige massa smeulen en kan dit voor enkele dagen als sigarettenaansteker worden gebruikt. Bolcactussen groeien vooral op open stukken, waar de zon genadeloos brandt. Met name op kale bergtoppen en op de open stukken kalkrotsen langs de noordkust is de bolcactus te bewonderen. Vooral op poreuze kalkbodems maken zij wortels die wel een meter omlaag gaan, tot een diepte waar de kalk niet zo snel uitdroogt. Omdat de vraag naar deze bolcactussen in Amerika, Europa en Japan enorm is, werden zij tot enkele jaren geleden bij honderden geoogst en verscheept. Daar bij het verzamelen van deze bolcactussen bijna altijd de wortels worden beschadigd en de cactus dan geen nieuwe wortels meer maakt, sterven zij na enige tijd. Gelukkig is de uitvoer thans verboden, maar helaas zijn er hele terreinen nu zonder deze prachtige cactussen, en zij planten zich niet snel voort. De laatste groep der cactussen zijn de schijfcactussen. Hiervan vinden we 3 soorten in het wild op Curaçao. Bij deze cactussen zijn de stengelleden schijfvormig of bladvormig uitgegroeid. De kleinste schijfcactus die op Curaçao te vinden is, is de libra (Opuntia curassavica). Het is een meestal neerliggende, soms gedeeltelijk rechtopgroeiende plant: de schijven laten gemakkelijk los, zijn langwerpig tot ovaal, 3-8 cm. lang en bezet met areolen die 4-14 witte venijnig scherpe doornen van 2 cm lengte dragen. De bloem is geel en 4,5-5 cm. lang en opent vroeg in de ochtend. Hij telt 250-300 meeldraden. Een vrucht is nog nooit aangetroffen. De plant bloeit zeer zelden. In het Christoffelpark zijn slechts 3 vindplaatsen bekend. De meest 'geziene' schijfcactus is de infrou (Opuntia wentiana) vaak ook de Spaanse Juffer genoemd. Het is een weinig tot zeer sterk vertakte plant van 50-200 cm. hoogte, bestaande uit grijs-groene omgekeerd-eivormige of ovale, dikvlezige schijven die bezet zijn met areolen welke 4-7 grijze of witachtige doornen van 1-5 cm. lengte dragen; de 4-6 lange goudgele bloem gaat in de ochtenduren open, heeft vlak uitgespreide bloembladen en 250-300 meeldraden; de 2,5-5 cm. lange vrucht is meestal peervormig en helderrood. Van deze cactus zijn alle delen, zelfs het vruchtbeginsel, met naalden bezet. De schijven zijn, ontdaan van stekels met behulp van een vlammenwerper, zeer geschikt als veevoeder voor koeien en geiten. Een nadeel van deze bewerking is, dat de glochidiën (de kleinste stekeltjes) bij duizenden in de huid van de werkman dringen en infecties veroorzaken. Zo men een goede bescherming tegen deze rondvliegende glochidiën kan vinden, zou men door het aanleggen van cactusvelden voor een overvloed aan veevoer kunnen zorgen. Een halfdoorgesneden schijf met olie ingesmeerd en gebakken, wordt gebruikt als 'harsverband' op zweren. Een aftreksel van de wortels wordt 3 maal per dag gedronken ter verlichting van pijn in de nieren, en wordt ook als middel tegen astma genomen. Een doek gedrenkt in dit aftreksel wordt gebruikt door vissers tegen gezwollen voeten. De vruchten zijn eetbaar, echter wel voorzichtig de stekels eraf halen! Een iets forsere schijfcactus, die echter veel minder vaak voorkomt, is de tuna (Opuntia elatior). Deze sterk vertakte 1.5-4 meter hoge plant, met talrijke omgekeerd-eivormige, vlezige, glimmende schijven, heeft op de areolen 4-8 bruine naalden die 2-7 cm. lang zijn. Vooral de jonge schijven laten deze bruine naalden goed zien. De schijven zijn groter dan die van de infrou. De 5-6 cm. lange bloem gaat in de ochtenduren open, heeft zalmkleurige of wijnrode bloemen met 200-300 meeldraden. De donkerrode vrucht is bijna bolvormig, 2.5-3.5 cm. lang. Deze cactus komt vooral voor op en rondom heuveltoppen, terwijl de infrou weer meer gezien wordt in de lagere delen en op de hellingen van de heuvels. De vrucht wordt gegeten en het sap van de vrucht wordt gebruikt om stoffen te verven. Op Curaçao bindt men wel een gepelde schijf onder de voetzool om koorts te verdrijven. De schijfcactussen zijn bij uitstek geschikte planten om erosie te bestrijden door deze cactussen op steile, droge, kale hellingen aan te planten. De planten zullen niet doodgaan, en langzaam maar zeker steeds meer stof opvangen, waardoor er een bodemlaag ontstaat. Doordat er met stof ook andere plantenzaden inwaaien, zullen er op den duur ook struiken en boompjes gaan groeien, waardoor een helling weer begroeid zal raken. Veelal gebruikt men de naam tuna voor alle schijfcactussen die men ziet. Hierdoor ontstaat vaak verwarring omdat men niet meer precies weet welke soort men nu bedoelt. Deze verwarring is afkomstig uit Venezuela, alwaar alle schijfcactussen namen hebben gekregen, die beginnen met tuna, zoals tuna mansa, tuna o gusabara, tuna brava. Dit zijn allemaal verschillende soorten, maar als men alleen de voornaam gebruikt, dan herkent men die natuurlijk niet meer! Bij cactussen heeft elke bloem meestal meer dan 100 meeldraden, die in een spiraal staan. Het vruchtbeginsel heeft vaak 1 stijl, en is opgebouwd uit 2 of meer vruchtbladen welke elk veie zaadknoppen dragen. De vrucht groeit uit tot een bes met enkele honderden zaadjes erin. Van alle cactussen op Curaçao zijn de vruchten eetbaar. Ook de sappige stengelleden worden gegeten en ook veelal als veevoeder gebruikt, nadat de stekels verwijderd zijn. De bloemen hebben zelden een bloemsteel; wat men aanziet als bloemsteel is het vruchtbeginsel en hierop staan aan de bovenzijde de bloembladeren ingeplant. Kelk en kroon zijn niet te onderscheiden. De bloembladeren staan in een spiraal en zijn aan de buitenkant eerst groen of roodachtig gekleurd, maar naarmate de bladeren meer naar binnen staan worden zij groter en anders gekleurd. De cactussen die overdag bloeien hebben veelal geel tot rode bloemen; de nachtbloeiers zijn fel-wit gekleurd. De dagbloeiers worden bestoven door insecten als bijen, wespen, vliegen en vlinders en soms bezoekt een kolibri de bloemen. De nachtbloeiers worden vooral bestoven door vleermuizen, en ook door nachtvlinders en kevers. In het Christoffelpark is een cactus-tuin aangelegd, waar alle Curaçaose cactussoorten te zien zijn. Deze cactustuin ligt in een koraal schuin tegenover de ingang waar men een kaartje koopt, dus links van de weg naar Westpunt. Ga daar maar eens kijken!

Muurschilderingen van protestanten in Shankill Road in Belfast.

Noord-Ierland: 25 jaar haat en verbetering

'De tragiek is, we hebben geen leider'

Aan weerszijden van de vredesmuur hebben protestanten en katholieken tenminste gemeen, dat ze bezorgd opveren wanneer een onbekende auto wordt geparkeerd voor hun huis of wijkcentrum. Het inmiddels al een aantal weken oude IRA-bestand is nog veel te pril en omstreden om de zenuwen van de unionisten te ontspannen.

Dit is Highfield, frontlijngebied. Een protestantse enclave in katholiek West-Belfast. KAT staat er hier vers op de muren geschilderd. De afkorting staat voor *'Kill A Taig'* ('Taig' is het lokale scheldwoord voor katholiek, het zou zijn afgeleid van de Ierse vorm van de naam 'Timothy').

De ontmoetingsplaats is een 'wijkcentrum'. Een betere benaming zou 'wijkbunker' zijn. Betonblokken, ijzeren deuren en dik gaas voor de ramen. In de hoofden van de mensen die hier wonen is in de loop der jaren een soortgelijke pantsering gegroeid. Begrijpelijk, want verschillenden belandden op het kerkhof als gevolg van IRA-terreur. Alles wat van buiten komt is daarom verdacht. Alleen in de eigen, benauwde, kring bestaat vertrouwen.

Bij aankomst informeerde ik naar Mark. "Is er niet. Misschien morgen. Waar is het voor?", antwoordt een man vanaf een gore sofa die lijkt verworven op grootvuildag. Op zijn vuist staat een vrijwel onleesbaar woord getatoueerd, in ongelijke en scheve letters. Ogenschijnlijk geen type om bij aan te dringen. Eerder die ochtend was me al te verstaan gegeven: "Lazer op, jullie journalisten schrijven toch nooit eerlijk over ons. Jullie zijn allemaal op de hand van de IRA." Een Canadese collega die zich niet snel genoeg uit de voeten maakte kreeg onlangs een steen naar zijn hoofd. Acht hechtingen.

Ik verlaat het wijkcentrum en ben alweer op weg naar de bushalte als de getatoueerde vuist me terugroept: "Ik ben Mark." Een vage grijns en een schouderophalend excuus zeggen voldoende. Niemand hier zal zich gemakkelijk blootgeven aan een vreemde. Terroristen houden er sinistere zwarte lijsten op na.

Mark, zelf een man met een niet nader te omschrijven verleden, probeert naar eigen zeggen wat 'jongens' van de straat te houden. Vier kreeg hij er dit jaar binnen. Op onregelde tijden, wanneer ze er zin in hadden, wilden ze wel wat werk voor de gemeenschap doen. "Harde jongens", zegt Mark. Jongens die niet terugdeinzen een 'contract' uit te voeren of winkeliers in andere delen van Belfast te overtuigen van de noodzaak van hun bijdrage aan een 'loyalistisch solidariteitsfonds'. Toevallig moest een van hen deze week voorkomen. "Dertig pond per week of je gaat de kist in", luidde het dreigement aan de middenstander. De rechter weigerde hem op borgtocht te laten gaan.

ZESTIG PROCENT

Mark zegt niet wat hij van katholieken denkt. "Ze hebben hun problemen, net als wij." De werkloosheid in de straten rondom het wijkcentrum ligt tegen de zestig procent. Aan de overzijde van de scheidslijn is het nog erger. Het duurt lang voordat hij iets positiefs kan vertellen. "Een meisje van hier heeft een baan gekregen in een conservenfabriek. Ze solliciteerde om inpakster te worden. Maar omdat ze hier bij ons wat administratieve ervaring had opgedaan kreeg ze een baantje als secretaresse." "Die rooie wagen daar. Van wie is die?", onderbreekt Mark zichzelf.

Anderen komen informeren. Pas als is vastgesteld dat het in orde is, praat hij verder. "Weet je, al dat gezeik over de Troebelen. Zonder de IRA was het hier net zo erg geweest. Dit is een resultaat van generaties werkloosheid, jongeren die verveeld zijn en geen hoop hebben. Kijk om je heen, wat verwacht je dan? Met al het geld van de wereld kan je de mensen hier niet meer aan de slag krijgen. Dit heeft te lang geduurd. Wat ik zou doen met een miljoen? Iedereen hier twee weken naar de Costa del Sol sturen."

Mark grinnikt om alle fondsen die beschikbaar zijn voor het zogeheten *cross-community work*, verbroederende projecten waaraan protestanten en katholieken gezamenlijk meedoen. "Kinderen samen naar het buitenland sturen heeft geen zin als ze elkaar afmaken bij thuiskomst. De mensen die dat soort projecten opzetten hebben goede bedoelingen maar missen de realiteit. Onze mensen zijn helemaal niet klaar voor dat soort projecten. Geef ze eerst de kans hun eigen zaken een beetje op orde te krijgen."

TELEFOON-BEANTWOORDER

Brenda Murphy maakt geen geheim van haar identiteit. Ze woont aan de andere kant van de vredesmuur en heeft een telefoonbeantwoorder gekocht om anonieme dreigementen te schiften. Brenda is actief in het buurtwerk. Een klein tenger vrouwtje van in de veertig met een enorm doorzettingsvermogen. Haar broer zat langdurig in de cel wegens IRA-terrorisme. Brenda is republikeins, maar gelooft niet in geweld. Ook haar verhaal is hartverscheurend: "Bijna elke nacht belt ze me op, de moeder van die jongen. Om te vragen hoe hij gestorven is. "Kalm en vreedzaam", zeg ik haar dan. Als ze vraagt of we nog met hem konden bidden zeg ik steeds ja. Ik kan haar de waarheid niet vertellen. Paul stikte in een afschuwelijke dood. Met een dum-dumkogel hadden ze zijn halve long weggeschoten. In zijn rug zat een groot gat. Iemand probeerde hem nog hartmassage te geven, maar deed eigenlijk niets anders dan het bloed uit zijn lijf pompen."

Brenda Murphy heeft zich vastgebeten in 'de zaak Paul Thompson' om de simpele reden dat het drama zich op haar stoep voltrok. Die middag zagen bewoners van Springfield Park twee protestantse mannen een gat zagen in de ijzeren omheining. Brenda belde de verschillende autoriteiten om te waarschuwen voor het acute gevaar dat haar straat bedreigde. Sinds twee jaar zijn langs deze beruchte linie tien moordaanslagen gepleegd.

Maar geen actie werd ondernomen. Een wijkagent zei haar rustig te blijven en beloofde stappen te ondernemen. Toen die uitbleven besloot Brenda zelf een stencil te verspreiden om buurtbewoners te waarschuwen. Om half twaalf die nacht werd Paul Thompson vermoord in haar doodlopende straat. Het slachtoffer was een kennis van haar dochter.

MISSCHIEN WILLEN DE PROTESTANTEN EN KATHOLIEKEN IN NOORD-IERLAND IN HUN HART WEL VREDE, MAAR JE WIST NIET ZOMAAR EVEN 25 JAAR HAAT EN VERBITTERING UIT. EEN VREEMDE AUTO IN DE STRAAT ZAL WEL ENIGE TIJD VOOR GROTE ONRUST ZORGEN.

DREIGEMENTEN

Ondanks dreigementen en tegenwerking zal Brenda niet rusten voor de autoriteiten met een verklaring komen voor wat ze 'op zijn minst fatale nalatigheid' noemt. "Omdat ik van te voren met zoveel mensen heb gebeld, ligt er een heel administratief spoor. En niemand deed wat. Sommigen hier zeggen dat het alleen maar bewijst, hoe de politie de protestantse terreurgroepen de hand boven het hoofd houdt. Ik wacht tot ik een aanvaardbare verklaring heb gekregen." Brenda is de drijvende kracht achter de organisatie van een 'onafhankelijk onderzoekstribunaal' dat volgende week wordt gehouden. Een deel van de kosten voor het overvliegen van advocaten uit Amerika en Engeland werd opgebracht met vlooienmarkten en fancy fairs. "Als we hier ooit vrede willen krijgen, dan is het van het grootste belang dat de katholieken vertrouwen kunnen hebben in de politie die voor 90 procent protestants is.

Als er iets in de protestantse wijk gebeurd, zijn ze wel heel snel met hun assistentie. Bij ons komen ze altijd veel later. 'Veiligheidsredenen', zeggen ze dan en de discussie is gesloten. Maar als ze zo bang waren om door onze wijk te komen, waarom hebben ze dat gat in de omheining dan niet meteen vanaf de protestantse kant gedicht?" De uitkomsten van het officiële politieonderzoek worden binnenkort verwacht.

"Vertrouwen en zelfvertrouwen. Als de mensen dat zouden hebben, waren we een eind verder", vindt Eelco Westerhuis, opgegroeid en afgestudeerd in Noord-Ierland en nu werkzaam als adviseur in de 'jobclub' van Sandy Row, een unionistisch bolwerk. Westerhuis zegt in een zingend accent dat de 'Troebelen' vooral een sociaal probleem zijn. "Bijna alle terroristen komen uit arbeiderswijken. Op de universiteit trekken de mensen zich er niets van aan. Ze zijn goed betaald en hoeven niets te zeggen. Op een enkele uitzondering na vinden ze het wel best zo. Het is heel aangenaam leven in Noord-Ierland. De gewone criminaliteit is hier veel lager dan in de rest van Groot-Brittannië."

Westerhuis werkt ook in een katholieke wijk. Veel katholieken willen een Ierse hereniging, met hun hart. Hun hoofd twijfelt, weet hij. "Ben je weleens in de arme wijken van Dublin geweest... Als je geen geld hebt, ben je onder Britse vlag beter af dan onder de Ierse."

Rondom Sandy Row ontbreekt het niet aan muurschilderingen en teksten 'Waarom een bestand? Om onze vrouwen en kinderen te vermoorden. Want dat zullen ze moeten doen om ons land af te nemen'. 'Dood aan alle Ierse nationalisten'. Beter staande te sterven dan op je knieën te moeten leven in een herenigd Ieland'.

NO GO-GEBIED'

De wijk Windsor, ofwel 'The Village' is 99 procent protestant. Notoir Ulster Freedom Fighters-territorium en absoluut 'no-gebied' voor katholieken. Een zakenman doorbreekt het zwijgen. Geen naam, geen beschrijving van zijn uiterlijk of kantoor, geen straataanduiding. "Het is hier een complete maffia. Mensen ontlenen hun status aan meedogenloosheid. Ik kan je ze zo aanwijzen, de moordenaars. De 'Troebelen' geven deze mannen een alibi voor criminele zaken.

Binnen de IRA heb je ook zulke types, alleen worden die wat beter in de hand gehouden door de leiding. Als ik dat hier hardop zou zeggen, leggen ze morgen een kogel op mijn bureau. Dat wil zeggen dat ik snel moet verhuizen of alvast een plaats in het ziekenhuis moet reserveren."

"Het grootste probleem van de protestante gemeenschap, waar ik zelf ook toe behoor, is dat ze zich door onbegrip omsingeld voelt en door iedereen in de steek gelaten. Zo vanzelfsprekend was het protestantse en democratisch legale gezag in het verleden dat ze nooit een gebaar hoefden te maken naar de katholieken en veel mensen hangen aan het verleden. Dat mag je best met de oude Zuidafrikaanse situatie vergelijken. Trouwens, jullie Nederlanders, jullie hebt wel wat aangericht in de wereld. Apartheid daar, hier King Billy (de stadhouder-koning Willem III die zijn schoonvader van de Engelse troon verdreef en het protestantse leger aanvoerde in de strijd tegen de katholieke koning Jacobus II, die hij versloeg in Ierland in de Battle of the Boyne, 1690). King Billy is de absolute cultfiguur van de loyalisten. Toen Nederland tegen Ierland speelde op het WK liepen ze hier in Oranje shirtjes.

"De tragiek is dat wij geen Oranje F.W. de Klerk hebben, een inspirerende leider met visie. James Molyneaux (de leider van de gematigder Ulster Unionistische Partij) is bijna 75 en hoopt alleen maar dat hij dood gaat voordat de onvermijdelijke concessies moeten worden gedaan. Hij wil niet de lokale geschiedenis ingaan als de man die toegaf. En Paisley..."

Hij schudt het hoofd. "Paisley heeft zijn doel al bereikt. Sinds Major hem uit Downing Street heeft gegooid is hij de martelaar die hij altijd wilde zijn. Hij vergelijkt zich nu met een jood die naar de gaskamer wordt gestuurd omdat hij geen onvoorwaardelijke trouw aan Hitler wil zweren."

"Onze tragiek is deze eeuwenoude bunker van zelfgenoegzaamheid. En op dit moment kan of wil niemand de deur openen om de veranderde buitenwereld te confronteren."

EEN KWART EEUW troebelen hebben Noordieren in het algemeen en Belfasters in het bijzonder tot experts gemaakt in het decoderen van woorden. Weten of iemand katholiek of protestant is, kan van levensbelang zijn.

Iedereen krijgt een stempel. Ben je zelf niet gelovig, dan wordt naar de religie van je ouders of zelfs grootouders geïnformeerd. Een veelzeggend lokaal grapje is dat van de joodse man, aan wie nadrukkelijk werd gevraagd of hij een protestantse jood of een katholieke jood was.

Een katholiek kan een nationalist zijn maar is niet per se republikein. De laatste wil hereniging van Ierland plus een socialistische revolutie. Een unionist hoeft nog geen loyalist te zijn. Loyalisten zweren trouw aan Ulster, koningin Elizabeth en Groot-Brittannië, in die volgorde.

Belfasters speuren naar indicaties om te weten met wie ze praten. Noem je de tweede stad van hun provincie bij voorbeeld Londonderry, dan heet je pro-Brits. De aanduiding 'provincie' is op zich al maatgevend want het impliceert dat je Noord-Ierland beschouwt als een provincie van Groot-Brittannië. Katholieken, nationalisten en republikeinen spreken over 'het noorden' of alleen 'Ierland' ten teken dat het eiland een natuurlijke eenheid vormt.

Gebruik je de term 'terrorist' dan ben je hoe dan ook van de tegenpartij. IRA en UVF/UFF spreken van 'vrijwilligers'. Benadrukt iemand het goede leven in Noord-Ierland, dan weet je bijna zeker dat je tegen een protestant uit de middelste bevolkingslaag praat. Hij of zij heeft belang bij een status quo waarbij de Britse overheid jaarlijks negen miljard gulden in de Noordierse economie pompt.

De taxichauffeur die je naar het vliegveld rijdt is hoogstwaarschijnlijk protestant. Een katholieke collega zegt dat de controleposten van politie en leger er slechts zijn om hem het werken onmogelijk te maken. Dus rijdt hij liever andere routes.

In een snackbar vroeg iemand hoeveel suikerklontjes ik in mijn koffie wilde. "Twee", zei ik en stak behulpzaam twee vingers op als bij het V-teken (van Churchill). "Zo'n twee kennen we hier niet", zei de serveerster van wie ik meteen wist dat ze nationaliste was.

Siberië bezaait met roestige oliedrums

De Poolmens sterft uit

Het Russische poolgebied loopt leeg. Onderzoeksstations sluiten, een stad sterft. Alleen Lenin lacht. Op het wapenschild van Siberië zou een roestende oliedrum moeten staan.

In de hemel boven Noord-Siberië scheurt de Antonov-26 met zijn twee turbomotoren een vore van geluid, een donker gebrul met gierende boventonen. Buiten voegt de stilte zich daarna weer samen, binnen blijven oordoppen geboden. Onder het toestel verglijdt de toendra, een abstract doek zonder lijst, met vaagbegrensde vlakken in donkere tinten groen en bruin en dikke richels van ouderdom gebarsten grijze verf.

Het zou een tamelijk saai schilderij zijn als er geen grillige partijen wit in zaten en scherp omlijnde plekken

Dikson, verzakkende steigers, halfgezonken schepen.

turkoois en hemelsblauw. En, als uitgebeten in de verflaag, vertoont het tekeningen die op kronkelwilgen lijken en glanzen als goud, zilver of oud tin.

Er lopen ook strakke, dubbele lijnen door. Overal. Het lijken de sporen van een insekt, dat hier en daar zijn eieren heeft gelegd, keurig één voor één of enkele bij elkaar, in strengen, in stapels of in slordige hopen. Ze zijn roestrood en cilindervormig. De meeste bevinden zich bij uitgelopen modderkleurige vlekken, waar de sporen een ware wirwar vormen en waarin, heel verrassend, zeer nauwkeurig en in miniatuur hutten en huizen zijn gepenseeld.

De zomerse toendra dus. Mos, sneeuw, plassen en rivieren. En van dat alles veel. De sporen zijn van rupskettingen en banden. Het insekt is de mens, die in modderige nederzettingen woont. De eieren zijn olievaten. Ze zijn leeg. Aan volle is steeds minder behoefte. Want het Russische noorden loopt leeg. Poolstations op de eilanden zijn opgeheven, woonplaatsen kwijnen en op de legerbases zit nog slechts voor de vorm een handjevol militairen zich kapot te vervelen. De koude oorlog is ten einde, de economie van het land is slecht, de pool is te duur geworden.

AFWACHTEN

Zo is er station Krenkl op Hayes, een der eilanden van Franz Jozefland. Eens werkten er tweehonderd geleerden, nu nog twintig. En als de bevoorrading per schip uitblijft in de eerste twee weken van september, de enige ijsvrije periode daar, dan is het ook met Krenkl gedaan. Geen mens weet of het schip wel of niet komt. Men wacht af.

Dit is typerend voor de huidige toestand en stemt de 37-jarige Sint Petersburger Alexander Yunak zeer bitter. Hoewel hij blij is met alle verworven vrijheden sinds de omwenteling zegt hij: "Onder het communisme kon je er van op aan dat je tijdig werd bevoorraad. Toen waren de poolmensen de helden van het land, de ware pioniers. Nu worden ze eerder bespuugd."

Als ijsfysicus is Yunak zelf een van die overtollig geworden poolmensen. Na zijn studie aan de Universiteit van Sint Petersburg was hij verbonden aan het Arctisch en Antarctisch Instituut in die stad. Hij deed onderzoek naar de eigenschappen van zee-ijs en verbleef daartoe gedurende tien jaar van april tot en met juni in het poolstation Prima op de Siberische eilandengroep Noordland (Severnaya Zemlya) en dan herhaaldelijk een week achter elkaar in een hut op het ijs.

"We keken naar de structuur van het ijs, de ijsvorming, de electriciteit van ijs en hoe ijs breekt en smelt. Wij moesten te weten komen hoe ijsbrekers en schepen met ijsbescherming het best door het ijs kunnen. Veel onderzoek was militair. We vonden uit hoe onderzeeërs door het ijs naar boven kunnen komen en hoe ze, onzichtbaar voor vijandelijke satellieten, hun raketten kunnen lanceren door het ijs heen. Dat is nog steeds topgeheim."

In 1990 staakte de Russische regering haar geldelijke steun aan het poolonderzoek en het Arctisch en Antarctisch Instituut sloot zijn station Prima op het Bolsjewiek-eiland. Ook de andere vier onderzoeksstations op Noordland gingen dicht. Het afdanken van Prima zinde Yunak en tien van zijn collega's niet. "We wilden het werk toch op een of andere manier laten doorgaan. Pooltoerisme leek ons een goed idee om geld te krijgen voor de instandhouding van kamp Prima. We richtten een eigen onderneming op, met het doel Prima drie maanden in het zomerseizoen open te houden voor wetenschappers en toeristen. Gletsjeronderzoekers uit Canada zijn er al geweest. En Ko de Korte was er vorig jaar de eerste Nederlandse ornitholoog."

PLANCIUS

Yunak is nu directeur van BARC (Bussiness Arctic), het eerste bedrijf in Rusland dat pooltoerisme organiseert. BARC werkt via Ko de Korte in Nederland samen met de Stichting Plancius in Amsterdam, die ook door natuurtoerisme het (pool)onderzoek wil dienen. Dit jaar stond voor de tweede keer een BARC-helikopter-reis in het Siberische poolgebied (met ondermeer vier overnachtingen in kamp Prima) op het Plancius-programma.

De handhaving van station Prima vergt een kleine half miljoen gulden per jaar. Yunak: "Onze inkomsten zijn nog niet voldoende. En de regering heeft nog niet gereageerd op ons verzoek om financiële hulp."

Neem ook Dikson, met de door BARC gecharterde Antonov-26 acht uur in noordoostwaartse richting vliegen van Sint Petersburg. Een stad met een prachtige ligging, voor de helft op een eiland, aan de Jenesseimonding, die zo breed is dat zij net zo goed al de Karazee zou kunnen zijn. Dikson was tot voor enkele jaren een belangrijk steunpunt voor de koopvaardij, de marine, de ijsbrekers en de poolstations. Het inwonertal bedroeg toen 4500, de bevolking van de kampen op de eilanden meegerekend. Nu is dat bijna de helft minder. Veel bewoners trekken weg.

Dikson is stervende en verkeert in zo'n een staat van verval dat het haast weer schilderachtig wordt. Zo eindigt het dus. Roerloze havenkranen, halfgezonken wrakken, huizen met dichtgetimmerde ramen en afgebladderde gevels, roestend materieel, scheefgezakte plankentrottoirs, uiteen vallende bouwsels van allerlei aard. Het is geen stinkende verrotting. Daarvoor is het te koud. Het is een proces van onverbiddelijke verwering.

En er liggen lege vaten zonder tal. Op het wapenschild van Siberië zou een roestende oliedrum moeten staan. In enkele gevallen wordt nog nuttig gebruikt gemaakt van de oliehulsels. Zo is in Dikson de betonnen fundering van een woningblok dat nooit zal worden afgebouwd in olievaten gegoten. En buiten op de toendra zetten jagers wel met vaten de route af naar hun poolvosklemmen om niet te verdwalen in de sneeuw. Inzameling en hergebruik? De Russen begrijpen eerst niet waarover je het hebt. Maar nieuwe vaten uit ijzererts dat in de Oeral wordt gedolven is goedkoper, zo zeggen zij.

In de afbraak van Dikson dwalen vele honden rond, die van niemand schijnen te zijn, maar als het hun te pas komt met iedereen vriendschap sluiten. De middernachtzon, die door hun vacht schijnt, omrandt hun silhouetten met licht. De menselijke bewoners van Dikson wasemen sombere onverschilligheid uit. Een hoffelijke groet op straat is er niet bij. Hooguit gegluur uit de ooghoek en wat gemompel.

LENIN

Alleen Lenin lacht. Hij staat afgebeeld hoog boven de ingang van het gasthuis Aeroport op Dikson-eiland. Een vriendelijke man, die vanwege het poolklimaat een pet op de kale schedel draagt. Hij is nu eens niet de profeet die naar een lichtende toekomst staart. En, niet te vergeten, ook de receptioniste van het gasthuis proest het uit als we om onze kamersleutel vragen en daarbij doen alsof we dit voorwerp omdraaien in het slot. Zou dat in Rusland een obsceen gebaar zijn?

Het gasthuis bevat overigens propere kamers, kwaliteit dorpshotel. De al dan niet gemeenschappelijke sanitaire voorzieningen steken daar schril bij af. Al was het maar omdat men het wc-papier na gebruik in een open bak dient te werpen aangezien de afvoer anders verstopt raakt. Maar dat is nu eenmaal zo boven de poolcirkel. Op Dikson-eiland is ook een goed restaurant. Met dollars betalen graag. De poes daar ligt het liefst op de radio. Lekker warm aan de buik.

Ongebruikelijk sober voor Sovjet-begrippen is het monument ter herdenking van de zeven marinemensen die in augustus 1942 werden gedood bij de bescheiting van Dikson door een Duitse onderzeeër, alles wat de stad van de oorlog heeft gemerkt. Terwijl we ernaar staan te kijken, raggen twee mannen op een gemotoriseerde driewielbakfiets achter ons langs. Zondoorzeefd stof omhult ons. Een bus en een truck volgen, waarna het verkeer weer lange tijd stil valt. Alleen van het vliegveld klinkt helicoptergedruis.

Je moet zelfs in dit stof maar het mooie blijven zien, anders val je in Dikson aan diepe neerslachtigheid ten prooi. De omgeving is echter fraai: natte en droge toendra vol lemmingen en broedende vogels en wijde wateren met beluga's, witte walvissen.

Het stadsbestuur hoopt dat natuurtoerisme Dikson nieuw leven kan inblazen. En dat veel meer buitenlandse onderzoekers voor hun vorsingswerk in het poolgebied (biologisch, geologisch, geofysisch, genoeg te doen) de plaats als opvang-uitvalsbasis zullen benutten. Nederlandse vogelonderzoekers doen dat al. Deze maand beslist de regering over de toekomst van de stad.

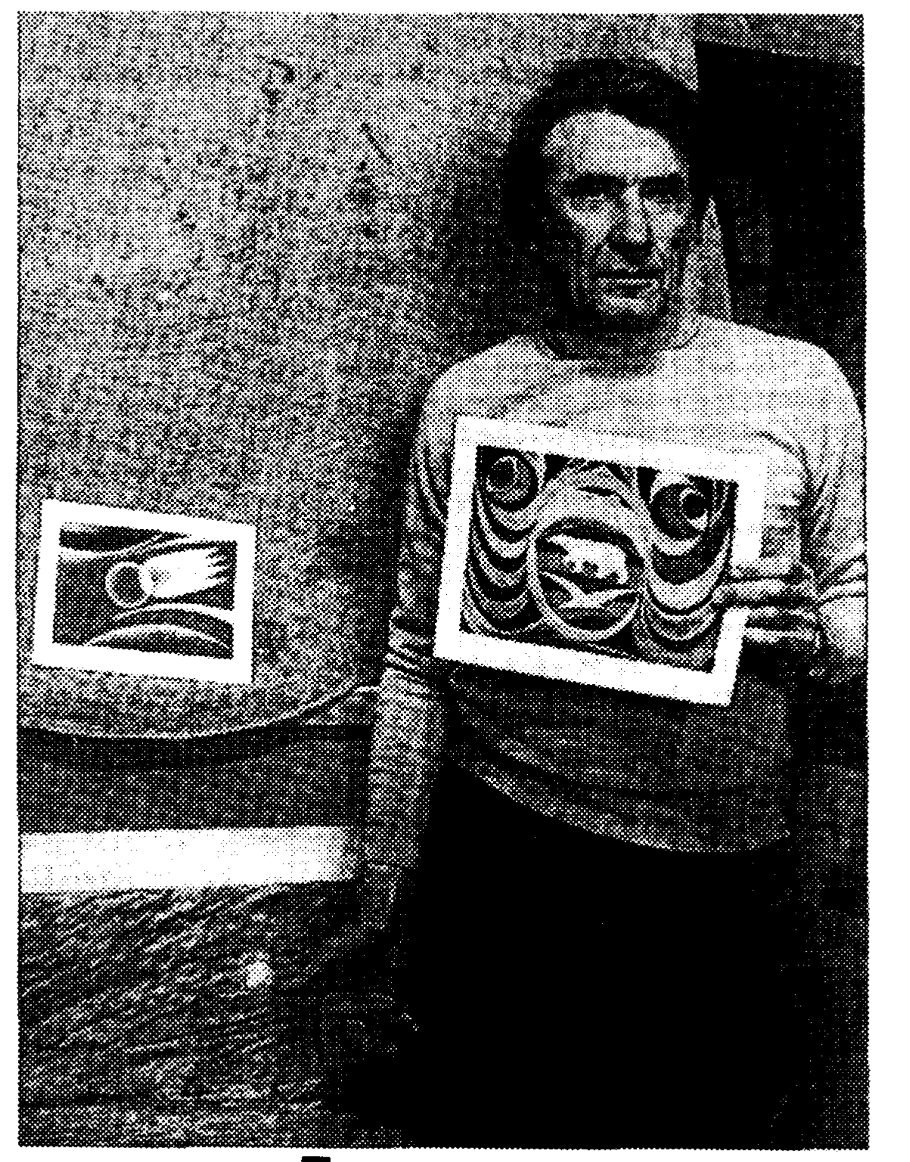
SCHILDER

In het Dikson-deel op het vasteland wacht de kunstschilder Vladimir Volokov ons gezelschap op. Hij is een kwieke zestiger, gekleed in een keurig leren jasje en een nauwsluitende grijze pantalon met ietwat wijduitlopende pijpen. Op zijn gegroefde maar nog jeugdige hoofd zo'n Russische bontmuts met opgeslagen kleppen die iemand op een tankcommandant doet lijken.

Na de begroeting bestijgt hij de trap naar een hoger gelegen houten trottoir en door Yunak in het Engels vertaald en vervolgens in het Nederlands weergegeven, oreert hij, kijkend naar de haven: "Een mooi beeld, dat blauw en het wit, van het water, het ijs en de lucht. Prachtig om te schilderen. Zo is het maar twee of drie dagen per jaar."

Het is warm, maar de zon kan nog zo uit de wolkenloze hemel stralen, zweterig word je niet dankzij de droge lucht. Gisteren kwam de temperatuur nauwelijks boven nul. "Jullie, in Europa, hebben driehonderdvijfenzestig dagen en nachten per jaar", gaat Volokov voort. "Wij hier hebben één dag en één nacht. Die hele lange dag kunnen we genieten van de toendra, het ijs en de rotsen, de eindeloze nacht is bestemd voor slapen en de liefde. Eigenlijk hebben wij een prettiger leven dan jullie. Ongelukkig alleen, dat de stadsverwarming de afgelopen winter een paar weken uitviel."

Het kan in Dikson 's winters meer dan veertig graden onder nul zijn, hebben we gehoord. Volokov leidt ons naar zijn kunstzaal, gevestigd in een afschilferend blauw gebouw. "De mooiste arctische kunstgalerie van de hele wereld", roept hij. "Allemaal werk van professionele kunstenaars."

Vladimir Volokov: "Arctica kan heel koud zijn, maar altijd verwarmt ze mijn hart."

We willen niet de kunstkenner uithangen, maar dat Van Gogh en Cézanne ook in Rusland hun invloed danig hebben doen gelden, kan niemand ontgaan. De socialistische werken zijn in al hun kitscherigheid leuker.

KIPPEN

Volokov neemt ons vervolgens mee naar zijn appartement op de begane grond van een verder verlaten flatgebouw. Zijn huiskamer, een vertrek van vier bij vier meter, is volgestouwd met prullaria en voorwerpen die hij in de vrije natuur heeft verzameld. In de wc-ruimte zitten kippen in kooien op planken. Daaronder de pot.

Volokov is lid van de Russische Kunstenaarsbond, die hem van een inkomen voorziet. Hij haalt mappen met werk tevoorschijn en we vinden dat hij zijn galerie beter had kunnen volhangen met eigen produktie, want schilderen kan hij.

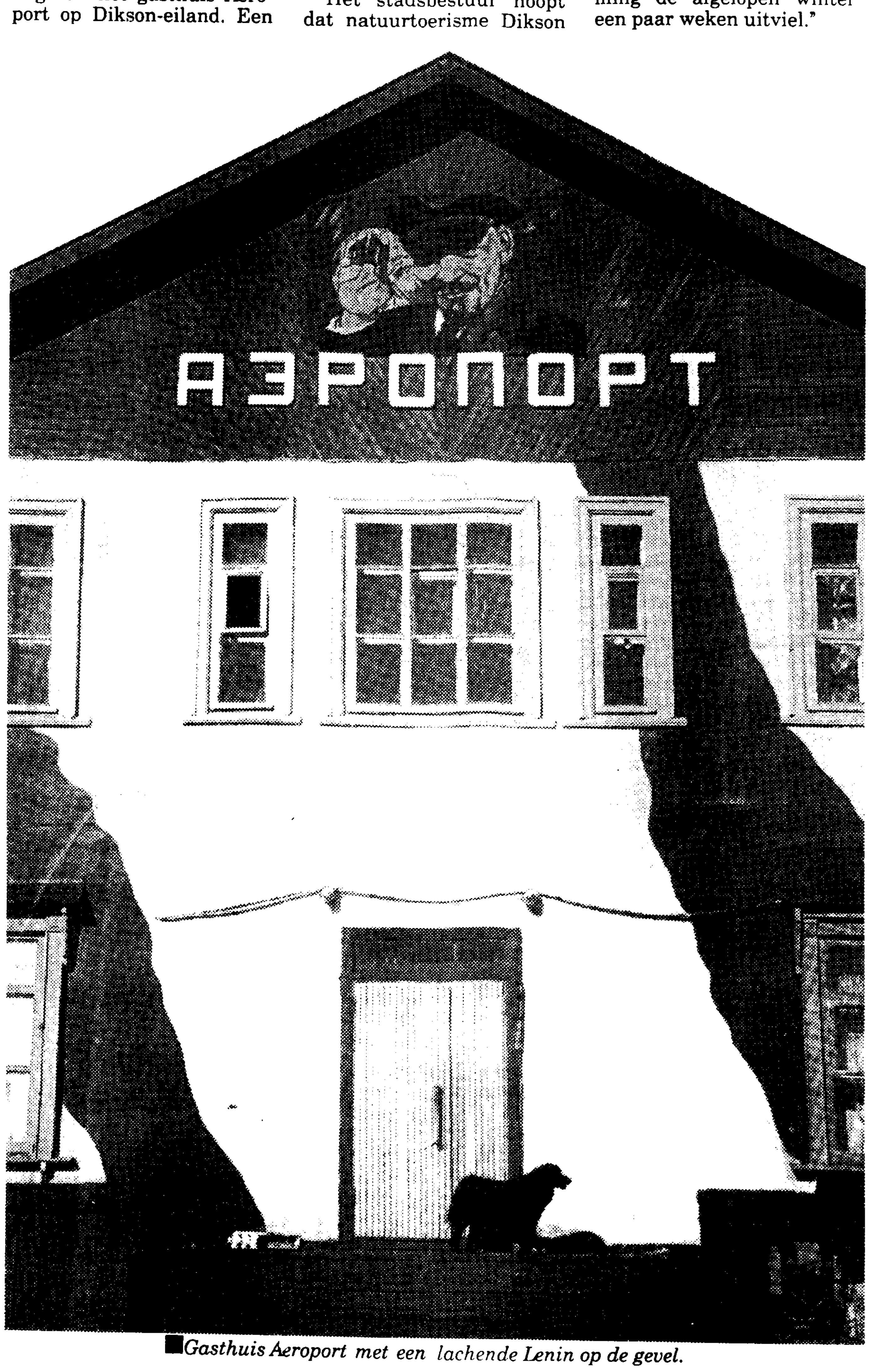
Overal ter wereld heeft hij geëxposeerd, zo zegt hij. En veel musea kochten van hem. Nu verkoopt hij niet omdat er een tentoonstelling van hem in Moskou komt. Zijn belangrijkste onderwerp, het poollandschap, schildert hij al jaren, gewoon met zijn ezeltje buiten. "Wodka in de verf en in de man, dan gaat het best", zegt hij. "En alcohol versterkt je band met de natuur."

In 1978 overwinterde hij op Franz Josefland, waar hij het om een meteorietkrater gebouwde poolstation Krenkl herhaaldelijk en kleurrijk vastlegde, evenals vogelrotsen en ijsformaties. Alles in het betoverende licht van de pool met al die bijzonnen en andere vreemde atmosferische, op straalbreking berustende verschijnselen. En het noorderlicht, natuurlijk. Het komt vaak psychedelisch over. Het geeft rotsblokken aureolen. "De warme stenen stralen hun gloed uit in de koude lucht erboven. Daardoor ontstaat een nimbus van energie."

Zijn vrouw woont al enige tijd in Smolenks, een veel zuidelijker gelegen Siberische stad. Volokov kan dus vrijuit zeggen: "Ik hou eigenlijk van één vrouw. Arctica heet zij. Ze kan heel erg koud zijn, maar altijd verwarmt ze mijn hart."

Hij schilderde ook een Russische industriestad, als een kerkhof. Gebouwen zijn zerken, onder een zwarte deken van vuiligheid uit de fabrieksschoorstenen. De laatste jaren put hij veel inspiratie uit de kosmos. Dit begon toen hij in 1982 een UFO boven Dikson waarnam. En nu was er weer dat bombardement van komeetbrokken op Jupiter.

Toch kan al die grootsheid een mens eenzaam maken. Zeker in het leeglopende Dikson. "Ik ga ook weg", zegt Volokov met een triest lachje. "Naar Smolensk, naar mijn vrouw." Wat er ook over Dikson wordt besloten, jagers en vissers zullen er altijd wonen. Maar als Volokov vertrekt, verliest de stad zijn aureool en blijven er alleen de honden met licht omrand.

Gasthuis Aeroport met een lachende Lenin op de gevel.

Vervolg van pag. 5

beschouwing.

'Boeken voor de eeuwigheid' is het achtste deel uit de serie Nederlandse literatuur en cultuur in de middeleeuwen. De serie is een opmerkelijk project, dat vier jaar geleden begon onder leiding van de Leidse hoogleraar Van Oostrom.

Ook in de zestiende en zeventiende eeuw kozen katholieke vrouwen voor een maagdelijk en kuis semi-religieus bestaan, boven een bestaan in afzondering onder kloosterlijke tucht. In de Noordelijke Nederlanden werden ze bekend als kloppen, klopjes, klopzusters, kwezels, geestelijke dochters of geestelijke maagden. Nadat vrijwel alle gewesten van de Republiek in 1581 de katholieke eredienst hadden verboden, waren de kopjes wezenlijk voor het behoud van het katholicisme, bij gebrek aan een geregelde zielzorg, scholen en voorzieningen van armen- en ziekenzorg.

De voor hen bestemde 'kloppenboeken' bevatten concrete gedragsregels en levensbeschrijvingen. Een zo'n *vita* gaat over het leven van Agnes van Heilsbach (overleden in 1640). Zij wordt voorgesteld als het prototype van een gelovige die gezondigd heeft maar tot inkeer is gekomen.

Over geestelijke maagden en kloppenboeken uit de vroegmoderne tijd schreef Marit Monteiro een hoofdstuk in de bundel 'De dynamiek van religie en cultuur'. De bijdragen zijn verdeeld over de thema's religieuze volkscultuur, vrouwen en religie, en trouw en twijfel. Samen geven ze een beeld van hedendaagse aandachtsvelden en benaderingswijzen in de geschiedenis van het Nederlands katholicisme. De bundel verscheen ter gelegenheid van het afscheid van de Nijmeegse hoogleraar M. Spiertz.

Ziek & Gezond

Max Ooft

'Hinderlijk probleem'

Aambeien (medische naam: *hemorroïden)* zijn erg vaak voorkomend en vooral een erg hinderlijk probleem waar men (zowel vrouwen als mannen), jaren mee kan rondlopen. Vaak gewoon omdat men er niet mee naar de dokter wil, soms uit onwetendheid dat het om iets gaat dat wel te verhelpen is. Wat meer informatie kan maken, dat men eerder een goede beslissing kan nemen wat te doen in een dergelijke situatie.

OORZAAK

In de wand van het laatste deel van de darm, namelijk de endeldarm *(rectum)* zijn er veel bloedvaten die als een kluwen vanuit één punt verlopen (een 'bloedknoop' ofwel *plexus* genoemd). Deze verzameling bloedvaten bij elkaar dient enerzijds om de darmwand van bloed te voorzien (de inwendige bloedvaten). Gewoonlijk zijn deze bloedvaten niet te zien en ook niet zo gemakkelijk te voelen, maar in het geval van aambeien raken ze als het ware uitgezet, het bloed verblijft relatief te lang in deze vaten die soms ook 'verstopt' (getromboseerd) raken met bloedklonters.

De oorzaak hiervan kan één of meerdere van de volgende factoren zijn:
- een zittend leven leiden: mensen die de hele dag achter een bureau zitten en weinig lichaamsbeweging hebben, lopen een groter risico op aambeien dan bij voorbeeld sporters en landbouwers;
- hardlijvigheid, met name als dat gecombineerd is met het moeten drukken om de ontlasting eruit te krijgen. Door het drukken zal de bloeddruk in de bloedvaten van de anus en omgeving ook hoger worden, en de wand ervan raakt op den duur uitgerekt;
- tijdens of na de zwangerschap kunnen aambeien optreden of verergeren, doordat de druk in de bloedvaten ook hoger wordt en doordat de zwangere baarmoeder de afvloed van bloed een beetje belemmert. Bovendien stroomt er gewoonweg meer bloed door de bloedvaten van een zwangere vrouw;
- een leverziekte, met name de leververschrompeling (cirrose) zoals die voorkomt bij chronische alcoholisten, kan maken dat de bloeddruk in onder andere de bloedknoop rond het rectum hoger wordt, met voornoemde nadelige gevolgen van dien.

Vaak weet de persoon zelf ook wel dat hij of zij aambeien heeft, omdat de klachten nogal bekend zijn:
- een vervelend, moeilijk te beschrijven gevoel in de anus, 'alsof er iets in zit' (en dat is eigenlijk ook zo)
- de aambeien kunnen gaan bloeden, en dat is te zien als kleine beetjes helderrood bloed aan het toiletpapier of bovenop de ontlasting. Het is daarom aan te bevelen dat men af en toe echt kijkt naar de ontlasting. Men heeft de begrijpelijke neiging om zonder verder te kijken het toilet door te spoelen, maar het kan toch wel nuttig zijn om af en toe de ontlasting te inspecteren.

Overigens kan bloedverlies uit de anus ook een teken zijn van andere aandoeningen die hogerop in het darmkanaal gelegen zijn bij voorbeeld een darmontsteking of zelfs darmkanker, vooral als het om personen van oudere leeftijd gaat. Het is daarom aan te raden dat vooral ouderen, bij bloedverlies uit de anus, toch altijd hun arts raadplegen om minder onschuldige aandoeningen uit te sluiten;
- pijn bij het zitten; deze wordt veroorzaakt door verstopte buitenste aambeien;
- soms zijn de aambeien met het blote oog te zien als blauw-doorschijnende knobbels, met name de uitwendige aambeien, of inwendige aambeien die zo groot zijn geworden of waarbij de anuswand intussen zo zwak is geworden, dat ze naar buiten uitpuilen;
- hinderlijke jeuk aan de anus;
- bij lichamelijk onderzoek door de arts zijn de aambeien meestal te zien en te voelen (de dokter voelt met een gehandschoende vinger in de bil; een onaangenaam maar noodzakelijk onderzoek om de aard van de aandoening vast te stellen).

BEHANDELING

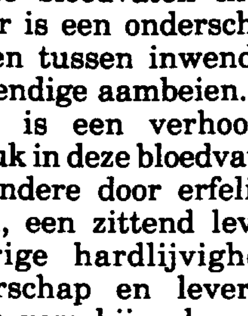
Afhankelijk van de ernst van de klachten en de grootte van de aambeien, kunnen ze met of zonder operatie behandeld worden. Als het om vrij kleine aambeien gaat, die niet zoveel klachten geven, helpen conservatieve maatregelen al een heleboel;
- eet veel fruit, groenten en andere vezelrijke voedingsstoffen, zodat de ontlasting zacht is en er minder kans is op hardlijvigheid (en er dus ook niet gedrukt hoeft te worden). Soms is het zelfs aan te raden om tijdelijk lichte laxantia (of huismiddeltjes) te gebruiken om de ontlasting zachter te maken;
- neem meer lichaamsbeweging;
- warme zitbaden helpen soms ook wel, doordat de bloeddoorstroming wordt bevorderd;
- er zijn verder zetpillen, die verzachtend werken;
- in niet zo ernstige gevallen wordt steeds meer gebruik gemaakt van inspuitingen (in de aambeien zelf) met een stof die de aambei doet verschrompelen;
- soms is het nodig om de bloedklonters uit de aambei te halen door er een klein sneetje in te maken.

In hardnekkige of uitgebreide gevallen van aambeien, zal er een operatie gedaan moeten worden, waarbij de verstopte bloedvaten er letterlijk uit worden gesneden. Voorkómen blijft de boodschap: eet gezond en beweeg meer. Voorkom hardlijvigheid. En als men eenmaal aambeien heeft, is het aan te raden om ze zo gauw mogelijk te laten behandelen, zodat ze niet erger worden.

Aambeien (hemorroïden) zijn dus uitgezette en soms verstopte bloedvaten in de anus. Er is een onderscheid te maken tussen inwendige en uitwendige aambeien. De oorzaak is een verhoogde bloeddruk in deze bloedvaten, onder andere door erfelijke factoren, een zittend leven, langdurige hardlijvigheid, zwangerschap en levercirrose. De verschijnselen zijn een 'vol' gevoel in de anus, bloedverlies bovenop de ontlasting, pijn bij het zitten en jeuk; soms zichtbare knobbels. De behandeling kan zijn conservatief (vezelrijk dieet, lichaamsbeweging, zetpillen, zitbaden) of operatief.

Schaken

Jules Welling

Kasparov's wraak

PCA-wereldkampioen Gary Kasparov maakt een voor zijn doen vervelend jaar door. Hij is niet meer die onaantastbare kampioen waarvoor hij zichzelf zo graag houdt en daar is een redelijk groot aantal oorzaken voor aan te voeren, maar laten we ons beperken tot de resultaten.

Het jaar begon met een wel zeer pijnlijke ervaring in het Spaanse Linares, waar Kasparov voor het eerst sinds tijden weer eens uitkwam in een toernooi met zijn aartsrivaal Anatoli Karpov, die vorig jaar voor de tweede keer in zijn carrière wereldkampioen van de Wereldschaakbond (FIDE) werd door in een match de Nederlander Jan Timman gedecideerd te verslaan. Kasparov was wereldkampioen van zijn eigen Professional Chess Association geworden door al even gedecideerd af te rekenen met de Engelsman Nigel Short. Er stond in het Spaanse industriestadje dus nogal wat prestige op het spel. En Kasparov trof het niet. Juist in wat wellicht het sterkst bezette toernooi uit de gehele schaakgeschiedenis was, verkeerde Karpov in een bloedvorm. Hij scoorde magistraal, 11 punten uit 13 partijen en boekte daarmee een van de allerbeste prestaties uit de historie van het moderne toernooispel.

Karpov stelde Kasparov volledig in de schaduw. De PCA-titelhouder moest maar liefst twee volle punten toegeven op de eerste man van de FIDE. Hij eindigde als tweede, maar moest die plaats delen met de Let Alexey Shirov. Bovendien kreeg hij in de loop van het toernooi twee pijnlijke nederlagen te slikken van respectievelijk zijn jonge landgenoot Vladimir Kramnik en de Fransman Joel Lautier. Dat resultaat tastte zijn positie aan. Zijn suprematie was niet langer vanzelfsprekend.

Daarop volgde het PCA-toernooi in Moskou, hoogstpersoonlijk door Kasparov zelf georganiseerd. Hij wilde ermee bewijzen dat hij erin geslaagd was het schaken naar een professioneel niveau te tillen en had daarvoor het Amerikaanse computerconcern Intel weten te strikken, dat 160.000 dollar prijzengeld fourneerde. Plaats van handeling was de Congreshal van het Kremlin aan het Rode Plein in de Russische hoofdstad. Vanzelfsprekend moest het een grote Kasparov-show worden, maar het pakte heel anders uit. In de tweede ronde van dit rapid-toernooi (25 minuten per speler per partij) werd Kasparov geëlimineerd en weer was Kramnik de boosdoener. De Indiër Viswanathan Anand ging met de hoofdprijs van 100.000 dollar aan de haal.

Van Moskou ging het naar Amsterdam, waar in mei het Max Euwe Memorial-toernooi gehouden werd. Dat eindigde weliswaar in een overwinning voor Kasparov, maar imponerend was zijn optreden bepaald niet. Hij verloor een partij van de Oekraïner Vassily Ivanchuk en had in de slotronde de hulp van Jan Timman nodig voor de eindzege. Timman versloeg toen Ivanchuk.

Het volgende toernooi in de agenda van Kasparov vond plaats in München, de tweede étappe in het PCA-circuit. Kasparov schreef dat toernooi op zijn naam, maar hij moest de eerste plaats delen. Dat op zich was geen schande, ware het niet dat de andere eerste prijswinnaar geen mens was, maar een computer (Fritz 3/Pen). De onderlinge partij werd door de computer gewonnen en haalde de wereldpers. Kasparov ervoer dat als een diepe vernedering. In de barrage versloeg hij de computer met 4-1 (3 gewonnen en twee remises), maar het kwaad was geschied. 'Het Beest', zoals schakers de schaakcomputer noemen, had van de sterkste menselijke schaker gewonnen en Kasparov was verantwoordelijk voor die schande. Maar het werd nog erger. In een televisieprogramma van de ZDF kreeg hij voor de ogen van een miljoenenpubliek nogmaals klop van Fritz 3/Pen. De PCA-wereldkampioen was zichtbaar geïrriteerd. En de beker was nog lang niet leeg.

In het derde Intel PCA Grand Prix-toernooi in New York bracht Kasparov het tot de finale, maar weer was het zijn plaaggeest Vladimir Kramnik die het feest vergalde. Het was de derde keer in dit jaar, dat Kramnik, die eerder door Kasparov genoemd werd als zijn meest waarschijnlijke opvolger, de PCA-wereldkampioen versloeg. Na Moskou en München greep Kasparov in 'zijn' toernooi weer naast de hoofdprijs.

Daarop volgde het PCA-toernooi in het Russische Novgorod, een dubbelrondige zeskamp met normaal tempo. Kasparov won het ongeslagen met de prachtige score van 7 punten uit 10 partijen, maar weer moest hij de zege delen, dit keer met Vassily Ivanchuk, die ook ongeslagen door het evenement kwam, hetgeen veel glans aan de prestatie van Kasparov ontnam.

Het vierde PCA Grand Prix-toernooi in Londen liep zelfs op een regelrechte ramp voor Kasparov uit. Hij werd in de eerste ronde uitgeschakeld, dit keer door een andere computer Pentium/ Genius, die hem in een minimatch met 1½-½ versloeg, waardoor zijn totaalscore tegen de computers dit jaar op een beschamende 4½-4½ kwam. De eindzege ging naar Vassily Ivanchuk, die in de finale Viswanathan Anand terugwees.

Kasparov wist dus slechts één van de vier PCA Grand Prix-toernooien (Moskou, München, New York en Londen) op zijn naam te schrijven en dat zal hij zich ongetwijfeld anders voorgesteld hebben. Kramnik, die overigens zowel in de cyclus voor het wereldkampioenschap van de FIDE als in die voor de titel van de PCA inmiddels uitgeschakeld is, bleek zijn grote 'Angstgegner' te zijn, maar ook de computer heeft geen goed gedaan aan de reputatie van Kasparov. Het werd dus tijd voor een klinkende prestatie. In het Zwitserse Horgen lukte hem het eindelijk. In een sterk veld van twaalf deelnemers wist hij al zijn concurrenten op anderhalf punt of meer te spelen en leverde hij weer een paar zeer indrukwekkende partijen af, maar tevens dient opgemerkt te worden, dat Kramnik, Ivanchuk en de computer niet van de partij waren. Zijn score van 8½ punt uit elf partijen is zonder enige twijfel imposant, maar mist de glans van Karpov's resultaat in Linares, al zal Kasparov graag iets anders willen doen geloven.

Dit was de eindstand van het toernooi in Horgen: 1. Kasparov (Rus) 8½/11; 2/3. Shirov (Let), Yusupov (Dui) 7; 4/5. Lautier (Fra), Korchnoi (Zwi) 6½.

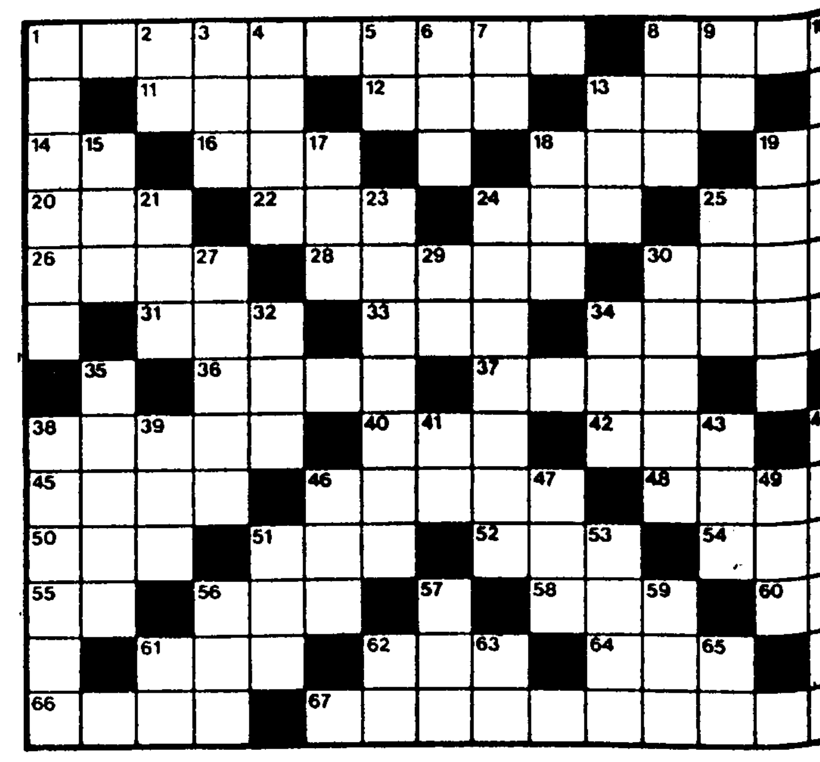
Vanzelfsprekend is dit een schitterend resultaat van de PCA-wereldkampioen, maar menigeen zal geneigd zijn te wijzen op het presteren van de inmiddels 63-jarige Viktor Korchnoi, en niet geheel ten onrechte. Eindelijk heeft Kasparov zijn sportieve wraak te pakken, maar het is zeer de vraag of dit succes in Zwitserland zijn zwaar beschadigde imago zal weten op te poetsen. Natuurlijk zijn er weinig spelers zo succesvol met al dan niet gedeelde toernooizeges in Amsterdam, München en Horgen, maar Kasparov zelf zal ongetwijfeld ontevreden zijn over deze oogst. Hij heeft niet echt kunnen bewijzen dat hij met kop en schouders boven de rest uitsteekt en dat was zijn doel. De tijd dat Kasparov alles won, is voorbij.

Maar schaken kan hij. Uit het toernooi in Horgen heb ik twee partijen geselecteerd.

Kasparov-Gelfand: 1. e4, c5 2. Pf3, d6 3. d4, cxd4 4. Pxd4, Pf6 5. Pc3, a6 6. Pbd7 7. Le2, e5 8. fxe5, dxe5 9. Pf5, Db6 10. Pd5, Pxd5 11. Dxd5, Dc5 12. Db3, Pf6 13. Lc4, Db4 14. Dxb4, Lxb4+ 15. c3, Lf8 16. Ld3, Le6 17. Td1, 0-0-0 18. Lc2, Pe8 19. Lb3, Td7 20. Lg5, Lc5 21. Ke2, Lxb3 22. axb3, f6 23. Lc1, Pd6 24. Pxd6+, Txd6 25. b4, La7 26. b5, Thd8 27. Ta2, Kb8 28. bxa6, bxa6 29. b3, Kb7 30. Td2, Kc6 31. Txd6+, Txd6 32. g4, Td7 33. Ld2, Lb6 34. Ta1, Kb7 35. h4, Td8 36. h5, Td6 37. Le1, Lc7 38. b4, Lb6 39. Ta2, Tc6 40. Ta1, Td6 41. Ld2, Td7 42. Tf1, Kc6 43. c4, Ld4 44. h6, Kb7 45. e5, a5 46. Tc1, Tc7 47. c6+. - en zwart gaf het op.

Kasparov - Nikolic: 1. e4, e6 2. d4, d5 3. Pc3, Lb4 4. e5, c5 5. a3, Lxc3+ 6. bxc3, Pe7 7. Dg4, Kf8 8. h4, dc7 9. dd1, cxd4 10. cxd4, Dc3+ 11. Ld2, Dxd4 12. Pf3, De4+ 13. Le2, b6 14. 0-0, La6 15. c4, Pbc6 16. Pg5, Dxe5 17. Te1, Df6 18. Lh5, g6 19. cxd5, exd5 20. Lg4, h6 21. Pe6+, fxe6 22. Txe6, Df7 23. De4, Lc4 24. Txc6, Pxc6 25. Dxc6, Te8 26. Ld7, Kg7 27. Lc3+, Kh7 28. h5, Thf8 29. hxg6+, Dxg6 30. Lxe8, Dxe8 31. Dd6, Df7 32. Ld4, Te8 33. Tc1, Te4 34. Le5, Tg4 35. Tc3, Tg6 36. Dd8, Tg8 37. Dh4, Tg5 38. f4, Th5 39. Dd8, - en zwart gaf op (1-0).

Kruiswoord puzzel

HORIZONTAAL: 1. kledingstuk; 8. kledingstuk; 11 herkauwer; 12. plantje; 13. deel van een schip; 14 landbouwwerktuig; 16. deel van het hoofd; 18. kle dingstuk; 19. bevestiging; 20. koordans; 22. insekt; 24 bittere vloeistof; 25. zoogdier; 26. kleur; 28. metaal; 30 bevlieging; 31. kleding; 33. familielid; 34. belhamel; 36 zachte veren; 37. ogenblik; 38. effen; 40. moment; 42 zelfkant; 45. plant; 46. vergif; 48. systeem van wedden 50. drank; 51. klein café; 52. heks; 54. masker; 55. sp 56. dwaas; 58. ongebonden; 60. muzieknoot; 61. kle dingstuk; 62. scheepstouw; 64. bijwoord; 66. voedsel; 67 meubelstuk.

VERTIKAAL: 1. elfenkoning; 2. bijwoord; 3. elasticiteit; 4 vrouwelijk dier; 5. voorzetsel; 6. elektrisch geladen deeltje; 7. boom; 8. bestek; 9. peuter; 10. hoop; 13. vallei 15. dwaas; 17. hoogste dakrand; 18. mannelijk dier; 19 soort vliegtuig; 21. boom; 23. ijzeren traliewerk; 24 knorrig; 25. voertuig; 27. knolgewasje; 29. rivier in Italië 30. appel; 32. beroep; 34. deel van een kippenhok; 35 hemellichaam; 38. stalling; 39. plakmiddel; 41. voeg woord; 43. plakmiddel; 44. vrucht; 46. ton; 47. zand heuvel; 49. fideel; 51. mannelijk dier; 53. salaris; 56 hemellichaam; 57. boerenbezit; 59. kledingstuk; 61. muzieknoot; 62. bordspel; 63. persoonlijk voornaam woord; 65. bazige vrouw.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

A.J. Arendsz
Cumana #85
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. arend; 5. gas; 8. sater; 12. sela; 14. galop; 16. doge; 17. lel; 18. wol; 19. leo; 21. ros; 22. idem 25. rots; 27. spit; 28. cel; 30. meid; 32. pisa; 33. sober; 35. reet; 37. as; 38. loep; 39. zoom; 40. l.o.; 41. saté; 43. titel 45. idee; 47. lach; 49. eer; 50. veer; 52. stom; 54. rats; 56. ent; 58. lok; 60. nek; 61. set; 63. leed; 65. kozijn; 67. tien 68. genot; 69. kol; 70. panda.

VERTIKAAL: 1. asla; 2. ree; 3. ellips; 4. na; 5. gal; 6. al; 7. sol; 9. a.d.; 10. torsie; 11. ego; 12. rest; 14. hom; 15. per 18. wet; 20. oom; 23. dialect; 24. web; 26. termiet; 27. sisal; 28. copie; 29. lezer; 31. deler; 32. pas; 33. set; 34. rol; 36. toe; 42. tasten; 44. tee; 46. dessin; 48. hol; 50. vak; 51. belg; 53. mok; 54. ren; 55. etna; 57. nee; 59. kok 60. nijl; 62. eed; 64. do; 66. zo; 67. ta.

Boeiende lectuur Bourgonje

De Nederlandse schrijfster Fleur Bourgonje (48) heeft in 1973 als journaliste in Chili de opkomst en ondergang van Salvador Allende meegemaakt. Na diens gewelddadige val belandde zij in Argentinië en Venezuela, temidden van ballingen en extremisten. In 1980 keerde zij terug in Nederland waar zij vijf jaar later haar schrijversdebuut maakte met de roman 'Spoorloos' over een ondernemend meisje uit een Nederlands dorp dat na de coup tegen Allende in verzetskringen verkeert.

Daarna volgden 'Terugkeer'(1986), 'Wat het water gaf' (1989), 'Bedriegelijke warmte van het vuur' (1993) en het nu pas verschenen 'Een huis voor het leven' (uitg. Atlas). Kenmerkend voor haar werk is dat de meeste thema's zijn ontleend aan haar Latijnsamerikaanse periode. Er komt veel politiek geweld in voor. In haar laatste boek worden realistische fragmenten vermengd met poëzie in het spoor van de grote Chileense dichter Pablo Neruda die zij in haar boek ook noemt.

De verschillende sferen van Europa en Latijnsamerika, waar ze heeft verkeerd, lopen in elkaar over. In de arme boerenbevolking in Venezuela herkent ze iets van haar dorpsgenoten in een Gelders dorpje. En die ontmoeting van culturen maakt 'Een huis voor het leven' zo'n boeiende literatuur.